НАЗУСТРІЧ

ЧИСЛО (79) 7
IV-тий РІК
ДВОТИЖНЕВИК

ЛЬВІВ, 1. IV. 1937
ЦІНА 50 ҐР.

ЛІТЕРАТУРА ● МИСТЕЦТВО ● НАУКА ● ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

ЛЕБЕДИНА ПІСНЯ
МИКОЛИ ЛИСЕНКА

З нагоди 25-тих роковин смерти Миколи Лисенка, що припадають цього року, Музичне Товариство ім Лисенка у Львові виставить 4-го квітня у салі Міського Театру його оперу-хвилинку „Ноктюрн“ у злучі зі сценічною виставою „Вечерниць“ Ніщинського, в новій інструментації — д-ра С. Людкевича.

„Вечерниці“ Ніщинського — як пише Ст. Ча—цький у „Ділі“ — відіграли в перед-Лисенковій добі важну ролю в нашому музичному житті та по нинішню днину не втратили нічого зі своєї краси, свіжости й популярности. Цей твір у нас широко відомий.

Зате опера Лисенка „Нюктюрн“ це справжня новина, бо мабуть, якщо не брати під увагу фахових музик, відома вона мало кому з нашої широкої публики. Просто тому, що ніякий галицький театр ще її на сцені не ставив. Написав її наш славний композитор на кілька днів перед смертю і тому це справжня лебедина пісня нашого великого композитора. Скомпонував він її до лібретта, яке написала відома наша письменниця — Людмила Старицька-Черняхівська і яке друкуємо у цьому числі „Назустріч“.

Цю оперу-хвилинку, як її назвали тому, що вона невеличка, виставили десь наприкінці 1912-го року — на всякий випадок після смерти Лисенка — або в перших двох місяцях 1913-го року два рази в клюбі „Родина“ в Києві, а 13-го березня 1913-го року утретє в Москві заходом московського товариства „Кобзар“. Опера здобула там великий успіх. Ролю Панночки виконувала артистка опери Зіміна п-ні Н. П. Кошиць, Вакханки — артистка імператорської опери п-ні Г. І. Нікітіна.

Зприводу тієї третьої вистави появилася така замітка у київському літературно-мистецькому журналі „Сяйво“ (ч. 4. за квітень 1913):

„Це вже в третій раз „Nocturno“ виставляється на сцені (перші два рази в клюбі „Родина“ в Києві) і кожен раз користується надзвичайним успіхом. Варто на це звернуть увагу і українським антрепренерам“.

У 2-гому числі (за лютень) того-ж журналу за 1914-ий рік така коротка замітка у „Хроніці“: „3-го лютого на сцені Київської городської опери в перший раз було виставлено оперу-хвилинку „Ноктюрн“ покійного М. Лисенка“. І вслід за цим у наступному числі „Сяйва“ (ч. 3. за березень 1914) коротка рецензія п. н. „Ноктюрн“, опера-хвилинка М. Лисенка на сцені Київського міського театру“. Читаємо там:

„Наприкінці сезону Київська опера 4 рази виставила „Ноктюрн“. „Ноктюрн“, як відомо, покійний композитор написав за кілька день до смерти. Це справжня лебедина пісня нашого незабутнього музики. В ній чується невимовний жаль за минулими часами; вона повна таким теплим почуттям і такою геніяльною простотою, що не дивний її успіх у публиці. Справді, тільки той, кому незнайомі теплі жалі за минулим, хто не гада про прийдешнє забуття, хто не спочуває тому, що пісня минулого будить старе життя... той, звичайно, не зрозуміє щирости „Ноктюрна“, тому він здається тільки за принадну дрібничку.

„Ноктюрн“ — повен старих та лагідних мельодій, але разом з тим його написано по останньому слову сучасної теорії музики. Він подібний до старих фаянсових курантів, але зроблених по новій техніці“.

Далі йде рецензія на саму виставу.

Наприкінці варто пригадати, що написав про цю оперу Лисенка історик української музики Микола Грінченко, лектор Камянецького Університету, у своїй книжці „Історія Української Музики“ — ця книжка поза фаховими колами у нас теж мало відома. Читаємо там:

„І всю імпозантність „Тараса“ (тобто опери „Тарас Бульба“), де виглядає часто штучна робота, а не художня творчість, не задумуючись можна проміняти на щирість та теплоту „Різдвяної ночі“ або останнього твору Лисенкового, його лебединої пісні „Ноктюрна“.

„Не багато таких мініятюр знає оперна література, і треба бути справжнім художником, щоби таким акордом закінчити свою творчу путь. В „Ноктюрн“ вклав Лисенко стільки любови, артистичного натхнення, так просто і разом з тим таким художнім смаком скомпоновано цю маленьку річ, так стильно все там, що безперечно вона може бути шедевром української музики. Оскільки в „Тарасі“ помічається холодна робота композиторського рукомесла, остільки в „Ноктюрні“ виступають симпатичні риси живого мистця-музики. Там для нас цінні окремі моменти, тут цільність і стильність всієї картини; клявикорди, родинні портрети, милий старий вальс і вся атмосфера старої поміщицької садиби... Не даром і сам Лисенко так любив цей свій останній твір. „Видно було — пише у своїх спогадах про Лисенка О. Пчілка — що Миколі Виталієвичу той твір дуже подобався, — так охоче він оповідав про найголовніші моменти в ньому, про елегічний зміст розмов, про потребу й відповідної музики до них“.

ЛЮДМИЛА СТАРИЦЬКА - ЧЕРНЯХІВСЬКА

НОКТЮРН

Кімната, гарно прибрана вітальня, багато антикварних річей. Праворуч від глядача розкішна статуя вакханки, на голові виноград, в руці чаша, обвита виноградом. Статуя стара, до половини завинена в якусь драпіровку. Ліворуч розчинений рояль, в глибині сцени три великі портрети: посередині стара пані, ліворуч красень-офіцер (мундір 1812-го року), праворуч — панна з трояндою в руці. Портрети затягнено сірою кисією, так що вони видаються старими, збляклими; рями на портретах, колись золоті, тепер зовсім почорніли.

Ява I.

Служниця сонна, гасить світло, замикає вікна.

Служниця (проза):

Ну, слава Богу, полягали...
Та й пізно... спати вже... а! (по-
[зіхає) час.
Он поробили що із зали,
Послали б прибирати вас,
То не смітили б так без краю,
А все прибрати тра „до чаю“
(передражнює).
Лягай в ночі, вставай до світа
І так мороч дівочі літа!

Та й наставу! І не до речі!
Чорт зна що роблять ці пани!
Якісь малюнки он старечі
Попричепляли до стіни.
Ще й обтирай це чортовіння
Та це облуплене каміння, —
Голісеньке, немов на сміх,
Що й глянути, їй Богу, гріх!

А чи не краще б і зробили,
Пішли б в неділю на товчок,
В блескучих рямцях накупили б
Рожевих, ловких панночок,
Чи, як дарує мій дружочок,
„Послідній нонешній деньочок“.
Або „Купальщиця з води“.
О то малюнки — хоч куди!

А ці кумедні поторочі,
Кому здались вони й на що?
Повитріщали як он очі —
Старе, негідне ка-зна-що!
Хоч би вже рями ці дубові
Та порубать дали на дрова,
Самі-ж обдерті малюнки
Порізати на ганчірки.

(Гасить світло. Виходить. В хаті легкий присмерк. Одсяйво з вулиці).

Музика. Починається легесенька мельодія цвіркуна, котра згодом переходить в сольо.

Цвіркун:

Дінь-дінь... дінь-дінь... дінь-дінь.
Лягла навколо тінь...
Цвірінь, цвірінь, цвірінь,
Ти працю всю покинь
Летять всі смутки пріч,
Надходить тиха ніч.

О, прилинь, моя кохана,
Цілий день нудився я
І чекав тебе, жадана,
Чарівниченько моя!

Вдень в цім шарварку буденнім
Ти ввижалася мені,
І в куточку моїм темнім
Я вкладав тобі пісні!

Скрипка грає, скрипка плаче,
Лллється пісенька палка,
Чом-же я тебе не бачу,
Де ти люба, дорога?!!

Цвіркунка:

Серце стука, серце бється.
Чую голос дорогий...
Морем щастя в серце ллється,
Тут я, тут, коханий мій!

Під розмови ті чудній
У байдужому гурті,
Я плела рожеві мрії
І надії золоті.

топить всі згуки. Неначе широкі круги розпливаються на воді... плеснула хвиля об сонний беріг і розлилася... Все замовка.

Ява II.

Сни. Чарівна музика. Нечутною ходою ввіходять в хату сни, рожеві сни, золоті сни... Сплітаються, розплітаються. Складають чарівне коло і розходяться знову нечутною ходою по всіх хатах.

Бє дванацять годин. Раптом виноград на статуї вакханки займається червоним світлом. Статуя відчиняє очі й оживає.

Ява III.

Арія вакханки.

А-а! А-а!
Пю за життя, за втіху нашу!
За щастя пю, за сонця світ,

„Ноктюрн“ на сцені київської міської опери.

Скрізь твої вбачала очі,
Скрізь вчувала голос твій,
І чекала тільки ночі,
Щоб побачити мерщій!

Дует:

Ніч солодка, ніч таємна,
Огортає цілий світ...
І дзвенить вже тиша темна
І пала кохання квіт.

Смутки сплять, жалі спливають
І мовчить турботи глас,
Чари ночі оживають
В мовчазний таємний час.

Геть зникають дня омани,
Розцвітає жар пісень...
Гоїть ніч у серці рани,
Що вчинив жорстокий день!
Засни, засни, засни!
Злітають тихі сни!

Музика. Чутно ніби легке зітхання... далеко грюкнули двері... ключ повернувся в замку... І солодка тиша хвилями розливається над домом і

І за кохання повну чашу
Підношу я, йому, привіт...
О, Астарто! Астарто!
О, Астарто! Астарто!
Хвала тобі! Тобі хвала!

Скрізь твої панують чари,
Влада скрізь буя твоя,
Все тобі кориться, — хмари,
Небо, моря і земля!
А-а! А-а!

Синя хвиля з вітром грає,
Лащить срібні береги,
Сонце золотом палає
Од пекучої жаги!
А-а! А-а!

Згасне-ж сонце в синім морі,
Спустить ніч серпанок свій,
Як засяють в небі зорі,
Ти приходь, коханцю мій!
А-а! А-а!

О, прийди, прийди до мене,
Мій коханцю дорогий!
Серце стукає шалене
Мов та хвиля в береги.

Я струнків за пальму гожу,
Я палкіша за самум,
Все коханням переможу
Всі думки, весь жаль, весь сум!!

Бе першу годину. Чутно легкий тріск. Кисія з портретів спадає і вони блищать, як тільки що намальовані.

Панночка з трояндою:

Хто це співа? Чий чути голос?
Ти звідкіля?

Вакханка:

З країв тепла...
В той час, коли я ожила,
Палало сонце в синім небі
Неначе жар,
І повний чар
Був цілий світ... І грало море
Вогнем палаючих скалок
І на пісок
На золотий котились хвилі
І пяніли
Од їх принадливих пісень
Розкішна ніч... пекучий день!

Панночка:

А я... я все життя була сумна,
Сиділа тихо край вікна
І гаптувала сорочки,
Прозорі легкі мережки
На тонкім білім полотні...
Сумні співала я пісні...
І легка голка золота
Скрашала молоді літа!
Його чекала я, його...
Його, єдиного мого!
А він!!...

Аріета:

Наче сонечко з очей
Милий закотився,
Квилить серденько, ачей,
Він на вік простився?

Мов билиночка в степу
Гнуся я від жалю;
Хто-ж розвіє цю журбу,
Ясний мій кришталю?

Вянуть пишні квітоньки,
Листя жовте лине,
Ллються гіркі слізоньки
Кожную хвилину.

Де ти, сонечко ясне,
Кличу я без ліку, —
Чи-ж покинув ти мене,
Чи забув на віки?

Офіцер:

О, ні! О, ні! Кохання сила
Мене ізнову оживила
І я живу, живу, живу!
І знов тебе, тебе люблю.
Тебе люблю, тебе єдину,
Мою незрадливу дружину!

(Виходить з рями)

Лежав я сам, на полі січи
І з ран моїх спливала кров,
Вже смерть мені дивилась в вічі,
А в серці ще жила любов!

В грудях страшна чорніла рана
І ворон крякав в вишині,
Але й в ту мить, моя кохана,
Й в ту мить ввижалась ти мені!

Мороз скубав безвладне тіло,
Погаснув світ в моїх очах,
Останній зойк!.. І заніміло
Кохане ймення на вустах.

Але тепер, тепера знову
Твою я чую любу мову!
О, раю мій!

Дует:

Сонце в твоїх лиш очах,
В серці твойому життя,
Бється й тріпоче в грудях
Чисте й святе почуття.
Бється й тріпоче в грудях
Чисте й святе почуття.

Не покидай-же мене,
Друже, коханий ти мій!

Зникло все тяжке й сумне
В тихій хвилині святій,
Зникло все тяжке й сумне
В тихій хвилині святій!

Старенька пані виходить з рями портрета і сідає за рояль. Музична прелюдія.

Панночка :

Що чую я? Які це згуки?...
Це він, той вальс...
Що ми тоді... в останній раз
Ще танцювали... які часи!! Які [згадки !

Починається вальс, перший тур сама музика... Офіцер кланяється панні і запрошує її на вальс. Починається тріо: цвіркун, цвіркунка і вакханка.

Тріо :

Згуки далекії, згуки забутії
Сумно у тиші нічній полились,
Де-ж тії рученьки
Легкі й прозорії,
Що викликали їх
Вперше колись?

Пісня минулого
Будить старе життя,
Лине з знебулого
Пал почуття.

Втіхи і радости
З слізьми сплітаються,
Тіні минулого
Знов прокидаються !

Офіцер і панночка перестають танцювати. Спільний квінтет. Сіренька мишка вилазить з куточка, слухає і отирає сльозу лапкою.

Квінтет :

Зникли, зійшли ми
У тишу довічнюю,
Слід наш розмили вже
Хвилі життя,

Тільки бренить ще
Як одзгук минулого
Пісня далекая
Сну забуття.

Веться й тріпоче
У світі байдужому
Пісня минулого,
Мов сирота !

Музичний фінал. Бе чотири години... Півень кукуріка. Вакханка застига, портрети увіходять в рями і бліднуть. Входить заспана служниця, підійма портієру, одчиня вікно, — вривається червоний промінь дня. За вікном чути пяну пісню, — вертається з гульні якась пяна кумпанія: „Последній нонешній деньочок"... Ранок. Сходить сонце. Гамір дня... Завираючі згуки сумного вальсу.

Служниця бере ганчірку і злісно ялозить по старих портретах.

Завіса.

Батьки !
Не жалійте видатку 4 золотих на рік для добра своєї дитини!
Передплатіть для своїх діточок журналик
„СВІТ ДИТИНИ"
що коштує річно тільки
4 золотих !
Передплату можна вплачувати КВАРТАЛЬНО по 1 золотім!
Не гайтесь і пішліть 1 золотого на „пробу" а побачите, що втіхи зробите своїй дитині більше як за сотку!
Пишіть на адресу:
„СВІТ ДИТИНИ"
Львів, ул. Зіморовича 2.

Д-р ЯРОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ

КИЇВСЬКА РИБА ПО ЖИДІВСЬКИ

Знову новий роман про Київ. На Совєтській Україні й українською мовою. Не про той розреклямований Харків, що до нього найчастіше привик звертатись радянський український письменник, але про той, із розмислом відсунений у тінь, Київ. Київське видавництво „Сучасна українська література" випустило 1936 р. в серії „Молодий Більшовик" невелику книжечку (205 стор. меншої 8°) п. н. **„Натан Рибак,** Київ. Роман" — у тиражі 15.000 примірників.

Що спонукало Натана Рибака писати про Київ? Колись Іван Левицький у своїх „Хмарах" дав образки із життя київських українських студентів у 40-их і 60-их рр. XIX ст.; недавно Валеріян Підмогильний написав роман „Місто", а в ньому кинув перепсихольогізованого українського селюха на тло київських відносин. Ми розуміємо тих письменників — вони зрослися, зріднилися з Києвом. Але Натан Рибак — чому він пише про Київ?

Бо Натан Рибак — це один із тих українських письменників, що їх канонізувала советська урядова критика. Розуміється — жид. Його типово семітське лице виглядає з виданого два роки тому теж роману і теж українською мовою п. н. „Гармати жерлами на схід", поза тим має він за собою кілька томиків новель і віршів — теж по українськи. Тому маємо причину глядіти на нього як на досвіднішого письменника, що вже вміє орудувати пером і знає, що пише.

Отже Рибаків роман про Київ. Ученого київського хеміка, академіка, Аркадія Аркадійовича Постнікова, запросили німці до Берліна прочитати декілька лекцій. Перед останньою лекцією Постніков заходить до двоповерхового будинку при тихій вулиці:

„Двері довго не відчиняють. Нарешті пищить засув і зявляється обличчя літньої жінки, Herr — каже Аркадій Аркадійович і називає прізвище відомого цілому світу вченого. В літній жінці він пізнає економку професора, і вона пізнає його... — Патрон... — починає академік, але жінка плаче. Вона розповідає, як прийшли вночі люті і нахабні... влаштували бешкет, забрали всі цінності і, подумайте, патрона, самого патрона били по обличчю, били в спину і по руках за те, що він еврей, а потім забрали з собою. І от патрона немає. — Постніков відчуває в тілі якусь старечу слабість" і т. д. Свою останню лекцію в Берліні присвятив Постніков працям зневаженого єврейського вченого.

Оце й центральна сцена в цьому романі — дарма, що вона поміщена в передостанньому розділі (VII,2). Для тієї сцени написаний увесь роман — це безсумнівно відчуває читач. Протест проти переслідування жидів у Німеччині займає тільки цей один епізод, але він був головною метою в автора. Тому цей малий епізод висувається наверх і притемнює собою все інше. Він походить із серця й душі автора, хоч силкується він даремне заховати цю правду перед читачем.

Ідейно могло б здаватись, що Рибак вихвалює на всі лади більшовицькі порядки на Україні. І він це робить щиро й вповні беззастережно. Щедрою рукою розсипані в повісті ці похвали, починаючи від фраз: „Ми молоді радянські люди. Обоє члени комсомолу. У нас мусить бути новий критерій у визначенні речей"; або: „Доросла жінка. Член соціялістичної громади, і ти знаєш, що хочеш", через упевнення: „А ми, Митя, ніхто з нас, хто справді любить життя, хто любить партію, — ніхто з нас ніколи не буде самотній" аж до шумних признань: „Все, що в моїх силах, я робитиму для справи соціялізму" і т. д. і т. д. на різні відміни — щоб усе закінчити сміливо, без усякого вагання висловленою думкою: „Кілька днів тому я був у Берліні. Якби ви знали, що я бачив там. Пустка. Жахливий транс. Занепад вільної творчої думки. Ніякого потягу до творчости. Все знеособлено...". Бо справжня творчість і наука — впевняє Постніков — можлива тільки в більшовицькій дійсності. „Соціялізм і наука (це слова Постнікова) завжди йтимуть поруч. Одне не мислимо без другого. Справжні вчені, не шарлатани, віддають всю свою істоту науці, а значить — соціялізмові"...

Тому й роман називається „Київ". Бо в книжці говориться і про Київ, але тільки як контраст до Берліну з його жидівськими погромами. У Києві це неможливе — тут повна вільність і науці і (доповнім авторові інтенції) жидам. Отже — Київ — до того ще й нова столиця Совєтської України, як сказано при кінці.

„Червнева теплінь огортала місто. З садів летіли звуки бравурного маршу. На річці сновигали човни. За мостами клубився чорною смугою дим. Проходили пасажирські пароплави... Місто стояло на горах в садах, рясно заквітчане ліхтарями". Оце околиці Києва. Ні! Ще є доповнення: „Над Пролетарським садом розривалися ракети. Звуки марша котилися над Дніпром". А ось і сам Київ: „Пролог до студентського ранку починається одноманітно. Потап Григорович, вартовий гуртожитків, стоїть біля воріт колишнього Михайлівського монастиря, де тепер гуртожитки. Він кутається в бекешу й поглядає на спорожнілу Софіївську площу. Він постерігає, як двірники у білих фартухах поливають брук, прислухається до шерехтіння віників і, коли перший трамвай, весело заливаючись дзвоном, мчить через площу, Потап Григорович позіхає...". І далі: „Інститут — на горі, оточений величезним парком. Кремезні багатолітні каштани колом обступили його з усіх боків. Сонце полумяною лавою впало на крони дерев". Або: „і місто в якому прожив чотири роки, місто, розташоване на горах, місто, що потопало в садах, оповите голубою стьожкою Дніпра, було йому таким же рідним і близьким, як далекий рудничий виселок, де минуло дитинство й юність".

Львівські крамниці:
вул. ЛИЧАКІВСЬКА ч. 19.
вул. РУСЬКА ч. 20.
вул. ГОРОДЕЦЬКА ч. 93.
вул. САПІГИ ч. 21.

Але читач почуває, що навіть такий ліричний опис не зближає його до авторового Києва. Автор занадто поспішає й через таку поверховність і ті нечисленні описи (їх знайдеться ще декілька) Києва стають зайві й зимні. Та й сам студент Філатов, що так ніжно думав про Київ, зараз завважує виразно, що він звязаний не з містом, але із студентським інститутом. Але роман називається „Київ", і Натан Рибак намагається сумлінно займатись Києвом — він глядить і в його історію: „Вони піднялися по Малій Житомірській на Софіївську площу, і їм назустріч, розриваючи чавунними ногами сірий ранковий туман, рвався з уламку скелі кінь. Вони підійшли до памятника, обнявшись за плечі, й підвели вгору голови. Але Богдан Хмельницький більмами очей дивився в туман, десь у XVII сторіччя на Жовті Води й Корсунь, де над високими, соковитими травами щовесни ключами летіли журавлі, де билася на запилених шляхах голота, і в Жовті води, в Дніпро текла її кров, а звідти в Чорне море. І кінь ніс його — гетьмана — у туман XVII сторіччя, де на палях, як смоляскипи, стирчали селянські голови. — Скачи, гетьмане! — Кожушко засміявся... — Недарма тобі Романови памятник поставили! — Чавунне тіло пригинало спину коня, і на вуздечці, як піна, переливалася тьмяними відблисками роса. І гетьман мовчав. Його нащадкам сплатила борги чигиринська голота сповна, й за кров, що текла у Дніпро, й за голови, що стирчали на палях. Ось вони стояли перед ним, нащадки голоти з Корсуня, з Жовтих Вод, ціною крові батьків яких одержав гетьман булаву. Вони стояли і дивилися на нього, як на музейну постать. А він був безсилий і мертвий, як і його нащадки з одрізами під полою з куркульських хуторів. А над Києвом, над горами, над тополями займався новий день, і на башті Облвиконкому пломенів багряний

Вовни і шовки на сукні, флянеля на шляфроки, піжами, блюзки, як теж великий вибір матеріялів на мужеські убрання, покриття по низьких цінах
ДІМ МОДИ
ЛЬВІВ
(Европейський Готель)

СВЯТОСЛАВ ОЛЬШЕНКО - ВІЛЬХА

Фіолєтова тінь

Сидів біля ліжка на низенькому ослінчику. Жадібно, з розпукою вдивлявся у винищене, схороване обличчя своєї Мрі... Запалі лиця з розквітлими румянцями цегляних відтінків, потягнені тонісінькою шкірою, крізь яку на скронях проглядали сині жилки, вражали чимось несамовитим. Заплющені очі тремтіли деколи під стемнілими повіками. Хоч на цих кілька хвилин покинув її той жахливий кашель... Вона спала...

Марко сидів неворушно. Не хотів будити її своїм зором; — дивився у вікно... Була провесна... Рання провесна, повна неспокійного вітру, що бурлить кров і душу... Вітер заплітався в голі галузки старих яблунь і стукав ними в шибки...

Пригадалися чомусь слова Мрі — „Весна приносить нове життя, або й смерть".

— Нове життя, нове життя — одноманітно шепотів до себе.

Мрі заворушилася. Неспокійно зирнув на неї... Спалені гарячкою уста шепотіли щось у сні. Дивився довго — довго... Срібними каскадами розкинулось її біляве волосся довкола голови... Спливало тихо, поважно з білосніжного чола на подушки.. Воно одно було незмінно молоде..., таке, як давніше, минулими провеснами...

Пробігав безладними думками все минуле. Було важко... нестерпне важко.. Яблуневі гильки стукали в вікно. Залякано глянув на Мрі.

— Невже це правда, не сон? Невже ця молоденька, схорована дівчина — це його Мрі?

Щось люто душило в горлі, котилося, твердим клубком десь зпід грудей та гупало в лоб...

— Моя маленька Мрі, солодка Мрі — шепнув здавлено.

Схилив у долоні голову і важко, нечутно заридав... Здригався всім тілом від хвилі болю, що рвалася з грудей... За вікном шаруділи яблуні.

Відкрила очі. Побачила його голову схилену низько біля своїх ніг. Зрозуміла все...

— Мар, не плач! Пощо? — промовила спокійно. — Так мусить бути! Так видно треба!

Підняв голову. Дивився крізь сльозини на неї. Голос її видався йому тремким гомоном розколеного серця дзвону...

— Не мусить! Не треба! Не хочу! Ти не... — і дико затискаючи пястуки не докінчив.

Мрі всміхнулася блідо. В синіх очах її заясніла іскорка вогню, що потахав.

— Ти знаєш сам, що це... Сухоти... І лікарі сказали це давно!

— Не можна ж попадати в розпуку!

— Ні, ні, це брехня! Вони всі ідіоти!.. Ти... ти не... помреш!..

Почав жагуче цілувати її тонкі бліді, мов з воску, пальці. Мовчали довго. Мрі закрила очі й гладила Маркове волосся.

— ...Була в мене сьогодні вранці Вона — почала шепотом. Прийшла нечутно зза вікна, з саду... —

Марко зірвався як шалений.

— Вона?... хто?.. При тобі я ввесь час! Мрі, ти маєш гарячку!

— Ні, ні, стрівай! — хитнула головою. — Прийшла до мене й кивала пальцем — кликала мене...

— Мрі, так не можна! Тобі це снилось! — страхітливо перебив.

— Ні, вона була! Отака старенька бабуся у фіолєтовій сукні... Принесла зі собою запах далеких морів і країн... Дивилася на мене так ласкаво.. і кивала пальцем... Щось шепотіла та вітер заглушив її слова!...

У голосі Мрі пробивалася певність. Не було в ньому ніякого сліду гарячки. Марка пройшов моторошний холод. Хотів перечити, переконувати — не міг...

— Ах, як важко кидати мені тебе... як важко!.. та щож... — гризкий кашель рванув з її грудей. Сухо, заходячись рвала свої легені. Марко страхітливо кинувся до неї.

— От, бачиш! Тут уже нічого немає — вказала на груди. — Тут тільки пустка!...

— Піду від тебе геть. Назавжди... Будуть іти нові весни та осені..., будуть цвисти дерева та квіти — а мене вже не буде. Буду в землі... Гнити... уся, вся зогнию...

— Мрі, кохана Мрі, не можна! Мовчи! Благаю мовчи!.. Ти будеш зо мною... На віки. Не дам тебе нікому!.. Ти будеш завжди моя!., — розпачливо, хрипко кидав Марко..

— Мар, положи свою голову осьтут — вказала груди — нехай мені здається, що все є добре... Як передше...

Марко легенько поклав голову. Засунула в його волосся свої холодні пальці і сльозаво задивлена в весну за вікном всміхалася тихо й смутно...

Яблуні стукали в шибки...

— — — — — — —

Вертався із цвинтаря. Поламаний, прибитий, без однієї думки. Хитаючись мов тінь пияка, проходив проулками міста.

Здавалося, що був на похороні когось далекого, чужого... Прощав того чужого без співчуття, без своєї думки... Ледви волік за собою важенні ноги. Поспішав чомусь, щоб не спізнитись до дому, бо там чекає Мрі.

Мигнуло йому лискавкою, що Мрі не жде, що її вже нема. Пригадалися молитви над гробом за рабу Божу Марію — але не дуже над цим застановлявся. Було так страшно пусто... Захо-

ЧИТАЙТЕ
в найближчому числі
„НАЗУСТРІЧ“
вислід розподілу премій

прапор“. А в розділі VII, 1 розповідає автор у подібному тоні всю історію Києва, від літописних вісток аж до більшовицької революції — навіть із цитатами з історичних джерел (до речі, епізод властиво не звязаний із самим романом). Розуміється, не тільки Київ, але й уся історія України чужа й ненависна для Натана Рибака — йому зовсім прислонив очі „багряний прапор“, що дає безмежну волю... жидам. Тому заєдно просотується у Рибака не тільки лють до „петлюрівців“ (персоніфікацією цієї люті є робітник Прокопович), але й легковажність до українців. („Він навіть докопався до моєї родословної і відкрив мені, що дід мій був українець“ — говорить із призирством Постніков).

Та не забуваймо, що Рибаків „Київ“ рекомендується як роман із студентського життя. І справді, героєм роману є студент Дмитро Кожушко, що походив із роду колишніх українських кріпаків. Його любов до студентки Лізи й творить повістевий вузол. Одначе ця любовна історія відступає на дуже далекий плян супроти виразної агітаційної теми: показати, що тільки в Радянському Союзі може вповні розвинутись вільна наука й виявити себе справжній талант (не так, як у Німеччині!). Тому Кожушко, найкращий учень Постнікова, є великим винахідником — він винайшов благородний газ, що ним будуть наповнюватись величні повітряні дирижаблі. Ясна річ, Рибак не відступив і тут від звичайної, трафаретної схеми більшовицьких виробничих романів. Винахід і винахідника хочуть знищити приховані вороги більшовиків, чи як виражається один із персонажів: „Кубло націоналістів, троцькістів, недобитків клясового ворога робило свою шкідницьку, запроданську роботу. Вони намагались всосувати, як павуки в своє павутиння, студентство. Але марні стали їхні намагання“. Їх підпольну роботу — як усе в більшовицьких писаннях того роду — викривають. Щоправда, вдається пропащій людині Зарембі влаштувати скритовбивчий напад на Кожушка, але Кожушко вкінці видужує, Заремба гине марно, професорів - контрреволюціонерів Заммера й Дударя розкривають, а Дмитро проганяє Ліду за звязок із ворогами.

Роман кінчиться щасливо для соціялістично - комуністичного будівництва і... з неймовірною нудьгою для читача. Роман — повинен давати низку цікавих пригод і цього пригодницького елементу не можна в доброму романі легковажити. Або коли це повість — так повинні там знайтись важні душевні переживання. Ані одного, ані другого Рибак не вміє дати. Цікаві пригоди присипає він густою верствою наївно - дитячої пропаганди в користь більшовицьких досягнень, що їх навіть неспроможний показати (типова з того боку розмова про перенесення столиці України з Харкова до Киева, де автор обмежився до кількох реторичних загальників). Психічних проблем у Рибаковому романі не має властиво ніяких — до них Рибак за плиткий. Та найгірше те, що композиція роману зовсім заломилась: автор у найнезручніший спосіб загребав у попелі більшовицької агітки свою головну гадку — запротестувати проти переслідування жидів у Німеччині. Рибак немовби соромився тієї гадки — і тому його твір вийшов наскрізь фальшивий. Бо автор — з природи повнокровний жид — пустився на дуже ховзький експеримент: свою жидівську ідею, що її ще можна б якось погодити з російським більшовизмом, — розвивати на тлі українського Киева. З цієї потрійної мікстури вийшла дивоглядна карикатура: криве дзеркало української історії, відбите на дуже туманному київському полотні, дуже низького виробу, оправлене в крикливі, але зовсім непристосовані рями більшовицької пропаганди, з вразними жидівськими плямами. Словом, „Київ“ Натана Рибака з його нежиттездатними, ляльковатими персонажами, — це собі поганенький товар, made in USSS.

Та найцікавіше, що таким нездарним твором заповнюють робітникам цілі вечорі — за 2 місяці присвячено його обговоренню аж 47 вечорів передусім по „вишах“ та робітничих організаціях! Вкінці й совєтській критиці стало того за багато. Появились гострі рецензії на цю книжку в київській „Літературній Газеті“. Гнат Пронь ставить Рибакові ще лагідні закиди (стаття „Дискусійний роман“), але київські студенти протестують проти викривлення свого життя Рибаком уже досадніше у статті під вимовним написом: „Наслідки похапливості“.

Але що ж! Натан Рибак урядово канонізований...

Вибагливим курцям смакують

тутки і паперці

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА

ДЖІОТТО ДІ БОНДОНЕ

1337—1937

Хоч умер Джіотто шістьсот років тому, то память його як революціонера — сказавши сучасним словом — у мистецтві надто цікавить нас, щоб ми могли обійти його мовчанкою. Він, що покидає старі, втерті шляхи непорушної тоді італійської візантійщини таких старих майстрів як Берлінґієрі, Марґарітоне, Джіюнта, Коппо ді Марковальдо, Гвідо да Сієна і дещо живішого Пієтра Каваллінія, а ще більше живого свого маестра Чімабуе і наближається до життя, до світла дня і його гри, до природи і людини в ній, — він мусів бути сильний і великий мистець. Із ним і починається перше відродження італійського мистецтва, т. зв. ранній ренесанс.

Уродився Джіотто в 1267 р. у селі Колле біля Веспініяно ін Муджелльо в окрузі Тоскана, з дому Бондоне, син бідного селянина. Говорить переказ, що Джіотто, коли був малим хлопчиною, пасучи вівці, гостро закінченим каменем рисував ці вівці на гладкій камяній плиті. При цій роботі застав його маляр Чімабуе і забрав хлопця до себе в науку. Правдивий переказ, чи ні, то одно певне, що Джіотто вчився малярства у Чімабуе, осідком школи якого була Фльоренція.

Твори Джіотта були розкинені майже по всіх головних містах

Рим: Базиліка св. Івана в Лятерані. Джіотто: Боніфатій VIII проголошує Ювілей.

давньої Італії: Рим, Фльоренція, Феррара, Равена, Ріміні, Верона, Падова, Неаполь, Міляно, Больонія, Ассізі.

Та ми коротко зупинимось лише перед тими його творами, які досі істнують, які можна оглядати. І не стану водити вас по дрімучих музеях, де стоять оживлені Мадонни Джіотта. Краще підемо по церквах, там, за сірим серпанком століть виринають його Мадонни, янголи, святі, такі, якими він їх там лишив: невмірущим твором великого людського духа.

У Фльоренції: у церкві С. Марія Новелля його Розпяття, в якому ще тримається свого вчителя; у церкві Санта Кроче, в тих затишних, глибоких і вузьких каплицях Перуцція, Бардія, Тозінгія, Спінеллія, де із усіх постатей найбільше вражає ваші почування св. Франческо з Ассізі своєю — сказати б — франческанською елегійністю виразу. В Римі, в базилиці Івана Лятеранського — права нава недалеко головного

Ассізі: Горіш. базиліка св. Франческа. Джіотто: св. Франческо творить чудо — вибухає вода.

входу — зі сірини віків глядить на вас папа Боніфатій VIII., який, з нагоди Ювілею у 1300 році, з льожі благословить вірних.

А коли ви є у Ассізі, в тому благословенному місті сонця і радісного супокою, заходите в горішню базиліку св. Франческа: на стінах цієї базиліки розмалював Джіотто - около 1297 р. — 25 історій із життя цього святого. Либонь Джіотто був тут ізвязаний фресками Чімабуе, який був тут перед ним: ще не зовсім піддається свому власному темпераментові, любові до життя такого, яким воно є поза сухими формами візантики. Проте, в історіях: св. Франческо благословить пташню, або робить чудо і вибухає джерело, — це в першій — глибоко відчута поезія, до якої спонукала Джіотта чарівна при-

див у свою дільницю. Що хвилини зупинявся, дивився на камяниці, щоб розізнатись, куди зайшов. Пізнавав і поспішав хутко вулицею.

Війшов поволі на сходи. Пригадалося йому, що цими сходами сходив сьогодні враз з багатьома людьми. Щось ще тиснулось у спомині, але він не розбирав... Майже біг угору. Постукав у двері. Ніхто не відчиняв. Пошукав у пальті ключа.

У сінях стояв якийсь млісний задух. Заточився. Пригадав собі, що так пахне кадило та воскові свічки... Всім тілом пхнув двері найближчої кімнати. Був у свому кабінеті.

Звалився в крісло. Не скидав пальта, ні капелюха. Хвилини були довгі, безконечні. Було тихо. Та враз із цього спокою виросло щось дике, страшно дражливе...

Ні, цього було забагато! Рішуче забагато... Десь там у стіні, в мурі виразнісінько цокав годинник. Так... о!.. знову..., знову... Можна було докладно почути хід його зубчастих колісцят. Навіть шелест довгого, мосяжного маятника...

Марко швидко кинувся до стіни. О, тут... під цим килимом, що ні трохи не приглушував цього пекельного ходу, був він... цей годинник...

Гупнув з усієї сили пястуком.

— Мовчи, мовчи! —

Та годинник у стіні, глибоко в цегляному мурі спокійнісінько, як раніше вицокував своє незмінне, холоднометалеве „тик-тик - -тик - тик!!“

Бив у стіну долонями. Люто... дико. Глухо дудоніли удари. Та шелест із стіни чути було дальше... Почав товкти головою. Хотів заглушити його хід...

Та одноманітне „тик-тик--тик-тик“ розповзалось по всій кімнаті. З усіх сторін доносився цей пекельний звук.

Вискочив на середину кімнати. Затуляв уха пястуками до болю. Не помагало. Крізь закриті вуха залізали ці удари до мізку і міліонами розжарених шпильок кололи.

— Рятунку! — крикнув дико.

Очі заблукали швидко по кімнаті. Зупинились на овальному портреті, що висів на килимі проти дверей. Глядів довго, здивовано, наче б не пізнавав. На обличчі пробігали нервові судороги, що викривлювали його в дивні, страхітливі маски. Вдивлявся в портрет. Шукав на ньому чогось довго, поспішно. Несподівано оглянувся.

У вікні стояла велитеньська фіолетова тінь. Задержалась хвилинку на шибках, пізніше пройшла крізь них і впала на кімнату. Марко вважливо глядів на кожний її порух. А вона, поволі суваючись, перейшла на стіну. Торкнулась берега килима, посунулась вся по ньому і... зупинилась на овальному портреті.

— Мрі, моя Мрі! — болізно скрикнув Марко.

Щойно тепер пізнав овальний портрет Мрі. Тепер побачив в ньому те, чого шукав раніше очі. Так, це були сині, глибокорозумні очі Мрі. Дивились йому просто в душу і смутно всміхались...

Не знаючи, що робить, хопив за стілець і зняв портрет. Впялив у нього очі близько-близько і почав, як біснуватий, раз-у-раз цілувати обличчя Мрі. Поспішно засунув його під полу пальта і вибіг, не оглядаючись на вулицю.

— — — — — — —
— — — — — — —
— — — — — — —
— — — — — — —
— — — — — — —

Блукав довго по всьому місті. Тиснув долонями до грудей портрет захований під пальтом. Боявся, щоб не загубити його де по дорозі. Без ніякої думки, крім отієї, що в нього тут на грудях є захована Мрі, проходив поволі вулицями.

Зупинився хвилинку біля трамваєвої зупинки проти театру і, тупо дивлячись на проїзджаючі трамваєві вози, збірався йти дальше.

Та пощож було йти дальше, коли назустріч йому йшла Мрі?

Так, справжня, жива Мрі. У своєму чорному капелюсі, з лагідною усмішкою на устах, ішла йому назустріч. — Ні, це не омана, — це вона!

— Мрі, кохана Мрі — крикнув Марко, коли зрівнялась із ним — не пізнаєш? Я Марко!..

Та Мрі пройшла мимо всміхаючись солодко до свого Марка

— Мрі, зажди, зажди, хочу... — розпачливо кликнув та озирнувся...

Позаду нього не було нікого. Тільки велика фіолетова тінь сягала аж до його стіп.

Марко з божевільним криком кинувся бігти в цьому напрямі, куди йшла Мрі. Люди боязко розступилися перед ним. А він похилений важко вперед біг непритомно і викрикував якісь незрозумілі згуки. Перед собою бачив тільки цю фіолетову тінь, що помикала поперед нього. Біг довго - довго...

Зупинився за містом ген далеко, над рікою. Не стало фіолетової тіни. Кудись пропала. Жовті, весняні води клубячись ринули швидко вперед. Гремілі з береги настирливо та дико.

Побачив... Так, побачив на другому березі виразнісінько знову свою Мрі. Звернена обличчям до нього, давала долонями якісь знаки. Кликала до себе.

Пішов. Не здригався від холодної води. Була для нього тепла. А коли вже сягала йому до уст, побачив свою Мрі над собою. Сміялася до нього переливно. Шепотіла щось ніжно, тихо.

Було спокійно та добре. Світилися притьмлено далекі вогні. Дзвонило у срібні дзвоники передвечіря...

рода Умбрії, а в другій — він уже шукає перспективи, то перспективічних скоротів.

У долішній базиліці св. Франческа в тому самому Ассізі дехто говорить, що фрески над головним престолом — славословлення чеснот святого — це твори Джіотта. Тимчасом, це твори одного з його учеників, а лиш виконані за його рисунками.

Але як хтось хоче бачити Джіотта на вершку його мистецької сили, його повного розвитку, то мусить бачити його фрески в каплиці Скровеніїв на Арені в Падові. Працював він тут у 1303—4 роках. Це історія Христа і Марії. Тут Джіотто зовсім занехав візантійську, а то й готицьку традицію, осягає знамениту форму,

Фльоренція: Церква Санта Кроче. Джіотто: Похорони св. Франческа.

пропорції; стає недосяжним тоді у змислі обему, в техніці хроматики, в розподілі світла, в розставленні гуртів, у точно вичутім виразі сентименту типу, у рівновазі, у досконалости композиції.

Входите в цю каплицю. І перше, що вас мило і проймливо бентежить — це блакитній колір, який є тут володіючим тлом, на якому Джіотто оповідає історію нового завіту у трицять чотирьох образах. Усі коліри — мягкі, тендітні своїм виразом, живі своїм захопленням, осяйні глибиною поезії, релігійности, містицизму мистця. Не забуваймо, що це був вік Франческа, якого небесною поезією і містицизмом

Падова: Каплиця Скровеніїв на Арені. Джіотто: Зложення до гробу.

ще вік пізніше був до смерти пройнятий Фра Анджеліко.

Усі постаті в цій каплиці вільні у своїх рухах — болю, розпуки, покори, втіхи, зла. Юда наставляє уста і глядить на Христа лукаво-живими очима; лівою рукою бере Христа за рамя, закриваючи його своєю верхньою одежою. Христос супокійно глядить глибоко в очі Юди. Марія припадає до Христа знятого з хреста, з очей її рине безмежний біль; Магдалина, якій біль судорожно скривив уста, держить у своїх руках стопи Христа і всю душу переливає у ці рани; Іван нахилений із розпятими руками всю розпуку своєї відданости передає Умерлому.

„Його малярство, — каже сучасний мистець і критик Карльо Карра, — це досконала епопея, багата в драматичні елементи, інколи блискуча високою ноткою блакиті і білого, з особливим краєвидом, із рухом схопленим, із незвичайною силою представної синтези".

Всі ті дії відбуваються на тлі краєвиду здебільша гористого Кожна картина обведена орнаментом, що нагадує нам мозаїки Косматесків, які в той час прикрашували мозаїками нагробні монументи в церквах Риму (С. Марія сопра Мінерва, Арачелі та ін.), то підлоги в церквах. Де-де архітектонічні детайлі ще романські, або примітивного, того чистого ґотику.

Джіотто уводячи вперше у свої твори природу, оземнив тимсамим божеські постаті, дав їх приступними для людства.

Перспектива Джіотта гармонізує з його відновою малярства. „Джіотто, — каже ще інший італійський історик мистецтва, — глибоко відчуває третій вимір, кожну постать формує у мірі її обему і простору, який займає... Усе те наводить Джіотта до необхідности перспективи, але науково він іще не знає її".

І в Падові є перспективічні скороти, якими він був передвісником великого майстра в цьому мантованського маляра Андреа Мантеньї.

Джіотто, який умер 18. січня 1337 р. у Фльоренції, у свій час своїм новим мистецтвом був дуже голосний. Данте який був ровесником його, так пише у своїй **„Divina Commedia".**

„І думав Чімабуе у малярстві
Все першим бути. Аж тепер Джіотто [впереді
Так, що він не є вже у слави царстві.

Підо впливом його школи була вся Італія. Найзамітніші ученики його: Тадео Ґадді, Бернардо Дадді, Ґверієнто.

Мистецтвом Джіотта почали цікавитись історики та вчені щойно в минулому віці. Перший, що почав його студіювати, був анґлієць Ґ. Б. Каваякаселле.

Двацятий вік уже дуже живо цікавиться тим великим мистцем, який уперше вивів малярство на нові шляхи його розвою.

РОБІТНЯ ЖІНОЧИХ ОДЯГІВ

Осипи Остаповичевої

Львів, Малецького 10. II. п.

Шовкові і вовняні суконки, комплети і т. д. за останніми заграничними зразками з власних і принесених матеріялів по конкуренційних цінах. — Виконання першорядне й точне. — На складі заєдно оригінальні віденські взори.

НАША ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ

Буває нераз, що передплатник чи читач якогось часопису або журналу хотів би довідатися про щось з такої чи іншої ділянки знання, або хотів би побачити фотографію якоїсь місцевости, що була колись або тепер раптом стала широковідомою, або вкінці цікавий був би знати як виглядає такий чи інший діяч, письменник, мистець або політик, що про нього цілий світ говорить, — і чекає, вичікує, чи не появиться оте бажане ним у часописі чи журналі, які він передплачує, і часами находить, але густо-часто й розчаровується.

Хочемо у таких випадках допомогти нашим передплатникам і заводимо в нашому журналі відділ під назвою „Наша Енцикльопедія". Кождий наш передплатник має право прислати нам своє бажання, щоби, наприклад, умістити в „Назустріч" інформаційну статтю про таку чи іншу справу з якоїнебудь ділянки знання чи життя, вмістити фотографію якоїсь місцевости чи якогось діяча, подати ближчі та докладніші інформації про те чи інше, — а редакція нашого журналу дбатиме — по змозі — щоб на усі такі запити відповісти чи бажання задовольнити.

Розуміється, що на деякі запити буде можна змісця відповісти, але до деяких відповідей прийдеться шукати фахівця чи навіть зібрати відповідні матеріяли, через що така відповідь зможе появитися щойно пізніше. Може бути і такий випадок, що на щось не можна буде відповісти, нпр. не можна буде знайти якоїсь світлини, або знайдення її натрапить на великі труднощі, тоді, ясно, що відповіди на запитання ми дати не зможемо. Про все те будемо докладно повідомляти у листуванні відділу „Наша Енцикльопедія".

Просимо надсилати запитання і побажання на адресу Редакції „Назустріч". І запити і побажання треба добре зясовувати, щоб можна було відразу зорієнтуватися, про що мова та в якому напрямі чи у якому виді повинна прийти відповідь.

Якщо хтось, що посилає запит, не бажає собі, щоби відповідь друкувати на його прізвище, то тоді треба подати псевдонім або якийсь умовний знак, під яким відповідь буде надрукована.

ПРИ ЗМІНІ АДРЕСИ
ПРОСИМО ПОДАВАТИ
СТАРУ АДРЕСУ.
ЗМІНА АДРЕСИ 50 СОТ.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

Будуємо памятник на могилі о. Віктора Матюка. Читальня „Просвіти" у селі Карові, де покійний композитор був парохом, дала почин до будови памятника на його могилі у 25-літні роковини смерти. Вслід за тим почином створився у Львові Центральний Комітет, що взяв на себе обовязок призбирати відповідні фонди та вибудувати памятник. Комітет видав у справі збірки на ту ціль окрему відозву, яку підписали: Т-во „Просвіта", Муз. Т-во ім. Лисенка, СУПРОМ, Львівський Боян, Бандурист, Сурма та Місцевий Комітет при читальні „Просвіти" в Карові. Датки треба надсилати на адресу: Львів, Центробанк, конто ч. 12.900 (памятник о. Віктора Матюка) або Андрій Сайчук, Карів, п. Брукенталь к. Угнова.

З ВИСТАВИ ЯПОНСЬКОЇ ГРАФІКИ

ПАТ

Японське посольство у Варшаві уладило у своїх сальонах виставу японської ґрафіки зі 700 експонатами. На тлі вистави мистці: Такікава (зправа) і Асагі.

Д-р ВАСИЛЬ ВИТВИЦЬКИЙ

На нові дороги нашого музичного життя

Сміливу, але дуже „на часі" думку кинув на сторінках „Назустріч" п. Роман Сімович. Чергове завдання нашого музичного світу це — на його думку — створити українську оперу і фільгармонію. Справа ця направду дуже під теперішню пору актуальна і була б шкода, якби, раз порушивши її в пресі, мали ми знову про неї забути. Тому хочу додати до згаданої статті кілька своїх думок, беручи на увагу з двох порушених справ головно ту, яку — здається — лекше здійснити і вона повинна піти на перший вогонь, а саме справа української фільгармонії у Львові.

Чи важна це справа? Чи має вона своє ширше, загально-громадянське значіння, чи це може справа тіснішого гурта музик? Щоб дістати відповідь на ці питання треба нам заглянути до чужих музично - мистецьких осередків. Бачимо, що оперова і орхестральна музика стоїть там на першому місці уже від довгих десятиліть, чи то як предмет зацікавлення композиторів, чи як ділянка музичного руху. Можна сказати, що XIX і перші десятиліття XX в. це доба панування опери й орхестральної музики. Ясна річ, що без сталої оперової сцени і без фільгармонії ми не маємо контакту з музичним світом і мусимо вести тільки половинне музично - концертове життя. Шкода із цього стану велика і так сказати б „всестороння". З одної сторони наше громадянство позбавлене змоги сприймати одні з найглибших мистецькі враження; не може почути дуже великої частини найважніших творів світової музичної літератури і що гірше, не може пізнати навіть свого, українського надбання, яке без огляду на наші важкі обставини, всеж побільшується. То знову наші композитори не проявляють надто великого зацікавлення для тих родів творчости, бо не мають під рукою відповідних умов і не бачать можливости вивести свої орхестральні твори. Як бачимо, тратить на цьому і наше громадянство і наше мистецьке життя.

Не можна поминути і „престіжової" навіть пропагандивної сторінки нашої справи. Столиця галицької волости не має досі українських репрезентативних мистецьких станиць! Чужинці можуть із цього факту виснувати думки, що українська музика не доросла ще до тих „висот" сучасного музичного мистецтва. А це погляд невірний і для нас кривдний! Бож наша музика має за собою цілі віки розвою, має дуже високі досягнення. Недавно був у Львові один із дуже визначних европейських музик, угорський композитор Беля Барток. Чи не мало б це свого значіння, якби підчас його відвідин у Музичному Інституті ім. Лисенка можна було б запросити його на симфонічний концерт до української фільгармонії? Може вкінці і львівське Радіо хоч трохи інакше ставилось би до нас, коли можна було б йому запропонувати раз або двічі у місяці симфонічний концерт з українських і чужих творів у мистецькому виконанні нашої фільгармонічної орхестри.

З черги треба застановитися, чи можливо поставити свою фільгармонію. Дослівно вже сьогодні можна заложити у Львові підвалини симфонічної орхестри, яка доповнюючись і удосконалюючись дійшла б по кількох роках до відповідного рівня. Сьогодні можемо обсадити власними силами багато пультів в орхестрі, маємо вишколених в цьому ділі диригентів. Як показали деякі спроби в останніх часах, наше громадянство і у Львові і на провінції пильно цікавиться всякими новими проявами нашого музичного життя — отже було б уже з ким і для кого працювати.

У нашому розмасі надибуємо на одну тверду скалу: на гроші. Щасливішим народам розвязує цю справу держава. У нас мусять братися за розвязку цього питання три чинники: перше, професійні музичні кола (диригенти, орхестранти, композитори), потім широкі кола громадянства на чолі з музичними і співацькими товариствами в цілому краю, врешті наші центральні економічні інституції. Музики зорґанізовані в Союзі Проф. Музик візьмуться за діло, дарма, що воно покищо не зможе їм, як професіоналам, дати хліба. Ширші кола нашого громадянства давали і дають докази свого зацікавлення музичною справою і напевно морально і матеріяльно підтримали би добрий почин. А ролю держави у „щасливіших суспільностей" сповнить у нас — ясна річ у багато скромніших розмірах — наш економічний світ. Цей світ показує своє зрозуміння для справ духової культури.

Створення нової станиці мистецького життя було б ділом загально громадського значіння.

Лютень 1937.

ОГЛЯД ЖУРНАЛІВ

Українська музика. Місячник. Рік 1. Ч. 1. Березень 1937. Видає „Союз Українських Професійних Музик у Львові". Редагує Колегія. Головний Редактор: др. Зиновій Лисько. Адреса Редакції й Адміністрації: Стрий, вул. Голуфка 15.

Наші музики не мають щастя. Навіть у наших умовинах мистці інших ділянок, як ось літератури чи пластики мають по кілька журналів (письменники), а пластики один, хоч неперіодичний, але мають. А з музичним журналом то так як з каменя. Як навіть був який дотепер, то ніколи не виплачувався і тому й не виходив правильно. „Союз Українських Професійних Музик" у Львові зробив оце поважну спробу видавати свій журнал і ось перед нами скромний зшиток „Українська Музика". Скромний, але кілько радощів він приніс: нарешті маємо музичний журнал. Щиро витаємо його у нашому колі, бо це нам підмога приходить у нашій культурній праці. Кілько не писалося б про музику в інших журналах, то все воно буде не те, що у спеціяльному музичному журналі. Бо є про що писати і окремого музичного журналу у нас дуже, дуже треба. Перше число „Української Музики" складене цікаво і дбайливо, багата хроніка з музичного життя робить його дуже живим. Зо щирого серця бажаємо СУПРОМ'ові як найкращих успіхів у початому ділі.

П. Ч.

Самоосвітник. Часопис масової освіти. Виходить раз у місяць. Видає В-во „Дешева Книжка" (Вол. Куранець). Редагує Колегія. Начальний Редактор: Роман Паладійчук. Адреса: Львів, вул. Скарбківська 35. І. пов.

Ми, старше покоління, можемо тільки задростити нашій молоді, що вона може користуватися сьогодні освітними журналами, про які за наших юних днів нікому і не снилось. „Самоосвітник" — це справжня новина на нашім видавничім ринку. Його ініціяторам треба признати, що тип журналу, який вони почали видавати, це дуже щаслива думка, а редакторові — що задумане діло він реалізує, як найкраще можна собі тільки уявити. Кожне число „Самоосвітника" — досі вийшло 3 числа — перш за все дуже добре оформлене, а це дуже важне, бо журнал зацікавлює і захоплює читача. Цікавий зверхній вигляд це передумова кожного доброго видання, а потрібний тим більше такому журналові, як „Самоосвітник" — це добре зрозуміли і видавець і редактор. Зміст „Самоосвітника" — це здебільша лекції з ріжних ділянок знання, — треба ж їх так подати, щоб той, що читає чи вчиться, робив це з постійним зацікавленням, щоб його око мало перед собою цікаво й живо складену сторінку, що не нудилаб, але навпаки заохочувала прочитати надруковане. Графічне оформлення „Самоосвітника" виконує це завдання у сто відсотках. Може тільки друк замалий, але він з другого боку дає змогу вмістити більше матеріялу.

У трьох числах „Самоосвітника", що досі вийшли у відділі „Університет суспільної освіти" появилися такі виклади: Землезнання (3 лекції), Історія народів (3 лекції), Українські землі (3 лекції), Суспільні рухи й течії (3 лекції), Українське письменство (2 лекції), Наша мова (2 лекції). Після кожної лекції подані контрольні питання, які дуже влекшують засвоєння матеріялу. У кожнім числі журналу перед новими лекціями контрольні питання з матеріялу у попередньому числі дають змогу перевірити вивчене у попередніх лекціях.

Кожне число „Самоосвітника" оживляє та уріжноманітнює відділ під назвою „Наш часопис", в якому поданий актуальний матеріял. Цей відділ — доречі, добре редагований — це знаменита підготова самоосвітника до читання часописів.

„Самоосвітник" призначений у першу чергу для селянської та ремісничої молоді, але в ньому знайде багато цікавого для себе, а хоч би тільки систематичне повторення набутих вже колись відомостей кожний наш інтелігент.

Невеличка річна передплата — 3 золоті — направду виплатиться.

О. Б.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО НА СЦЕНІ

„Тарас Шевченко" — чотири картини з життя поета — Зенона Тарнавського у театрі„ Заграва"

Коли розглядати театральні твори не із становища тематики чи їх формальних прикмет, але із становища враження, яке вони намагаються викликати, то можна говорити про пєси, які мають на увазі складні індивідуальні реакції у поодиноких глядачів і враження збірне. Ці другі беруть заздалегідь під увагу вже істнуючі нескладні і відомі чуттєві нахили цілого зборища видців, і намагаються їх тільки зєднати в полумя збірного захоплення. Прикладом цього другого роду творів є середньовічні містерії — подекуди антична релігійна драма.

Очевидно — не тільки релігійні почування можуть стати основою творів „театру спільноти". Націонал-соціялістичні спроби нового театру спільноти в Німеччині чи популярні форми радянського театрального мистецтва є цього доказом.

Постать Шевченка цілком виняткова в українській історії може стати осередком такої збірної містерії. Шевченко — міт про героя-Прометея, Шевченко — міт про Кобзаря бувальщини, Шевченко — міт про Батька Народу...

Та тільки творець геніяльний, що живе в площині духової зрілости наближеної до багатства душі самого героя, — міг би вивести на сцені містерію про „Мужика Незломного"..

Автор популярного видовища вибрав собі скромніше завдання.

Протиставити два світи, світ мужика Шевченка і світ дворянства (1. картина) це не тільки натяк на протиставлення величі світа Титанів, що виростають із землі, та нікчемности світа її галапасів. Зустріч двоголового орла із Шевченком Кирило-Методиївським братчиком — (картина II-а) не могла знов бути зустріччю кавказького вірла із Прометеєм.

Щойно в третій і четвертій картині автор зумів зворушити, схвилювати, викликати збірне „унісоно" спочутливости для Шевченка - мученика — засланця. Влучно підмітив і передав оту тайну Шевченкової особовости, яка відкриває перед нами глибину людяности під сірою шинелею.

Шевченко засланець, що прихиляв до себе кіргізів і російське начальство, тимпаче мусів полонити душі українських глядачів і потягнути їх за собою ясною смугою своєї доброти.

В четвертій яві — непотрібно перевантаженій деякими зайвими мельодраматичними ефектами (сцена молитви), фізіольогічні терпіння людини не прислонюють на щастя муки Батька Народу, що тримається при житті єдиною надією на маніфест про скасування кріпацтва. Ритм цього умученого серця, що сподівається, чекає і живе сподіванням, в значній мірі своєю символікою перенісся у душі глядачів, єднаючи їх у спільноті одного почування — спільноті туги за здійсненням усього того, на що чекає нині як і вчора загал народу.

О. Кульчицький

Світлив проф. Шипа йло.

„Тарас Шевченко".
Т. Шевченко (арт. Боровик) і Катерина (арт. Горбачівна).

Світлив проф. Шипайло.

„Тарас Шевченко".
Ґен. Дубельт (реж. Блавацький), Секретар (арт. Яріш) і Андрузький (арт. Е. Левицький).

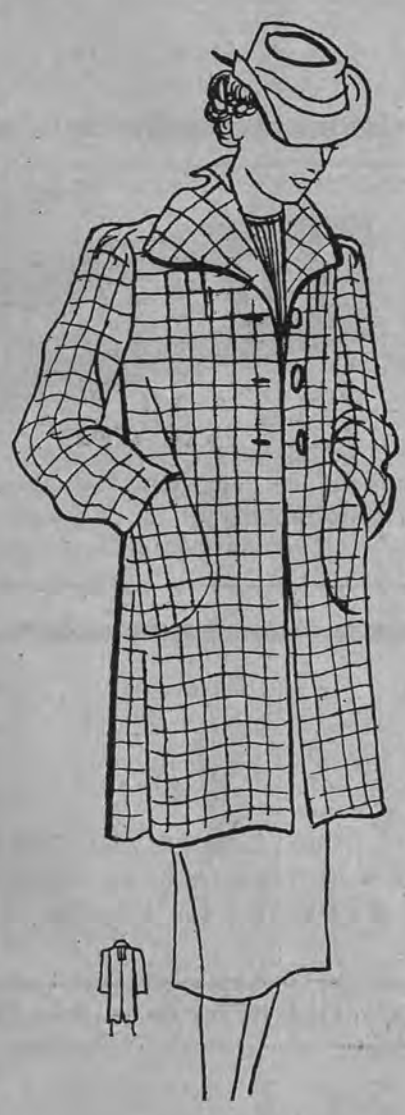
До П. Т. Передплатників у Львові!

Повідомляємо, що цього року не висилаємо спеціяльного інкасента передплат, тому просимо висилати передплати долученим переказом.

Адміністрація „НАЗУСТРІЧ"

УВАГА! Накладом В-ва популярних книжок „ЗАСІВ" **УВАГА!**
вийшла популярна розвідка М. РІПЕЦЬКОГО п. з.
КНЯЗЬ ЯРОСЛАВ МУДРИЙ
Ціна 30 сот., з пересилкою 35 сот. — Замовляти: В-во „ЗАСІВ", СОКАЛЬ, ул. ЛИСЕНКА 4.

МОДА

Наліво:

Цей кратястий плащик найкраще виглядає у жовтій красці. Це краска, що гармонізується майже з усіми суконками. Він визначається простими лініями, але фалд ззаду додає йому потрібної ширини.

Направо:

З весною приходить костюмова сукня. Не лякайтеся цього, це значить тільки суконка з жакетом, що вигля дає як костюм. Краска темна в сині листочки або горошки.

Приймаю пацієнтів у моїм заведенні у Львові, вул Сикстуська ч. 17. Тел. 265-73. від 9—1 і від 3—6·30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, золоті. плятинові і емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуки, і в нержавіючій сталі. Полекші в сплатах — — — —

НАСС

ЧУЖИННА ХРОНІКА

Вислід міжнароднього Шопенівського конкурсу у Варшаві. В половині березня закінчився у Варшаві міжнародній Шопенівський конкурс, у якому і цим разом перемогли представники Советського Союзу. Першу нагороду Президента Польщі (5.000 зол.) дістав 23-літній одесит Яків Зак, другу (2.500 зол.) 16-літня Роза Тамаркіна. Третю нагороду дістав поляк Вітолд Малцужинський, четверту англієць Ленс Доссор, пяту мадярка Аґі Ямбор.

Чи Шекспір був масоном? Рідер — льондонський видавець окультистичної літератури — видав книжку Альфреда Додда п. н. „Шекспір — творець масонерії". Автор книжки, опираючись на цитатах з Шекспіра, доказує, що він був творцем масонерії і що досконало орієнтувався в таємницях окультизму.

Енциклопедія Велса. Накладом одного льондонського видавництва появився відчит Велса, в якому він пропагує створення великої, найбільшої з дотепер відомих, світової енциклопедії, яку зредагували би виключно великі вчені. З появою тієї енциклопедії Велс звязує великі надії. На його думку нещастя, що навіщають сучасний світ, мають своє джерело в людському незнанні і в недоступности справжньої науки для тих, що хотілиби з неї черпати. Його енциклопедія мала би ті труднощі усунути.

Король і книжки. Французькі „Нувель Літерер" звертають увагу, що новий англійський король, не так як його брат, що читав тільки поліційні романи, дуже цікавиться літературою. Його улюблений автор то Кіплінґ. З французів він виріжняє Моруа, з яким він у дружбі.

Вязниця зробила поетом. Замішаний в аферу Ставіского, що за участь у ній покутує тепер у тюрмі, адвокат Ґоліє видав том віршів, які він написав у часі відсиджування кари. Він заповів, що видасть ще три томи віршів і пять томів прози.

Поет в клопоті. Організатори коронаційних торжеств короля Юрія VI-го знайшлися в поважному клопоті: надворний поет, лавреат, Джон Мейсфільд спізнюється з підготовкою традиційної кантати. Вірш той мусить бути готовий на досить довгий час перед коронацією, бо треба ще підложити під нього музику та вивчити хори. Мейсфільд, що мав уже готову поему на честь короля Едварда VIII, тепер мусів забратися до праці на ново.

Книжка про Берлін. Відомий французький критик й історик Анрі Біду видав у Видавництві Ґрассета том, опертих на історичних матеріялах, вражінь з Берліна п. н. „Берлін". На думку Біду важко схопити характер Берліна, бо в противенстві до великих міст Франції, Англії та Італії, в яких у міру розвитку залишається щораз більше слідів і памяток минувшини, Берлін розростаючись систематично нищить ті сліди. Тому в сьогоднішньому Берліні важко розпізнати колишнє столичне місто.

ГОРОБЦІ НА ДРОТАХ

Жартівник в арешті.

Про віденського сатирика Нестроя розказують таку анекдоту:

Віденські пекарі без якихнебудь важних причин, а тільки з бажання зиску зачали випікати менші булки як до того часу. Одного разу Нестрой появився на сцені з мініятюрною булочкою у дірці в кляпі фрака. У відповідь на той жарт цех пекарів заскаржив Нестроя і сатирика засудили на 24 години арешту. Коли по відсидженні кари він знову виступив на сцені, один пекар, що був на салі, крикнув:

— Як там було в арешті? Не були ви голодні?

— Ні! — відповів незбентежений жартун — у мені залюбилася дочка вязничного доглядача і кидала мені булки крізь дірку від ключа.

Нова збірка поезій

БОГДАР ЖАРСЬКИЙ

ШЛЯХ ПІЛІҐРИМА

Двобарвна обгортка роботи мистця С. Гординського

Ціна: на кращому папері 2.00 зл. на звичайному 1·50 зл.

Замовляти в Адміністрації „НАЗУСТРІЧ" або у В-ві „ЗАСІВ", Сокаль, Лисенка 4

КРАСА І СИЛА

Чи спорт робить жінку щасливою?

Дивне питання! — скаже дехто. — Чому саме жінку? Але ж із таким самим правом можна б запитати: Чи спорт робить щасливим мужчину?

Але ж так! В сьогоднішніх часах, часах такого масового поширення спорту між обома полами, в часах коли на Олімпіядах жінки здобувають рекорди перемагаючи мужчин, у таких часах у спортовій ділянці зовсім затерлася ріжниця між жінкою та мужчиною. Отже зачнім від питання:

— Чи спорт робить людину щасливою? Так узагалі, усіх тих, що йому віддаються. Чи приносить їм щастя, радість, задоволення?

Справді, важко на це питання відповісти, бо мабуть на нього може бути тілько відповідей, кілько є спортовців. Іншими словами: це справа індивідуальна.

Та всеж попробуймо підійти до неї з загального погляду. Покористуймося прикладом. Хтось захопився лещатарством. Справив собі лещата, дочекався снігу, навчився їздити і в кожну вільну хвилину робить лещатарські прогульки, сам чи в товаристві. Скріпляє своє здоровля згідно з усіми тезами лещатарської пропаганди і має приємність, бо:

— Тілько емоцій, кілько дає їзда на лещатах, ви ніколи не будете мати.

Та ось тому завзятому лещатареві замало прогульок: він хоче змагатися, хоче скакати. Та тут стрічають його раз-у-раз невдачі, не може вибитися на перше місце. Чи це щастя, чи це бодай приємність? А кілько то було спортовців, що по невдачах у змаганнях закидали свій „улюблений" спорт раз назавжди?!

Те саме у всіх інших родах спорту, якщо в тих інших не виступає це ще яскравіше. Ось, наприклад, у легкоатлетиці. Чи гадаєте, що то почувається якесь спеціяльне щастя, коли скочиться, наприклад, 2 м. вгору або 8 м. вдовжінь. Чи взагалі хтось для своєї власної приємности, для свого щастя, скакав би так, скажім, годину чи дві денно? Але як має взяти участь у змаганнях, то скаче. Чи має в тому приємність, чи почувається від того особливо щасливим?

Тут готова відповідь: Напевно буде почуватися щасливим, як у змаганнях здобуде рекорд. Але ж так, людина завжди почувається щасливою, як перемагає. Але тоді, як тренує, ах, як цікаво!

Коли щастя у спорті приносить щойно здобутий рекорд, то в такому разі на світі дуже мало щасливих спортовців. Дотого-ж кілько зусиль треба, кілько нераз направду дуже важкого труду, щоб той рекорд здобути! Чи той труд і ті зусилля не зменшують того щастя, що його почувається після здобутого рекорду?

Директор ляйпціґської університетської жіночої клініки, професор Ґуґо Зельгайм ще в 1931-ому році оголосив цікаву статтю, де ствердив, що спортові змагання не роблять і не можуть робити жінку щасливою. Він виходив з того погляду, що те зусилля, яке вкладає жінка, щоб здобути такий чи інший рекорд буває для жіночого орґанізму таке виснажливе і через те шкідливе, що потім нема що й говорити про якунебудь приємність чи щастя.

Професор Зельгайм оголосив свою статтю з відповідними фотоґрафіями, до яких він додає цікаву завваґу:

„Тому, що оглядає такі фотоґрафії, насувається питання, що зробило би товариство охорони звірят, якби хтось у подібний спосіб мучив звірят. А люди при такому самозамучуванні жінок почувають якби хтось мило сколотав їх нерви. Почування щастя мужчини і жінки лежать у ріжних областях. Хай мужчини набирають у дужаннях сил до оборони хати й домашнього вогнища. А жінкам лицює єдине змагання: в якости їх дітей. Залишім жінкам те, що жіноче, а те, що мужеське — мужчинам".

Треба памятати, що проф. Зельгайм має на увазі рекордовий спорт, а не виховний, тобто такий, який управляється для здоровля, та всеж XI-а Олімпіяда, що відбулася в 1936-ому році у Берліні, була доказом, що професор Зельгайм не має однодумців, у найкращому випадку небагато. Велика участь жінок-змагунок у тій Олімпіяді говорила б щось інше: спорт дає жінці якусь приємність, дає якесь задоволення, а може навіть щастя. Але що ми можемо сказати про те самі? Чи не краще запитати про те жінок-спортсменок і змагунок?

Тож питаємо. Скажіть нам:

1. Які спонуки спрямували вас до спорту?
2. Яким спортом займаєтеся і чому саме таким?
3. Чи віддаєтесь спортові для самого спорту, чи берете участь у змаганнях?
4. Коли змагаєтесь, то як впливає на вас невдача і як перемога?
5. Чи підготова до змагань і самі змагання виснажують вас?
6. Що вам дає спорт? Як почуваєтеся в ньому?
7. Яке, на вашу думку, завдання спорту?

Опріч відповідей на питання можна писати також і те, про що учасник хотів би щось сказати, а що питаннями не охоплене. Просимо також мужчин - спортовців узяти участь у цій анкеті: зможемо краще висвітлити справи порушені у нашій статті.

Відповіді просимо надсилати на адресу редакції до кінця травня ц. р., але на коверті треба зазначити: Спортова анкета. До відповідей просимо долучувати цікаві світлини зі спортового життя чи змагань.

Кращі відповіді надрукуємо у „Назустріч", найкраща дістане нагороду. Відповідь треба підписати справжнім іменем і прізвищем та подати точну адресу, при чому можна застерегтися, що на випадок друку, відповідь має бути підписана псевдонімом, який треба подати.

Наліво:

У найвищій напрузі...

Панна Ґріме (німецька змагунка) у моменті скоку вгору. Лице не надто захопливе

Направо:

... і хвилина пізніше. Панна Ґріме відходить з площі після скоку. Як показується, то те обличчя не погане.

Панна Лінк, німецька змагунка, на хвилину перед скоком вдовжінь.

Чи спорт робить жінку щасливою ?

Пані Радке (німецька змагунка) приглядається виконам своїх конкуренток (вдолі). Як дуже на некористь змінили її обличчя здрощі... Направо ця сама пані Радке — багато принадніша.

Нові фонопластичні приймачі

Максимальна селєктивність, самочинна регуляція фейдінгів. Найновіші лямпи. Гарна новочасна скринка.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячна . . . . 0.90 зол.
Чвертьрічна . . . 2.70 „
Піврічна . . . . 5.40 „
Річна . . . . . 10.— „

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ: Місячна 4.50 Кч., чвертьрічна 13 Кч., піврічна 25 Кч., річна 50 Кч. Поодиноке число 2.50 Кч.

В АВСТРІЇ: Місячна 1.10 шіл., чвертьрічна 3 шіл., піврічна 6 шіл., річна 11 шіл. Поодиноке число 0.60 шіл.

В ІНШИХ КРАЯХ: Піврічна 7 зол., річна 12.50 зол. або їх рівновартість в іншій валюті.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ:

Звичайні (в рубриці „Оголошення") 30 сот. — В тексті (перед звичайними оголошеннями) 60 сот. — Остання сторінка (1/1) 660 зол. — 1/1 стор. в тексті 1.320 зол. — Перед текстом і на першій сторінці оголошень не приймаємо.

Ціни оголошень розуміється за одношпальтовий рядок (шир 60 мм.) висотою 1 мм. Застереження місця на 30% дорожче.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ по 10 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числимо подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 1.— зол. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими марками.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Назустріч", Львів, Ринок 10. Тел. 11042. **„Nasoustritch", Lwów, Rynok 10. Pologne. — „Nasustritsch", Lwów, Rynok 10. Polen.**

Редаґує КОЛЄҐІЯ.
Друкарня „Львівська", Львів, 3-го Мая 8.

Конто ПКО 153.558 „СМОЛОСКИПИ".
За редакцію відповідає АННА МУЧІЙ-БОДНАРОВИЧ.

НАЗУСТРІЧ

ЧИСЛО (80) 8
IV-тий РІК
ДВОТИЖНЕВИК
ЛЬВІВ, 15. IV. 1937
ЦІНА 50 ҐР.

ЛІТЕРАТУРА ● МИСТЕЦТВО ● НАУКА ● ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

АНТІН КОРШ

Природне мистецтво

У творчости природи не завсіди і не все буває викінчене. Природа, як і перший - ліпший мистець, між ідеально викінченими творами має багато речей тільки початих, але недовершених. У звіринному чи рослинному світі такі невикінчені твори будуть тільки каліками або потворами.

Немає кінця ні краю для різноманітности форм і кольорів у таких невикінчених творах природи. В різних сторонах земної кулі тих творів є більш чи менш, але найбільш під тропіками, а найменш на далекій півночі. З усіх тропікальних країв Бразилія, на нашу гадку, має найбільшу кількість творів природного мистецтва, розкинених скрізь, починаючи від делікатних крилець мотилів до велитенських монолітів тутешніх гір.

Ясно, що при такому багатстві витворів природи, людина не могла не звернути на них уваги. Це ми бачимо по мистецькій творчости автохтонів, що залюбки

А. Корш. Сатир.
Скульптура 2 метри висока. Штучне: прорізь рота і ніс.

оздоблюють себе різними природними прикрасами, як пера птахів, хітинні покрови комах, живі й засушені форми рослинного світу, кістяні частини звірів, тощо. Але це все використовує передусім місцева людність; напливова, біла, на ті скарби багато уваги не звертає, задовольняючи свій смак блискучою фабричною тандитою, та модними витрибеньками. Всі мистецькі матеріяли автохтони піддають тим чи іншим процесам технічного оброблення, яке найяскравіше виявляється в безконечних формах усякого плетива. Деякі з тих продуктів, як ось знамениті панамські капелюхи, відомі у цілому світі. Інші виплітають собі чудові речі, як ось щити проти стріл, плащі, гамаки. В музею **Белля Віста,** в Ріо де Жанейро, є безліч таких творів індіян; з них звертає передусім увагу оздоблений різноколіровими перами гамак, подарований бразилійському імператорові Дон Педро II. Доміну-

Антін Корш
Світлина надіслана спеціяльно для Редакції „Назустріч".

ючий тон таких барв — жовтий, що своєю горяччю віддає тропікальну спеку. Все те кольорове багатство взяте виключно з опереня місцевих птахів. Цікаво, що індіяни, на те щоб мати пера завжди під рукою, приручують деякі роди птиць, які, в разі потреби, скубуть; дуже смішно виглядає така обскубана папуга арара чи тукан.

Але, побіч згаданого використовування засобів природи для прикраси, індіяни використовують їх теж і для „чистого" мистецтва в дусі тієї чи іншої трансформації. Нпр. у С.-Паульським музею велика кістка-суглоб якогось допотопного звіря; на ньому, що має форму людської голови, штучно видовбано дірочки очей, носа та рота. Автор цих рядків бачив в одного індіянина наконечник палиці, подібний до людської голови. У бразилійській столиці Ріо де Жанейро є гора, названа, Тавеа, яка, коли на неї дивитися зверха, зовсім нагадує людську голову, доречі, подібну зовсім до пок. М. Грушевського. Бразилійський дослідувач, д-р Руй де Кастро, що досліджує згадану гору, відчитав велитенський надпис, висічений на східньому узбіччі гори, фенікійськими літерами, що має такий зміст „Тір — Фенікія — Бадзір — первородний син Жетбала". Це відкриття має велике наукове значіння, але спинимось над чимось іншим: висота цієї гори, верх якої укоронований згаданою головою, коло 700—800 м., сама голова займає коло одної четвертини всього масиву гори. Ця четвертина поділена в половині так, що верхня творить величезний бльок шапки, а долішня людиноподібне лице, борода спускається в долину і губиться в тропікальному пралісі. Увесь цей несподіваний природний твір має прекрасно витримані пропорції і цілість уповні згармонізована.

Про те, що тієї голови не викували ні білі, ні індіяни — не мож-

А. Корш. Батьківщина поневолених народів.
Штучне: тягар, опуклости очей, грудей, губи і постумент, на якому з усіх боків уміщено герби ріжних поневолених народів б. російського царства.

на сумніватися. Мусіла існувати якась передісторична велитенська культура, що використовувала пригадні природні форми для творення пластичних творів.

Крім згаданих прикладів можна було б згадати ще інші, але згадаємо зразки природного мистецтва европейського походження. Ще перед війною учителював у Москві один різьбар, зросійщений українець С. Коненко (в), що тепер перебуває в Нюйорку. Він використовував природні форми рослинного світу (прим. ґудзувате дерево), трансформуючи їх на твори індивідуального мистецтва нпр. „Дідок-полевик", або „Леда з лебедем". Десяток років тому франц. журнал „Ілюстрація" приніс репродукції одної різьбарки, зроблені тією самою методою. Як бачимо, засада помічного використовування природних форм не нова, що в різних місцях і різні люди її використовували.

Але ніхто мабуть, крім мене, не присвятив усієї своєї творчости виключно цій галузі мистецтва; ніхто не віддав для цього стільки часу та труду, ні не зібрав такої великої збірки творів природного мистецтва. На моїй першій виставі в С. Паульо було 241 обєктів, а в Ріо де Жанейро яких 200. Можу сміло, без перебільшення сказати, що в цій ділянці був я своєрідним піоніром. Також уперше почав я пристосовувати цю методу співробітництва з природою в малярстві.

З обсервацій над публикою, що їх я виніс із своїх вистав, нераз захопленою і очудованою осягнутими мистецькими ефектами, можна сказати, що природне мистецтво може впливати на людську душу в той сам спосіб, що й інше пластичне мистецтво.

А. Корш. Боротьба індіянина з гадюкою.
Скульптура 180 цм. довжини. Штучне: голова індіянина, його руки від ліктів, поясок і закінчення хвоста гадюки. Дерево: корінь дикої черешні.

ДЕНИС ЛУКІЯНОВИЧ

Шевченків Семен Палій

Шевченкознавці, розглядаючи поему „Чернець", оцінили її як історичну, при чому виткнули поетові чимало неісторичного. Навіть основу. Коли вже й основа неісторична, то що тоді історичне? Але „Чернець" — психольогічна поема, заснована на конфлікті між Мазепою і Палієм; її основою не є побут Палія у манастирі — це вже тільки дальший наслідок конфлікту. Поему треба розглядати разом із „Иржавцем", бо оба ці твори близькі темою, зачерпнуті з тих самих історичних подій, написані один по одному мало не безпосередньо. При розгляді „Ченця" не можна не відкликатись і на містерію „Великий Льох", бо й там виступає Мазепина Україна. Саму ж поему „Чернець" треба читати в першій редакції, бо четверта частина поеми, при другій редакції вся викреслена поетом, відслонює його замисл і провідну думку твору.

Ясна річ, треба прочитати все, що говорить про Мазепу і Палія **нинішня** історіографія, але мусимо тямити, що для Шевченка були за джерело тільки Історія Русів (Історія Малой-Росії Бантиш Каменського не входить в рахубу), народня словесність і дотична московська белетристика. Літературні впливи треба трактувати тільки як ремінісценцію, бо поему „Чернець" написав Шевченко на засланні (1847 року в Орській кріпости). Ремінісценції розмов із Кулішем треба виразно поставити у сферу сумнівних здогадів. Тай не писав Шевченко еляборату, в якому тепер можна виказувати якісь помилки і недокладности. Поет добре знав, чому він пише так, а не інакше, і добре знав, **що** хотів сказати. Нам треба тільки інтерпретувати його рядки.

В генезі поеми висувається на перше місце т. зв. **хвастівський альбом.** Його придбав поет як учасник наукової експедиції під Хвастів у 1846 р., зарисував у ньому хвастівські краєвиди, записав крім інших пісень одну гайдамацьку, одну про **запорозьку кольонізацію між Дністром і Бугом,** одну **про Палія.** Шевченко мав цей альбом і в Орську, заповняв його малярськими й письменницькими нотатками. А стан його духа? В неволі, і туга за Україною: **Думи мої думи,** ви мої єдині! Прилітайте сизокрилі мої голубята ізза Дніпра широкого... **Сон** (Гори мої високії): панорама України, згадка про гетьманів... Хвастівський альбом як спомин, його зміст. — Від цього до „Иржавця" і „Ченця" дорога проста і дуже близька.

Засідаючи до поеми, Шевченко мав зготовлений підклад, а на подорожах по Україні (1843—1847) оглядав, записав, відрисував, понамальовував чимало памяток Мазепиних і по Мазепі. Це навчило його шанувати Мазепу культурника. Але цар Петро наказав повісити гетьмана in effigie (манекіна), виклинати його по всіх церквах і саме це насторожило Шевченка. У державника збудило це пошану до володаря Гетьманщини. Отоді то він задумав для князів Репніних написати лібретто про Мазепу і з цього приводу порізнився з Пав. Селецьким (пізнішим віцегубернатором Київщини), що мав скомпонувати музику, але гетьмана вважав за державного зрадника. Але ж у містерії „Великий Льох" (шоста репліка Першої Ворони) Шевченко каже Мазепі направити Богдансеу помилку. А державницька інтуіція помогла поетові заняти становище навіть супроти свої менторки й учительки: народньої словесности, що ставиться до Мазепи дуже ворожо і лає його. Народня пісня не захитала в Шевченка пошани до гетьмана а тільки защипила велику симпатію до її героя, лицаря і батька козачого Семена Палія. Але ж гетьман поборов його неетичним засобом, знівечив його працю, ведену на запорозьких основах (без холопа і без пана). Огірчений тим на Мазепу поет ніде в своїх піснях не звеличав великого самостійника. Але сам трагізм суперництва цих двох діячів і наслідків конфлікту для України поет зрозумів як слід. Інтуіція історика підказала йому рефлексію: „... поради не подала мати, як пшениченьку пожати, Полтаву достати? Ой, пожали б, як би були одностайне стали, та з хвастовським полковником гетьмана єднали; **не стреміли б списи в стрісі у Петра** у свата..."

Один вислід цього конфлікту — Бендери і новий кіш запорожців на пісках під рукою хана („Иржавець"), другий — полковник Палій у манастирі („Чернець").

Переймаючись народньопісенною ідеалізацією Палія, Шевченко змив проте з нього клейно царського прислужника і схарактеризував його самостійно, незалежно від народньої пісні. Це не значить, щоб давні Шевченкові звязки з народньою піснею не залишились. Навпаки. До того впливу, що вже належить до істотности Шевченкової творчости, треба ще додати живу ремінісценцію думи про Палія „Ой високо сонце сходить", друкованої у Максимовича (1843). Ця дума оспівує Палія засланого на Сибір, бачимо його там на молитвах у каплиці. Прочитавши її, Шевченко ще в 1844/45 р. заповів у „Живописній Україні" картину „Палій у Сибірі". Зате зміст Шевченкової поеми самостійний, оригінальний.

У першій частині експресійна картина Палієвої України символізує суспільно-державницький ідеал, Палія і самого поета. Тому, що це символічний малюнок, не можна й не треба квестіонувати, чи Палієва кольонізація насправді вживала оксамитів і едвабів?

Так само другої частини, прощання зо світом, не треба реально прикладати до Палія тай робити відкриття, що ця сцена не є історична. Палій не замітав матнею шляху аж до Межигорського Спаса — річ певна! Цього й не хотів Шевченко сказати. Але як у пер-

шій картині треба бачити Палієву працю в Хвастівщині до його арешту й заслання (липень 1704 р.), так друга символізує його настрої і становище після Сибіру, докладніше: після полтавської битви. Що ж було йому робити, чого шукати в післяполтавській, царем катованій Україні? Він усе втратив, як той прощальник, що прогуляв останній шеляг.

Третю частину поеми поет заснував, може, на незнаним досі якімсь переказі, може, сам її видумав, але самостійно виповнив її думками, настроями, образом душевного стану Палія. Шевченкознавці не дуже то стараються вияснити, чому Паліїв побут у манастирі, подію не так невідому, як із погляду історичної дійсности виключену, поет висунув на таке видне місце, розглядаючи із чернечої келії всю Палієву діяльність? На це питання треба відповісти, бо Шевченко не писав навманя. Очевидяки, таке пояснення, що Палій був „богоугодним чоловіком“ і тому, мовляв, пішов спасатись, не виясняє нічого. На одиноку спробу, увійти в душу ченця, читаючи в ній повну зневіру в ідеали, не погодиться той, хто в І частині поеми читав: „А я, брате, таки буду сподіватись!“

Уся вага в тому, щоб влучно інтерпретувати сцену в келії, щоб вирішити: чи чернець спасався, чи мучився. Для того найперше треба застерегтись проти такої концепції, що Шевченко, мовляв, керуючись „поетичним інстинктом, малює Палія не за часів військової та політичної діяльности, яка довела його до конфлікту з Мазепою і завела в табор Петра І., але в момент його прощання зо світом і як (він) у манастирі молиться за Україну“. Це все ні в чому, ніяк не годиться із змістом поеми. І не підходить до Шевченка таке, наче б то він мав промовчувати те, що знав. А ролю Палія під Полтавою він знав із Історії Русів, Пушкінової „Полтави“ і варіянтів народньої пісні. Міг Шевченко не знати того, що про Палія і Полтаву написано в актах, виданих Антоновичем, але в містерії „Великий Льох“ він сам показав покутницю душу, що колись, іще дівчиною-недолітком на царський наказ напоїла цареві коня в Батурині, коли він їхав із Полтави в Москву. Тому не можна подумати, щоб Шевченко не поставився негативно до Палія, Петрового комбатанта під Полтавою, де вирішилась доля Гетьманщини. Тому тоді Палієві слова, думки й оклики в келії пояснити як **жалі** за знівеченою, до 1704 р. будованою Україною Забагато в них динаміки, неспокою, сліз, розпуки і ридання, включно до „Длячого я на світ родився?“ Якщо не входила б тут у рахубу Полтава, нащо ж тоді поет тому ченцеві, що вирубав шаблею хвастівські межі, що реалізував соціяльні ідеали Запоріжжя, нащо б у словах повних болю пригадував поет вали в Полтаві. Нащо казав би йому страждати з післяполтавською Україною, потім нагло сконати від гуку глухівської гармати, що в 1716 році вигнала козаків на канальні роботи? Тай чи не пізно було б на Палієві жалі? В історії Русів поет читав, що Палій мучився 15 літ на засланні. Чи не було часу оплакати Хвастівщини? Ні, Палій приніс із собою в манастир **почуття вини,** як та друга Душа з „Великого Льоху“, приніс він **гріх за Полтаву,** а не жаль за Хвастівщиною. Він не говорить про Полтаву словами, але вона є тлом його окликів. Після згадки про Єнісей прориваються у нього сльози. Вони, і мовчанка ченця — це визнання вини за Полтаву.

Чому ж Шевченко не промовчав Палія так як гетьмана Мазепу? За його працю в Хвастові. Тому, що Палій — запорожець, а Шевченко плекав особливий культ Запоріжжя („А що то за люди тії Запорожці! Не було й не буде таких людей“). Тому, що Палій терпів за Україну, а народніх мучеників Шевченко звеличував (Дорошенка, Полуботка). І найважніше: з героя народньої пісні, ідеалами близького самому поетові, хотів він каяттям у манастирі змити протидержавницький гріх.

Це є провідна думка поеми і Шевченкова мета. Якщо ні, то чому ж Шевченко мав би схарактеризувати Палія цим одним словом „чернець“, яке взяв на заголовок своєї поеми? У Шевченка немає припадкових заголовків. Він або не давав заголовка своїм творам (за зразком народньої пісні), або давав звязаний із змістом.

Такий розгляд поеми „Чернець“ у площині національної і державницької етики дає нам змогу бачити послідовність того поета, що крім „Ченця“ написав твори: Иржавець, Великий Льох, Сон (У всякого своя доля), Розрита могила.*)

*) З технічних причин (недостача місця) за згодою Вш. автора статті пропускаємо коментовану літературу предмету. — **Редакція.**

„НОКТЮРН“ МИКОЛИ ЛИСЕНКА

С. Людкевич перевів інструментацію обох творів.

О. Лепкова виконувала ролю Вакханки.

О. Сушківна роля „Панни з трояндою“.

„Ноктюрн“ і „Вечерниці“

на сцені міського театру у Львові

Оцінюючи обєктивно імпрезу Муз. Т-ва ім. Лисенка, треба поставити собі перед очі у ясному освітленні **два елементи,** на тлі яких приготовлялася і відбувалася вище названа вистава. Першим основним чинником, який не тільки позволив, але навіть приневолив відповідні круги пустити в рух цілу імпрезу, була свідомість повної спроможности добре вивязатися з нелегкого завдання і що з тим вяжеться: свідомість приявности усіх потрібних до того акцесорій, що нинк розпоряджає у своїх межах школа Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові, а саме: поставлені на належнім рівні кляси співу, драматичного мистецтва і орхестри, велика охота до праці учнів і їх провідників, існування відповідного і високовартісного твору в нашій оперово - драматичній літературі і врешті можливість скоординувати всі ті плюси і вивести їх в гармонійну цілість під проводом таких сил, як диригент Микола Колесса, та режисер Леся Кривіцька. Такими цінностями не розпоряджає багато музичних шкіл у Польщі, не дивлячись на те, що жадна з них не працює в таких виїмково важких умовах, як саме Інститут Лисенка.

І саме ті важкі й незавидні обставини є тим другим елементом, що до деякої міри спараліжував розмах і силу першого чинника і що, очевидно, не могло не мати впливу на викінчення діла, на само виконання „Ноктюрну“ та „Вечерниць“. Чи можна уявити собі оперову виставу без проби на тійже оперовій сцені? А так воно було тепер. Проба в опері коштує 170 зл. а тієї квоти Муз. Т-во не мало до розпорядимости. Чи треба давати більше прикладів? А можна би їх начислити доволі.

Л. Рейнарович виступив в ролі Офіцера в „Ноктюрні“.

НА СВЯТА

вовни і шовки на сукні, флянеля на шляфроки, піжами, блюзки, як теж великий вибір матеріялів на мужеські убрання, покриття по низьких цінах

ДІМ МОДИ

ЛЬВІВ

(Европейський Готель)

ЮРІЙ СМОЛИЧ

Світ обступає нас

Голос*) Аркадія Петровича бренів гучно й дзвінко. Аркадій Петрович читав виразно, з наголосами відповідно змістові й драматичності ситуацій. Автім, він не заважав нам. Читання бреніло само по собі, ми були сами по собі.

З усіх нас, мабуть, тільки один цілком уважно слухав читання Аркадія Петровича. Це Макар. Либонь вперше за життя йому доводилося не читати самому, а слухати. І це прикувало його увагу. Базаров безперечно непоганий хлопець. Хоча, взагалі, нігілісти дурні. З нічого не може нічого й бути. Нігілісти — ніщо. Людина не може тільки заперечувати. Людина повинна щось і стверджувати. А що стверджує він, Макар? Га? Макар навіть розгубився. Фу ти, чорт! Він, здається, не стверджує нічого. Втім, він нічого й не заперечує. От тобі й раз! Як же це так?! А філософи?

Тут Потапчук перервав читання. Опис життя братів Кірсанових, тургеневських поміщиків, йому не вподобався. Цей ледар з англійськими манерами! Ну й хазяїн! Потапчук навіть чортихнувся.

— Чорта! Яке дурацьке життя!

— Життя! — зневажливо відгукнувся Репетюк. — Ви розумієте, містер, що таке життя? — Репетюк щойно якраз захоплено газдрив життю анґлізованого поміщикового брата. Тільки от сам поміщик тютя. І якого власне чорта ці мільорди ламаються? Жили б собі та й жили. Таке прекрасне життя! Маєток, господарство, безплатний кріпак - робітник. Ще чого треба?!

Піркес теж відгукнувся з свого закутка.

— Життя!... — підхопив він. — Я теж хочу жити... Але я зовсім не хочу такого життя, яке зараз є... Ненавиджу!

— А якого б тобі захотілося? — іронічно закинув Туровський.

— Якого? Я тобі зараз скажу...

Шая зробив коротеньку павзу. Він лежав навзнак, закинувши руки під голову, і очі його були мрійно примружені. Мова його бреніла неголосно і сумно:

— От якого. Океани і материки. Ніяких держав, ніяких кордонів! Одна країна! Жадних релігій, націй чи там рас. Ненавиджу! Автім, нехай навіть будуть. І нації і раси. Що з того, що негр чорний? Що з того, що в китайця косі очі? Человек — ето звучіт гордо!...

— Человеки, — буркнув Зілов, теж бувають ріжні. Є Піркес — одеський банкир, і є Піркес, Шая, який не має ні батька, ні банку. Він має тільки власний розум, руки, та ще, може скрипку...

— Ах, Шаїчка, заграйте нам, будь ласка, сьогодні!

Шая кинув оком на Валю і не озвався. Він говорив далі:

— Я хочу такого життя, щоб банкира Піркеса також не було. Я його ненавиджу. Але мені не треба і його банку. Ми зробимо так. Наша земна куля буйно і яскраво зеленіє. То рясніють наші жита. Ми їх будемо їсти. В гущавині хлібів розкидано великі камяниці. Високі димарі курять чорним димом. То наші заводи. На них ми робимо штани, черевики і плуги. Довкола заводів, в хащах зелених садів, над ізумрудними озерами в просторих білих будинках живемо ми. Це наші міста і села...

— Ви живете в них і граєте на скрипці... — Репетюк глузливо засміявся. — Яка ідилія, сер!

Але Піркес раптом розсердився:

— Так! На скрипці! Ідилія! Я бажаю її не для себе тільки, а для всіх!

— Дуже дякую, мільорд, але за мене не турбуйтеся!

— Хто не хоче, той може піти!

— Куди, сер? Ви ж заволоділи цілою земною кулею!

— Чорт з вами! Тимчасом можете взяти собі половину!

— Красненько дякую, льорд. А я вже й не знав, що мені робити! Не жити ж разом із вами, в вашому житті „для всіх“. Однаково — для дурнів, розумних, ледарів, нероб чи працьовитих...

— Брехня! Ледарів ми виженемо до вашої половини!

— А ми зробимо з них армію, і вони нам завоюють ваші сади, білі доми і ізумрудні річки!

Піркес секунду мовчав. Потім похмурно огризнувся:

— А ми вам не дамо! Ми будемо оборонятися...

Воропаєв злісно зареготав:

— Хо-хо-хо! Але ж ти, Шаю, проти війни!

Аркадій Петрович схопився й посунув до себе книжку. Ай-яй яй! Знову вони про війну! Ну, як вони не розуміють, що про це не можна говорити. А раптом під вікном підслуховує шпик?

— Давайте далі, тільки умова: не перебивати!

Але на цю умову ніхто не пристав. Всі враз заговорили й зайорзали на своїх місцях. Потапчук і Макар зірвалися. Репетюк звівся. Навіть Сербин висунувся зза Венери Мільоської.

— Хотів би я знати, де це ви наберете ізумрудних річок і з чого набудуєте білих палаців? — захвилювався Потапчук.

— Чорт з ними, з палатами! — закричав Шая. — Попервах ми житимемо хоч і в хижках. Але ми організуємо такий порядок роботи та життя...

— Що Репетюкові заманеться його відвойовувати?

— Хай спробує! Але такий, щоб не було банкира Піркеса!

— Так би ви зразу й казали, мільорд! Ви просто мрієте анархічними експропріяціями!

Піркес подивився на Репетюка. Він хотів йому сказати щось гостре й дошкульне. Але раптом передумав і махнув рукою:

— Ну, годі... сер, чи як вас там — ґраф? Я просто пожартував. Так набридла ця проклята війна і дратує...

— Та кинь ти, нарешті, Шаю!, розсердився тепер вже Воропаєв. — Невже ти досі не можеш зрозуміти, що це, дійсно, остання війна? Остання! Треба тільки перемогти шваба — і всьому край.

— Чому „остання“. Чому перемагати треба саме „шваба“? Чим він кращий від усіх інших? Мені здається, ця війна скінчиться тільки тоді, коли вже не буде кому воювати. Але нехай вона навіть і скінчиться. Так тоді почнеться якась друга... Хіба можливо, щоб не було війни, коли є уряди й держави? У кожного з них свої інтереси. Вони пересваряться знову. Ненавиджу. От коли б влаштувати таку війну проти самих воєн...

— Ха—ха—ха!

— Власне, проти тих, кому ці війни потрібні...

— У вас не погана память, Піркес! — для більшої іронічности

*) Уривок з роману „Наші тайни“, що оповідає історію гімназистів у роках 1914—17. Молодь, виховувана з початку війни в патріотичнім, цареславнім дусі, з приходом революції переживає великий духовий перелім і розходиться, при чому на двох протилежних фронтах знаходяться дві чільні постаті — більшовик Шая Піркес та український націоналіст Репетюк. Друкуємо саме одну зі студентських розмов підчас сходин, що їх зорґанізував професор Аркадій Петрович.

НА ЛЬВІВСЬКІЙ СЦЕНІ

С. Гаврищук
роля Цвіркуна.

М. Сенишин
виступила в ролі Цвіркунки.

Микола Колесса
диригент.

Опера - хвилинка „Ноктюрн“ — це ідеальний твір свого типу. Здавалося б, що в „хвилинці“ не може бути багато акції, а всеж кілько її там є, кілько руху і змісту в кожному моменті, кілько гарної музики — і соняшна погода душі і драматична напруга і танок (навіть балет), і ніч і день — словом ціле життя. Тільки великий талант може щось такого дати.

Душею Ноктюрну був **Микола Колесса,** якого темперамент і переживання гнучко відзеркалювалися в орхестрі і на сцені. Ролю Вакханки виконала з помітною вже рутиною **Ольга Лепкова** (кольор статуї за тяжкий). Дуже стилево і опановано вийшла в партії панни з трояндою **О. Сушківна** якої гарний голос, дарма, що поданий трохи несміло, звучав рівно і повно. Роля Цвіркуна була тільки маркована (С. Гаврищук занедужала), тому й Цвіркунка **М. Сенишин,** не маючи партнера в дуеті — почувалася доволі несвобідно, хоч обставина ця не заважила на її сценічній грі. **Л. Рейнарович** (Офіцер), голосово дуже добрий та сценічно свобідний. **Р. Темницька** при дальшій праці може розвинутись в добру артистку. Балет учениць Л. Дрогомирецької вивязався зі свого завдання з успіхом.

Леся Кривіцька
режисерувала „Ноктюрн“ і „Вечерниці“.

Такі річи, як сценічне освітлення поодиноких місць у казковій опері вимагають докладного випробування і вкладу грошей і з тих причин воно не могло вийти ідеально. Не знаю чому пропущено биття півночі і голос півня.

В другій частині виставлено популярну музичну картину Ніщинського „Вечерниці“. Вже від самого початку картини вражало слухача те, як дуже гармонізують з собою наші звичаї, строї, та життя із тлом мистецького опрацювання „Вечерниць“. Новий „Студіо-хор“ виявив себе дуже вартісною одиницею серед наших хорів, а добрий, чистий і повний його звук дає йому великі і різнородні можливости. „Закувала та сива зазуля“ не виконувано вже давно так прецизійно, звучно і чисто а й інші поодинокі точки „Вечерниць“ зраджували дуже солідну підготову. Як цілість уявляли собою „Вечерниці“ під проводом Миколи Колесси одноцілу мистецьку вартість, якої не затерли навіть хвилеві розходження хору з орхестрою. Деяка повільність і безпляновість у рухах цілого ансамблю, його груп і поодиноких солістів була також наслідком браку головної проби на сцені, на якій зовсім інший розклад місця, як в малій салі Лисенка.

„Ноктюрн“ і „Вечерниці“ інструментував з великим розумінням річи та стилю поодиноких творів **Ст. Людкевич.**

Леся Кривіцька вложила в режисуру обох творів багато праці.

Публика не вважаючи на велику рекляму, як вказувала б не досить велика чисельність, не виявила належного зацікавлення до такої небуденної і рідкої шкільної імпрези.

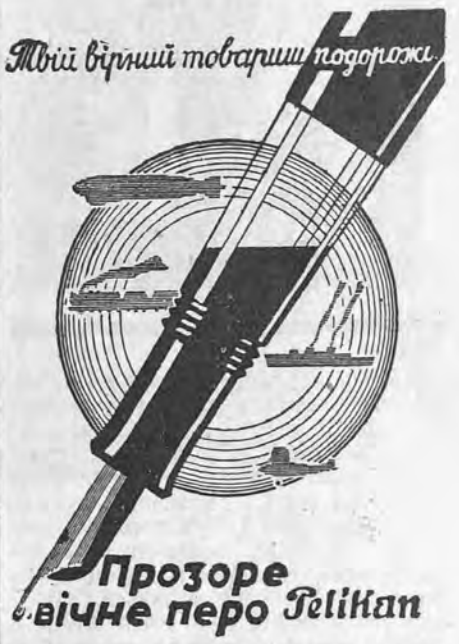
Роман Савицький.

ВАСИЛЬ СІМОВИЧ

Лисенків „Ноктюрн“ у Празі

Вистава Лисенкового „Ноктюрна“ в неділю, дня 4-го квітня 1937 р. та згадка про перші вистави цієї лебединої пісні нашого найбільшого композитора XIX. в. в попередньому числі „Назустріч“ нагадали мені постанову цієї гарненької та принадної опери-мініятури у Празі — заходом Українського Високого Педагоґічного Інституту імени Михайла Драгоманова. Було це несповна десять років тому. Інститут проживав тоді часи розквіту. Дуже гарно розвивався й музично-педагоґічний відділ Інституту, що встиг уже був тоді завести в себе всі потрібні для студентів цього відділу катедри і кляси. Ясна річ, що була тут і кляса сольового співу. Між студентами цієї кляси були дуже гарні голоси. Тимто на цьому відділі повстала думка вшанувати пятнацятьліття смерти М. Лисенка публичним святом, і між іншим — виставою „Ноктюрна“ (партитура з фортепіяновим витягом найшлися у пані Омелії Безкровної-Іванисової, абсольвентки кляси фортепіяну віденської консерваторії — тоді жила вже в Подебрадах). Здається, думку подав доцент д-р Нестор Нижанківський, бо це й він увесь час був душею імпрези, він вивчав сольові партії, ввесь час провадив проби, він диригував на святі. На орхестру Інститут спромогтися не міг. Тимто вистава йшла в дострою фортепіяну. Грав лектор д-р Зиновій Лисько, що теж немало вклав своєї роботи в ціле свято.

Аранжери свята почали працю заздалегідь, іще, здається, перед вакаціями академічного року 1927/28. Була така думка, щоб виставу дати в листопаді 1927 р., бо ж на день 6. XI. припадало саме пятнацятьліття Лисенкової смерти. Але ж справа затяглась. Цілих пять місяців тяглася підготова. Довга, мозольна підготова. Щойно тоді, коли виявилося, що кожне - кожнісеньке місце, кожна нота простудіована, кож-

Вічні пера, олівці і інше бюровета шкільне приладдя Pelikan купуйте тільки в
СОЮЗНІМ БАЗАРІ
ЛЬВІВ, РУСЬКА 20.
Продаж гуртом і подрібно

НОВІ ФОНОПЛЯСТИЧНІ ПРИЙМАЧІ
TELEFUNKEN

МОЖНА НАБУТИ В ПЕРШОРЯДНИХ РАДІО-КРАМНИЦЯХ

Воропаєв перейшов на „ви“. — Ви не погано з памяти шпарите проклямацію, яку ми влітку...

— Тихо! Тихо! Я вас дуже прошу! — Аркадій Петрович замахав руками і заметушився. — На Бога! Я вас прошу!

— Шая має рацію! — відгукнувся зразу Туровський.

— Село зруйноване! — захвилювався Потапчук. — Робити нікому! Люди гинуть...

Сербин теж вистромився зза Венери Мільоської:

— Стільки крови! Стільки страждань! Стільки сиріт і калік!

— Війна! — Макар зірвався і замахав руками. — Війна це, взагалі, найбільша льогічна нісенітниця! Це, взагалі, найбільший моральний злочин! Це, взагалі, абсолютний нонсенс! — Він був блідий, і прозорі очі його ширилися.

Зілов мовчав. Він поглядав на всіх і на кожного і мовчав. Останнім часом він зробився скупчений і мовчазний. Він навіть перестав ставити свої вічні запитання, немов би всі відповіди були вже відомі йому наперед.

Репетюк ляснув долонею по столу:

— Тихо, джентельмени! Чого ви визвірилися всі на мене? Та я ж, мільорди, перший серед вас пораженець.

— Ну, знаєте! — зірвався Воропаєв.

— Панове! На Бога! Я вас прошу! — Аркадій Петрович ладний був уже кидатися на людей і затуляти їм роти. Він все позирав на вікна. Йому здавалося. що там, за вікном, пітьма ночі насичена жандармами і шпиками. — Я вас благаю, панове!

Зілов відкрив уже рота, щоб відповісти Репетюкові, але в цей час між ними став Піркес. Він зірвався з ліжка розпатланий і червоний. Очі його іскрилися:

— Повторіть! Репетюк! Повторіть, що ви сказали!

— Я сказав, маркіз, те саме, що ви чули!

— Панове, я вас благаю!!! — Аркадій Петрович кинувся був до них, але раптом махнув рукою, затулив вуха і кинувся геть з кімнати. В передпокою він почав мерщій шукати свої кальоші і шинель.

— Це чорт зна що! Таке говорити може тільки сволоч! — гукнув із свого місця Воропаєв.

Шая вхопив Репетюка за руку й міцно її потрусив:

— Репетюк! Я тисну вам руку! Я ніколи не думав! Га-га-га! Я тисну вам руку...

— Ви сволоч, Репетюк! — Воропаєв наближався, відштовхуючи товаришів. — Ви сволоч! Я вам дам у морду!

— Що? Це ви до мене?

— Вітю! Вітечка! Вікторе! — Аля і Валя вхопили Воропаєва за плечі, але він легко струсив їх обох. — Фі! Який ви нечемний!

Чорта тут було до чемности! Бувають хвилини, коли неввічливим стають навіть бальні диригенти. Надзвичайним, мозжухінським жестом Воропаєв відстібнув манжети, висмикнув їх з рукавів і жбурхнув геть. Одна з них ударила Венеру Мільоську у живіт. Репетюк зробив крок назустріч Воропаєву. Він зухвало посміхався. Правда, він не був дужчий від Воропаєва і навряд чи наважився б за інших обставин з ним сперечатися. Але зараз відчув, що перевага симпатій на його боці. В такому випадку варто поводитися спокійно і сміливо.

— Мені щкода ваших манжет, віконт! Може, ви просто збігаєте до Вахмістра, або й до вахмістра Кошевенка, й повідомите їх про мої слова? Га, сер?

— Мерзотнику!!! Я вас убю!

Катря Крос скрикнула й вискочила до сусідньої кімнати. Аля з Валею кинулися за нею. На порозі, проте, вони спинилися. Цікаво було все ж таки подивитися.

Воропаєв плигнув і заніс вже праву руку, але Зілов з правого боку, Туровський з лівого — перехопили його.

— Пустіть! — заревів Воропаєв. — Пустіть! Сволочі! Зрадники! Падлюки! — Він розумів що діло зірвалося. Вдарити Репетюка він вже не зможе. Але пручатися треба було, хоч би з гонору. — Пустіть! Німецькі запроданці! Шпіони! Я вам морди порозбиваю! Сукині сини!

В передпокою гучно хряпнули вихідні двері. То, знайшовши, нарешті, кальоші, накивав пятами орґанізатор літературного вечора, Аркадій Петрович. Він натягав шинель на ходу.

Потапчук підійшов до Воропаєва спереду і зробив йому легеньку змазку по губах і носі. Він міг це собі дозволити, бо був перший силач не тільки нашої кляси, а й в усій ґімназії:

— Ну, дядя, прохолонь...

— Іди, ти! Ти теж сволоч!

— Ну?!

Воропаєв стих. Він стиснув плечима й одвернувся. Сила була не на його боці. Навіть його найближчий друг і побратим, Теменко, навіть його товариші Кульчицький та Кашин не здолали б допомогти йому. Вони стояли осторонь і незручно переминалися з ноги на ногу. Їх було всього тільки четверо.

— Ви, маркіз, можете показувати свою хоробрість і фокуси з манжетами в товаристві особливих цінителів і знавців цього — ваших сестер - жалібниць! — потішився ще над переможеним Репетюк. — А нас ви цим не проймете.

Воропаєв зарипів зубами, але промовчав. Він відійшов до вікна і закурив...

На цьому й закінчився наш перший літературний вечір. Хай не образиться шановний Іван Сергієвич Тургенев: того вечора ні „отцы“ ні „дети“ не схвилювали нас. Аля, Валя і Катря теж зосталися незадоволені. Сваритися, битися, мало не дуелі! Таке грубіянство! І потім, взагалі, навіть поговорити ніколи. Шая так на скрипці й не грав.

Ми вийшли, розділившись на дві ґрупи. Воропаєв, Кульчицький, Кашин і Теменко пішли раніш. Вони простували до пана Сапежка. Годилося розвіятись. Ґора - Ґораєвський вже, мабуть, держав банк... Пізніше вийшли інші. Попереду йшов Піркес і Репетюк. Коло них Зілов і Потапчук. Схвильовано і збуджено Репетюк інформував Піркеса про свої погляди і переконання. Коли він забувався і починав говорити надто голосно, товариші спиняли його. Нічна вулиця була пустинна, але — хтож її зна? — і мури мають вуха. Що ж говорити за паркани із старих залізничих шпал?

Погляди Репетюка були такі. Ми не діти. Треба правді дивитися ввічі. Російський режим нікуди не годиться. Дивіться, як заярмлено й занапащено Україну. Мова заборонена, література заборонена, культура заборонена. Навіть поміщики, і ті, дивіться, самі кацапи або поляки. А посесори — ви не ображайтеся, Піркес, — самі евреї.

— А носківецький пан? Він же українець?! — не запитав, а швидше відповів Зілов.

— Так, так, — похитував Піркес головою. — Так, так, — підтакував він. — Так, так. Нічого. Я не ображаюся. То з Піркесів — банкирів...

Репетюк хвилювався. Це вперше він висловлював такі думки, та ще й уголос. Досі таки думки він чув тільки вдома, — від батька, або від братів. Та ще, може, від курсистки Тосі Полубатченко в Носківцях...

ний рух простудіований — д-р Нижанківський зважився на виставу. Воно не диво. Це ж мало бути загально-інститутське свято, хоч усю роботу робив музично-педагогічний відділ, мали бути чужі гості — музичний чеський світ — не можна було з чимнебудь виступати, щоб „не посрамити землі інститутської“ сказавши (у трохи зміненій цитаті) словами літописця. Відбулося свято щойно 24-го січня 1928 р. в театрі „Umeleck'oї Besed'и“ (щось наче: Мистецький Клюб), в гарній, чепурній незвичайно симпатичній, акустичній, хоч і не дуже великій салі, ясна річ, битком набитій своєю й чеською публікою.

Аранжери заздалегідь подбали про режисерію та декораційний бік вистави, зорганізували з студентів Інституту технічну допомогу (під проводом Миколи Нагірного та д-ра Баранова) — одне слово продумали наперед усе до найменших дрібниць. На режисера свята придбали відомого режисера Дер-

Виконавці „Ноктюрна“ у Празі.
Зліва направо: доц. Н. Нижанківський, Б. Кривецький (4), Ріхтерівна (7), Дяченко (9), позад неї Нагірний (10), Антоновичівна (11), позад неї Катерина Антоновичева (12), перед нею Шимановська (13), Мамонькова (15), О. Самойлович (крайній зправа).

жавного Драматичного Театру в Києві, **Бориса Кривецького** (до 1918-го працював режисером у т. зв. Художественному Театрі в Москві), що саме приїхав був із Відня й тинявся по Празі безробітним. Декорації малювати перебрали на себе малярки-мистці, пані: Наталка Геркен-Русова й Катерина Антоновичева. Обидві занялися справою костюмів, перебрали на себе всі клопоти, звязані з цією чистиною вистави, й рахуючись із матеріяльним становищем еміґрантської школи, всю тяжку цю, чорну роботу робили цілком безкорисно. Не те вже можна сказати про режисера. Згадка про це й досі наводить зморшки на чоло..., хоч треба зазначити, що в режисерію вечора Кривецький вклав увесь свій хист, енергію й уміння. Не пропущено й найменшої дрібниці, ні найдрібнішого ефекту: і била дванацята, і четверта, і півень піяв — чого не було нпр. у Львові — і світла чудово переливалися... З людей, що ніколи не бачили сцени, поробив — артистів. І не тільки з солістів, але й т. зв. статистів, з тих „тіней ночі“, що поводилися на сцені свобідно, мов старі, хоч це були маленькі дівчата із школи вправ Інституту, з української реальної реформованої гімназії...

А декорацій треба було робити три, бо і свято складалося з трьох частин: І. Інсценізація „Огні горять“, музика М. Лисенка до слів Т. Шевченка (сцена переполовинена: в одній баль, у другій баритоніст, студент Олександер Самойлович співає - грає Лисенків твір); 2. „Плач Ярославни“ — сольовий твір Лисенка до перекладу М. Максимовича (башта замку в Путивлі; костюм княжни Ярославни; співала і грала студентка Мамонькова; кобзаря, німа сцена, — студентка С. Нагірна); 3. „Ноктюрн“ (задня стіна сильно упрощена, портрети в округлих рямах, постаті до пояса, стояли вони за сценою — тимто й ілюзія для глядача краща, і для грачів лекше, не відчувають такої втоми).

Про ціле свято докладно говорити не буду. Почалося воно промовою ректора — на знак, що це свято Інституту — з витанням гостей, із характеристикою Лисенкової творчости, подякою для усіх, що вкладали свою працю у свято, своїм і чужим, та з піднесення слави геніяльному українському композиторові словами М. Старицького (з 1904 р.):

Слава, слава кобзареві
Ввік віків од нині,
Слава рідному Співцеві,
Слава Україні!

А далі з незвичайним мистецьким успіхом пройшли дві перші картини „Огні горять“ та „Плач Ярославни“ — при фортепіяні й диригент доц. д-р Нижанківський. Враження було величезне, ціла саля захопилася настроєм, оплескам не було кінця. А далі — „Ноктюрн“. Іще й досі згадую ту хвилину з якимось тремтінням. Раніша проба виявила багато недостач, було сила хвилювань, доводилося дещо кілька разів повторяти, виконавці відійшли з проби знервовані, Кривецький схвильований, д-р Нижанківський увесь червоний, щось ізо світлами не виходило, й декорації не зовсім задоволяли їх творців. Не диво, що якийсь неспокій у душі. Але успіх попередніх точок каже сподіватись, що „якось то буде“. Отак з побожністю чекаєш дзвінка...

Зазначити слід, що дуже добре придумав Кривецький, щоб із ролі служниці зробити — німу сцену. З мистецького боку краще. Цілий той монольог — разить, грішить якоюсь вульґарністю в порівнянні з настроєм опери. Таксамо неприємно вражає вигук салдата за сценою досвіта. Все це режисер попропускав і вийшло дуже картинно. Бо і справді, все рухами можна зясувати, що говорить служниця...

Як піднеслася завіса й як виступили обидва цвіркуни (лектор Інституту Ніна Дяченкова*) — альт, студентка С. Нагірна**) — сопран) — виступали вони в похиленій позі — можна було відразу відітхнути з полегкістю. Певний виступ, знання „партії“, бездоганна гра — все це вражало дуже мило. Незвичайний голос студентки Мамонькової (тепер примадонна опери в Ковні), повний, сильний, чистий — відразу захопив салю. Те саме треба сказати про „позичену“ силу (з консерваторії) панну Ріхтерівну, яка дуже добре опанувала українську дикцію***) та про згаданого студента Олександра Самойловича, дуже милого, чистого баритона****). Вершком вистави був незрівняний квінтет. Не чекаючи кінця опери, саля після нього загриміла від бурливих оплесків, яким не було кінця. Здається, його повторяли, але докладно собі не пригадую. Всі ми мали враження, що ми не на виставі школи, правда — високої, а сидимо дійсно на опері.

Коли я в неділю 4-го квітня сидів у міському театрі і слухав „Ноктюрн“ — то мені якось мимоволі прийшло на думку таке порівняння: „Ноктюрн“ — опера мініятюра супроти інших великих опер, виконання його — мініятюра супроти вистави у Празі 28-го січня 1928 р., хоч і в неї вкладенео багато праці. Правда, костюми й декорації були у Львові багатіші і кращі. У Празі з відомих причин треба було це заступати бутафорією...

Через тиждень ціле свято з тією самою програмою і з тим самим успіхом повторено в Подебрадах — у заповненій салі. Присутний на виставі „Ноктюрна“ покійний Евген Чикаленко, в розмові зі мною з приводу вистави висловився про неї, що вона нічим не уступає постанові цієї опери в київській опері і в клюбі „Родина“. Звичайно, це було дуже приємне признання для Педагогічного Інституту і для всіх тих, що приготовляли виставу „Ноктюрна“.

Була думка поїхати по важніших чеських містах із цілою „імпрезою“, але ж після обрахунків видатків (режисер!) довелося цю справу залишити. „Ноктюрн“ залишився в нас усіх як найкращим спогадом, бо, крім свята з нагоди пятиліття існування Інституту з чудовою великою кантатою лектора д-ра З. Лиська до слів студента Б. Гомзина (30. І. 1929) — святкування пятнацятьліття смерти Лисенка з „Ноктюрном“ — було великим мистецьким успіхом Інституту.

*) Співає тепер у міській опері в Пільзні, де працює й її чоловік — композитор Григорій Дяченко, теж окінченець празької консерваторії.

**) Тепер виховниця в жіночому інтернаті української реальної гімназії в селі Ржевніце підо Прагою.

***) Вимовляла все, як слід, крім слова, „голка“ нпр. у тексті:

...і легка голка золота
скрашала молоді літа.

Це слово в її устах звучало як „голька““, по чеськи „дівчина“, і так це слово до неї і прилипло.

****) Олександер Самойлович співав якийсь час у кіні, що тепер робить і де обертається — не знаю. Їх є три брати — всі дуже гарні баритони, співали на одному святі в Інституті 1926 року дуже гарне тріо на три баритони „У тієї Катерини“ укладу З. Лиська.

Не забувайте післати даток на нагробник мистця В. Крижанівського у Львові.

КАРЛО ШИМАНОВСЬКИЙ

ПАТ.

В Льозанні вмер найбільший сучасний польський композитор — Карло Шимановський. Уродився у 1883-ому році на Київщині, студіював у Варшаві та закордоном. У своїй композиторській спадщині залишив багато творів на фортепіян, на скрипку та пісень, чотири симфонії, дві опери, релігійні твори і народній балет. Від часів Шопена Шимановський був першим польським композитором, якого ім'я здобуло світову славу. Університет в Кракові надав йому титул почесного доктора, від рижської консерваторії дістав титул почесного професора. Шимановський був лавреатом польської державної музичної нагороди. Його тлінні останки перевезли зі Швайцарії до Польщі і похоронили в Кракові. Українських композиторів на похороні Шимановського репрезентував директор Муз. Інституту ім. Лисенка у Львові Василь Барвінський.

Приймаю пацієнтів у моїм заведенні у Львові, вул Сикстуська ч. 17. Тел. 265-73. від 9—1 і від 3—6·30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, золоті, платинові і емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуки, і в нержавіючій сталі. Полекші в сплатах — — — —

НАСС

РОБІТНЯ ЖІНОЧИХ ОДЯГІВ

Осипи Остановичевої

Львів, Малецького 10. II. п.

Шовкові і вовняні суконки, комплєти і т. д. за останніми заграничними зразками з власних і принесених матеріялів по конкуренційних цінах. — Виконання першорядне й точне. — На складі заєдно оригінальні віденські взори.

РОМАН РОМЕН

Над Евфратом

I.

Сонце блідло все більше й більше. Ніби ранений воїн ложилося на подушки хмар. Теплим пухом обвивали тумани сонце й воно ізсякало кровю — рештками крові — і блідло.

Між сірими сугорбами було пусто й мертво. Тільки туманами йшла пилюка із пустині та широкою скатертю застилала похоронний наряд землі.

Не стало сонця. І тумани пилюки лавами пішли на рештки світла. Вітер рвав пісчані крила, що підіймалися вгору, і сипав по землі сухим піском. І тихо, беззвучно ложився пісок на землю і хоч рвалися в нестримному поході тумани, не було чути шуму вітру. Гаряча пилюка задавила всякий звук, усякий знак життя.

Тумани темніли і збігалися в купу, спершу сіру, потім жовту, потім брунатну. І ніби підіймалася з туманами земля, розпливалась порохом і пропадала в темніючих небесах.

Десь за туманами ніби догоряла свічка. Схлипували останні блимки й ложилися темними плямами на пилюку.

Іздалеку жарою дихала пустиня. На безшумних, пекельних крилах неслася жара і всякала в зелену оазу, ніби вода в цукор.

Кущі зіпрілого винограду і хвостики рижу, чи не шукаючи рятунку від жари, збіглися над рікою.

Ріка. Тільки погладить по спечених висках вогкість, — ось чиясь шовкова рука діткнулася чола — і пропаде в жарі. Тільки плюсне риба в комишах і ніби кане в вічність. А ріки немає. Пливуть темно-брунатні смуги, переплітаються пильним шовком. Пливуть небеса, пливуть лави піску, пливуть-гойдаються рештки світла від дня, що пропадає. Рижові лани пливуть: і все пливе — і ніде нема ні берегів, ні початку, ні краю.

Тільки на відступі змахує руками в небо, ніби потапаючи, кілька пальм. Пірнасті пальці ловлять пісчану тучу і сохнуть.

Ніби великі лебеді, поплили, розмашисто хитаючись і притаєно ступаючи, верблюди від водопою. Чому так тихо йдуть верблюди, чому так покірно слідкує один за одним?

Хмари пилюки підняли вівці, що дрібно перебирають ногами і безглуздо товпляться. Череда поринала в пісок все глибше і глибше, аж пропала зовсім. Не видно було ні пастуха ні собак.

Над Евфратом звільна оживала ледви вп'ймальна музика. Що більше густіли небеса, то виразніше чути було музику. Незвичайно високі, ніжні тони, майже невловні людським вухом, зривалися в велитенські орхестри далеких, чарівних гарф. Так ніби бренькали міліони срібних волосочків і сипався криштальний пісочок на золотий дзвін.

Це міліярди москітів над водами ріки під вечір починають свій танок. Жара й вода — це їх стихія. І музика. Кожний рух москіта і все його існування це музика. Ніби оживає заклята в пісках пустині вічна мельодія і тони воскресають москітами. Що звук, то москіт. Хто зловить цю мельодію, хто зложить її? У кожного інший тон, у кожного інша пісня. Бо є москіти великі, що значаться кровю на людському тілі, а є малесенькі, що їх голим оком доглянути не можна.

Живою сріблисто-зоряною млою трепечуться над водою, радісними хорами дзвенять молитву води і застилають її всю, від краю до краю, чи не бережуть, щоб не висохла від жари.

Наливаються темінню обрії і видко в небі невитерті плями від зір.

— Ш-ш-ш!... Дз-з-з-і-і-інь!... ріка стоїть, а пливе тільки бренькіт москітів.

Аж ось ніби хтось проколов темну завісу розпаленою головнею, й вона, злякавшись теміні, замигала, залопотіла і плутаючись, пошукала кудись дороги.

Вслід за головнею заплюскала вода й винирнув човник, а в ньому все виразніше зарисовувались дві постаті.

Вся закутана в темне постать жінки сиділа на носу човна й держала в простягнутій над водою руці каганець. Світло вицвітало з теміні зеленими, синіми, то жовтими листочками, що стрінувались тремтячи і падали на воду. Такими самими кольорами вицвітало молоденьке личко арабки, ніби виглядаючи через кольорове шкло, з якого щойно хтось стер чорну копіть. Висока мужеська постать, стоячи в човні з веслом в руці, значилася білим завоєм на голові й білими шараварами.

Човен пристанув біля високих як ліс комишів і світло забігало, заскакало лихоманно, ломаючись в тисячі стружків на бильцях трости.

Широкий, гортанний голос, що вдаряв, ніби те весло по воді, збурив тишу :

— Лейле, держи тільки канділь[1]) ближче до води.

Тонка рука дівчини задрожала і світильник, дотикаючи води, спалахнув і ніби погас на момент.

— Льо-ільогу-гіллялльо-о-о!...[2]) понісся досадою повний голос, що хоч не кричав, але був глибокий і міцний і здавалося, горланить із пустої кімнати. — Чого ти трясеш рукою?... Чи не хемма[3]) тебе найшла? Щось я не знаю, щоб ти хворіла.

Старий бедуїн[4]) Нур Алі навмисне додавав свому голосові звучности, щоб подобатись молоденькій Лейле. Він дбайливо голив волосся над чолом в каблук, щоб чоло підіймалося й росло там, де Аллах посадив мудрість і щоб не подумали бедуїни, що він ховає нечисті думки. Вихрасту, руду бороду, де кожний волосок шукав незалежности, розчісував ізнизу вверх і мазав часто рослинною краскою, щоб горіла вона в нього, як сходяче сонце і щоб додавала його немолодому обличчю сяйва величности і свіжости. В нього й сьогодні на голові був чистенький махраме[5]), хоч дуже це не в звичаю було в запилених степах. Червоний пояс намотувала на нього сама Лейле, хоч були в нього ще дві жінки, що плакали по кутках від досади, дивлячись на це. Лейле далеко серед двора держала пояс за кінець і Нур Алі, вертячи сутуловатим тілом, мусів двацять разів повертатися кругом щоб навинути на себе пояс. І за кожним поворотом він ласим, невмілим поглядом глипав на дівчину і вперто думав, що вона, як цей пояс, обіветься кругом його серця. Притім він тупцював так жваво, що Лейле пирхала дрібним, дитячим сміхом, показуючи свої кругленькі, як горішки, і білі, як розтоплений чавун, зубки. Нур Алі брав це за добрий знак і вгощав її пригорщею сушеного винограду, а сьогодні запросив навіть на риболовлю.

Човен хитався звільна і плив ледви помітно за лінивою течією. Над світлом каганця лопотіли нерозривною плахтою москіти і бреніли.

Невеликі очі Нур Алі, що втягали в себе багато морщин, вдивлялися у воду. Він поводив звільна лівою рукою перед очима, ніби відводячи на сторону павутиння імли.

І ось його рука в повітрі закощавіла, ніби збіралася вхопити гаряче залізо. Та він миттю отямився і вхопив тією рукою за кінець намітки, що була в нього у правій руці. Його очі блиснули німим словом до Лейле. Вона зрозуміла і вхопила до себе світло. В цей момент Нур Алі насів на коліна й кинув намітку на воду. Вмілим поворотом намітка розклалася колом на воді й оловяні тягарці потягнули її до дна.

Нур Алі нагнувся до Лейле. Його ніс, підбитий знизу, торчав помітно завеликим горбиком на обличчі. Тепер цей горбик морщився і дригав і Лейле було від того смішно. Зрив молодечої пустоти задержувався в стягнутих чопиком устах, тільки очі грали сміхом. Але Алі приклав міцно палець до розкритих уст.

— Не смійся, Лейле. На лиш, тягни. Твоє щастя.

Продовження буде.

[1]) канділь — ліхтарка. [2]) оклик до Бога. [3]) пропасниця. [4]) степовик, син пустині. [5]) хустина.

Вибагливим курцям смакують

тутки і паперці

Львівські крамниці:

вул. ЛИЧАКІВСЬКА ч. 19.
вул. РУСЬКА ч. 20.
вул. ГОРОДЕЦЬКА ч. 93.
вул. САПІГИ ч. 21.

НОВІ ВИДАННЯ

Надіслані до Редакції книжки занотовуємо в цій рубриці. Рецензії вміщуємо тільки на книжки, які ми дістали в двох примірниках.

ПОЕЗІЯ

Богдар Жарський. **Шлях пілігрима.** Поезії. Видавництво „Смолоскипи". Сокаль—Львів, 1937.

ПОВІСТЬ, ОПОВІДАННЯ, НОВЕЛЯ

Вячеслав Будзиновський. **Як чоловік зійшов на пана.** Автобіографія автора. Передмова М. Рудницького. Бібліотека „Діла". Львів, 1937.

ІСТОРІЯ, СПОГАДИ

Юрій Горліс-Горський. **Холодний Яр.** Друга частина. Видавництво „Дешева Книжка". Львів, 1937.

Д-р Володимир Кобільник. **Історія самбірської церкви.** Відбитка з „Літопису Бойківщини". Самбір, 1937.

Аркадій Животко. **50 років.** (До Історії Української Партії Соціялістів-Революціонерів). Видавництво „Вільна Спілка". Прага, 1936.

КНИГОЗНАВСТВО

Михайло Возняк. **До історії видань** Квітчиної „Марусі". Українська Книгознавча Бібліотека. Львів, 1937.

ПОПУЛЯРНІ ВИДАННЯ.

Сидір Корбут. **Тарас Шевченко.** Видавництво „Дешева Книжка". Львів, 1937.

Степан Дубовий. **Абесінія і чорні сорочки.** Видавництво „Проміні". Львів, 1936.

Б. Стецишин. **Легенда Святослава і його часів.** Видавництво „Проміні". Львів, 1936.

Б. Стецишин. **Комуна і Народній Фронт.** Видавництво „Проміні". Львів, 1936.

І. Максимів. **Раса джентельменів.** Видавництво „Проміні". Львів, 1936.

Роман Брут. **Січові Стрільці.** Видавництво „Проміні". Львів, 1937.

Микола М. Палій. **Молода Італія.** Видавництво „Проміні". Накладом Ольги Стецишин. Львів, 1936.

До П. Т. Передплатників у Львові

Повідомляємо, що цього року не висилаємо спеціяльного інкасента передплат, тому просимо висилати передплати долученим переказом.

Адміністрація „НАЗУСТРІЧ"

ДИТЯЧИЙ ТЕАТР

Нова вистава дитячого театрального гуртка школи ім. кн. Льва у Львові

Театр — це чи не найболючіше місце нашого національного життя. Здавалося б, що для самого заспокоєння національних гордощів, коли вже й не говорити про інші потреби, ми повинні мати першорядний театр у Львові. Але його не маємо... Може Бог дасть... Може для того, щоб театральна справа у нас покращала, треба підховати театральну публику. Може треба зачинати від найменших? Може треба приучувати ходити до театру, може треба вщіпити й виховати оту „потребу театру".

Коли думати над нашими театральними злиднями — нераз приходить думка про те, що добре було б створити отакий вишкіл театральної публики, від маленьку, — створити постійний дитячий театр. Та тут зараз же насувається така сила усяких труднощів, що нема що про те далі й думати. Отой постійний дитячий театр заступають покищо вистави, що їх від часу до часу влаштовують окремі школи.

Справді добру славу здобули собі дитячі вистави, що їх уладжує вселюдна школа ім. князя Льва (Личаківська дільниця) під умілим проводом п-ні Іванни Полюгової. Ми мали вже нагоду писати про виставу тієї школи у нашому журналі. А оце недавно п-ні Полюгова зробила нашій найменшій публиці нову приємність: у салі „Народнього Дому" влаштувала дитячу виставу, на яку склалися три песи: 1. Юри Шкрумеляка: „Весела новина", 2. того самого автора: „Зустріч побратимів" та З. Лесі Верховинки: „Стріча в лісі". Всі три песи були дуже дбайливо поставлені. Пані Полюгова вже вишколила своїх малих акторів і вони поводяться на сцені як справжні артисти; не тільки свобідно, але й з великим зрозумінням жесту й міміки. На аматорських сценах, на яких виступають ріжні театральні гуртки зорганізовані при читальнях чи руханкових товариствах, мало стрінете аматорів, що були б такі певні себе на сцені, і так природно грали би свої ролі, як це роблять малі артисти п-ні Полюгової. Видно, що у їх вишкіл вкладено чимало праці. Віримо, що та праця не піде на марне. Хто зна, чи між тими малими артистами п-ні Полюгової не виростає якась майбутня зірка української фільми чи може українська Сара Бернар чи український Тальма?! Хто знає!

Бажаємо найкращих успіхів! І нетерпляче чекаємо щоб побачити нову виставу. Чекаємо разом з усією малою, трохи галасливою але притім найкращою і найвдячнішою театральною публикою.

Осип Боднарович

Світлив В. Тарнавський

Сцена з песи Ю. Шкрумеляка п. н. „Зустріч побратимів".

Світлив В. Тарнавський

Малі артисти, що виступали у песі Л. Верховинки. Між ними, в середині, режисер і душа театру пані Іванна Полюгова.

ЧИ ЦЕ НОВА СУКНЯ?

— Ні, але так знаменито, чистить і фарбує все хемічна пральня

Stella SP. z O.O.
CENTRALA: LWÓW UL. ST. MARCINA 15 TEL. 216 01

НОВОВІДКРИТА ФІЛІЯ ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА 10.

Інші філії:

Пасаж Гавсмана 7, Льва Сапєги 26, Пекарська 3а, Кохановського 11а, Жовківська 37, Личаківська 36, Шептицьких 35, Гродзіцьких 8, Зиблікевича 27, Богданівка, Кульпарківська дорога 1, Собєского 9.

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ

Вже в найближчому часі появиться у Видавництві „Ізмарагд" перше повне, критичне, тритомове видання ТВОРІВ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ. Це видання міститиме не тільки всю літературну творчість Черемшини, але також його автобіографію, недрукований досі дневник з часів великої війни, вибір листування, та ряд статтей визначних критиків та літературознавців про літературну творчість ЧЕРЕМШИНИ.

Перший том вийде вже в травні ц. р., другий в червні, третій в липні ц. р.

Ціна повного тритомового видання в передплаті назначена на зл. 9.—, себто по три злоті за том. Після виходу книжки продажна ціна буде значно визша.

Передплату висилати на адресу: Видавництво „Ізмарагд", Львів, вул. Косцюшка ч. 5, Конто П. К. О. 503.062.

Без вплачення передплати книжок нікому не будемо висилати. Само зголошення передплати не вистарчає, треба її вплатити.

ГОРОБЦІ НА ДРОТАХ

Слова потіхи.

Один молодий композитор дуже забігав, щоби Гектор Берліоз, відомий французький музик, висказав свою думку про його творчість. У тій цілі відіграв перед мистцем кілька своїх творів.

— Буду супроти вас щирий — сказав вислухавши Берліоз — в тому, що ви відіграли не знаходжу ніякого таланту ані теж ніяких виглядів на майбутнє. Раджу заки час вибрати собі якесь інше звання.

Молодий композитор вийшов у розпуці. Коли був на сходах, почув за собою голос Берліоза, що вибіг за ним і кликав:

— Я сказав вам те, що думаю про ваші композиції, але мушу признатися, що як я був у вашому віці, то мені радили те саме.

Злосливість.

В одній зі своїх театральних критик відомий анґлійський письменник, Бернард Шов, умістив зїдливу оцінку гри одної молодої акторки. Ображена артистка відвідала Шова мабуть з не дуже милими для нього намірами, але не застала його дма, тож залишила карточку з написом: „Дурна малпа". —

На другий день незражений тим великий письменник пішов до мешкання акторки і входячи до її будуару сказав у дуже ввічливому тоні:

— Ви були такі великодушні, що відвідали мене вчора залишивши мені свою візитову карточку. Тому я уважав за свій обовязок віддати вам візиту.

Фальшивий кучер.

Маврикій Ростан, син Едмонда, відомого французького поета, теж поет, запрошений одного разу на бенкет мусів сидіти коло одної пані, яку він трохи недолюблював за її злосливість.

В один момент пані нахилилася до свого сусіда і потягнула його за волосся. А коли побачила, що волосся не подається, кликнула здивована:

— Це дивне, а я була певна, що волосся фальшиве.

Поет нічого не сказав. Але по хвилині потягнув за волосся свою сусідку, а коли в руці залишився йому один кучер, він преспокійно сказав:

— Дивіться, а я гадав, що то правдиве волосся.

РОЗПОДІЛ ПРЕМІЙ

В часі льосування премій для тих Вш. Передплатників нашого журналу, що згідно з нашим проголошенням надіслали цілорічну передплату на „Назустріч" до 15-го лютня ц. р., жереб так розділив нагороди:

І. Українська Загальна Енциклюпедія — Софія Шанковська, Дуброва.

ІІ. Альбом УСС — Борис Іваницький, Пісочна.

ІІІ. Повне видання творів Т. Шевченка — Інж. П. Ковердинський, Хуст, ЧСР.

IV. Велика Історія України — Іван Белей, суддя, Сянік.

V. Атляс України — Федь Когут, Косів.

VI. Історія Українського Війська — Осип Янович, Делятин.

VII. Історія Легіону УСС — Михайло Чапранський, Журавно.

VIII. Дитяча Бібліотека — Орест Онуляк, Бодружаль, ЧСР.

IX. Збірка творів нагороджених Т. П. і Ж. — Д-р О. Гробельний, Станиславів.

X. 25 томів Української Бібліотеки — радн. Василь Ґудз, Перемишль.

XI. Повне видання творів Василя Стефаника — Анна Скорбач, Букачівці.

XII. Монографія „Олекса Новаківський" — Іван Драґан, Балинці.

XIII. 12 томів Бібліотеки „Діла" — інж. Микола Саєвич, Перегінсько.

XIV. Бібліотека з 25 томів — о. М. Й. Черкавський, Дахнів.

XV. Збірка історичних спогадів — інж. Степан Тищенко, Здолбунів.

Ці премії розішлемо в половині травня ц. р. або почавши від того часу можна їх відібрати в нашій Адміністрації. Належність за почтову пересилку треба надіслати. Про висоту порта повідомимо окремо.

ПОРУЧАЄМО ВИДАННЯ

найвизначніших українських письменників нагороджених літературними нагородами Т-ва Письменників і Журналістів ім. Франка та Українського Католицького Союзу за 1936 р.

Наталена Королева: „Інакший Світ" екзотичні оповідання, книжка візначена подвійною нагородою — зол. 3.80

Наталена Королева: „Без Коріння" спомини в повістевій формі зол 2.50

Наталена Королева: „Во дни они" евангельські нариси — зол. 1.20

Наталева Королева: „ІЗІЗ", повість із середновіччя — зол. 2.30

Улас Самчук: „Куди тече річка" (Волинь) повість — зол. 4.30

Улас Самчук: „Війна і революція" (Волинь II) повість — зол. 4.50

Б. Антонич: „Книга Лева" поезії — зол. 2.20

Замовляти і гроші слати на адресу: **В-ВА ДЗВОНИ, ЛЬВІВ, ЯПОНСЬКА 7.**

Хто замовляє книжки просто в видавництві не платить порта.

ЛЕТІЛО 40 СОРОК...

В перші часи існування Української Господарської Академії в Подєбрадах, за браком помешкань для авдиторій, були винаняли салю в готелю „Народній Дім", поруч з реставрацією (у тій салі ввечорі збіралися реставраційні гості). Ця саля, між іншим була призначена й на виклади торговельної аритметики на Економічно-Кооперативному факультеті, яку викладав доц. Я. Моралевич. Одною з „прикмет" доц. Моралевича була та, що він стало спізнявся на лекції.

Отож одного разу він теж спізнився. Вскочив захекавшись до авдиторії, находу сказав „Добрий день" і відразу почав на дошці наводити приклади з курсу своїх лекцій. Те, що в салі сиділа лише одна людина, для нього не було дивиною, бо студенти дуже нерадо ходили на цей курс.

Вже доходить година лекції... Раптом особа, що сиділа в салі, підноситься:

— Декуї, пане професоре! Єште-бих пословхал, ен не мам часу! Ма уцта!..

Виявляється, що до салі випадково зайшов якийсь чех, зажадав „гальбу" пива й знечевя прослухав лекцію доц. Я Моралевича.

*

Покійний доц. Укр. Госп. Академії Михайловський керував кресленням.

Одного разу, перевіряючи працю студента, з обуренням звернувся до нього:

— Який вам дурень казав так робити? Накрутив такого, що дідько не розбере!

— Та ж ви, пане доценте, самі казали, щоб я так зробив! — відповідає студент.

— Я так і знав! — безнадійно махнувши рукою сказав доц. Михайловський. Переробіть оце місце ось так... і почав показувати, як переробити.

Так і залишилося незясованим чи так воно було, чи тільки студент цим хотів викрутитися з неприємної ситуації й звалити вину на нього (між іншим треба сказати, що доц. Михайловський дуже добре знав свій предмет і був улю' нцем студентів).

ФІЛЬМОВИЙ СВІТ

РОМАН ТУРИН

Про фільмовий додаток

Міркуючи над загальною хронічною апатією до наших фільмових можливостей, як до чогось недосяглого, в одних та байдужністю у інших, як до справи мало важної і поважної, — хочеться зацікавити наш загал хоч би одною, може скромною, але на нашу думку важною, кіновою віткою. Маю на думці короткометражник, т. зв. фільмовий додаток. Він через свою дешевість і рентовність (у сенсі продукційнім) легко доступний. Кожний такий додаток законом упривілейований може курсувати щонайменше рік по усіх екранах Польщі та віддавати нам великі моральні та матеріяльні користи.

Мені довелось зробити в краю два такі додатки. Один каюковий, зі спортово-вікендовими настроями, другий етнографічний на Гуцульщині з маленькою фабулою без спеціяльних претенсій, хіба лиш до безпосередности та автентичности. Ця саме автентичність плюс народня музика — співи, заважили на фільмі, надали їй оригінальности, національного тону та суґестивности, в чому я переконався згодом, підчас проекцій, обсервуючи реакцію глядача.

Ця скромна фільма з кількома гуцулами і гуцулками, (щоправда їх кожний рух в природі і на екрані був румянцями глибокого схвилювання.

— Це, бачите, ваша фільма нагадала мені стільки..... — зніяковіло виправдується.

Іншим разом, теж у варшавському кіні (а як я потім чув, траплялось таке і в інших містах) на тімже додатку, коли почулась виразніше наша пісня, хтось заплескав в долоні. Потім другий, — третій. І знагла кільканацять долонь на салі піддержало цю дивну овацію. Що ж це було? — Це була реакція розгублених на чужині земляків на несподіванку рідного слова та пісні.

А земляків таких, по світі розкинутих тьма-тьменна. Одні вже кінчать а другі зачинають там жити. Ходять до кін і будуть все ходити. Чи почують там коли нарешті свою мову? Я не знаю чому так, та я переконаний, бо сам це відчував нераз, що суґестивна сила, рідного слова - образу з екрану величезна, електризуюча.

А що й казати, як його почуєте на чужині!... Враження через контраст з чужонаціональним окруженням набирає на силі.

І здавалося би, щож легшого і поплатнішого як пустити у світ низку таких саме коротко-метражівок. Чи бракує в нас тем? Возьмім лише етнографічні. Гуцули, Бойки, Лемки, аж

„Без свідків“ глядать собі в очі Жуана Артур та Уіллієм Павелл. Саме такий наголовок має нова фільма Виробництва „RKO-Radio“.

повний краси і своєрідного аристократизму) з двома хоровими піснями та цікавим пейсажем, суґерувала своєю національною сензацією багато разів з екрану мене та інших.

Не забуду першої показової проекції у Варшаві. Підходить ото по сеансі до мене зворушений оператор і незручно допитує: де фільма роблена, де так співають, чия то робота і т. п. Вияснюю, звідкіль фільма, і хто я. Оператор переходить на ломану українську мову і пояснює причину свого зворушення. Показується, що це земляк, що змалечку у Варшаві, вже тридцять літ. Мову забув, відстав від своїх, а тепер чомусь так знагла стрепенулося в ньому все те забуте, затерте часом. І розпитує про все зацікавлено і засоромлено, а лиця так і пашать

напрохуються на екран. А Полісся, Волинь, Поділля... А чи не цікава була би фільма-репортаж про наше деревляне церковне будівництво, про народне мистецтво? — А почаївська Лавра, львівські церкви?! А репортаж з монументального Юра?! А виховна фільма для дітвори і навчання для старших?! Здавалося б, що не трудне те все, а проте дуже воно трудне, коли зважити, що ми на все маємо час, багато часу. Скоріше чи пізніше спреарують те все чужинці „по свому“ і буде з того для нас лиш велика, велитенська шкода. Що ж, коли ми маємо „свій розум“ ну і той проклятий „час“ і час....

Про „додаток“ як продукт і як предмет експльоатації буде мова у наступних числах.

Е. КРАН

Короткометражовик — школа фільмарів

В статті, поміщеній поруч, зясовано національно - політичні й економічні завдання короткометражної фільми (пропаганда між чужинцями; освідомлювання й моральна підтримка земляків; збільшення трудо-подажі на ще один спосіб заробітку). Тут обмірковуємо велитенську ролю короткометражовика, як виховника майбутнього українського фільмарства ЗУЗ на всіх ступнях його розвитку, від примітивної аматорщини аж до того порога доскональности, на якому вже стоїть при-

Клерк Гебл,
артист Виробництва „Metro Goldwyn-Mayer“ в карикатурі.

розбудовувана українська кінематоличний ігровик, себто повнометражна великофільма з драматичним сюжетом. Бо саме так еволюційно розвивана й графія уникне гіркої долі польського екрану, який в погоні за поверховним европеїзмом (ультрамодна декорація нутер, вилизана ясність знимок) занедбав своє мистецтво а намагаючись вискочити з дешевої еротики „Трендоватих“ на рівень епіки „Пана Тадеуша“ так основно поломив собі ноги, що й досі кульгає та смішить Европу каліцтвом своїх фабрикатів.

Повнометражний ігровик обвантажений фабулою та фільмований з диктандом сценарного тексту, відраз накидає реалізаторові високі й точно означені вимоги: тільки тисяч капіталу за кошторисом, повний технічний інвентар, професійне знання до розвязки всіх біжучих проблєм кінофотографіки й кінорежисури.

В інакших обставинах працює короткометражний продуцент, зокрема аматор нефахівець. Всі три рішальні в фільмовому виробництві чинники: **гріш, техніка, артизм,** даються тут знаменито степенувати щодо своїх вимог. Першзавсе гнучкі межі метражу (звичайно між 100 і 1000 метрами) дозволяють початкуючому фільмареві зачинати від дрібних речей, щоб зразу **не підривати собі кишеню** надто великим видатком, та щоб ризикувати малими витратами на випадок невдачі, можливої за браком досвіду при перших спробах фільмування. Автім: на стометрівці (по 40 грошів за метр сирої 35 м/м плівки) вигідно зміститься цілий цикль вартісних знимок до кіножурналу або мистецька рекляма рідного промислу; в тисячметрівці дасться схопити вже й репортажна новеля, з деякою фабулою, заздалегідь наміченою сценарем, щоправда дуже загальним, зогляду на непередбаченість обставин та мотивів при документарній методі фільмування. При такій сюжетній підбудові короткометражовик наближується до типу нормального ігровика; хто його щасливо зреалізує, може самопевно братись за „правдиву“ великофільму без побоювань за невдачу.

В технічному сенсі — короткометражовик можна добре виконати навіть без фотографічної підготови та вся-

ким інвентарем, починаючи від найпростішого (аматорська кінокамера з пружиновим порухом, 2 касети на зміну) а кінчаючи найзасібнішим, як на кишеню українського кіноаматора, з гарнітурами: знимальним, хеморобільним та монтажним. Сказано, тут обійдеться навіть без фотографічної рутини, якщо фільмар зуміє перемогти свій сутоукраїнський нахил до „настроїв“, себто таких, звичайно пейсажних, мотивів, які вимагають чисто малярського підходу до себе. „Садок вишневий коло хати“ гідно зафільмує лишень рафінована культура й технічна віртуозність в обрібці світлотіневих контрастів та вартощів хроматичної скалі; помились хоч на волос а намісць Шевченкового вечору побачиш на стяжці буденну купку дерев між хатою і тином...

Технічні клопоти бувають куди менші при знимках цікавих не так настроєвим підмалюванням як реальним змістом; хочби й недосвітлені та зле викупані, завжди подобаються глядачам „Котячі Іграшки“ (студія звіринної психольогії), „Мінути Конання“ (кінопротокол агонії в жанрі Достоєвського), дальше сцени з катаклізмів природи, демонстрацій, страйків і т. д. і т. д. — Доказом та зразком хай послужать Чаплінівські й совітські фільми, звичайно знамениті хоч і погані в технічному оформленні. Соковитий зміст може оживити навіть бліду, вилиняну знимку, натомість банальної теми не спасе жаден архимайстер кінотехніки. Хай про це тямлять наші фільмарі та криють хистом технічні недостачі...

Постановка короткометражовика, дуже своєрідна собою, хоч і ріжниться методично від режисури ігровика, буває знаменитою школою для початкуючого реалізатора. Ігровик фільмується буквально за текстом: „в началі бі слово“ сценаря, до якого важкою працею цілого реалізаторського колек-

тиву „дороблюється“ грище, типаж, маску й жест, перетворюється пливку фразу на матеріяльну дійсність, видиму для сочки кінокамери. Всякий крок кожного актора є заздалегідь передбачений сценарем: артист мусить в картині ч. 75 сміятись, в ч. 84 плакати, в ч. 93 лютувати, хоч насправді все йому байдуже. Режисерія ігровика, це невпинне й насильне здійснювання сценарних фікцій (хочби й реалістичних) всупереч обставинам дійсности: вона приневолює плакати веселу прімадонну, вона літом робить в Голівуді сибірські краєвиди. Можливості в неї великі: вона може викликати на екран фараона, мастодонта, марсіятів, Мюнхгавзена — але й метода такої режисури, активна, реконструкційна, апріорна — преважка й коштує недешево...

Реалізаторові репортажного короткометражовика такі речі недоступні: в тематиці він є обмежений саме до цієї сучасної на секунду дійсности від якої ігровик ховається за стіни ателіє та декорацій. Тут працюється здебільша на вольному просторі, без великих інвестицій, без помічного штабу, з одним ляйтмотивом в голові намісць казуістичного сценарного кодексу. Тут, хоч несвідомо й безплатно, проте із 100% реалізмом позує й грає вся дійсність, що динамічними хвилями життя все й всюди котиться попри сочку кінокамери, деб її не повернути. А тоді вся режисура зводиться лишень до одної-единої штуки: великої шту-

Кадр з фільми „Winterset“ Виробництва „RKO-Radio“. Акція цієї кінодрами торкається соціяльних проблєм (син невинного засудженця мститься за батькову кривду). За почином европейської фільми сучасна американська сценаристика залюбки використовує суспільні теми, бо їх болюча актуальність сильніше потягає в кіно „сіру людину“, як рекляма, монументалізм постановки та дешевий оптимізм „геппі-ендів“.

ки вибирання цікавих родзинок з нецікавого насушного хліба буднів...

Оця „метода ловів на мотив“ (що сама накидується реалізаторові репортажної стяжки) має ще й велику виховну вартість. Вона вишколить в українському фільмарі т. зв. „кінового нюха“ й підготовить його належно до трудніших завдань — до постановки ігрової великофільми, яка зможе показати Европі фізіономію нашої Землі.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячна . . . . 0.90 зол.
Чвертьрічна . . . 2.70 „
Піврічна . . . . 5.40 „
Річна . . . . . 10.— „

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ: Місячна 4.50 Кч., чвертьрічна 13 Кч., піврічна 25 Кч., річна 50 Кч. Поодиноке число 2.50 Кч.

В АВСТРІЇ: Місячна 1.10 шіл., чвертьрічна 3 шіл., піврічна 6 шіл., річна 11 шіл. Поодиноке число 0.60 шіл.

В ІНШИХ КРАЯХ: Піврічна 7 зол., річна 12.50 зол. або їх рівновартість в іншій валюті.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ:

Звичайні (в рубриці „Оголошення“) 30 сот. — В тексті (перед звичайними оголошеннями) 60 сот. — Остання сторінка (1/1) 660 зол. — 1/1 стор. в тексті 1.320 зол. — Перед текстом і на першій сторінці оголошень не приймаємо.

Ціни оголошень розуміється за одношпальтовий рядок (шир 60 мм.) висотою 1 мм. Застереження місця на 30% дорожче.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ по 10 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числимо подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 1.— зол. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими марками.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Назустріч“, Львів, Ринок 10. Тел. 11042.

„Nasoustritch“, Lwów, Rynok 10. Pologne. — „Nasustritsch“, Lwów, Rynok 10. Polen.

Редагує КОЛЄҐІЯ.
Друкарня „Львівська“, Львів, 3-го Мая 8.

Конто ПКО 153.558 „СМОЛОСКИПИ“.
За редакцію відповідає АННА МУЧІЙ-БОДНАРОВИЧ.

НАЗУСТРІЧ

ЧИСЛО (81) 9
IV-тий РІК
ДВОТИЖНЕВИК

ЛЬВІВ, 1. V. 1937
ЦІНА 50 ҐР.

ЛІТЕРАТУРА ● МИСТЕЦТВО ● НАУКА ● ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

М. ІВАНИК

Воскресення Христове

в старім українськім мистецтві

Тема „Воскресення Христового“ у нашім старім мистецтві була примінена в малих празниках іконостасу і в більших храмових іконах долішнього намісного ряду іконостасу, коли церква була присвячена цьому празникові. В нашім сучаснім церковнім мистецтві ця тема розроблена на зразок типовий для західно-европейського мистецтва, а саме момент, як Христос у славі воскрес з гробу і на знак перемоги держить прапор, на землі лежать перестрашені зпросоня вартові жовніри, а побіч ангел, що відвалив нагробний камінь. Старе наше мистецтво рідко уживало цієї іконографічної схеми, а Воскресення Христове представляли темою „Сходження в ад“. Христос стоїть у сяйві на розломаних дверях аду або у воздусі понад ними і подає руку визволяючи праведні душі Старого Завіту, що чекали приходу Христового. Ад малювали як темну печеру серед скал. Ця тема взята з византійського мистецтва. Десь до кінця XVI-го віку панував у нашім мистецтві неподільно византійський стиль. Правда, тут і там залітали до нього нераз дрібні допливи західньо - европейських стилів, передусім готику, але вони не порушували основ византійського стилю. Вони проявились лише в деяких другорядних подробицях.

Одною з ікон „Сходження в ад“, і то іконою першорядної мистецької якости, що збереглась з нашого старого мистецтва, є ікона початку XVI-го віку з Вишенки малої, львівського повіту. Переховується вона в Національному Музею у Львові. Це ікона великих розмірів — храмова. Знаменито скомпонована на двох перекутнях, видержана в приглушених, спокійних кольорах. Зате з формального боку навіть дуже неспокійна — майже модерного експресіоністичного покрою. Ці скорчені постаті, розвіяні одежі, розбурхані, немов землетрусом потрясені скали — дають сильну ілюстрацію до тієї незвичайної події, що нею є Воскресення Христове. І власне цей спокій кольориту і неспокій форми поглиблюють своїм противенством цей настрій незвичайности. Але обличчя всіх діевих осіб події остали на византійський зразок спокійні, — ні сумні, ні веселі, зовсім позбавлені психольогізму.

З початку XVII-го віку прийшли великі зміни у нашому мистецтві. Десь до половини XVII-го віку розлилася хвиля західньоевропейського ренесансу, а в другій половині цього віку — бароку. Мистецький стиль змінився основно. Всеж залишилося ще багато зо старого византійського мистецтва. Передусім іконографічні схеми, але були вони опрацьовані вже на новий лад, з новими вимогами анатомії, перспективи, карнації і модуляції лиць та більш реального кольориту в пейсажі.

Ось, наприклад, празнична іконка славного Богородчанського (Скитського) іконостасу з кінця XVII-го і початку XVIII-го віку. Тема залишилася докладно та сама. Але як інакше вона переведена. Нема тут уже того старого нереального укладу всеї композиції. Все тут уложене згідно з перспективою, розпляновані перший, середній і задній плян, зовсім реальний вирізок пейсажу, зіндивідуалізований вираз облич і їх ріжнородна характеризація, психольогічні проблиски в очах. Це все є відгомоном західньоевропейського мистецтва, опертого на здобутках італійського ренесансу. Правда, на початку XVIII-го віку вже дуже часто навіть не держались у нас цієї іконографічної схеми у формі „Сходження в ад“, але брали західньоевропейську „Воскресення з гробу“. Тут цю стару схему треба взяти на рахунок монашого мистецтва, — іконостас малював монах Йов Кандзелевич — яке довго зберігало старі традиції.

Наше нинішне відчування мистецтва є більш по стороні ікони Богородчанського іконостасу, як тієї старої ікони з Вишенки малої, але це не дає ніяких підстав до того, щоб старе мистецтво уважати за менш вартісне якостево. Не можна одного мистецтва судити зо становища другого, бо в обох були зовсім інші підходи до мистецьких проблем і внаслідок того зовсім інакші мистецькі вартости в осягах.

„Сходження в ад“.
Ікона початку XVI. в. з Вишенки малої львівського повіту.

„Сходження в ад“.
Ікона з Богородчанського (Скитського) іконостасу. (Кінець XVII. в.).

Христос Воскрес!

Всім нашим Вш. Співробітникам, Прихильникам, Передплатникам і Читачам бажаємо

ВЕСЕЛИХ СВЯТ!

БОГДАН ЛЕПКИЙ

РІК

ВЕСНА

Від лугів зелені шуми віють,
Надлітають ластівки з вирію,
І в душі пахучим квіттям вишні
Розцвітають почування колишні.

ЛІТО

Який горячий нині день
Від самісінького рана!...
Читаю „Пісню Пісень“
І „Апокаліпсу“ Йоана.

ОСІНЬ

Мамо-природо, яка ж бо ти хитра!
Осінь, — зівялий лист лежить кругом,
А ти казала на самого Дмитра
Розцвістись трояндi під моїм вікном.

ЗИМА

Білий, білий, білий сніг!
Ні стежок ані доріг.
Вітром ніби помелом
Слід по літі замело.

ЮРІЙ КОСАЧ

ВІТЕР З ЧОРНОМОРЯ

Стрічні вітри — це морці тіж смагляві,
над синню вод їх герці і привіти,
та несе того з собою вітер,
що мореплавець ув очей синяві.

Там є носпокій портів у киптяві,
де крани пють лелеками блакиті,
півночі січень і погожий квітень,
південних вод, що тихі і темнаві.

Та вітер є тобі до схочу милий,
він пестить хижістю суворі лиця,
він сіллю сичений січе уста сердито,

хіба — не знаєш, друже, доброго вітрила,
(тебе не часто зустріваю в мжиці)
нежданний гість то — з Чорноморя вітер.

РОСТИСЛАВ КЕДРО

СТЕЖКИ ГОЛГОФТСЬКІ

Засуджені на смерть? — Чи на життя?
Ідем, угнувшись, стежкою гіркою
І хрест несем, як велено. Горою
Гудуть вітри, палають небеса.

Ще крок — чи вдарить блискавка грізна?
Ще крок — чи вже над пропастю страшною?
Бунтуємось і до важкого бою
Здіймається скривавлена рука.

Але кого залізо не зломило?
Яке ж воно палюче на долонях!
А сниться щось далеке і пресвітле...

І дні поломані волочуть крила,
У даль біжать роки на бистрих конях:
Ждем присуду, непевні сонця й світла.

1934

ВЕСНЯНА НІЧ

З під темної поли бабуні ночі
Цікаві зірочки блищать очима:
Пустує вітер! Як його незрима
Стопа гуляє по пушистім клоччі!

А від левад в принаді всій дівочій
По стежечках, де блудний огник блима,
Іде весна, розсміяна дівчина;
Іскряться їй веселі, ясні очі.

І вітер, схопивши в обійми, злине
В танок бурний, до ранку не приляже,
Ще їй поторгає косу свавільно.

Заслухана, чи йде дитя єдине,
Матуся ніч пряде сріблисту пряжу,
Дочці - весні на одіж, на весільну.

1934

ОСИП БОДНАРОВИЧ

ПІОНІРИ

Зприводу століття появи „Русалки Дністрової"

Ще так недавно, бо щойно сто літ тому, отут, у нашій галицькій волості, не було й сліду нашої літератури. Затуркана наша мова бреніла тільки серед виснажуваного панщиною села, як мова „хлопська", до нічого вищого нездатна, а „освічена" верства читала „Воззрѣніе Страшилища", в якому повінь на Дунаю описано такими віршами:

Ахъ для Бога! Ктожъ бы ся не содра-
[галъ,
Да тутъ съ ужасомъ все пропадаеть;
И ктожъ, уважаючи то, не дрожалъ,
Аще видитъ, як все исчезаетъ.

Чи можна було захоплюватися таким „страшилищем"? Напевно ні. І ніхто ним не захоплювався, бо саме та „освічена" верства захоплювалася польською культурою і говорила польською мовою, а народ, отой гноблений панщиною люд, тих „страшилищ" теж не потребував: він мав свої чудові пісні, що стали основою нашого літературного відродження.

Не в тому заслуга Маркіяна Шашкевича, Івана Вагилевича та

Іван Вагилевич.

Якова Головацького, що вони звернули увагу на ті народні пісні, як теж і не в тому, що йдучи за народнім прикладом, вони стали й свої власні твори складати народньою мовою, але в тому, що вони видвигнули саму ідею національного відродження і самі, не вважаючи на усякі перепони та репресії, започаткували службу тій ідеї. „Русалка Дністровая" — отой сміливий почин „руської трійці" буде в очах усіх наших поколінь тією смугою світла, що раз на завжди перемогла темряву безпросвітньої ночі та освітила шлях до ясного дня. Дарма, що той день ставався так поволі...

Якби доля народу кращала від самої видвигненої ідеї, то ми хтозна чи не були б сьогодні найпередовішим народом. Але ж ідея вимагає, щоб її зреалізувати, перевести в життя. Вона вимагає безперервної служби їй одній, вимагає безперестанної посвяти і — головне — віри, віри в неї. Яка трагедія, що з усіх трьох членів „руської трійці" віра у видвигнену ними ідею національного відродження залишилася непохитною тільки в одного, що передчасно зійшов у могилу. Два інші за швидко зневірилися у почате ними самими діло і завдали своїй ідеї, хоч не смертний, то дуже важкий удар, заперечивши те, в що зпочатку самі вірили і що словами Шашкевича пропагували:

Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила, —
Чому ж мова ей не мила?
Чом ся нев встидати маєм?
Чом чужую полюбляєм?

Ніякій ідеї не шкодить ворожий наступ на неї, не шкодить їй хочби навіть найзавзятіша і найбезпощадніша нагінка, зате ж дуже легко може її вбити той, хто її створив чи видвигнув. Вагилевич і Головацький не вбили, правда, видвигненої „руською трійцею", тобто ними самими вкупі з Шашкевичем, ідеї відродження галицької вітки українського народу, то все ж своїм відступством від неї вони послабили її розмах і її діючу силу. Справді, нам сьогодні важко зараховувати їх до ряду піонірів галицького відродження, бо вони це відродження радше спинили. Справжнім піоніром був та по вічні віки ним для нас залишиться — Маркіян Шашкевич.

Маркіян Шашкевич.

„Трагічна доля „руської трійці" — пише Сергій Єфремов у своїй „Історії українського письменства" — стала за якесь ніби грізне пророкування чи символ для українського руху в Галичині: три товариші ясно зарисували власними особами три напрями громадянства й ті хитання, яким підлягало громадське життя в Галичині аж по останні дні — між основами народньої стихії (Шашкевич), сполученням (Вагилевич) та москвофільством (Головацький). І мало не всі старшого покоління русини, що з Шашкевичем раділи з національного відродження рідного краю, що р. 1848 почували свою єдність з Україною й мали себе за народ і од поляків і од великоросів окремий — опісля забували свої колишні ідеали й хилились то в той — то в той бік...

Ця трагічна доля „руської трійці" справді дуже заважила на нашому національному житті аж по останні дні. Бо хіба це не трагедія, що ще нині — повних сто років від Шашкевичевого починку — маємо людей, що піддають у сумнів окремішність української нації, і ще нині — повних сто літ після появи „Русалки Дністрової" — ми маємо змогу читати не менші страшилища, як оте цитоване вгорі Симеона Лисенецкого? Хіба не можна назвати прокляттям, що впало на нас від відступства Вагилевича й Головацького, коли ще нині — повних сто літ після вияву Шашкевичем такої непохитности у національній праці — стрічаємо не кожному кроці нашого національного життя тільки розбиття і якби якусь відразу до національної єдности? Хіба це не трагедія, що передмова до „Русалки

Яків Головацький.

Дністрової" нині — по повних сто літах — на сто відсотків актуальна?

Ні, справді, за довгих сто літ ми можемо без найменших докорів совісти повторити за автором „Передслівя": „Судило нам ся послідним бути". І сто літ після відродження ми знову ждемо піонірів, що збудували б нам шлях до Великого Дня. Тих справжніх піонірів, що не вірікаються своєї ідеї, що не залишають в половині початого діла.

ВІКТОР МАТЮК

Оце буде двацятьпять літ, як зійшов у могилу небуденний природний музичний талант, о. В. Матюк (1852—1912). Одідичив по свойому батькові добрий слух та добрий голос, решту ж добирав собі самотужки, дорівночно хапаючи то тут то там музичні відомости, та безпляново студіюючи у вільних хвилинах світову музичну лі-

тературу, головним чином вокальну (Шуберт, Шуман, Мендельсон). Ніодного інструменту не опанував якслід, тимто творчість його обертається передовсім у вокальній ділянці і її меж не переступає. Пробує своїх сил у хоровій композиції вже в гімназії у Львові, де зустрічається з Вербицьким, та підучується у такого невидного теоретика як Порфірій Бажанський. Найбільш відомі з Матюкових хорів „Крилець" та „Чом так скрито" видрукував Боян 1884 р. Свіжа й досі цінна вязанка весільних пісень: „Сив сокіл", поруч із опрацюванням народніх пісень (Боян їх видав у більшій кількости) мають свою музичну вартість. І в церковій музиці залишив Матюк декілька творів, здебільша вже забутих. Із сольових пісень своєю щирістю і простотою, та рівночасно глибоким чуттям і співучістю визначається „Цвітка дрібная" до слів Шашкевича. Інші ж сольоспіви Матюка (пісні до слів Гайного та ін.) залишилися незнаними або не вдержалися. Пробував Матюк своїх сил і в драматичній музиці („Нещасна любов, мельодрама), та не маючи достаточної освіти, в цій ділянці нічого не міг вдіяти. Свої ж небагаті музичні відомости старався Матюк поширювати (підручник до сольфежу, малий катехиз музики, начерк науки гармонії). Зворушлива його передмова до науки гармонії в музичному календарі з 1906 р., де заохочує молодих людей пробувати своїх сил у композиції, взоруючися на народній пісні.

З природи талановитий, вирісши у мало музикальному оточенню, без доброго проводу й належної музичної освіти, опісля тиняючися по сільських парафіях, без звязку з музичним світом, не міг Матюк дати зі себе того, що дав би в інших, сприятливих умовинах. Так збільшив ряди змарнованих українських талантів та перейшов до історії української музики.

Роман Сімович.

ЩИРІ СЛЬОЗИ...

за пастеризованим молоком

МАСЛОСОЮЗУ

МИХАЙЛО РОМАНИШИН

Молода кров

— Ідіть, лем спішно. Я би полетів, бо йти не можу, та крил не маю. Задавить дишниця, ще Вязла не з'імаю. Ідіть, лем борзо. Красно підганяйте.

Стоїть Іван Павич тай дивиться: Ідуть хлопці до Сянока, тай ґазди. Все чоловіче та дозріле із села мандрить. Бабів то забрати не хочуть, хоч ті просяться. У них хід тяжливий, не наздогонять. — Сидіть — кажуть — дома і паски печіть, а ми вернемо разом із межниками - арештантами. А, як не вернемо, то дайте паски панам, най подавляться, а крашанками їм голови обкидайте.

Та одна таки не вдержала. Не послухала чоловіцьких приказів стара Костиха, бісурканя[1]) знана і чарівниця. Взяла старий вишневий коштур, по старому небіжчикові залишку і пішла за мужвою. Ходачки через плечі перекинула, червоні.

Гукають ґазди: — Вернися відьмо, заблудиш.

Хлопці регочуться, аж присідають.

А вона: — Ов-ва! Ліса не знаю? Стежки не знайду? Під гору не влізу? Яка ми штука! Паски і так не маю. Забрали фалат,[2]) най і мене візьмуть.

Постояв Іван Павич, тай до дому йде ногами, а думками у Сянік летить. А хлопці — молоджава, та ґаздове статочні стежками крешуть, через гору мальованими перемітками, до Сянока міста лемківського, на останню розправу за ниву, за Черенину вродливу. Хлопці йдуть, та крешуть стежку підківцями, та гонять пісню із грудей. Веде їх Ярлич сутулий та рудавий.

За молоджавою ґаздове йдуть шнурком. То банужать то розговоряють над тривогою завтрашнього дня непевного: як бути?

Стара Костиха оподалік гонить — підганяє. Завернути не хоче. Вялі ноги дрижать та угинаються, а руки помагають і коштур вишневий у руках.

Пішла мужва, як сонце у черепляну миску сіло, за жовту полонину, у четвертий день Великого Тижня пішла, а за нею очі села побігли, бо очі Павича перед мужвою верстали шлях.

Увечорі йде Павич на попівство. Тривога за утрату ниви тремтить у ньому срібною осикою, дрижить. Вянуть сили, як на морозі бук. А йому шкода сил, він чохе жити. Отець духовний має зела і книжки. А він йому про свій тугар роскаже, хоч сотний раз, поділиться журбою як ділиться добром.

— То вже рік тому буде. Як раз у маї. Як програлисме, ціла громада, Черенину, то зараз прийшли межі класти. А ми не дали. Попадалисме на землю дізнач, роздерлисме на грудях сорочки і гвариме: „— Гов! Пожджіте. Є ще наше десь право. Є ще право боське. А, як не хочете, нате, бийте. Бийте у груди ваші кілки стальові. Лиш молоджава — то не стерпіла. Не дала аби нам у груди кілки загнали. Прилетіла, як яструби, і перша пустила кров. Боже, що діялося, не забуду. Як ви прийшли, то вже лиш Станко Карабин лежав мертвий на скибі і посічений Паладич. І відтогідь то зачалося. Земля була сира, парувала. А я її вдихав жадібно, бо знав, що то останній раз. Від того у мене і хвороба. Від землі сирої.

Хвилинку підождав, бо сил забракло. Сопіли в грудях шкіряні мішки, очі кровю наливалися.

— А з землею до нині не кінець. Ви правду говорили. І відкличку зробили і процес йде. Тай війна іде з процесом. Що пани кілки забють у землю — бють тай тікають, бояться крови — то молоджава вирве і знищить. За те найперше — як тямите — Мельничука забрали, а тепер пів села сидить в арештах. Самі молоді сидять. Ая! То вже не ми, старцуни. У них то кров несупокійна. Буйна, молода кров.

— Молода кров. — Отець подав Павичеві дві жмінки зел і усміхнувся. — Варіть і пийте. Приходіть по свіже. — Бере Павича за руку і провадить за пороги. На прощання кріпко стискає худу руку і шепче ледвечутко: — Молода кров.... Молода кров...

*

Параска білі постилала на вікна мече. Най соняшна ураза не бризкає до хати. Може Іван поспить ще, її ґазда дбайливий. Параска йде питати у сусідів, чи ждатимуть на ґаздів, що третій день, як пішли до Сянока і не вертають, чи понесуть паски самі. Та Іван Павич не спить. Він лиш очі примкнув, щоб душею краще бачити цей ранок Великого Дня.

Сонце крізь білі постилала у хату йде. Воно вже не таке червоне, лиш біле і разьке. Воно його разить і земля його хвилює. Земля тривогу йому в серце мече, жменями — долонями кидає.

— Піду до неї, до землі. Ніхто так, як земля, не розбурунить. Ніхто, як вона, не успокоїть. Ніхто так не пригорне.

Пробує встати. Хрустять кости. Голова горить. Щось дико заводить у грудях. Вянуть мязи. Лиш охота неуговно кличе: — Встати!

[1]) Чарівниця.

[2]) Нива.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА

„ОСТАННЯ ВЕЧЕРЯ"

Леонарда да Вінчі *)

При церкві Санта Марія делле Граціе у Міляно в манастирському рефектарі на головній стіні бачимо „Останню Вечерю" — найбільший доби золотого ренесансу психольогічний твір Леонарда да Вінчі. Цим твором Леонардо переводить мистецтво з ділянки ідеалістичного перетворювання у ділянку психольогічної дійсности.

„Страшний Суд" Люки Сініореллія в орвіетанському соборі, це жах і безсила сильної, мязисто чудово збудованої людини, це поема краси, що оперта на грецькому старовинному світі, який звеличували гуманісти в час ренесансу. „Страшний Суд" Мікельанджеля у Сикстинській каплиці, це мука титана, це непогамована сила вічно бунтівничої душі людини. Сам Христос у своїй люті до грішників до того непогамований, що й Його Мати не в силі стримати Його в русі прокляття їх. Але лише „Остання Вечеря" Леонарда найближча нам своєю вічно незмінно змінливою, несупскійною великою, глибокою у своїй психольогії людськістю.

Момент у „Останній Вечері" Леонарда це коли Христос промовив: „є між вами один, що зрадить мене" Счинилась метушня. Неймовірне. Ті

Леонардо да Вінчі. Спаситель.
Студія до „Останньої Вечері".

В одному зі своїх творів Е. Шіре ось так характеризує деяких апостолів

„Петро — серце справедливе і просте, дух наївний і обмежений, швидко запалюється, але й швидко на дусі опадає. Проте, це людина чину. Своїм енергійним характером, зі своєю абсолютною вірою, здатній іншими проводити.

„Іван — вдача замкнена і глибока. Такий непогамований ентузіяст, що Ісус називав його „син грому". Мав глибокий дух інтуіції; палку, сливе завсіди в собі зосереджену душу. Звичайно задуманий і сумний. Але діставав могутні вибухи, апокаліптичний запал. А був і дуже ніжний, про що інші й не догадувались, а що лиш Учитель бачив.

„Юда — холодний самолюб і абсолютний позитивіст, нездатній на найменший порив. Лиш через життеву спекуляцію став учеником Христа. Він розраховував на швидкий, земський тріюмф Пророка і на користи, які й він із того мав би... Але коли Юда зауважив, що справа йшла до гіршого, що Ісус був страчений, а ученики скомпромітовані, а він заведений у всіх своїх надіях, тоді почув, як розчарування переходило в нього в лють. Нещасний зробив донос на Того, який у його очах не був нічим іншим, як лиш фальшивим пророком, який особисто обманув його"...

За Христом, за вікнами розстилається супокійна, задумана, наче вижидаюча чогось нежданого, нечуваного природа, що тремтить мов зачарованою синявою просторих, суто - соковитих краєвидів Льомбардії. Це той сам краєвид, який у „Джіоконді" дише тією ж тайною, що й очі та уста її; краєвид, якому, за Леонардом, молодий Джіорджіоне у своїй „Венере" дав тільки змисловости.

Леонардо посадив Юду між Петра і Йвана: перший — характеру запаленого, поривчастого, то змінно лякливого; другий — безмежна відданість, чистість, доброта. Леонардо,

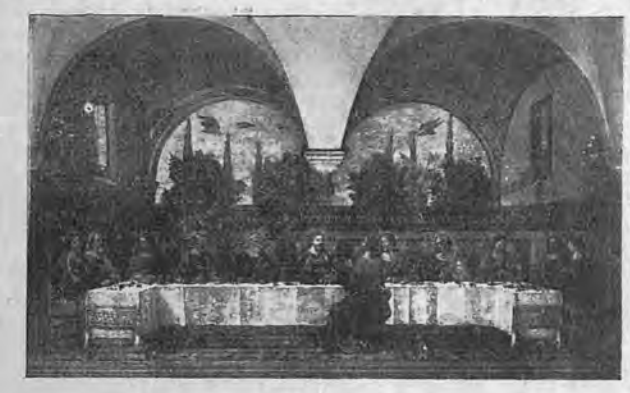

Леонардо да Вінчі. Остання Вечеря.
Міляно. С. Марія д. Граціє.

садячи Юду між цих двох апостолів найближчих Ісусові, дав психольогічну розвязку: зло находиться між людьми, а то й у самих людях, хоч про це свідомо вони й не знають.

(

Гірляндайо. Остання Вечеря.
Фльоренція. Манастир Сан Марко.

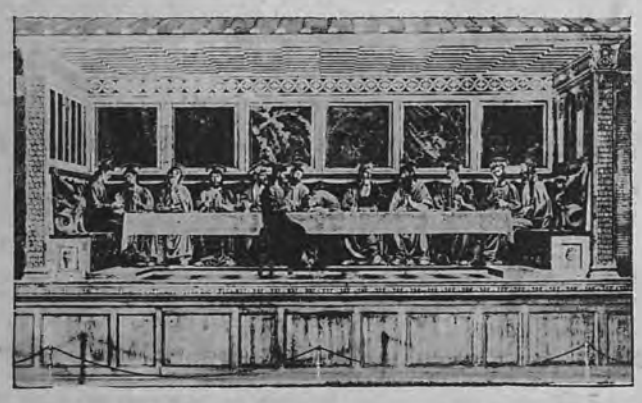
Постаті Петра та Йвана схилені до себе, творять геометричний трикутник. У цій же геометричній фігурі бачимо й постать Христа. Звичайно, що Леонардо взяв за підставу цю фігуру не тільки тому, що це символ св. Тройці; що три боки трикутника творять таку цілість, від якої не можна нічого ні відняти, ні додати, не нарушивши цілости. А ще й тому, що він як математик, винахідник, знав, що в такій сильній фігурі й сила композиції, цілого образу — як дії — стає величава.

Та цікаво сказати б іще хоч дещо з історії цього твору: як повстав, коли намальований, якою технікою, його вплив на мистців. У відповідях будемо синтетичні.

Над „Останньою Вечерою" Леонардо призадумується ще у Фльоренції, перебуваючи на дворі Льоренца Шляхетного. Напевно знав про такі твори Петра Льоренцеттія в Ассізі, а ще певніше про „Останню Вечерю" Джіотта в Падові, яка наробила тоді великого розголосу. Дальше: у Фльоренції бачив два такі твори: у Сант Аполльонія пензля Андреа дель Кастаніо і в рефектарі манастиря Сан Марко пензля Гірляндая. Що Леонардо над цим твором іще у Фльоренції думав, то на це вказують його перші рисунки до цієї сцени, між якими є тісний звязок із згаданими останніми двома творами. По цих рисунках бачимо, що й Леонардо, як і Кастаніо та Гірляндайо, садить Юду зразу на передньому пляні, осторонь від апостолів.

Свою мрію — намалювати цей твір — він здійснює щойно в Міляно, де панує Льодовіко Сфорца Моро. Цей володар, що правив за малолітнього Галеацца Сфорцу, по довгих та зручних дипльоматичних крутійствах дістає бажане дукатство Міляна. Це сталось 1495 р. І саме цього року Моро, в подяці Всевишньому за одержану ласку, каже Леонардові малювати в рефектарі манастиря О.О. Домініканів при церкві С. Марія д. Граціє твір „Остання Вечеря". І Леонардо забрався зараз до роботи. А вже з початком 1498 р. твір був скінчений. У цьому році Люка Паччіольо у своїй книжці **„Divina proporzione"** пише про одне зібрання на замку Сфорців у Міляно, яке відбулось 9 лютня 1498 року й на якому був приявний і Леонардо, автор „визерунку нашого здоровля, що в достойнім і побожнім місці тілесного і душевного оживлення у святині Грацій його рукою **намальовано"...**

Історики, критики мистецтва, видні мистці довго мозолились над тим: якою технікою виконаний цей твір? Стінопис — фреска це не є. До цього однозгідно і швидко всі дійшли. Поширилась думка, що твір намальова-

Андреа дель Кастаніо. Остання Вечеря.
Фльоренція. Манастир С. Апольонія.

апостоли, що сидять при кінці столу гадають, що це їм прочулось. Кожний апостол інакше реагує на ці слова Кожний із запалом і нестримно виявляє свою особисту вдачу, характер, темперамент. Один на одного глядить.

У правій руці Христа, що легко скорчена з рознятими пальцями, долонею у долину, можна зауважити рух Людини, рух туземного життя: осоружність до подлої зради Юди. Ліва рука, що легко дотикає скатерті столу, піднесена долонею до гори, лагідно уложена: це рух невимовної доброти вищости, саможертви, Божескости.

*) В останньому часі появилися у пресі вістки, що славний образ Леонарда да Вінчі „Остання вечеря" зникає. Даємо з того приводу статтю.

Ноги несміло тронули землю. В голові кружева, овалі, поломані, погнуті площі. Лиш мозок охоче будиться і кличе думку. Думка з охотою під руки ведуть Івана Павича.

— Боже! Кілько на дворі сонця! Кілько ти його маеш для нас грішних. Кілько світа маеш, а нам так мало ти віддав.

Вийшов на фалат. Трави рівно підстригли гривку на Великдень. Лиш квіти у розсипці то стрімчикують високотілі, то низькі губляться у травах.

Йде далі. Ноги під ним удвое гнуться. Так і склалися б удвое, переломилися б в колінах і підкосили б Івана Павича. „Та шкода вашого труду, вяливі ногове! Дав вас Бог, щоб носили людину аж до гробу, тож і мене несіть, Івана Павича, ведіть"!

Жита за трави зеленіші. Побігли вправо і вліво. Жита гнійні, аж чорні. Де-не-де жовті смуги від перевалу снігів. Вівси, то аж посрібли з усмішок. Кучерявиться буковий ліс. Чатиниці гранатові. На них жовта кияшня, як воскові свічі.

— Боже, Христе! Який великий світ, а ми так мало маємо.

Он Черенина плоската, лиш два потоки біжать уділ.

— Черенина, Черенина!... — Червоний дятель живіше, борзо клює Іванове серце.

— Черенина, Черенина!... Упасти ниць, закрити очі і не бачити. Не бачити, не чути! — — Ні, ні! Йти дальше. Побачити, зімати межируч, розцілувати.

А ноги все більше, нижче, гнуться в каблуки. Голова, то саме залізо, на шиї гнеться і пре на груди.

— Боже, Христе! Жалуеш світа, то сили дай. Дай сили, а світ добуду!

Повні жмені хватає у груди білого дня. Ще лиш часинку похожі. Чорні кілки вже виразно сидять у вівсах і глумляться. Глузують з Івана Павича стальові дрючки. Нагнувся. Двіруч заперся в землю і поліз рачки, як колись у боях. Лиш тоді він був дужий, тепер неміч його пригнула. Так. Ще лиш раз перекласти ноги, зхристити руки і стальовий кілок уже в його руках. Холодний. Тай ціпко держиться у землі. Дрижать руки, сили добувають. Не йде.

— Не дам ради, не дам. Сила стареча і кров. Коби так сили молодої і молодої крови! Коби...

Сідає коло чорного дрючка. Бере між ноги і так пробуе. Піт котить по чолі все свіжі струми. Шквариться соняшна парня.

— Пізно мус...

Сонце з черепляної миски кружок червоний зняло, і так побігло, що не завернеш, ні здержиш. Лиш його криваві списи пробили землю і сторчать. Золоті списи сяніцький шлях чистісінько розбили, розпорошили. Іван Павич добре бачить. Аж гень по сам закруг сяніцький шлях розприсся в сонці, як на каменю шкло. Камінний шлях на закрузі урвався. Та, стривай! На закрузі люди ворушаться. Видно лиш чорну вовну і ходачану червень. Білі сорочки з білим днем змішалися.

Іван Павич твердо глядить. — Так. То йдуть люди. Та ні, то не „люди" йдуть. То йдуть наші! Гей кричати! Гойкнути їм назустріч, щоб гори повторили. Та голосу забракло, не добудеш.

—Боже, Христе! Дай сили, гримкого голосу добудь. А може... Стривай. Кивну їм брилем. Побачать.

Знімає вгору руки і, сидьма у срібному вівсі, махає надрюченим брилем, як крилами вітряк.

— Або таки піду. Хоч крок поступлю.

Та крока вже не зробить, не поступить Іван Павич. Тремтять ноги, як веретільниці, як снувальниці дрижать. Під голову забилося вяливе серце і креше на очах вогні.

— Христе! Ні сили, ні землі... Лиш вістку дай почути. Вловити вухом слово.

Безсило котиться в овес і мокру землю грудьми місить. Поза шкіру йдуть муравлі і несуть прохолоду до парних гнізд. А серце то так їм дзвонить, аж захлинається. Щось ніби шепчуть губи, та мозок вже не тямить. Лиш одна одніська думка в кутку під черепом присілася і не хоче вийти: — Там межники вертають і несуть вісті...

А межників радість несе і молода гонить кров. Костисі то радість простісінько під горло пхається. Відірвався передний легінь, як вітер від вітрів урвався і лежить, землі ногою не троне. То Мельничук білявий, межник найперший летить.

Мельничук руки Павичеві у свої зімав і устами до них прилип. А руки були безрухі.

— Стрику! Черенина вже наша.

А він лежить і в землю дивиться погасло:

— Стрику, стрику!... Христе!... Гей, ходіть, бігом женіться. Сюди, сюди!

Прибігли. Звернули жовті і червоні лиця до села. А там рядочком до церкви ішли ґаздині, як пави білі. Угорські на головах хусти, на раменах плетені коші.

За хвилину ударив дзвін. Стугонув глухо — будильно, як старий ватаг на полонині. За ним охоче побігли дзвіночки — підватажні, та підганяли до скорої та радісної пісні.

Упали в срібні вівси і христили смаглі груди.

ний олійною фарбою. Цю думку підтримував сучасник Леонарда мистець і критик Паольо Льомаццо і єромонах Джіролямо Гаттіко. Цей твір почав нищитись по кількох літах після скінчення його. Люди сперечались, здогадувались про техніку твору, а твір осипався незримими тонісенькими лусочками. Багато мистців, „рятуючи" цей могутній твір, приспішували його руїну. Щойно в перших 1900-их роках професор Люїджі Кавенагі переводить щасливу консервацію твору. І зінже, по довгій аналізі дійшов, що: „Леонардо намалював „Останню Вечерю" темперою сильною (a tempera forte). Чи на довгі віки законсервовано цей твір, що й за життя Леонарда був його трагедією? Напевне — не на довгі віки. Він не має тривалости фресків у Помпеях, у римських катакомбах, фресків VI—VIII в. чи ще більших XI—XIV віків.

Цей твір мав великий вплив на малярів. До того був заволодів умами малярів XVI—XVII віків, що хто тільки з них забирався до виконання цього сюжету свідомо, чи несвідомо повтаряв за Леонардом. Від 1500 до 1675 року в самій Італії було коло трицять копій цього твору. І для нас, українців, твір Леонарда тим цікавий, що копію його маємо в Україні: на Чернигівщині, в с. Романівці в церкві св. Покрови в іконостасі. Копію виконав маляр із козацького роду Володимир Лукич Боровиковський (1757—1825).

*

Коли зайдете вперше до цього рефектара і поглянете на „Останню Вечерю", будете ошоломлені: як девятою симфонією Бетовена, як Трістаном та русявою Ізольдою Р. Вагнера. А потім уже безліч разів туди заходитимете. Непорушно сидітимете і глядіти на цю драму людства: Христос і Юда, Добро і Зло. Щоденно можете робити собі нотатки і ті нотатки щоденно будуть нові.

А праворуч у городі з квітами, що довкола обведений тими ясними, з теракотою, арками Брамантія, бренить водограй. Його бризки гомонять попід ці арки, під цією брамантівською банею церкви С. Марія делле Граціе, яку по плянам Брамантія, виконав його ученик Дольчебуоно.

Весною, при дотику цих бризків водограю, розхиляються пупянки троянд.

Львів, 16. IV. 1937.

ПОЗНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ

Вже в найближчому часі появиться у Видавництві „Ізмарагд" перше повне, критичне, тритомове видання ТВОРІВ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ Це видання міститиме не тільки всю літературну творчість Черемшини, але також його автобіографію, недрукований досі дневник з часів великої війни, вибір листування, та ряд статтей визначних критиків та літературознавців про літературну творчість ЧЕРЕМШИНИ.

Перший том вийде вже в травні ц. р., другий в червні, третій в липні ц. р.

Ціна повного тритомового видання в передплаті назначена на зл. 9.—, себто по три злоті за том. Після виходу книжки продажна ціна буде значно визша.

Передплату висилати на адресу: Видавництво „Ізмарагд", Львів, вул. Косцюшка ч. 5, Конто П. К. О. 503.062.

Без вплачення передплати книжок нікому не будемо висилати. Само зголошення передплати не вистарчає, треба її вплатити.

РОБІТНЯ ЖІНОЧИХ ОДЯГІВ
Осипи Остановичевої
Львів, Малецького 10. II. п.
Шовкові і вовняні суконки, комплети і т. д. за останніми заграничними зразками з власних і принесених матеріялів по конкуренційних цінах. — Виконання першорядне й точне. — На складі заєдно оригінальні віденські взори.

ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ

Початки літературної діяльности

Марка Черемшини

Зприводу десятиліття смерти письменника

Перші кроки своєї літературної діяльности ставив Марко Черемшина (Іван Семанюк) під проводом Осипа Маковея, під той час редактора чернівської „Буковини". Пок. Маковей щиро занявся був молодим письменником, двацять чи двацятьодинлітнім юнаком, що з трудом пропихався через життя, а за те Черемшина відплачувався Маковеєві великим довірям та правдивою зичливістю. Видно те з листування Черемшини, що зберіглося в архіві пок. Маковея. Листування це оголошую за дозволом д. Ольги Маковеєвої, дружини пок. письменника.

Перший лист, що його, як усі дальші, передаю зберігаючи правопис та мову письменника, має дату: Коломия 26. XII. 1895. Ось він:

„Високоповажаний Пане Редактор! Оцим зразком своєї праці відзиваєсь до Вас буковинський Гуцул. Коли воно що путнього то здаруйте його поміщенням в Вашім часописи „Буковина" або „Неділя", а коли це, мовляв, нісенітниці, так і будьте ласкаві назад їм ід мені чимчикувати веліти. Крім цего ще дещо у мене є та коби воно лишень Вам придатне, то з усіх сил служити Вам му. На всякий случай прошу ласкаво о відповідь невдовзі.

З глубоким поважанням
Марко Черемшина".

На цей лист відгукнувся О. Маковей скоро, бо вже 22. II. 1896. шле Черемшина до нього такого другого листа:

Коломия 22. II. 1896.

„Прошу мені не дивуватися, що я зовсім незнаний Вам чоловік гірше докучаю, як якийсь ненаїсний крівняк. Найперше всього складаю Вам сердешню подяку за колишню пораду і справжній безсторонній осуд моєї першої з молодечих літ роботи на полі поезиї. Я сам на ню богато не числив, бо то були мої перші молодечі почини, що їх стійність після оцінки справжнього майстра пізнати було для мене із деяких взглядів доконечною річею.

Пізнавши пізнав я; за оце дякую вдруге. По при це ж будьте ласкаві вислухати ще й моєго прошення. Воно от-таке: поможіть убогому сьвіт божий побачити. На драматичний тогорічний конкурс Виділу Краєв. Галич. післав я був між иньшими свою драму „Несамовитий", котрої оцінка стоїть в 5 ч. „Зорі" с. р. Після цеї оцінки моя драма булаб до читання „цікава", а я думаю, що й спасенною для нашого сердешнього брата Гуцула в Буковині і Галичини. Тимто і рад-би я еї вирядити із моєї скринки під стріху моїх братів Гуцулів. Та покищо годі кріс порожнісінький. І до цего стремить моє прошенне, чи Ви Високопов. Пане не булиб такі ласкаві об цім поговорити із п. др. Смаль Стоцким, о котрого доброті й патрийотизмі мені доводилося чимало чути. Тай чиби моя марна пташка не вилетіла із клітки завдяки Вам, Високоповажаний Пане і п-ну Дру С. Стоцькому.

Пан др. Грушівський поручив в своїй оцінці поробити деякі поправки і дещо опустити, але по моїй думці вона-б втеряла через те на значінню при читанню.

Колиб Ваша ласка і воля, то яби о це дуже Вас просив і все Вам вдячним був.

Да ще прошу о ласкаву відповідь. Пан др. Стоцький безперечно еї читав. З глубоким поважанням і все вдячним остаєсь Марко Черемшина

У відповідь на цього листа порадив Маковей переробити „Несамовитих", але це приходилося Черемшині дуже важко, про що свідчить лист з 1. IV. 1896 р.

„Високоповажаний Пане Добродію! Насамперед прошу мені вибачити, що от-так пізно відзиваюсь. Добрий тиждень довелось мені хорувати, ізза чого нікуди не виходив я. Вчера відобрав-єм Ваш ласкаві й дорогі Добродію (лист) й дуже красно за його дякую.

З „Несамовитими" таке: Всіляко думав я тай не даютьця вони годящо переробити. Одначе комедия із їх так і складаєтьця. Я вже еї і докінчив, та

Марко Черемшина.

на диво, вона вийшла зовсім не така, як „Несамовиті". Нич не схожа із ними. Тепер же питанне, чи вона що путнього! Думаю відослати на руки „Рускої Бесіди". Всеж я таки і своїх „Несамовитих" не скидаюсь і на поталу не дам.

Колиб „Зоря" схотіла приймити їх то добре, а колиб ні то се друге добре. Най лежуть. Отут долучую мале оповіданнє або радше „фарсу". Ваша воля, що із ним станетьця. Колиб воно не придатне, то прошу дати до кошa. Воно є виїмком з моєї більшої повісти, котра ніякої стійности не має, а котру я ще перед пяти роками зліпив. З теперішньої роботи того роду тепер не маю, але за пару місяців буду мати. Колиб ласка, то наперед прошу о ласкавий осуд.

Тепер якраз спровадив собі жерела до маленької розправи на основі гуцульської усної словесности. За місяць із нею я поготів і до услуг Вам Дорогі Добродію. За оцим словом кланяюсь Вам, Високоповажані й дорогі Добродію у низ і остаюсь все вдячний і з глубоким поважанням.

Марко Черемшина".

На тому припинилося листування між Маковеєм і Черемшиною аж до 5-го січня 1897 р., бо в міжчасі, як виходить із листа Черемшини, він був занятий підготовою до іспиту зрілости (матури), що його склав у липні цьогож року, а потім лекціями, якими заробляв, щоб могти далі студіювати. Дня 5-го січня ц. р. Черемшина вже у Відні на студіях і відтіль пише до Маковея такого листа:

„Високоповажаний Пане Добродію! Не знаю, як мене назвете, але я признаюсь, що заслугую на назву „безсоромного". Від весни, коли то Ви одні були ласкаві неодним теплим словом мені в дечім пораду дати, від сеї весни, кажу, замовк я, невдячний і досі мовчав. Причину моєї мовчанки виявляти аж соромно таки, бо вона майже безосновна: Від мая до липня я оправдую свою мовчанку приготовлюваннєм ся до матури. А той час, по матурі аж до тепер, бігме, не маю чим оправдати. По матурі пішов я на лекцию, котрій щоденно посвячував-ем 8, а часом і більше годин (приготовлявем одного товариша до матури). Решту часу обертав я на відпочинок ріжного рода. В половині вересня прийшов я до дому, до Кобак. Домашня наша мужицька біда та злидні пригнобили мене дуже. Я радби був чимнебудь помочи своїм родичам; отже я працював враз з ними. Прийшов час впису на університет. Я з зробленим на лекциї грошем почвалав у Відень, бо зачуваєм, що тут при ріжних можливих „бенефіція-х" — ріжних вспомагаючих товариств найлекше ще мож удержатись, а подруге: мене тягла сюди жадоба і потреба образования власного. Приїхавши сюди, сейчас вписався я до „Січи". Що я тут застав, то проминаю; скажу лишень загально, що „Січ" зробила на мене дуже прикре і пригноблююче враженє. На всякі мої питання, я діставав відповідь: „Всьо на сьвіті глупість і сьміху варта". Мені приходилось стати пессимістою до всього. На щастя я приглянувсь иньшим славяньским і німецким товариствам; вони мене своїм приміром справили на иньший путь, на путь праці. Їх палкість до всього вплинула і на мене. Я постановив собі йти сьміливо до своєї ціли: образуватись, щоб свому народови, коли не помочи, то бодай сорому не наробити. Серед таких обставин проминув час моєї мовчанки аж до тепер. Я дуже жалую і соромлюсь тої мовчанки і прошу Вас Високоповажаний Пане Добродію, простіть мені ту хибу чи провину; на будуче сего більше не буде. — Але я розбалакавсь про себе, не зважаючи на те що і Ваша терпячка не безконечна. Переходжу до моїх нісенітниць. Посилаю Вам: переклад 4 поезий Кольцова; малі оповідання: „На Сьветвечір" і „Студеньскі сни"; Відчит: „Гуманно - просьвітний сьвітогляд в поезиях Т. Шевченка". Коли уважаєте за відповідне, то прошу помістити в часописи, а то всьо під псевдонімом „Марко Черемшина", лишень відчит під початковими буквами І. С. (З відчиту вступу може не доконче поміщувати, зрештов, як гадаєте). — Заразом прошу моє властиве імя і прізвище в тайні заховати. Причину сего колись Вам розповім. Я з тим Семанюком, що у Вижници є попом, не маю нічого вспільного, хоч то кревняк. — Ще одну річ прошу: Чи не варта би переложити на руске довше оповіданнє з життя буковинського народа: Jelen-y Юліюша Гіжовскего (видавн. Газети Народовей 1891). Колиб так, і колиб Ви еї помістили у своїй часописи, то я забрав-би ся до перекладування. Прошу також вказати мені, що і котрих авторів перекладати для Вашої часописи повинен-би я. На конець прошу зазначити як і в якім напрямі (густі) повинен я зладжувати свої писання, щоб вони були придатні для Вашої часописи. — Залеглість за часопись надішлю в невдовзі. — Шапкуючи та желаючи Вам веселих сьвят, а з новим роком всего добра і многих літ, остаюсь, Високоповажаний Пане Добродію все вдячним, з глубоким довірем і глубоким поважанем для Вас.

Семанюк Іван".

Із 1897 р. задержався в архіві Маковея ще коротенький лист із 20. I. 1897 р. такого змісту:

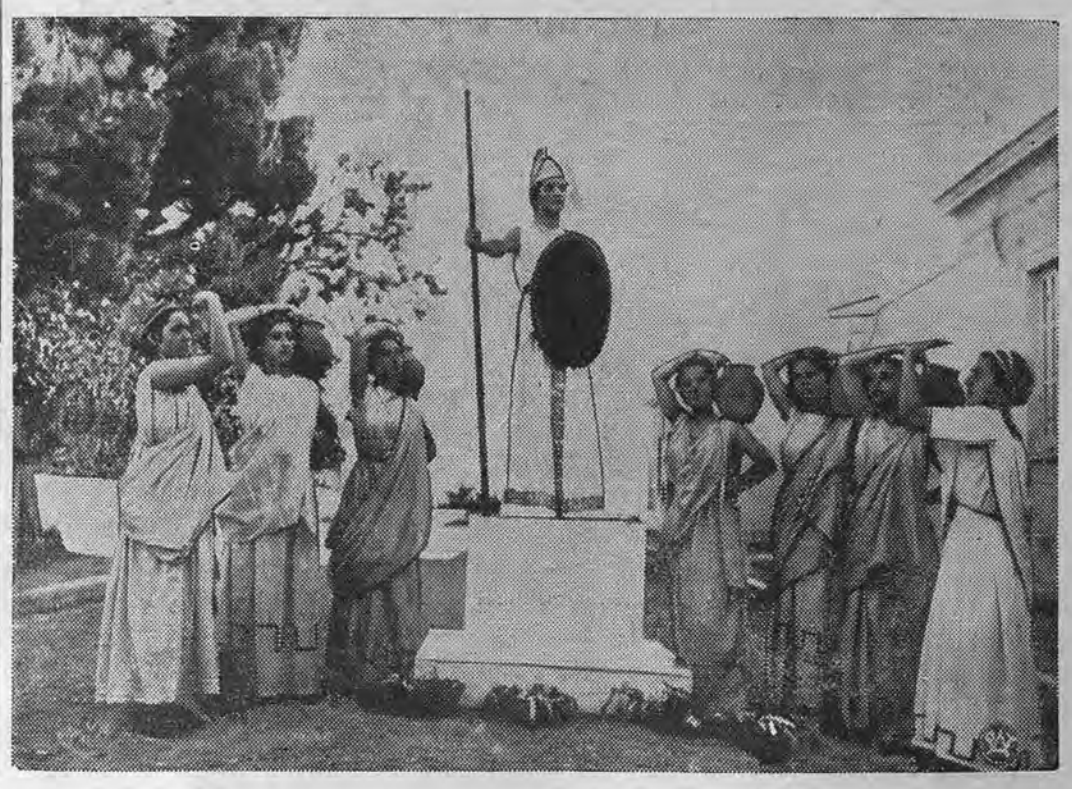
„Високоповажаний Пане Добродію! Простіть, що забираю Вам час своїми нісенітними прозьбами: Радби я знати, чи моя посилка дійшла до Вас тай чи задоволяєсь вона Вам? Прошу о ласкаву відповідь. З глубоким поважанем й повн. довірем остаєсь Иван Семанюк".

Картка з 24. 6. 1897 р., писана подібно як лист із Відня, така:

„Хвальна Редакціо! Прошу мені прислати непотрібний Вам відчит мій п. з. „Гуманно-просьвітний світогляд в поезиях Т. Шевченка". З правдивим поважанем Ив. Семанюк".

Драма М. Черемшини — як мені відомо — не вийшла друком. Може появиться вона тепер, в збірному виданні його творів.

З НАГОДИ
ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСЕННЯ
ШЛЕ ВСІМ СВОЇМ КЛІЄНТАМ
БАЖАННЯ
ВЕСЕЛИХ СВЯТ
ЗА **ДІМ МОДИ і С-ка**
АНТІН УВЄРА Junior

Атенський університет святкує цього року століття свого існування. У програмі святочних обходів є театральні вистави, основані на тлі мотивів великих грецьких драматургів з життя старинної Гелляди. Одна з тих вистав відбудеться на Акрополі на тлі Пропілеїв і святині Атени Партенос. На нашій ілюстрації одна сцена з тієї вистави: Паляс Атена в окруженні геленських дівчат.

ЛЮБКА КОЛЕССА

Недавно наша славна піяністка здобула новий великий успіх в Льондоні. Ця світлина була на програмках льондонського концерту.

Веселих Свят
П. Т. Відборцям бажає
ЕТАН
Я. і М. ГОЛОВЧАК
вирібня крейдок, крейди, листового і пляшкового ляку.
Львів 15, Проста 14 а.

М. РУДНИЦЬКИЙ

Один з обновників модерної поезії

Альджернон Свінберн (1837—1909)

Цього місяця минуло 100 літ від уродин одного з найоригінальніших англійських поетів — Свінберна. У т. зв. вікторіянській добі англійської літератури це поет із найбільшим впливом і такий, що вмів підлягати найбільшим впливам, здебільша сучасним. Тоді як прізвище Байрона та Шеллі вже нині майже популярні, — Альджернон Чарльз Свінберн звучить для нашого вуха, як модерний псевдонім. На переклади його творів не скоро прийде час у літературах, що не мають аж так багато великих поетів, щоб перекласти всіх великих чужинних. Та коли нема змоги пере-

класти Свінберна, як передати прозою ті всі його прикмети, що й досі чарують нас переливами самоцвітів?

Дати і заголовки.

Спершу про життя і твори.

Син адмірала, з давньої шляхотської родини — Свінберн уродився в Льондоні, на два місяці перед коронацією Вікторії, яку пережив на вісім років. Це справжній син великого міста; з великих англійських поетів, мало хто вродився в Льондоні. Дитячі роки провів на провінції і на острові Вайт. Море залишило на ньому на все життя таке сильне враження, що його не можна прирівняти з ніяким іншим: — воно вертається в його поезії як один із найулюбленіших символів.

Вчився в найкращих школах: у середній в Ітон, в університеті в Оксфорді. Коли мав 23 роки, осів у Льондоні і тоді дебютував двома драмами „Королева мати“ і „Росамонд“, що здивували всіх своєю зрілістю — енергійним тоном та майстерним віршом. Після короткого побуту у Нюкасл, Свінберн 10 літ проводить у Льондоні. Це час щирої дружби з іншими письменниками: Россетім (теж відомий маляр), Мередітом, Ляндором, з якими познайомився підчас подорожі по Італії.

У 1865 р. він видає драму на зразок грецький „Аталянта в Калідоні“ — свій архитвір. За цим ідуть „Частергард“, „Поеми і баляди“, „Італійські пісні“, „Пісні перед заходом сонця“. У драмі „Босвель“ змальовує трагедію Марії Стуарт, у драмі „Ерехтей“ вертається до грецьких зразків, — у II-гій серії „Поем і баляд“ іде захоплений за ґеніем Бодлера та... Маційня — двох своїх богів, таких далеких один від одного як чиста поезія і політичні гасла. Черга його творів довга як довге його метушливе та працьовите життя: „Студія про Шекспіра“, „Модерна Гептальогія“, „Пісні весняних струмків“, „Студії в піснях“, пєса „Марія Стуарт“, „Тристрам з Ляйонес“, „Століття ронд“, „Свято літньої ночі“, „Всячина“, „Маріно Фалієро“, „Льокрина“, „Астрофель“, „Казка Баліна“, „Росамунда“, „Королева льомбардів“, „Князь Гандії“, „Доба Шекспіра“...

Характер людини та поезії.

Дві-три недуги, два-три нещастя в родині, два-три виїзди в довшу подорож — ось і все життя такого поета, що жив найбільше та найживіше в країні уяви.

Свінберн мав темперамент, що нічим не нагадує нам англійця. Захоплювався, вибухав, нападав, чимнебудь ображався і за щонебудь міг образити, а при цьому був — чемний, ніжний, вірний і... повний ексцентричних примх. Уже сама його зверхня поява — розкуйовданого богеміста давала право догадуватися, що маємо перед собою париського маляра. Свінберн мав погляд візіонера, — очі визивні, владні, самовпевнені, величезну голову, — швидкі нервові рухи, — приступи нестримного гумору.

Скажімо коротко: Свінберн обновив англійську поезію наскрізь революційними змінами. Його подив для Віктора Гюго та Бодлєра йшов імовірно звідти, що вони обидва зреволюціонізували строфу, ритміку та сюжети у французькій поезії. У чому полягають ці зміни неможливо сказати загально, не показавши водночас на прикладах, чим ріжнились поезії Свінберна від його попередників — прерафаелітів, М. Арнольда, пари Бровнінґів, Кітса і Шелія. Свінберн ясно здавав собі справу, що зробили його попередники і що можна ще зробити — він був передовсім чутливий на осяги чужих поетів, починаючи від грецьких трагіків аж до париських „сатаністів“, і всі ті чужі здобутки перелизав у нові форми та нові ідеї.

Майстер вірша.

„Першим обовязком поета є співати“ — сказав Свінберн, якби хотів виправдати свій нестримний хист. Він володів пречудово формою вірша. З цього його хисту виводять критики найбільші його заслуги та найбільші недостачі. Одна з найбільших його заслуг — надати поезії силу зовсім ріжну від прози, підняти її на височінь недоступну для тих, що можуть навчитись віршувати. Одна з найбільших його недостач — надмірна легкість віршувати: римувати, творити „загальні“ образи та метафори. Критика над величиною Віктора Гюго обертається теж довкола того самого головного питання: чи великий поет не повинен би вміти стримати у відповідний момент потік свого надхнення, коли він починає плисти перед ним занадто широко — заливаючи його індивідуальність.

Раз у поїзді з Льондону до Гемптон Корт (містечко біля Льондону) їхав Свінберн із Россетім і Мередітом. Кожний мав написати за той час якусь поему: Свінберн скінчив свою аж тоді, коли вичерпав усю можливу кількість станс — до одної рими! Це був рекорд майстра.

Його 19 строф присвячених памяти Бодлєра п. з.: „Ave atque vale“ — могли б вистачити, щоб дати міру його величини, якби навіть він не був написав нічого іншого.

Свінберн відчував природу майже з фізичним болем і невимовною насолодою. Земля, сонце, вітер, вода жили в його уяві, наче у греків, що бачили поза ними богів. З тими всіма стихіями було звязане людське тіло, наче арфа, що тремтить їх тремтіннями. Свінберн умів з цих тремтінь добувати космічну музику, а при цьому — думати. Ці дві рідкі прикмети в одного поета складались на його ґеній. Над морем, яке вмів він звеличувати у тисячних формах, змінних як гра хвиль та їх коліри, легких як піна та подув — Свінберн найчастіше думав про свободу людини.

Приймаю пацієнтів у моїм заведенні у Львові, вул. Сикстуська ч. 17. Тел. 265-73. від 9—1 і від 3—6·30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, золоті. плятинові і емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуки, і в нержавіючій сталі. Полекші в сплатах — — — —
НАСС

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

Літературна нагорода на 1937-ий рік. Рада Т-ва Письменників і Журналістів ім. Ів. Франка проголосила окремим комунікатом, що як і за минулі роки так теж і за рік 1937-ий роздасть літературні нагороди за найкращі твори, видруковані в тім році окремою книжкою на західно-українських землях і на еміґрації. Разом з тим Т-во проголосило збірку жертв на ту ціль. „Рада сподіється — сказано у комунікаті — що Українське Громадянство та Установи, у повнім зрозумінні ваги літературних нагород для української культури, піддержать Т-во у його змаганнях щедрими жертвами, які дозволять збільшити цього року грошеві премії для нагороджених творів“.

Антін Рудницький — лавреатом композиторського конкурсу. У конкурсі на фортепіяновій твір, розписаним Польським Музичним Видавництвом у Варшаві, з присланих 37-ми творів на першому місці відзначили „Сонату“ Антона Рудницького (350 зл. і видання твору). В склад конкурсового журі входили: проф. Казимир Сікорський, Вітолд Малішевський, Роман Ясінський, Юзеф Турчинський і Болеслав Войтовіч.

О. ЗОЛОТНИЦЬКИЙ

Українські деревляні церкви

Великдень... Кілько знайдеться між нами таких, що під звук великодніх дзвонів поринуть у спогади. Бо вже якась така дивна людська вдача: добре кому чи погано живеться, то завжди те, що минуло, осяяне світлом якогось особливого чару. І спогад про те, що минуло, якийсь такий особливий...

Росохач (пов. Турка), церква 1882 р., вид з заходу.

Великдень... Почорніла від старости старенька, деревляна церква у рожевих блисках сонця, що щойно зійшло. Йде обхід і несуться перші звуки пісні: Христос воскрес!

— Гей, гей! Кілько то світа бачилося за довге життя! Кілько величніх соборів оглядалося, але того настрою, що в нашій деревляній церковці, не було ніде.

Може той настрій, то наслідок звязку з родинним селом?! Та певно, що є в ньому щось і з того сентименту, але-ж коли ви зросли в місті і знаєте тільки міську мурована, навіть дуже величаву, церкву, то все-ж як тільки увійдете перший раз в сільську деревляну церкву, зразу відчуєте той особливий настрій. Він — отой настрій — нерозривно звязаний з деревляною церквою.

Та щож, пройде може вже й небагату часу, а той настрій буде незнаний. Бо не буде деревляних церков. „На наших очах — пише д-р Михайло Драґан у передмові до своєї чудової книжки „Українські деревляні церкви“, що появилася оце накладом Українського Національного Музею у Львові — гине оригінальна галузь українського народнього мистецтва — деревляне церковне будівництво. Зуб часу і стихійні нещастя невмолимі. Та ще більше шкоди наносить дух часу. Непереможний вплив мурованого будівництва змітає навіть у глухих закутинах української національної території останні памятки мистецького дорібку минулих віків і... мабуть ніщо не зможе задержати цього процесу. Руйнуються навіть найкращі зразки на те, щоби звільнити місце для нових, по більшій часті безстилевих церковних будинків. Пропала вже так безліч незвичайно вартісних та важних для історії українського будівництва памяток. З року на рік бідніємо ми і навіть не здаємо собі справи з цього“.

Розлуч (пов. Турка), церква 1876 р.

Зникають, власне ті повні особливого чару, наші деревляні церкви. Та не тільки повні особливого чару. „Українське деревляне церковне будівництво — читаємо у згаданій вже передмові — це без пересади найбільш багата технічними й мистецькими проблемами ґрупа серед деревляних будівництв усіх европейських народів. Воно виказує незвичайне багацтво типів, прецікавий сплет проблем і велич розвоєвого розмаху“.

Оте цінне і цікаве деревляне церковне будівництво, що „на наших очах гине“, ще не досліджене якслід. Досліди над ним велись досі „здебільшого досить доривочно і припадково, через те не могли вони дати повного образу. Поважна кількість навіть найстарших збережених церковних будинків ще не досліджена та навіть не зінвентаризована“. Нововидана книжка д-ра Михайла Драґана теж не вичерпує ще всього багатого матеріялу. Та все-ж вона, як пише у вступі (Від Видавництва) до тієї книжки д-р Свенціцький, — „є першою спробою суцільної синтези пророблєного доси в науці, та систематики — як опублікованого, так головно зібраного автором матеріялу в часі щорічних літніх екскурсій продовж 1925—30 рр.... Живі памятки старовинних будов та зібраний у музеї матеріял — галицьких ікон від XIV-го в., дереворитів з українських видань від XVI-го в., та виданих в історичній літературі мініятур XI—XV. вв. — дає нам змогу видіти довгу еволюцію церковного будинку на українських землях продовж девяти віків“.

Книжка д-ра Драґана особливо цікава підходом автора до питання про ґенезу деревляного церковного будівництва. У тій справі було досі в науці два погляди.

1. Деревляна церква має звязок зі старим арійським, доісторичним, поганським, культовим будівництвом північної Европи (Стржиґовскі).

2. Деревляне церковне будівництво зовсім залежне від впли-

Цінева (пов. Долина), церква 1745 р.

Орявчик (п. Сколє), церква 1. пол. XIX. в.

вів історичних стилів будівництва греко-візантійського і західно - европейського (Залозецький).

Д-р Драґан у книжці „Українські деревляні церкви" займає до деякої міри посередне становище твердженням, що деревляне церковне будівництво повстало на основі загального українського народнього будівництва, а впливи, яких заперечити не можна, спричинювали тільки дальший розвиток форм і типів.

Головною вартістю книжки треба вважати те, що вона уперше подає докладну систематику всіх типів і форм збережених у деревляних церквах. Автор оперує около 2000 місцевостями, а подає 270 ілюстрацій: знимок, плянів, перекроїв, схем і т. д.

Книжка видана дуже дбайливо, як на наші обставини — вибагливо, у двох частинах, тобто окремо тексти і окремо ілюстрації; це має свою вагу для дослідника чи навіть звичайного читача, що матиме змогу водночас перевіряти читане на ілюстраціях.

Переглядаючи цю книгу та й оцінюючи сам кошт такого видання дивуєшся, що все таки у нас зважуються видавати такі речі, видавати в часі, коли звідусіль чується нарікання, що книжка не йде. Тимбільша заслуга Національного Музею в особі його директора Іларіона Свенціцького. Ми-ж зі свого боку віримо, що книжка ця знайде свого читача: вона ж говорить про таку близьку для кожного з нас справу.

НІНА КАМІНСЬКА

На годину у грецький світ

Хочу повести вас на хвилинку в один куток фізичного грецького світа. В один тільки куток, бо світ грецький — величезний. До царства Юстиніяна належала Кордова і Тангер, обі Картаґіни, Міляно і Рим, краї по Дунай, Корсунь на Криму, Киринаіка та Єґипет, Єрусалим, Тир, Сирія, поза Евфрат. Нинішна Греція це всього два міста — Атени і Солунь.

Тому, що я виросши ніде ще не була то мій тато хотів мені відхилити теж заслону грецького світа, того, що ще залишився. Плян був: Солунь, Атени, морем до Царгороду і через Софію назад. Ішло про те, щоб мати сяке-таке поняття про грецьких людей і бодай деякі грецькі землі. Про греків знала я досить, але про їх землі, через наші малі фінанси — я могла з географії та побуту довідатися небагато, бо заглянула тільки в Елладу.

Ми їхали перед Великоднем, боячись спеки, бо Атени найгарячіше місто в Европі в липні. По дорозі через дим у тунелях я заслабла ще у Сербії, але ми рішили їхати в Солунь і якби мені було гірше завертати мерщій назад. Але середземноморський клімат — цілющий. Я пролежала всього три дні в готелі, встала і ми почали ходити по місті.

Солунь.

Солунь заняв узбіччя гори, наче панорама, звідки можна дивитись на сцену — на порт. Мене вражали малесенькі грецькі жіночки і ще менші бабусі. То так мають виглядати нащадки Аґамемнона та Ахилля? Тато Олімпі зберегли їх для нащадків. У багатьох, наче в Арія („меґальопрепес анастема, аґерохой тропой, евейбес опсіс") — величава постава, горда поведінка, гарне лице. Чи вони походять головно з околиць, де збереглись грецькі типи — не знаю. Взагалі фізичний тип народу невеличавий.

Греки - етично...

А греки етично? Ґрека фідес? Наш земляк з Волині — священник розказав, як його таки в живі очі обманув купець у крамниці; а він зараз узяв купця за обшивку і потягнув на поліцію. Ми під цим враженням навіть ходячи вулицями так і оглядались на всі боки, чи не підходить до нас „ґрека фідес".

Ніна Камінська

Акрополь в Атенах

каже: „Це алеґорія... це останки греків" і пояснює мені, що найсильніші греки повигибали в безконечних війнах, а потім у домашніх війнах за турецького панування. Грецьких типів обличчя теж непомітно. Тільки грецькі священники — а їх багато — це найшляхотніші грецькі типи; наче на через Тессалію бомбардували Олімп! Природа ділає на уяву, уява працює, починає собі пояснювати її явища і персоніфікує і так повстає міт — півправда.

От в Аркадії Альфіос і Евротас так уміють ховати свої джерела і свій горішний біг, що ні грецькі ні европейські географи і геольоги не можуть їх віднайти, а Кокітос і Ахерон в Епірі так і випливають десь у Ада і Персефони. Це все дивні джерела мітів.

Їхати в Грецію треба вдень, а вночі спати, бо хто їде вночі, той удень дрімає. Дивлюсь на рідкі ліски, що ростуть на камінню; села видаються бідні, Парнас голий, вершки покриті снігом — враження не робить. Здається культура обїла зелень, а без повної зелені блідне краса. Міцкевич любив Литву. Защо? Багна і болота і піски і сніг 7 місяців, але вічна повна зелень.

Поети на Парнасі.

Я збудила тата, а вони питають, де подівся Парнас та Елікон. Кажуть, що не спали, а виділи ясно Парнас. На його вершку сила-силенна поетів з усіх країв світа — і давніх і нових, у рїжних одягах з ріжними паперами в руках і кажуть, що ті поети десь вибирають між собою начеб-то поета лавреата. Ріжні почали читати свої найкращі поеми: і Данте, і Петрарка, і Ґете, і Байрон, і Соломон, і Піндар, і Сапфо і Софокль.

Піндар почав:

„Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами...

Читає і так виголошує, що всі починають складати руки як до молитви то знову розкладають їх зі здивування та ентузіязму. Видно, що серце у всіх забилось, що душа наче умлівае і не знають, що казати.

Сапфо почала читати „Лілею", а Софокль „Як умру, то поховайте мене"...

Тато кажуть, що небагато має свого Україна, але має Шевченка.

Атенська культура.

Атени. Величати їх не буду, вже інші краще їх звеличали. Я сама своїми словами нічого про них не скажу.

Довкола пусті гори. Жовта барва. не зелена, переважає. Знаємо, що Аттика неплодюча. Але на тих пустарях — величезне місто; люди живуть, добре їдять, гарно одягнені — всі гарніше, як ми. Фізично ліпше тут виглядають, як у Тессалоніках; ні сліду. щоб хто хотів кого ошукати. Атенці радуються життям, не грішми. Рівень освіти дуже значний. Саме знання грецької мови дає їм величезні духові багатства, з якими важко суперничати. Велике число денників, священники їх дуже освічені. Не-греки мусять **учитися** про Атени, Акрополіс, Спарту, вони все те мають без науки, бачать. Не-греки мусять учитися чи то біблії чи то богослуження, вони все те чують від дитячих літ в оригіналі, із джерел. Усі їздили по Греції, Єгипті, Сирії, Малій Азії.

Коли в Атенах спитала я кого про що, він зараз пізнавши по барві голосу, що ми не греки, відповідає: „Парлє ву франсе, ду ю спік інґліш, шпрехен зі дойч"? Я відповідала, що говорю тільки по грецьки і серед сміху зачинала розмову з якимсь бібліотекарем коло храму Пизея.

Чого Атенам і Аттиці бракує, і про що знають сами греки, але не знають досить ясно це — зелені. О, атенські мужі та невісти! Сулля обдер Лікавіт з ліса, покрийте його ним назад, покрийте теж Іммітос лісом, хоч карлуватим, а буде Аттика мати далеко більше привабливу силу! Швайцарія притягає до себе людей, хоч не має ніякої старовини, тільки готелі, бо має зелень на горах!

Останнє грецьке місто.

В інших містах досить побути кілька день, щоб пізнати те, що конечне. Тут треба пробути кілька літ при повному знанні мови та історії.

У Греції замітний дух свободи. У Середній Европі відчуваєте всюди поліційний режим, у Греції почуває себе свобідно ціла людина, її думка та її слово. Атмосфера наповнена тут віковим ідеалом свободолюбства.

Залишаємо Атени з мелянхолією. Це останнє грецьке місто. Був грецький Мілет, Массілія, були Сиракузи і Акрага, був Сібаріс і Тарас, був Кізик, Візань, був Ефез, Александрія, Антіохія Велика, Кесафія Каппадокійська, був Пергам, Нікомідія, а потім Палміра і Вавилон, Дамаск і Газа — все це були великі осередки грецької цивілізації, що мали світове значіння.

Залишилися Атени — останнє і майже єдине грецьке місто.

Пятнацятьлітня дівчина

студіює старовинну культуру

Недавно дістали ми з Югославії 110-сторінковий рукопис від одної молодої авторки на тему, що надавалася би на наукову студію. Були це міркування про грецьку мову та культуру з численними грецькими цитатами списані з нагоди короткої подорожі по Греції. Один вирізок з югославянського журналу пояснював нам хто вона. Була це стаття про феноменальну дівчинку, що має незвичайний хист до мов, історії та географії. Інформації про п-ну Ніну Камінську дістали ми теж від добрих знайомих її батька, колись відомого в нас автора „Востоку і Западу" — повість, що мала чималий вплив на нашу молодь.

О. Камінський живе від війни в Югославії. Його донька Ніна вродилась на чужині. На чужині від свого батька вивчила рідну мову і всякі чужинні. Крім німецької, французької, англійської, російської, та югославянської, володіє латинською та грецькою як рідною, у слові та письмі. Вона має 15 літ.

Ось виривки з її листа, який ми дістали:

„Я з великою приємністю прочитала Ваш лист, бо поза моєю начеб-то спеціяльною студією геленізму мене дуже займає земля, з якої походять мої тато і мама, а про яку я систематичного знання не маю, а тільки якісь незначні фрагменти.

„Займаючись пізнанням цивілізації і культури, я помітила, що передовсім треба пізнати, як тільки можна основно, але основно першу її половину, її початки, розуміється, наскільки таке пізнання можна осягнути. Ця перша половина це геленізм і ним я потрохи займаюсь. Мене цікавлять грецькі твори — всі ті мужі і невісти з історії, всі ті Сапфони, Корінни, Аспасії, Іпатії, Зинової, Атенаїди і всі аж до Бубуліни. Моя перша поважна (поза казками) прочитана книжка була „Іліяда". Тепер я прочитала, зробила собі з нього виписки і переробила одну історичну працю (Патарігопуля) на яких 4000 сторінок. Наші білоруські приятелі настають, щоб я приготовила якийсь реферат у латинській або грецькій мові, у Буца та Кіндія. Пишуть мені, що англієць на нашому місці вже обїхав би Америку та Европу і „понапихав усі кишені чеками"... Так чи не так, у всякім випадку ми не англійці і яка вже тому причина — не знати.

„Піддаючись потрохи намовам, потрохи для вправи, збираюся приготовити один або два відчити (друге діло, чи буду їх читати чи ні); один про діядохів Александра Великого, другий про ріжні християнські науки або про переміну римської держави у грецьку і перенесення столиці в Нікомідію та Византію. Особливо діядохи займають мене цілком. Мені здається, що не було в історії другої такої політичної величі, краси та романтики, як тоді...

...„На Великдень — той символ надії та елеґії — цього року буде вже гарно і тепло — бажаю Вам радісного „Христос воскресе" і прошу поздоровити Бескид, Дністер і Кайзервальд, а особливо „Ой, не ходи Гриця"...

Поміщуючи один фрагмент із присланої праці п. Н. Камінської робимо це не для чемности, а із справжньою приємністю, з такою самою, з якою неодин наш читач прочитає її враження.

КОЛИ СКІНЧИЛАСЯ СКРУТА...

В хвилині, коли ми не тільки осягнули „дно скрути", але зачинаємо швидко вилазити на гору конюнктури, широке поле праці відкривається першзавсе для тих, що мають менші або більші засоби і можуть творити власні вартстати праці

Кожне тягнення Державної Льотерії — а є їх дванацять в році — збільшує в країні капіталістів, що мають до розпорядимости пливку готівку, таку дуже необхідну при усяких починах господарського характеру; ту саму додатню ролю відіграло також закінчене дня 16-го квітня тягнення третьої кляси третьої Льотерії, в якому розльосовано вісім тисяч вигр на загальну суму 2.089.750 злотих.

Головною виграною тієї кляси, що виносила сто тисяч злотих, поділилися мешканці Горішнього Шлеська, працівники промислових заведень, пп: Е. Г., К. Л. М. Р. і Г. К. Кожна з тих осіб отримала двацять тисяч злотих на чвертку щасливого льосу Ч. 174201.

Досить грошей вплинуло до Ломжі, бо там живуть власники окремих чверток числа 58488, на яке впала вигра сімдесятьпять тисяч злотих. Тією квотою поділяться двох купців, військовий і судовий возьний. Друга вигра тієї самої висоти припала мешканцям столиці на Ч. 151025; окремі чвертки належать переважно до представничок гарного полу.

По пятьдесять тисяч виграли числа: 150083 (Варшава) і 72363 (Ліско, львівське воев.). І в тому випадкові щастя дописало паням, що — це треба признати — розуміють користи, які дає гра на Державній Льотерії і беруть в ній глітну участь.

Очевидно всі вичислені особи матимуть тепер тільки один клопіт: як найкраще ульокувати свої гроші. Але це вже виходить поза рями сьогоднішнього звіту.

Вже незадовго, бо 7-го травня зачинається тягнення четвертої кляси, якої головна вигра виносить — як відомо — міліон злотих. Тому треба памятати про віднову льосу, щоб виминути непотрібні труднощі.

У Солуні безліч кіосків і крамниць з усяким товаром. Товар скрізь розложений і розвішаний; власник безжурно сидить і ніби-то зовсім не пильнує. У Львові — каже мені тато — тут увихалась би ціла юрба злодіїв. Якогось незвичайного ошуканства тут ні сліду; є тільки нормальне бажання зиску, так тут, як і в Атенах. Отже наш земляк переборщив...

Оглядини міста.

Солунь! Посланіє к Солунянам... Місто святого Димитрія, назване в честь Тессалоніки, жінки Антіпатрового сина Кассандра — тілько раз його облягали, здобували, бурили, палили, мешканців продавали... воно має доволі недонищених памяток.

Ми оглянули ті памятки поверховно — при помочі молодого поета Теохаріса. Він дав нам на памятку ще і вязанку своїх віршів.

Тато заплатили в готелі за приємний покій з двома ліжками 60 драхм себто коло 28 динарів (кільо волового мяса 8 динарів). Тільки у Греції готелевий персонал не дивиться на подорожних як рись на жертву, а так собі — байдуже.

Видно Олімп.

Одна ніч великої муки у ваґоні і ми в — Атенах. Жалуємо, що ми не бачили Темби — провал, яким Пиней пливе між Олімпом і Оссою — найчудніше, що є в Греції. Покритий снігом Олімп ми бачили тільки здалека, з Солуня. У ваґоні помітно приємне явище, яке видно ще тільки в Болгарії: — повно людей, а панує тут товариська розмова, приязнь. При взаємній уступчивости та людяности всі якось приміщуються і починають розмову. В Югославії відносини у ваґоні дуже напружені очевидячки тому, що там на 30 людей є 15 національностей.

Виїзджаючи з Тессалії в гори Отріс учимося розуміти мітольогію. От печера і облаз і потік і левада і корчі і шум і шепіт. Так і глядиш, чи не плюскається де німфа і чи не вилазить яка потвора і Селін і Пан. Цікаво було б дивитись з Отріс, як титани („тітанос" значить вапно) з гір Ита через Тессалію бомбардували Олімп! Природа ділає на уяву, уява працює, починає собі пояснювати її явища і персоніфікує і так повстає міт — півправда.

От в Аркадії Альфіос і Евротас так уміють ховати свої джерела і свій горішний біг, що ні грецькі ні европейські географи і геольоги не можуть їх віднайти, а Кокітос і Ахерон в Епірі так і випливають десь у Ада і Персефони. Це все дивні джерела мітів.

Їхати в Грецію треба вдень, а вночі спати, бо хто їде вночі, той удень дрімає. Дивлюсь на рідкі ліски, що ростуть на камінню; села видаються бідні, Парнас голий, вершки покриті снігом — враження не робить. Здається культура обїла зелень, а без повної зелені блідне краса. Міцкевич любив Литву. Защо? Багна і болота і піски і сніг 7 місяців, але вічна повна зелень.

Поети на Парнасі.

Я збудила тата, а вони питають, де подівся Парнас та Елікон. Кажуть, що не спали, а виділи ясно Парнас. На його вершку сила-силенна поетів з усіх країв світа — і давніх і нових, у рїжних одягах з ріжними паперами в руках і кажуть, що ті поети десь вибирають між собою начеб-то поета лавреата. Ріжні почали читати свої найкращі поеми: і Данте, і Петрарка, і Ґете, і Байрон, і Соломон, і Піндар, і Сапфо і Софокль.

Піндар почав:

„Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами...

Читає і так виголошує, що всі починають складати руки як до молитви то знову розкладають їх зі здивування та ентузіязму. Видно, що серце у всіх забилось, що душа наче умлівае і не знають, що казати.

Сапфо почала читати „Лілею", а Софокль „Як умру, то поховайте мене"...

Тато кажуть, що небагато має свого Україна, але має Шевченка.

Атенська культура.

Атени. Величати їх не буду, вже інші краще їх звеличали. Я сама своїми словами нічого про них не скажу.

Довкола пусті гори. Жовта барва. не зелена, переважає. Знаємо, що Аттика неплодюча. Але на тих пустарях — величезне місто; люди живуть, добре їдять, гарно одягнені — всі гарніше, як ми. Фізично ліпше тут виглядають, як у Тессалоніках; ні сліду. щоб хто хотів кого ошукати. Атенці радуються життям, не грішми. Рівень освіти дуже значний. Саме знання грецької мови дає їм величезні духові багатства, з якими важко суперничати. Велике число денників, священники їх дуже освічені. Не-греки мусять **учитися** про Атени, Акрополіс, Спарту, вони все те мають без науки, бачать. Не-греки мусять учитися чи то біблії чи то богослуження, вони все те чують від дитячих літ в оригіналі, із джерел. Усі їздили по Греції, Єгипті, Сирії, Малій Азії.

Коли в Атенах спитала я кого про що, він зараз пізнавши по барві голосу, що ми не греки, відповідає: „Парлє ву франсе, ду ю спік інґліш, шпрехен зі дойч"? Я відповідала, що говорю тільки по грецьки і серед сміху зачинала розмову з якимсь бібліотекарем коло храму Пизея.

Чого Атенам і Аттиці бракує, і про що знають сами греки, але не знають досить ясно це — зелені. О, атенські мужі та невісти! Сулля обдер Лікавіт з ліса, покрийте його ним назад, покрийте теж Іммітос лісом, хоч карлуватим, а буде Аттика мати далеко більше привабливу силу! Швайцарія притягає до себе людей, хоч не має ніякої старовини, тільки готелі, бо має зелень на горах!

Останнє грецьке місто.

В інших містах досить побути кілька день, щоб пізнати те, що конечне. Тут треба пробути кілька літ при повному знанні мови та історії.

У Греції замітний дух свободи. У Середній Европі відчуваєте всюди поліційний режим, у Греції почуває себе свобідно ціла людина, її думка та її слово. Атмосфера наповнена тут віковим ідеалом свободолюбства.

Залишаємо Атени з мелянхолією. Це останнє грецьке місто. Був грецький Мілет, Массілія, були Сиракузи і Акрага, був Сібаріс і Тарас, був Кізик, Візань, був Ефез, Александрія, Антіохія Велика, Кесафія Каппадокійська, був Пергам, Нікомідія, а потім Палміра і Вавилон, Дамаск і Газа — все це були великі осередки грецької цивілізації, що мали світове значіння.

Залишилися Атени — останнє і майже єдине грецьке місто.

ПРИ ЗМІНІ АДРЕСИ
ПРОСИМО ПОДАВАТИ
СТАРУ АДРЕСУ.
ЗМІНА АДРЕСИ 50 СОТ.

МУЗИКА

ЛЕСЯ ДЕРКАЧ.

Лесі було мабуть не більше 7 літ, коли вона вперше виступала на одному із пописів Музичного Інституту ім. Лисенка. Всі, хто бачив і чув її тоді, були зворушені й захоплені видом дитини, її дрібоньких пальчиків, що пестили маленьку скрипку неначе цяцьку. Дуже рано було Лесі призначено перестати гратися по дитячому. Добра фея, що в ясну годину вложила в колиску небуденний подарок, вимагала серіозности й завзяття. Леся працювала.

І ось небагато літ пройшло і перед нами скрипачка. Певність і вміння з якими Леся виступила на своїому першому речіталі 21-го березня ц. р., це не тільки талант, це доказ великого вкладу праці й серіозного підходу до діла. Можемо бути спокійні, що йдучи дальше вибраним шляхом — Леся дійде до вершин, які суджені небагатьом виконавцям.

Г. Левицька.

ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОЇ ФОРТЕПІЯНОВОЇ МУЗИКИ.

Деякі твори української фортепіянової музики подала 11-го квітня Галя Левицька в малій салі Лисенка. Програма не обіймала всіх імен (от хоч би з галицьких композиторів не були там заступлені А. Рудницький, В. Барвінський та Стефа Лісовська), але з тих, що ввійшли до програми, піяністка намагалася подати твори для авторів типічні. От так „Bouree" Косенка характеризує його як еклектика; прелюд і подвійна фуґа на українську тему Н. Нижанківського, оперує, правда, старшими засобами, зате-ж зраджує вмілу будову і якість форми, у звуку змагає до повноти. Середня повільна частина Лиськової сонати, названа в програмі „Canzone" вложена між дві повільні річи (Нижанківського, Фуґа і Сімовича „Largo" не могла так представитися, як на своїому місці в сонаті. Найцінніша частина з твору М. Колесси Пасакалія. Скерцо, Фуґа — це безумовно середня частина, повна демонізму, з елементами української музики, зокрема гуцульської. Фуґа дещо переладована. Піяністка дуже гарно, з повним зрозумінням грала „Largo" і „Al Iegro vivace" з моеї другої фортепіянової суіти. Вечір закінчили два, теж дуже гарно відіграні прелюди Ревуцького.

ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ.

Влаштувала його в тій же салі 17-го квітня пані М. Сабат-Свірська. Зі старшої генерації композиторів були заступлені О. Нижанківський та Лопатинський, решта ж сучасники. „Поблідла ніч" Стефи Туркевич визначається декількома драматичними моментами, повною та модерною фактурою. Помітне враження на публику зробило тріо на голос, скрипку і фортепіян: „Пісня пісень" Барвінського. При наслідуванні скрипкою вітру.(zefirozo) композитор дався звести уявою орхестрального звуку. Цю пісню виконали п-ні Свірська, Н. Нижанківський і Р. Криштальський особливо гарно. Нижанківського „Жита" настроєві й добре збудовані. Дуже гарна пісня Людкевича: „Тайна", характеру більше інтимного, не мала доброго приміщення після ефектовного твору. До програми ввійшли ще народні пісні в обрібці Людкевича, М. Колесси, Н. Нижанківського та дві власні пісні Барвінського й одна Сімовича.

Концерт був дуже дбайливо підготований, подробиці у виконанні обдумані, всі виконавці добрі інтерпретатори, у п-ні Свірської особливо гарні піяна, за те не дуже добре вживати за частого glissanda при насаджуванні тону. Душею концерту був Нестор Нижанківський, що скромно скрився під назву акомпаніятора.

Чисельно зібрана публика була дуже задоволена. **Роман Сімович.**

Летіло 40 сорок

Професорові Української Господарської Академії С. Бородаєвському, що мешкав у Празі, доводилося часто їздити до Подебрад на лекції. Перші роки перебування він ще зле опановував чеську мову.

Одного разу в поїзді, повертаючись з Подебрад, зустрічається зо знайомим чехом... Підчас балачки чех питає проф. С. Бородаєвського:

— Пане професоже! Якто їж зажіділи вашу Академію? (Як то вже влаштували Академію?).

— Та де там зажидили? — з обуренням відповідає професор С. Бородавський, — лише двох жидів тільки й маємо, а вже кажуть зажидили!

*

Проф. Б. Мартос дуже популярно викладав свої лекції з курсу Теорії Кооперації й це студентам, серед яких більша частина була бувших студентів російських високих шкіл, не подобалося й вони стало з цього глузували... Одного разу підчас викладу проф. Б. Мартос, як приклад уважливости кооператора до своїх обовязків, навів, що крамар, зачиняючи на колодку крамницю, мусить перед відходом посмикати", за колодку, щоб переконатися, чи справді її замкнув. Студенти з цього вже надто популярного прикладу дуже сміялися.

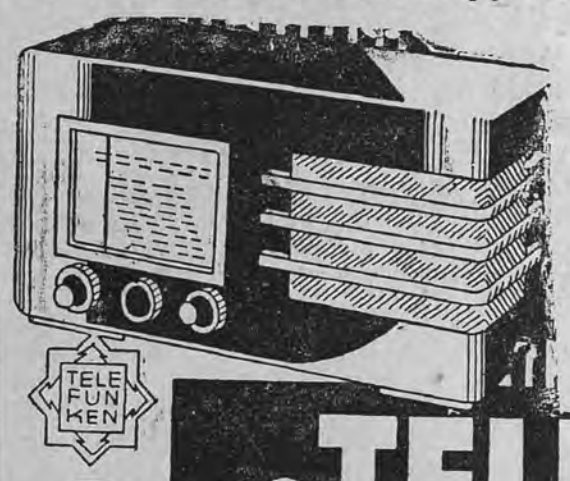
Але по кількох днях трапилася пригода — хтось обікрав студентську кооперативну крамницю, бо колодка не була замкнена...

На другий день підчас викладу проф. Б. Мартос звернувся до слухачів:

— Ось кажуть, що професор Мартос і такий і сякий! Мовляв, дурниці на лекції верзе! А я казав, щоб за колодку посмикати! А ось не послухали й кооперативу обікрали — тріюмфуючи заявив він. Перемога була на його боці.

ЧАР ВЕЛИКОДНИХ ДЗВОНІВ

віддадуть Вам вірно тільки приймачі: славнозвісні зі свого хрустального тону TELEFUNKEN

TELEFUNKEN-„PREMIER", 3 засяговий, динамічний голосник, скринка з оріхового дерева новочасної форми.
TELEFUNKEN-SUPER-„LORD", 3 лямповий супер з октодою, 3 заєяги хвиль, 4 обводи, оригінальний голосник Телєфункен.
TELEFUNKEN-SUPER „АРИСТОКРАТ", 4 лямповий супер з октодою, 5 обводів, найбільша селєкція при ідеальному тоні. Автоматичне вирівнювання фейдінгів.
TELEFUNKEN-SUPER-„MAGNAT". Мельодії світу! 7 обводів, 5 лямп, спеціяльна конструкція голосника, оптичне строєння, люксусова скринка з егзотичного дерева макассар, хромовані окуття. Вершок техніки.

RADIO TELEFUNKEN

ІЛЬКО БОРЩАК

Україна в Парижі

Той, що знайшов могилу Анни Ярославни

Недалеко від „Palace de Justice" на малій вулиці Harlay у другій половині 17-го віку жив учений єзуїт Кльод Менестріер, якого епітафія твердить, що це був „великий знавець античности, що зложив знамениту історію свого міста (Ліону). Його герб, девіза та урочистий похорон збережуть його імя для нащадків". Все це звичайна цвинтарна фразеольогія; ніхто у Франції крім кількох спеціялістів не знає

Кльод Менестріер

сьогодні, хто такий був Менестріер, хоч ще у 1858-ому році його наукова діяльність була в Ліоні темою навіть для монографії. Як мало відоме це імя я сам переконався, коли шукав портрету Менестріера, який тут подаю.

Проте українець, що увійде на rue Harlay не може не згадати імени Менестріера, бо це ж він знайшов могилу Анни Ярославни, про що святочно здавав звіт 11-го липня 1682-го року на засіданні Французької Академії. В іншому місці років 10 тому писав я про це докладно, але тому що ми замандрували на Rue Harlay та ще й маємо портрет Менестріера, не можна не повторити звіту цього Єзуїта про Анну Ярославну:

„В церкві аббатства Villiers у вуглу каплиці знаходиться могила. Це рівна плитка, якої кінці побиті... Постать королевої вирізьблена з короною на голові. Корона ця зроблена на зразок шапок, які носять електори німецької імперії. Могила має надпис: „Hic yacet Domina Agnes uxor quondam Henrici regis" — далі мені не вдалося прочитати, бо час майже зовсім знищив букви. На другому кінці могили праворуч надпис: „Eorum per misericordiam Dei requiescat in pace"...

Нічого сьогодні від аббатства Villiers не залишилося, стація підземної залізниці зберегла лише цю назву; топографія, так мовити, українського Парижа взагалі дуже бідна на памятки, які так чи інакше мають якесь відношення до киянки, що волею долі опинилась на престолі Капетингів. Тому варта уваги українця, що замандруе біля „Palais de Justice" кинути оком на маленьку rue Harlay де мешкав той, що віднайшов могилу певно першої українки, що взагалі відвідала столицю над Сеною.

ЛЬВІВСЬКЕ ПИВО — тих двох слів досить
ЛЬВІВСЬКЕ ПИВО — кожний знає і цінить
ЛЬВІВСЬКЕ ПИВО — з нього очі загорять,
ЛЬВІВСЬКЕ ПИВО — напій і веселість Свят!

УКРАЇНСЬКИЙ СТУДІО-ХОР

Два місяці тому зорганізовано у Львові новий хор під назвою „Український Студіо-хор". Завдання хору — плекати народню й сучасну українську пісню. Хор виступив у Львові у виставі „Вечерниць" Ніщинського у міському театрі дня 4-го квітня ц. р., а незадовго виступить з концертом у львівському радіо. Диригентом хору є відомий композитор Микола Колесса, якого бачимо посередині на цій ілюстрації.

В 1940 р. мине сто років від появи книжки, яка зробила нас народом — бо ж 1840 р. появився славний

КОБЗАР ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

До того часу Український Науковий Інститут у Варшаві видасть **повне видання творів Генія України в 16 томах**

Досі вийшло 10 томів (II, III, IV, VI, VII, VIII, IX, X,XI, XIV). Можна видання **передплачувати,** і то за вс 16 томів — 40 зл. (у книгарському продажу — 64 зл.), по 2.50 зл. за том брошурований. Хто заплатить у 4 ратах по 10 зл., діставатиме книжки в паперовій оправі.

Передплату слати:
Чекове конто П. К. О. в Варшав 28,670.

ПОЕТ ВИЗВОЛЬНИК

Греція святкувала цього року 107-мі роковини свого визволення. Варто пригадати, що у 1830-ому році загрівав греків до визвольної боротьби з турками своїми патріотичними поезіями поет - революціонер Ріґас Феррайос. На ілюстрації памятник цього поета - визвольника в Атенах.

Популярні
ЗООО
Доми Товарові TRUST Доми Товарові

обслуговують тисячі вдоволених клієнтів, відомі з низьких цін

СТЕПАН ЩУРАТ

Що таке мистецька фотографія?

Найбільша трагедія фотографії це те, що кожний може її виконати. Оця дійсність, що може однаково добре бути парадоксом, є в наших часах причиною значного хаосу в поглядах на вартість і значіння фотографії. Бо, чи ж може бути мистецтвом те, що кожному доступне?

Щодня кожний має нагоду виконати якусь кількість фотографій. Колиж оглядає чужі, то одні хвалить, а другі ні. Запитати його, чому якась фотографія

Оксана Світлик. Котики.

йому подобається, то він зразу бентежиться, а потім відповідає: вона гарно виконана, гостра й вірно передає фотографований предмет.

Вистави мистецької фотографії збільшують заколот. Там, щоправда, звичайно всі фотографії виконані гарно, але іноді негострі й дуже часто не передають вірно знаних усім предметів. Чому із двох фотографій — зразково виконаних, гострих і вірних — одна мистецька, друга ні?

Роман Мирович. Старі пні.

Фотографічна техніка, така, якою поверховно собі її уявляємо, направду, не дуже важка. В кожному разі, напевно, легше опанувати її тому, хто не має таланту до фотографії, ніж рисунок тому, хто до нього не має таланту. Її прикмета — вірність у передачі структури матерії. Коли ж забажаємо передати вірно не фотографований предмет, але враження, яке він у нас викликує, передонаємося, що фотографічна техніка незвичайно трудна.

Але, як не малася б справа з технікою, чому не маємо оцінювати твору мистецтва, спираючи наш осуд на ньому самому, — не на аналізі його генези. Здається, що було б нам прикро й ніяково признати твори Мікель Анджеля звичайними кічами, якщо б найновіші досліди в ділянці історії мистецтва доказали, що такої людини взагалі на світі не було, а твори, які їй дотепер приписували, виконала якась бездушна, але незвичайно прецизно сконструована машина.

Грою на фортепіяні та співом займається тепер на світі не менше людей, ніж фотографією. Але популярність цих функцій зовсім не виключає, що між тими, що грають, можуть траплятися мистці, а сама гра чи спів можуть бути мистецтвом. Чи, маючи діло з фотографією, конче треба шукати за якимсь окремим і спеціяльним підходом?...

Або, чому маємо входити на виставу мистецької фотографії з іншим психічним настроєм, ніж на виставу графіки чи малярства?

Адже мистецька фотографія підчинюється тим самим законам естетики, що всі інші роди мистецтва. Якщо й існує якась окрема естетика фотографії, спирає вона свої правила й вимоги на загальній естетиці, спільній усьому мистецтву, беручи лиш під увагу й використовуючи можливости, які дає та підсуває фотографічна техніка. Ціллю ж останньої, само собою в ділянці мистецької фотографії, не є вірна передача фотографованого предмету, як це могло б на перший погляд видаватися, тільки спромога вірного вислову інтимних, особистих і наскрізь індивідуальних переживань автора. Не хочемо цим сказати, що годиться або і треба нехтувати оцею властивою фотографії вірністю у передачі фотографованої матерії. Це одна з головних і цінних прикмет фотографії, яка її характеризує, якою вона різко відмежовується від малярства та графіки, й якою може тільки гордитися. Очевидно, коли цю важливу прикмету використовувати так, щоби вона не розминалася з головною ціллю мистецтва.

Мистецький фотографічний образ, як і кожний твір мистецтва, мусить мати предмет (тему, мотив) чи ідею, ясну та просту, що випливала б із доступної змислам зовнішньої форми, була б водночас для нього рацією його існування та надавала йому своєрідний характер. Такий мотив складається з головного змісту й менше важних, другорядних додатків, підчинених головному змістові. Вони мусять із ним гармонізувати і творити для нього відповідне тло, на якому він добре виступав би й говорив самий за себе. Такий же образ також мусить мати свій оригінальний стиль, що містив би в собі стиль епохи і власний індивідуальний стиль автора. Коли автор фотографії зуміє вложити в неї частину свого „я", коли зуміє своє індивідуальне переживання замкнути в рямах зовнішньої, доступної змислам других форми так, щоби вона викликувала в них таке саме або подібне враження, розбуджувала такий самий або подібний настрій, тоді можемо говорити про мистецьку вартість фотографії.

Отже, не можна оцінювати фотографії, спираючися на зовнішніх прикметах її техніки, виключно на її прикметі вірности, тільки мусимо підходити до неї так, як і до інших жанрів мистецтва, памятаючи все про те, що мистецька фотографія може невірно передавати дійсність і може навіть бути негостра, але мусить, підчинившися вимогам естетики, вірно передавати враження автора й то такі враження, що не виходять поза межу краси.

Звязуючи цих кілька уваг із теперішньою виставою Українського Фотографічного Товариства, хотіли б ми, щоби наша публика виробила собі властивий і правильний погляд на мистецьку фотографію, що найшла вже признання у світі. Само собою, не маємо претенсій, щоби одержати від неї імя мистців. Здаємо собі справу з того, як далеко ще нашій фотографії до справжнього мистецтва, але не хочемо, щоби, сперши оцінку виключно на нашій творчості, відмовляти фотографії взагалі цеї почесної назви. Хочемо також, щоби остаточно стало ясним, що виконати фотографію зуміє кожний, але бути в фотографії мистцем це вже штука, що вимагає окремого таланту, замилування й освіти.

РОМАН РОМЕН 2

Над Евфратом

Лейле показала рядочки кругленьких зубів, через які пирснув здавлений смішок. Рядочки зубів вязалися з рядочками шкляних перел, що були в неї на грудях й на чолі. Все це дарунки від її опікуна Нур Алі. Вона жваво відкинула чорний шаль, що спадав їй на обличчя і тонкими руками вхопила за узол. З глибоким хвилюванням, що відбивалося на її живому обличчі, і молодечим захопленням втягала звільна намітку в човен. І ось брови її зломалися і стрілили вверх, і знову блиснули зуби. Виклик тріюмфу застиг на широко відкритому роті. Під сіткою, в човні, тріпалася золота рибка.

— Аллах положив в твою руку щастя, Лейле. Це добрий знак. Ми повинні сьогодні багато наловити. Треба подякувати Аллахові за ласку.

Нур Алі повернувся обличчям до полудня й підняв руки в мутне небо, де ніби хтось порозкидав мідяні гроші, й молився. А Лейле з дитячим захопленням розглядала рибку.

— Альгам дурілльо рабель олямін .....арахмеоне рачіме.... бурмотав піднеслий, протяжний голос слова мединського діялекту і кінець кожного слова вдаряв глибоким відгомоном десь у широких грудях. — Алльогу акба-ар!... Алльогу акба-ар!...

Скінчивши молитву Алі глибоко зідхнув і сказав:

— Твоє щастя, Лейле, лови рибу, я тобі це сьогодні дозволяю.

Лейле бистро скочила на ноги, чим показала свою охоту і згоду. Вона передала світло і почала закидати сіть.

Нур Алі не перебивав їй. Він тільки жадно стежив за її жвавими рухами, за зручними, хоч і слабосильними, руками, що перебірали сітку, за гнучкою постаттю, ще тремтіла жаждою перших палких переживань і мало не кидалась за сіткою в воду.

Вона здавлено, войовниче скрикувала, закидаючи сітку на воду та завмірала, коли сітка йшла в воду. Витягала звільна, зривками й насторожено і коли в витягнутій сітці блискала срібна плівка, дівчина сміялася дрібним, нервовим сміхом. Уся її постать разом із сіткою тремтіла танцем, німою мельодією її тіла, яка пробудившись в молодій дівчині нераз дивувала Нур Алі й опянювала його простий, степовий мозок. Він згадував танцюристок його оселі і знав, що Лейле буде найкращою, коли він дозволить їй танцювати.

Їй було тільки пятнацять років, одначе вродою вона переросла багато жінок із племені. Вона могла стати жінкою шейха і цього найбільше боявся Нур Алі, зберігаючи її від ласого ока сторонніх. Дворічною сиротою вона попала під його опіку і коли почала доростати, він заздрісно беріг її для себе, відганяючи всіх женихів, відкидаючи великі суми грошей. В ньому звільна, несподівано і навіть незрозуміло для нього самого виросла любов до ніжної Лейле. Любов, якої він ніколи не знав, пізня, проступна любов, якої він не розумів. Батьки купили йому дві жінки, яких він раніше, — ніколи не бачив, а коли й побачив, ніколи не ставився до них інакше, як до своїх рабинь. Не звертав уваги ні на їхню прекрасну татуовку на обличчях, ні на золоті кільця в носі, ні на повноту тіла. І коли б знали сусіди, що він не вважає їх за своїх жінок вони напевне втратили б для нього ту пошану, якою він тішився серед племені. Шанувати жінку й не пити вина це одна з найважніших заповідей Могамеда. А потім — повнота жіночого тіла це найбільша краса у бедуїнів. Вдодатку його жінки вміли віршувати. Своїми власними піснями, що тягнулися в безконечність, як ті води Евфрату, вони заповняли свою безталанну самотність і рабство в замкнутому глиняному дворі.

Та що зробиш з людським серцем, коли воно не старіється ніколи і знає лише свої химери? Нур-Алі був овіяний духом гордого, самостійного степовика, а багатство опянювало його кров. Колись він був першим їздцем верхи, першим стрільцем із рушниці та з пістолі і першим саядом.[1]) Він найкраще вмів кидати секкін.[2]) і співати на празниках після махсуль.[3]) Його вважали найсміливішим шекі[4]) в околиці. Але завжди він був мовчазний і самітний, завжди ніби чогось йому недоставало. І як на біду — одна жінка не дала йому зовсім дітей, а друга тільки двох синів і ті, коли підросли, мусіли покинути дім, бо треба було пильнувати череду овець і верблюдів у степах.

І ось він почав уже носитися з думкою, чи не купити собі третю жінку, молоденьку. Але зовсім несподівано нове життя, якого він не знав ніколи, заволоділо його серцем. Араби говорять, що любов це нещастя, але Нур-Алі хоч знав про це, тонув у свому почуванні усе глибше і глибше. Разом із тим чуттям він відчував тугу за молодістю і жаль, що так непомітно постарівся. Йому було вже під пятьдесятку, іноді закрадалися думки, чи не даремні його сподівання. Та це лиш іноді. Хвороба щільно всілася в його серці і в Лейле він бачив другий образ своєї молодости. Він догоджав їй, чим міг і підмолоджував себе, щоб подобатись.

Він подобався їй, але тільки як отець, як опікун, як той, що не відказує їй в нічому. Вона була беззастережно ласкава для нього, не розуміючи зовсім у своїй дитячій простоті та наївності, з чим грається. А він це фальшиво розумів, бо люди у пристрасті, хоч і зрілі, ніколи не розуміють правди — і брив у хворобу без застанови.

Вже світу не бачив поза дівчиною, доглядав за хазяйством і не бачив його, посилав синам обрік і не розумів, що це його сини. Не помічав зовсім своїх жінок, а коли й помічав, то знущався над ними та накладав на них важку працю. Він зненавидів їх розмальовані обличчя, роздуті ніздрі і повні клуби. Гладеньке, бліде обличчя Лейле, яке він не дозволив колись виткати голкою, тягнуло його до себе. Її обличчя було обличчям цих модерних, незаслонених і чистолиціх жінок із Баґдаду, що їх він бачив торгуючи восени хлібом і музом.

Лейле раз-у-раз закидала й витягала сітку та тупала досадно ногою, коли в ній нічого не найшлося. Вона втомлено сіла на лавочку і віддувши по дитячому губи дивилася досадно на темну воду.

Руки Нур-Алі самі потягнулися до неї і він кінчиками пальців ніжно погладив її по борідці. Лейле не підняла голови і його всього охопили дріжаки, ті відомі дріжаки, від яких він увесь горів огнем муки. Йому хотілося кинутися на дівчину, зімняти її ніжне тіло, давити, мучити й підчинити жорстоко собі.

Але він не міг дозволити собі навіть на сміливіші пестощі для неї, бо знав її душу. А пізнав її тільки недавно, як пізнала себе і сама Лейле. Занадто часті, щедрі і недвозначні ставали пестощі Нур-Алі. І Лейле відкриваючи вперше в житті жахливу правду — сама робилася хитрою і облудною, як і ввесь світ. Все виразніше відчуваючи свою жіночість вона завдала собі питання, чого хоче прибраний отець. І хоч не сміла повірити в божевільну думку, всеж затривожилась і насторожено слідила за розвитком подій. І ждати їй довго не довелось. Новий припадок розбудив у ній невідому рішучість і сміливість.

Нур-Алі не забув іще тієї сцени, коли він хотів заволодіти Лейле. Жага зовсім затьмарила його мозок і він повівся, як молокосос. Лейле залишила на його лікті слід своїх гострих зубків і погрозила, що ніколи не стане його жінкою. І коли він таки захоче завершити свої наміри, вона кинеться в воду або пійде до шейха. Цієї останньої погрози боявся найбільше Нур-Алі, бо тоді втратив би її назавжди, ще й свій авторитет серед племені. Він мусів би дивитися, як Лейле танцює на шейкових трапезах і його серце заливалось би кровю.

Тиха, покірна Лейле, що здавалось би з радістю приймала всі його пестощі, оце вперше виявила такий гострий спротив. Палким зривом ніби іскру кинула йому ввічі. І він розгубився, не смів навіть погляду підняти до неї, щоб не втратити зовсім її довіря і щоб залишити собі хоч маленьку надію.

Але від того моменту пройшло доволі часу і Нур-Алі почав знову сміливіти. А сьогодні сам із Лейле серед вод і ночі, де ніхто не міг би почути її крику, він всидіти не міг спокійно. Ліва рука лихоманно мняла пояс, тоді коли права гладила кругленьку борідку дівчини.

Тут він здрігнувся, ніби стьогнутий батогом, зачепившись пальцями за яминку на підгорлі Лейле. Рванувшись він сів біля дівчини, а невеликий човен сильно захитався. Примхуваті хвильки побігли по воді, загрібаючи золото світла, що ніби гребнем чеснулося по воді від раптово піднятого світильника.

Лейле знову стояла в човні і закидала сіть на воду. Від швидкого руху цаіф[5]) зісунувся їй з голови й наполовину закрив обличчя. Вона не сказала ні слова. Не сказав і Нур-Алі. Він засоромлено повісив каганець над водою, забурмотів щось невиразно, вроді того, що не варто було наосліп без світла закидати намітку, бо так хоч і всю ніч кидай, нічого не зловиш.

Продовження буде.

[1]) Саяд — ловець.
[2]) Ніж.
[3]) Жниво.
[4]) Розбишака.
[5]) Чорний шаль.

Львівські крамниці:

вул. ЛИЧАКІВСЬКА ч. 19.
вул. РУСЬКА ч. 20.
вул. ГОРОДЕЦЬКА ч. 93.
вул. САПІГИ ч. 21.

ТЕАТР

ОПЕРЕТКА „ШАРІКА“ В ТЕАТРІ ім. ТОБІЛЕВИЧА

Не завжди солодку мандрівку, що є долею кожного теперішнього українського театру, осолоджує вже від якогось часу Театрові ім. Тобілевича небувалий успіх, який всюди добуває оперетка „Шаріка“. Не диво. У нас так бідно з рідним театральним репертуаром, а з театрально - музичним ще й поготів, — що кожний новий набуток

Клявдія Кемпова
в ролі Ліди (Шаріка).

Ярослав Барнич
автор лібретта й музики оперети „Шаріка“.

у тій ділянці змісця находить зацікавлення та признання. Коли ж мова про „Шаріку“ то це зацікавлення та признання, про що свідчить успіх пєси, виправдані й самим твором, який треба зарахувати до дуже вдалих.

Олена Бенцалева в ролі Шаріки

Досі ми не мали своїх модерних опереток. На сцені нашого театру оглядали ми чужі — правда, не без приємности — та все-ж так хотілося побачити і рідний сюжет і почути музику свого композитора. Перші спроби в тому напрямі зробили: Михайло Гайворонський („Залізна Острога“) і Ярослав Барнич, що скомпонував музику до лібретта В. Павлусевича п. н. „Дівча з Маслоюзу“. Українська театральна публика приняла дуже радо оті обі спроби — це-ж було те, за чим так довго тужилося. На сцені наше життя, наші люди і рідна музика: все те так мило вражало як зміна після чужих опереток. Та ось п. Барнич зробив нову спробу. Цим разом дав цілий власний твір: написав лібретто і скомпонував музику оперетки „Шаріка“. Текст пісень уложив Ю. Шкрумеляк.

„Шаріка“ бере за серце — коли говорити про сюжет — першзавсе тим, що у ній виступають наші незабутні Усусуси. Головна частина дії проходить на Закарпатті в тому часі, коли там пробували частини Українських Січових Стрільців. У нас вже були спроби вивести УСС на сцені, та треба сказати, що п. Барничеві вдалося це найкраще у „Шаріці“; найкраще, бо вийшло це дуже природно, без натягань.

Сюжет цікавий, очевидна річ, багато чисто опереткових ситуацій та несподіванок. Маємо тут і кохання (чи могла б бути без нього оперетка) і нефортунного кандидата до женячки і тіточку з претензіями, і старого багатія, що не хоче віддати дочки за невідомого приблуду, і несподіване багатство — одним словом все, що в оперетці повинно бути. Та побіч того звичайного опереткового елєменту автор увів ще й національний момент. Старий мадярський шляхтич Деркач, батько Шаріки, довідується зі старого родинного документу, що він походить з українців, і під впливом поручника УСС Степана Балинського повертається знову до своєї нації. Шаріка стає дружиною Балинського, що після війни встиг стати багатим фабрикантом порцеляни.

Шаріка, 3-та дія. Від ліва до права: сотник барон Верецький (Бенцаль), Тітка (Посацька), поручник Іштван (Кемпа), Шаріка (Бенцалева) і стрільці (Кудла, Радванський, Ходачок, Карпяк).

„Шаріка“ переможно перейшла через львівську сцену в грудні минулого року, де здобула дуже прихильні рецензії. Тепер з усіх сторін краю, куди вона проходить, надходять до нашої преси звіти, які свідчать про те, що нова оперетка п. Барнича здобула серця української театральної публики і своїм сюжетом і головно гарною та легкою музикою. Хіба не треба додавати, що до того успіху причиняється знаменита режисерія п. Бенцаля і гра таких артистів, як Рубчак (Деркач), пані Бенцалева (Шаріка), п. Бенцаль (барон Верецький), п. Карпяк (Балинський), п. Кемпова (Ліда), п. Посацька (Тіточка), п. Яковлів (Чура) та інші. Орхестрою диригує п. Е. Цісик.

Бодн.

Шаріка, збірна сцена в 2-гій дії, (чардаш).

РЕЦЕНЗІЇ

СХІДНИМИ МЕЖАМИ ЛЕМКІВЩИНИ

Це факт, що знаємо тільки зовсім небагато про наш рідний край! А конечно нам про нього знати! Тому й витати нам треба журнал „Наша Батьківщина“, що її зачало видавати цього року Українське Краєзнавчо - Туристичне Товариство „Плай“ у Львові, а дальше — витати й кожну нову книжечку, кожну нову розвідочку про будьякий закуток нашого краю.

Цим разом — перед нами нова праця **Дра Франца Коковського** п. н. **„Східними межами Лемківщини“,** видана В-твом „Наш Лемко в „Бібліотеці Лемківщини“, як її 3-ій випуск.

В тій книжці Д-ра Коковського, відомого нашого письменника та прихильника лемків, маємо (крім короткої передмови) такі чотири праці: 1) **Від Сянока по Динів.** Мандрівка північно - східними межами Лемківщини; 2) **Боротьба за церкву в Кремяній;** 3) **Рибальство в Сяніччині** (праця з Музею „Лемківщина“) і 4) **Над джерелами Ослави.** Нарис матеріяльної культури із сумежжя Бойківщини та Лемківщини. (Реферат, читаний на Зїзді представників обласних музеїв у Сяноці дня 31-го травня 1936-го р.).

Ця книжка цінна в першій мірі для самих лемків, що про них у ній розказується. А розказується тут у першому розділі з письменницьким хистом і тонким смаком про відносини в Сяноці, про історію Сянока, історію церков Сянока, а дальше про місцевости: Межибрід, Теребча, Лішня, Сільна Тирява, Гломча, Лодина, Добра Шляхотська, Добра рустикальна, Улюч (місце народин композитора й автора мельодії „Ще не вмерла Україна“, о. Михайла Вербицького, похованого в Млинах коло Краківця, яворівського повіту), Грушівка, Руська Яблониця, Дидня, Криве, Кінське, Ютрилів, Темешів, Обарим, Видрна, Іздебки, Невістки, Волоша, Воля Волошська, Селиська, Дуброва, Поруби, Ніздрець, Вари, Бахір, Павлокома, Лубна. Розказана тут по змозі ціла історія кожної місцевости, історія церкви, школи, національного розвитку. Сорок один світлин, що ними зображені що-визначніші діячі Сяніччини й згаданих місцевостей, що-славніші й цінніші церкви, народні доми, краєвиди, образки з культурного життя, ілюструють прекрасно текст цієї частини книжки. Добре було б, якби була тут ще мапка згаданих околиць.

При кінці цеї цікавої й цінної праці подана статистика руху зросту чи зменшення українського населення та стану шкільництва в місцях, що про них є згадка в праці. З цеї статистики бачимо, які жахливі поступи поробила останніми десятиліттями польонізація; на 27 місцевостей є тільки в двох школах у двох місцевостях українська мова навчання (а ще 1912-го р. була в 12 школах у 12 місцевостях).

„Боротьба за церкву в Кремяній“ — це прикрий образ денаціоналізації наших сіл. Жахливий документ, що його повинен кожний з нас прочитати.

Дві останні розвідки — „Рибальство в сяніцькому повіті“ і „Над джерелами Ослави. Нарис матеріяльної культури із сумежжя Бойківщини та Лемківщини“ — це праці справжнього знавця та глибокого дослідника побуту лемків. Тут найдете все до найменших подробиць: Отже при рибальстві пр. точніський розгляд способів ловлі риб, а в другій праці пр. точний розгляд будови хати або складових частин господарських знарядів, що їх уживає лемко й т. д.

Все разом пронизане щирою й глибокою любовю Автора до Батьківщини, до її західної окраїни, до Лемківщини.

Зверхній вигляд книжечки гарний. Тільки що в ній коректа не всюди витримана. Майже всюди видруковано: „цего“ замість „цього“, „всего“ замісць „всього“, „него“ замісць „нього“. При евентуальному другому виданні книжки — ці помилки слід справити.

Е. Яворівський..

МОДА

ВЕЧІР ВЕСНЯНИХ ТАНКІВ, МЕЛЬОДІЙ І РЕВІЯ МОДИ

Не будемо писати на цьому місці про музичну частину цього вечора, хоч вона особливо заслуговувала на те, щоб про неї згадати, та про виконавців тієї частини згадуємо з нагоди інших імпрез. Тут хочемо занятися тільки ревією моди.

Перегляд найновішої моди влаштували: робітня п. Осипи Остаповичевої (одяг), сальони мод „Міка“ і „Мак“ (капелюхи), „Хром“ (футра), п. Міка Зелена (трикотажі), Е. Думин і „Базар“ (галянтерія), М. Чорній (взуття).

Особливо цікавий був перегляд моди робітні п. Осипи Остаповичевої. Перед очима глядачів переходили моделі в усіх типах весняних одягів: плащі, комплєти, костюми і легкі квітисті шовкові сукні.

Найбільше подобалися спортові сукні, які численно зібрана публика щиро оплескувала. Дуже смачно були дібрані прикраси та інші додатки до всіх фасонів. Слід зазначити, що всі моделі були виконані по найновіших зразках, які п. Остаповичева після недавного побуту у Відні привезла.

Коротко кажучи, ревія мод, що її уладила п-ні О. Остаповичева показала нам багато цікавого і справді гарного — шкода тільки, що було замало модельок і треба було чекати на переміну одягів. Та цю терпеливість винагороджувала справжня краса показаних одягів.

Подаємо на цьому місці — хоча в не найкращих репродукціях з незалежних від нас причин — кілька моделів з того вечора, щоб наші читачки, що не могли на ньому бути, могли також скористати з цього показу весняних мод.

А. М. Б.

Довга, літня, пополуднева сукня з легкого шовку у квіти.

Короткий жакетик, що пристає до стану, бронзової краски зі шкотською спідничкою яснішого відтінку. Виконані в робітні Осипи Остаповичевої.

Тричвертевий костюм, втинаний в стані, краски теракота, лямований чорним. Виконаний в робітні Осипи Остаповичевої.

НОВІ ВИДАННЯ

Надіслані до Редакції книжки занотовуємо в цій рубриці. Рецензії вміщуємо тільки на книжки, які ми дістали в двох примірниках.

ПОВІСТЬ, ОПОВІДАННЯ, НОВЕЛЯ.

Ірнест Томсн Сітон. **Життепис сірого медведя.** З англійського переклав П. Франко. Накладом Видавництва „Неділя“. Львів, 1937.

Григорій Квітка - Основяненко. **Маруся.** Українська Культурна Скарбниця. Під редакцією Ол. Бабія. Видавництво „Батьківщина“. Львів, 1936.

НОТИ

Я. Ярославенко. **На стягах, на блакитних.** Український гимн на мішаний хор. Музична накладня „Торбан“. Львів.

Я. Ярославенко. **Вже годі плакати.** До слів В. Самійленка. Мішаний хор. Музична накладня „Торбан“. Львів.

Гр. Давидовський (аранж.). **Стелися, барвінку, низенько...** Мішаний хор. Музична накладня „Торбан“. Львів.

ЖУРНАЛИ

Світло й тінь. Рік V. Ч. 3. (38). Березень 1937. Львів.

Українська Музика. Місячник. Рік 1. Ч. 2. Квітень 1937. Стрий.

Просвіта. Місячник освіти, виховання, культури. Рік II. Ч. 1—2 (10—11). Січень—лютень 1937. Львів.

Учительський Голос. Рік VIII. Ч. 1. Січень 1937. Ужгород.

Наш Приятель. Рік XVI. Ч. 7. Березень, 1937. Львів.

Місіонар. Річник XL Ч. 3. Березень, 1937. Жовква.

Світ Молоді. Дівочий журнал. Р. V. Ч. 3. Березень, 1937. Коломия.

Кооперативна Республика. Річник X. Ч. 3. Березень, 1937. Львів.

Українська Книга. Ч. 2. 1937. Львів.

Самоосвітник. Часопис масової освіти. Ч. 4. 1937. Львів.

Відродження. Рік X. Ч. 3. Березень, 1937. Львів.

Шлях Моладзі. Год. IX. Ч. 2. Люты, 1937. Вільня.

Малі Друзі. Ілюстрований журнал для української дітвори. Перший рік видання. Ч. 4. Квітень 1937. Львів.

На шлях обнови духа. Накладом Філії „Відродження“ в Станиславові. Станиславів—Коломия, 1937.

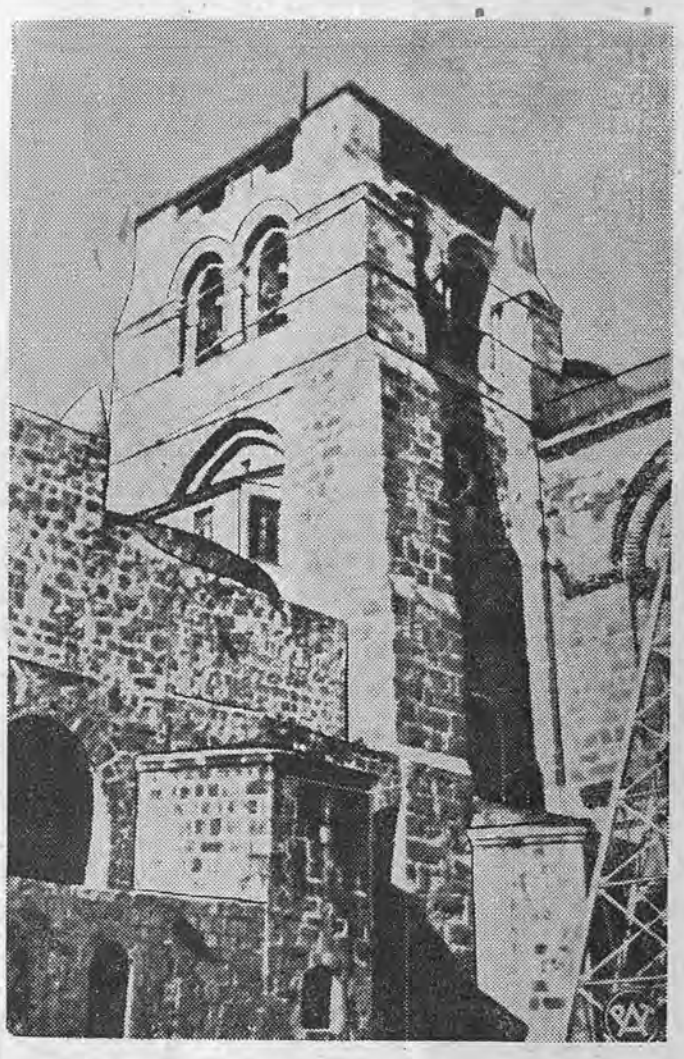
СТЕПАН ЛЕВЮК

ДОРОГА ДО СВЯТОГО ГРОБУ

Лист зі Сходу

Єрусалим, у березні.

Корабель причалює в Яффі. Властиво порту там ніякого нема, корабель затримується кільометер від берега, тебе з криком хапають до своїх розгойданих човнів арабські перевізники і ве-

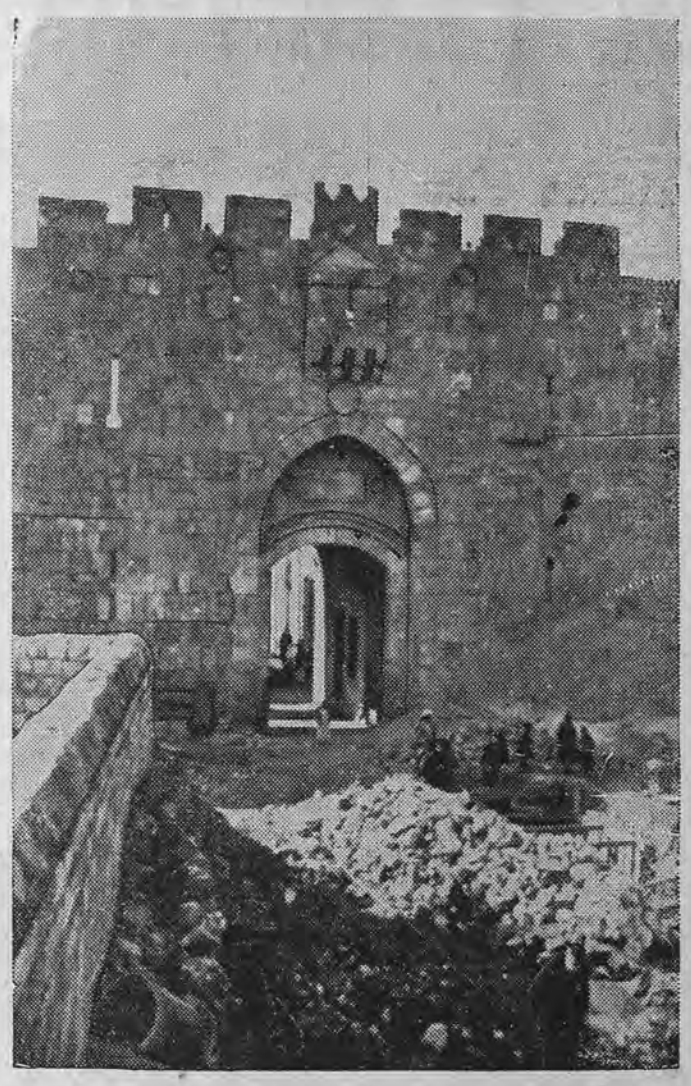
Святиня Христового Гробу. Дзвіниця.

зуть до митного будинку, з якого по довгих митарствах вихоплюєшся врешті на вулицю. Порох і спека шалені. Люди і верблюди, навантажені помаранчами і кавунами, жиди й араби приступають до тебе щохвилини, так, якби тебе знали віддавна. Просто на вулиці, майже під ногами, в пилу, під роями мух виноград і мельони, якісь арабські котлети чи інше печене мясо просто на „тротуарі", якісь підозрілі солодощі. Але немає часу, автобус, яким маю їхати, жде недалеко.

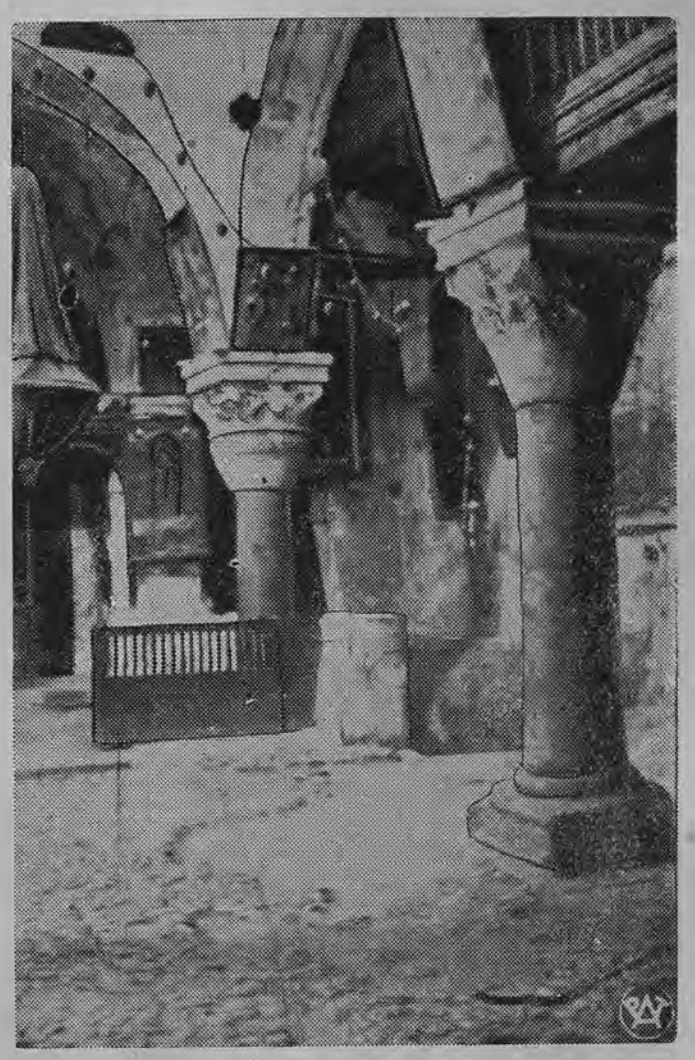
Два озброєні анґлійці дотримують нам товариства. В останніх часах тут гарячо не тільки від сонця. В арабів — земля, переважаюча чисельність і ніби передавненість користування тим краєм. У жидів гроші і сентимент до історичної колиски. Покищо все тримає міцна рука анґлійця, який може тільки втримувати стан, який є, бо, по суті, ніяка розвязка неможлива, ні араби, ні жиди звідсіля добровільно не підуть.

Саронською долиною, серед помаранчевих садів на червоній, як цегла, землі, знаменитою дорогою — це вже анґлійська робота — приїзджаємо в Єрусалим. Я з ґрупою молодих товаришів подорожі беремо з автобусного постою носіїв для наших малих клунків і рушаємо до „Дому Молодих Християн". Це американська будова, кольосальна, з найбільшим комфортом, з бейс-больним грищем позаду, спортовою галею, кіном, музеєм, бібліотекою та ресторанами. За хвилину ми там. Беру з приємністю душ і з заквітчаної тераси з кількома компаніонами рушаю туди, куди веде в першу чергу кожного примірного християнина його почуття — до Божого Гробу. Якраз вечоріє. Закрутами і вуличками, почерез східний базар, де на купу вивалено все: овочі, не надто запашні риби, всякі матерії й килими, тощо, пробираємося до церкви. Вже здалека обпадають нас жебраки і торговці хрестиків та вервиць, зроблених із кісток маслинового дерева, що росте по святих місцях. Обганяємося як можемо, але все одно з повними кишенями входимо в браму церкви.

Історія каже про якусь будівлю вже в першому столітті по нар. Хр. Цісар Адріян знищив її, пізніше церкву збудував цісар Константин, та знову знищили її перси. Нинішний вид, у тяжкому романському стилі, завдячує будова хрестоносцям, які впорядкували всі місця Розпяття й Воскресення. При самому вході обведена барієрою (кожен радий „ущипнути" кусок якогось святого каменя) червона плита, що на ній, як каже переказ, лежало тіло Ісуса Христа по знятті з хреста. Це передсінок. Далі входимо у високу й простірну церкву, освічену згори яскравим світлом. Тут кільканацять кольон з двома ґалеріями, скрізь мармур, досить

Частина хрестної дороги. Міські ворота.

Святиня Христового Гробу. Нутро.

піднищений, що викликує враження радше убогости. По середині церкви каплиця, обведена барієрою і на підвищенні — це властивий Божий Гріб. Багато лямп при вході. Каплиця складається з двох частин — притвору і самого гробу. Розглянути докладно за першим разом годі, саме прогулька анґлійських моряків оглядає церкву і поводиться хоч і дуже пристойно, але й не надто побожно, якщо прирівняти до деяких пасажирів з нашого корабля, яким зі зворушення в очах стоять сльози. Та ось друга капличка, надходить черга і по кілька осіб тиснемось туди. Ось тут і центр християнського світа, його найглибших чуттевих звязків зі своєю релігією, що ніде, може, не виступає так глибоко й зворушливо, як саме в цьому розмірно вбогому місці, прикрашеному саркофаґом, плащеницею та лямпами. Це ж місце Воскресення з мертвих — нового життя у вищих формах, символ окупленого людства і заразом духовий центр, що дав почин величезній ідейній культурі... Але на скуплення немає часу, надходить друга черга відвідувачів. Виходимо. На подвірї якраз багато священників та монахів ріжних чинів — їх тут кільканацять, що часто з собою ривалізують, стараючись використовувати святі місця для особистих цілей. В деяких церквах, як голгофтській, престоли поділені між католиками і незединеними греками і боротьба за право користування триває вже віками.

Нас знову обскакують, мов докучні мухи, торговці. Навіть тут, у святих місцях, не дадуть хвилини для контемпляції. Що мусулмани в фезах продають хрестики — нікого не дивує. Тут Схід, крамарський Схід.

Ідемо. Інстинктовно шукаємо зелені, груди хочуть дихнути чимось свіжим у тій підвечірній спеці. Вертаєтесь трохи незадоволені, хотілося б трохи іншої декорації для тих усіх речей. Увечорі, коли гострі зорі блимають на небі, сидячи на терасі, оповідаємо це своє спостереження молодому вірменському священникові, що в Єрусалимі перебував уже довший час. Він усміхається.

— Ви всі інтелектуалісти, каже, хотіли б, щоб ті речі стали недоступні, заховані у якихось скарбницях, далеко від вулиці і юрби. Для вас Христос це завжди щось нереально - надземне. Але ви не забувайте, що Він був теж людиною і що жив саме в цьому місті. Ця доторкальність вас бентежить, але треба мати власний світ віри...

До П. Т. Львівських Передплатників!

Пригадуємо, що цього року не висилаємо інкасента, тому просимо вплачувати передплату долученими переказами.

Адміністрація „Назустріч".

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячна . . . . 0,90 зол.
Чвертьрічна . . . 2.70 „
Піврічна . . . . 5.40 „
Річна . . . . . 10.— „

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ: Місячна 4.50 Кч., чвертьрічна 13 Кч., піврічна 25 Кч., річна 50 Кч. Поодиноке число 2.50 Кч.

В АВСТРІЇ: Місячна 1.10 шіл., чвертьрічна 3 шіл., піврічна 6 шіл., річна 11 шіл. Поодиноке число 0.60 шіл.

В ІНШИХ КРАЯХ: Піврічна 7 зол., річна 12.50 зол. або їх рівновартість в іншій валюті.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ:

Звичайні (в рубриці „Оголошення") 30 сот. — В тексті (перед звичайними оголошеннями) 60 сот. — Остання сторінка (1/1) 660 зол. — 1/1 стор. в тексті 1.320 зол. — Перед текстом і на першій сторінці оголошень не приймаємо.

Ціни оголошень розуміється за одношпальтовий рядок (шир 60 мм.) висотою 1 мм. Застереження місця на 30% дорожче.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ по 10 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числимо подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 1.— зол. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими марками.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Назустріч", Львів, Ринок 10. Тел. 11042. **„Nasoustritch", Lwów, Rynok 10. Pologne. — „Nasustritsch", Lwów, Rynok 10. Polen.**

Редаґує КОЛЄҐІЯ.
Друкарня „Львівська", Львів, 3-го Мая 8.

Конто ПКО 153.558 „СМОЛОСКИПИ".
За редакцію відповідає АННА МУЧІЙ-БОДНАРОВИЧ.

НАЗУСТРІЧ

ЧИСЛО (82) 10
IV-тий РІК
ДВОТИЖНЕВИК

ЛЬВІВ, 1. V. 1937
ЦІНА 50 ҐР.

ЛІТЕРАТУРА ● МИСТЕЦТВО ● НАУКА ● ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

ОСИП БОДНАРОВИЧ

Вїзд Богдана Хмельницького до Києва

Нове видання картини М. Івасюка

Січень 1649-го року. Хмельницький має за собою перемоги: над Жовтими Водами, під Корсунем, над Пилявкою і підо Львовом. Зміна на королівському престолі в Польщі спонукала його припинити воєнні операції. Він повернувся тоді з усією армією на Наддніпрянщину та перед Різдвом прибув з військом і старшиною до Києва. „Сила народу — читаємо в історії — зібралося і радісно його витали: дзвонили в усі дзвони, палили з гармат. Проїхавши крізь Золоті Ворота, він серед старшини наблизився до собору св. Софії. Там його витало духовенство, а студенти Академії й школярі приймали його латинськими та українськими віршами, називаючи його Мойсеєм..., спасителем і хранителем України".

Знаємо, яке значіння мав для Хмельницького побут у Києві саме після того вїзду, знаємо, як дуже заважили на його дальших військово - державницьких плянах розмови з елітою київського громадянства як теж із єрусалимським патріярхом Паісієм, що принагідно був тоді в Україні, — то й зрозуміємо, що шукаючи сюжету до великої історичної картини, що зі стін наших хат мала промовляти до нас бодрою мовою, — мистець не міг вибрати кращого моменту. Покласти нам перед очі таку світлу хвилину нашої історії — це була думка справді щаслива. Підтверджує це хочби й факт, що два наклади тієї картини розійшлися і вже кілька літ у нас за нею раз-у-раз попитують.

Оце й появилося третє видання. Ясно, що на цьому місці нема сьогодні найменшої потреби вдаватися в якусь мистецьку оцінку Івасюкового твору — картина не нова і знавці у свій час сказали про неї своє слово. Тут треба тільки підкреслити, що теперішне видання дає нам „Вїзд Хмельницького" у справді добрій репродукції, без порівняння кращій від репродукції другого видання. Певно, що сьогодні, коли нема під рукою ориґіналу, важко ствердити вірність, з якою найновіша репродукція передає твір М. Івасюка. Та всеж із порівняння усіх трьох видань видно, що найновіше видання дуже нагадує перше, що було виконане у Відні та під контролею самого мистця. Треба признати, що друкарня ОО. Василіян у Жовкві, що виконала тепер друк картини, зробила це дуже дбайливо, пильнуючи, щоби краски вийшли чисто й вірно бодай у такій мірі, в якій це при сьогоднішніх наших технічних засобах можливе. Наслідком того репродукція „Вїзду Хмельницького" дуже відбігає — ясно, що на свою користь — від численних, навіть трибарвних репродукцій ріжних картин, що в останньому часі появилися на нашому ринку. І це — саме треба приняти з радощами, що від тепер можемо мати у наших хатах добру репродукцію цієї справді дуже цінної для нас історичної картини М. Івасюка.

ЩО БАЧИМО НА КАРТИНІ

„Вїзд Богдана Хмельницького до Києва"

Праворуч стовпи входових дверей Софійського Собору. На луках і ґзимсах лежить сніг. Дорога теж вкрита снігом, але з поведінки людей можна догадуватися, що студінь невелика.

Гетьман порівнявся з дверима церкви і станув. Козак в широких, зелених шараварах, тримає гетьманського коня за узду. Прегарний арабський, сивий кінь гребе лівим копитом землю. Гетьман має просту поставу, сміливий і рішучий вираз обличчя. В лівій руці тримає булаву і поводи, правою руксю відклонюється народові. В лівій руці чути силу володаря, в правій руці розмах вождя. Обгоріле лице нагадує нам труди перебутих походів, спеку і холод таборного життя, поборені небезпеки нападів і битв. Високі, грубі брови вказують на суворість, карк і груди — на велику силу тіла. Лише буйне волосся, що заходить круглавим кучером на високе, розумне чоло, надає обличчю чогось мягкого, чутливого, податливого. Довгі вуси — розмах і свобідна гадка.

Одяг гетьмана величавий. Шаравари і жупан ясно-червоної краски. Жупан перевязаний лискучим, шовковим поясом. По жупані соболевий кожух (кобеняк), критий темно - червоним оксамитом з золотими нашивками. На кожух накинена для прикраси темно-синя ферезія, яку на образі видно трохи на плечах і на сідлі. Спряжка при кожусі, булава, стремена, узда — виконані в золоті, прикрашені дорогими камінями.

За гетьманом — його полковники. Їдуть верхи чвірками. Коли гетьман спинив коня, то і вони затримались. В першій чвірці (від правого крила до лівого) їдуть: Іван Богун, Максим Кривоніс, Іван Виговський і Юрко Хмельницький.

Іван Богун глядить з піднесеною головою вправо на людей і спиняє свого буланого. Якийсь міщанин притримує його коня лівою рукою за узду. Полковник спер праву руку на головці свого пірнача. Зелений жупан, фіолєтною тканиною критий кожух, зелена шапка з білим чаплиним пером. Сміливе обличчя, палкі очі.

Його сусід на вороному коні — то **Максим Кривоніс.** Фіолєтний жупан, фіолєтна шапка з білим пером, зелений кожух. Глядить перед себе. Гостре лице, вірлиний ніс. Пірнач опер головкою вдолину о праве коліно.

На ліво від Кривоноса у сталевому панцирі видно гетьманського писаря **Івана Виговського.** Не бачимо лівої руки, бо частинно заступає його гетьман, але догадуємося, що тримає в ній поводи коня і бунчук. Праву руку підносить до голови, щоби відклонитися шапкою, як це зробив гетьман.

На краю коло Виговського їде на гнідому коні син гетьмана, **Юрій.** Зняв шапку так само, як батько, щоби відклонитися. Його лице біле, ніжне, руки в рукавичках. Видно, що це не правдивий козак. Творець картини поставив нарочно обі постаті побіч себе, щоби вказати, що по енерґійнім Богдані булава може опинитися в слабих, недосвідчених руках.

Друга чвірка. На лівому крилі, зараз за сином гетьмана, їде полковник **Данило Нечай** у високій баранячій шапці з червоним денцем. Направо від Нечая — полковник **Филон Джеджалик,** вихрест з татар. Смагляве лице, звернене вправо, висока шапка з чорними перами на переді. Направо від Джеджалика — поважний полковник **Кречовський** щирий друг гетьмана. На лівому крилі тієї чвірки — хорунжий.

Дальше бачимо ще між їздцями у високій, білій шапці захмарене лице обозного **Івана Чорноти.**

Сходи до Софійського Собору вкриті червоним адамашком. З церкви вийшло духовенство. Напереді **митрополит Сильвестер Косів** в золотій мітрі, в білих архієрейських ризах. Лівою рукою тримає жезл, правою благословить гетьмана і його військо. Всі глядять на гетьмана і митрополита. Слухають, що митрополит говорить. Це поважний старик з довгою, сивою бородою і довгими сивими кучерями.

Направо від нього у фіолєтних ризах з широкою, сивою бородою, енерґійними рисами лиця — **єрусалимський патріярх Паісій.** Він був тоді гостем в Києві, у переїзді до Москви.

За ним у високім, чернечім колпаку стоїть **архімандрит,** представник Печерської Лаври. А далі духовенство в празничних ризах з образом Божої Матери.

Коло духовенства, на першому пляні, — **„війти" міста Києва.** Один в темно-синьому одязі тримає довгу, золотоковану, чорну палицю, знак ради міста Києва. Найстарший „війт", поважний старик у прегарному кожусі, критім темно-червоним оксамитом, тримає в руках хліб і сіль на золотій таці, щоби у відповідній хвилині подати їх гетьманові в знак сердечної гостинности.

Мешканці міста стоять битком по обох боках шляху, по котрім ступає похід. Бачимо між ними селянина, що кланяється гетьманові, бачимо три гарно одягнені жінки, що приглядаються походові.

ЮРІЙ КОСАЧ

* * *

О не покорені ніким вітри з приморя
крильми над синім яром хмари звисли,
прозорі обрії Корнвалісса старого
у груди бють мов стріл співучі свисти.

І попід кленами на вереси червоні
лягає тінь гривастого шолома:
Сіяґрієві стежі в оболоння
зійдуть на мить.
Та є утома
в обличчях мідяних, у мязах
послабілих,
знаки імперії не ясні як колись —
рудий Редон упевнено і сміло
на зайду ворога тяжкий метає спис.

РОСТИСЛАВ КЕДРО

НІЧНІ МАРИ

І ночами весняними, у снах,
Як щедрий місяць срібні ткані стеле
Й пахуче листя, юне та веселе
Похмільно шевелить на всіх гильках, —

Бува в кімнаті, де спочити ляг,
З пітьми, де царство тіні й ніч завели,
Встають кругом самітної постелі
Кістляві мари й ллють у серце жах.

Хто ви? — Холодним мороком
безодні
Напоєні, з тавром страшним: пропащі!
А все ж — у вас кружляла кров моя...

Душі твоєї помети голодні,
Зівялі квіти, недопиті чаші —
Твоє непережитеє життя.

1934

БОГДАР ЖАРСЬКИЙ

ВЕСНЯНИЙ СОНЕТ

Ліді К.

На хвилях рік глибокі човни
несуть в таємність днів вантаж
дзвінких пісень, що їх любовно
палкі виспівують уста.

Як встане знов зелена повінь,
намет блакитний — золота,
цвітаста скрипка знов промовить
про тугу і манливу даль.

Бо так усе: весна і квіти,
і пянкість молодого вітру
несуть по білих городах:

докіль призначене людині
незаспокоєне горіння —
скажіть, о, донно молода.

МАРІЯ БІЛЕЦЬКА

Картина з життя Івана Франка

В 1926 р. редакція „Нового Часу“ звернулася була до деяких сучасників Ів. Франка з закликом подавати їй спогади про Поета. Скупі і принагідні дані, які про вислід анкети дійшли до мого відома, кажуть здогадуватися, що у присиланих матеріялах автори спогадів насвітлювали головно діяльність духового Велитня Галицької Землі, як мистця, що силою великого духа витісував душі молодого покоління та неустрашимо розкривав широкі горизонти світла й поступових гасел перед очима громадянства.

З приватного життя Поета подибаємо, мабуть, небагато картин. Здогад свій опираю ще й на глибоко вкоріненій свідомости, що найстарше, а згодом і наймолодше громадянство звикло було дивитися на Франка як на „Каменяря“, що живим та писаним словом, неначе сильними ударами молота, кував долю нації. Приватним життям того, що „з приходом на світ поквапився на ціле століття“ мало хто цікавився. Виправдання байдужности громадянства щодо Франка, як приватної людини, дає до деякої міри вдача Поета. Свої особисті справи, свої переживання ховав він глибоко у „святая святих“ своєї душі — і ніхто не посмів туди заглянути.

Та дарма. По смерти великих людей ніхто не числиться з їх волею. Щирі прихильники, а то й суперники на полі слави розкривають найтайніші закутини душі ґенія та інтерпретують кожну сторінку на свій лад. Може виринути питання: чи не грішить проти етики той, хто доторкається струни душі помершого ґенія, про яку в писаній чи друкованій його спадщині не находиться ніяких слідів. Мені не відомо, чи вирішував коли хто це питання...

Та в пересвідченні, що ніяка подія, яка виповнила хочби одну сторінку життя великого Громадянина, а не кривдить памяти про Нього, не повинна пропасти в забутті, подаю тут картину із життя Ів. Франка, невідому громадянству. Бажання моє було переповісти подію, щоб як що до чого використував її хтось авторитетний забрати голос про великих людей. Особисто й посередно я зверталась до деяких наших вчених, та нажаль безуспішно. Залишається шлях: накидати картину, на якій доля твердою рукою визначує розстайні дороги людям, звязаним сердечними духовими взаєминами. Однаково тверда рука для ґеніїв і звичайних одиниць. Лихо в тому, що передаючи спогади про других, мусиш згадати і про себе. Та годі...

В роках 1883 і 1884 жила я на станції з товаришкою Ю. Карачевською при вул. Академічній. Туди часто заходив Франко з моїм свояком В. Коцовським (Корженко, Голка). Приманювала їх, мабуть, атмосфера ясної, огрядної кімнати та ті свобідні розмови, які вели вони в нашій хаті. Раз-у-раз приходили обидва коло сьомої години ввечір. Коцовський своїм звичаєм навязував розмову якоюсь провокаційною заввагою, мабуть нароком, щоби спонукати нас на неї реаґувати. Щиро обидва раділи, коли Коцовському дісталась від нас заслужена відплата за його саркастичні дотепи. У згаданому словному двобою Франко в-ряди - годи записував щось у свій записник.

По короткій, веселій балачці розмова сходила на поважні теми. Всі актуальні справи дня находили свою чергу в дискусії. Політика постійно висувалась на перше місце. Відтак ішли розмови про завдання преси, товариші праці обмінювалися помітками над рукописами призначеними до друку. Останні числа „Діла“, „Зорі“, „Зеркала“ чи „Куріера“ теж давали теми до розмов. В тих часах Франко — „революціонер“, не міг найти праці між своїми. Він був співробітником „Куріера“. Гасла космополітизму та їх вплив на поневолені народи, а то й соціяльні питання, сильно ворушили уми молодих робітників пера. Всі щаблі суспільної драбини насували безліч проблем. В дискусіях часто змагалися протилежні погляди та без пристрасти і зневаги протилежної думки співрозмовника. Минало нераз і кілька годин, а нам (себто товаришці й мені) здавалося, що промайнула одна хвилина... Звичайно Франко звертав увагу: „Пізна пора, час кінчити, пані нудьгують“. Та „пані“ не нудьгували, але почували себе такими малими супроти духового Велитня, що вважали мовчанку за найвідповіднішу поведінку серед учених розмов гостей... Мило згадується ті вечорі, що розкривали пребагаті скарби знання, а й одним словечком не доторкалися приватного життя ближніх.

Іван Франко у 30-тому році життя (1886).

Коли прийшов край згаданим дискусіям — це затерлося в моїй памяті. Та виринув спогад вечорів у відмінному виді. Приїхала до кваліфікаційного іспиту моя сестра Ольга Білинська. А за нею неначе святочний настрій увійшов у хату. Ішла розмова весела, загальна. Спинюватись на політичних темах не стало часу. Франко розпитував про умови життя вчительки на селі, зацікавився іспитом, заявив готовість помагати в підготові до нього. Котрогось дня він прийшов сам і заслав у нас мого брата з товаришем, що співав прегарним ліричним тенором. Плила одна пісня за другою, будила тужливі акорди в душах молодих слухачів. Всі ми були тоді молоді. Пісеньки „Понад тими гороньками“ та „Одна гора високая а другая низька“ полонили були наші душі. Ми задумались. Ніхто не ворухнувся. Франко у сумному настрої дивився в долівку. Нагло встав і, не оглядаючись ні на кого, вийшов з хати. Під спущеними повіками не вдержались сльози. Вони покотились по лиці. Дарма, що Поет хотів їх заховати перед нашими очима, ми доглянули його зворушення. Спів замовк. Гості розпрощались.

По іспиті Ольга мала вертатися на посаду. День перед її виїздом Франко розпитував, які книжки їй присилати, просив висказувати свої думки про читане в листах.

Минуло кілька днів. Раз якось раннім ранком застукав хтось до вікна.

— Хто там?

— Революція! — була відповідь. — Я привіз вам книжки. Краще привезти, ніж висилати поштою, — сказав гість.

„Не знаю, яка сила тягне мене до Цішок“ — писав Франко в одному з листів до Ольги. Часто ходили на пошту післанці зі школи. В житті Ольги розкрила доля світи, вимріяні душею від зарання літ. Вона найшла джерело, що гасило спрагу знання.

Та недовго сонце гріло. На небозводі почали громадитись хмари, що темрявою мали вкрити ясні дні. У червні 1884 р. в „Зорі“[1]) появився був вірш Ів. Франка „Думка“. Передруковову його в первісному виді.

Думка.

Коли часомъ на улици побачу
Вдову бездомну, сиротя мизерне,
Що къ минѣ руку простяга' жебрачу
И тускле око въ слёзахъ къ минѣ
[зверне,

Тремтить въ лахмо́тю, босе на морозѣ,
Слотою бите и погордовъ сытыхъ, —
Огнемъ на серце мнѣ падуть ти́ слёзи
Той стонъ голодныхъ, нищихъ и нев-
[крытыхъ.

И думаєсь менѣ: не довго може,
Коли холодна вкрые мя могила, —
И ты оттакъ по́деш на роздороже
О хлѣбъ просить, моя дружино мила.

И зжовкне-звяне те лице, що нынѣ
Любвою, блескомъ щирости яснѣе,
Погаснуть очи, що такъ сьяють къ ми-
[нѣ,
И горе стлить тебе, моя надѣе!

И дѣти нашй — охъ, ажь серце вяне! —
Слотою битй, бос й у лахмо́тю
На слёзы й горе нерозсвѣно-тьмяне
Якъ сиротята геть по́дуть по свѣту.

И тайкомъ я тремтячою рукою
Послѣдный гро́шь имъ ткну, и мыслю:
[може
Хтось змилуєсь колись и надъ тобою
И сиротятамъ нашимъ допоможе...[2])

24 лютого 1884. Мирон***

Песимістичний настрій, що чорною смугою являвся у вірші, занепокоїв Ольгу. Він указував, що перспектива життя на спільному шляху викликує в душі Автора марево матеріяльних злиднів. Важка проблема стає головною темою листування. Не читала я листів Франка ні Ольги. Та дещо збереглося в моїй памяті на основі розмов із Ольгою, що їх я вела з нею вже тоді, коли час злагодив яскраві барви минулих переживань.

Ольга у своїому розумінні обовязку порішила була уступити письменникові з дороги, не спинювати свобідного лету в високі простори творчости Поета. Франко із свого боку запевнював, що настрій, який проявляється в творі, не все є вірною відбиткою психічної настанови поета. Часто рішають посторонні, переходові впливи, і так воно було із віршем „Думка“. Написана вона була, мовляв, давно, як згадував Франко далі, на основі розмов із „вашим свояком“ (Коцовським). Він раз-у-раз змальовує жахливі картини семейного життя, опертого на хитких матеріяльних основах. Настрій минувся — вірш не мав іти до друку. появу „Думки“ в „Зорі“ в червні 1884 р. Франко приписував випадкові. Рукопис попався випадково під руки, дістався на редакційний стіл та пішов до друку без ніяких тенденційних намірів. Та як не як, а вірш, що неначе в дзеркалі відбивав настрій душі Поета, був видрукований. Не було сили перетворити його в невидне й забуте так у друку, як і в людській душі... В часі листування на теми майбутнього життя слідна була в Ольги важка задума. В її душі змагалися в боротьбі особисті почування з голосом, що висував на перший плян добро Сівача золотого зерна на рідній землі. Коли прийшло до остаточного вирішення справи — мені не відомо. Таксамо залишилися тайною вкриті стежки, що довели сердечних другів до граничного, неперехідного муру на розстайних дорогах. Взаємний зворот листів, а відтак спалення їх — відбирає змогу проаналізувати хід думок одної та другої сторони.

Ми стрінулися по двох роках. Нас ділили високі гори, де пробувала я довший час. Мовчки оминали ми Олині переживання. В-ряди-годи падало якесь слово, що відслонювало рубець заслони минулого.

Враження останньої стрічі Ольги з Поетом вросли глибоко в мою душу. Кілька тижнів перед своєю смертю Ольга в останне повернулася була до цього болючого епізоду — кровю серця змалювала його. Я зважилась кинути питання:

— Хто зірвав? Франко, чи ти?

По хвилині мовчанки відповідь звучала:

— Ми не зривали, а розійшлися добровільно. Такі звязки не зриваються.

„Добровільно розійшлися“, а залишився німий біль — майнула думка у моїй душі.

Згодом дізналась я при якійсь нагоді, що Франко був одним-один раз у Добрівлянах. Там Ольга вчителювала. Мабуть, улітку 1885 р. Кілька місяців після того, як у Цішках запала клямка по взаємному звороті листів. Ольга переводила в клясі поправу завдань. В сінях хтось голосно перемовлявся неначе сперечаючись. Мов грім із ясного, чистого неба вдарив Ольгу, — це служниця спиняла Франка перед дверима кляси...

Незвичайна подія обезсилила думку, спинила мову. По хвилинному безрусі Ольга автоматичним рухом руки спрямувала гостя до протилежних дверей. У кімнати мовчки таким самим рухом указала крісло. Застій думки не уступав. Автім кожне слово здавалося зайвим. Воно могло зрадити, що діялось в душі.

Франко перший кинув питання:

— Як же вам живеться, як почуваєте себе?

— Дуже добре — звучала холодна відповідь.

Зійшла розмова на число годин та дітей у клясі, на важку вчительську

[1]) **Зоря.** Письмо литературно - наукове для рускихъ родинъ. Рôкъ V. Ч. 12. Львôвъ, дня 15 (27) червня 1884. Стор. 91.

[2]) Цікаво було би знати, хто й коли перемінив наголовок вірша „Думка“ на „Олі“ та первісну дату 1884 р. — на 1886 р. У мене під рукою харківське Коопер. видавництво „Рух“, Ів. Франко. „Твори“ XX., де подано на стор. 110 наголовок „Олі“ та 1886 р. як дату друку.

ЛЮЇДЖІ ПІРАНДЕЛЛЬО.

Колискова пісня

З валізкою у руці кинувся, кричучи, до поїзду, що вже рвануся, щоб рушити з місця. Насилу вхопився я ваґону другої кляси і відчинивши двері при помочі кондуктора, який прожогом кинувся мені помагати, впакувавсь у середину.

Знаменито!

Там, чотири жінки, два хлопці та пригрудна дитина. Саме в тій хвилині, в додатку, ця дитина фацакала в повітрі ніжками на колінах дебелої і смішної няньки, яка преспокійно, з найбільшою свободою приводила її до ладу.

— Мамо, ось тобі ще один проноза!

Так зустрів мене (на що я й заслуговував) більший із двох хлопців, звертаючись до пані, що читала в кутку, з широкою зеленкуватою вуалькою закиненою на капелюх, наче рямцями до блідого делікатного її лиця. Хлопець мав яких шість років, був худощавий, довговухий, з настобурченим волоссям і з задертим носом.

Пані зніяковіла, але вдала, що не чує і дальше читала. Робила це по дурному, бо хлопець — що було легко здогадуватись — знову почав говорити їй у тому самому тоні:

— Мамо, ось тобі ще один проноза.

— Тихо будь, безсоромний! — крикнула сердита пані. Потім, звертаючись до мене збита спантелику: — Вибачте, пане! прошу вас....

— Алеж, це нічого, — відповів я, усміхаючись.

Хлопець, заскочений доганою, глянув на маму. І здавалось що цим поглядом говорить: — „Та що це такого? Таж ти так сказала!“ — Потім глянув на мене, усміхнувся — якось зніяковіло і рівночасно з рухом такого хитруна, що я не міг стриматись і сказав йому:

— Знаєш, мій любчику? Інакше втратив би був поїзд!

Хлопець зповажнів. Упялив у мене очі. Потім, прокидаючись із довгим зідханням, спитав мене:

— Та як же ти був би утратив його? Адже ж поїзд не можна втратити! Їде сам, з кипячою водою, на ре... рейках... Але це не самовар! Бо самовар не має коліс і не може рухатись.

На мій погляд, хлопець був напричуд моторний. Але мама, рухом стомленим і знудженим, знову насварила на нього:

— Не говори дурниць, Карліно.

Ще одна дівчинка, мабуть трилітня, стояла на лавці, і крізь вікно гляділа на поля, що втікали. Час до часу стирала ручкою шиби, що заходили парою від її віддиху і стояла тихесенько та приглядалась, як чарівно буцімто втікали від неї дерева і плоти.

Я обернувся у другий бік, щоб придивитись іншим двом товаришкам подорожі. Вони сиділи в кутках, одна напроти другої, обі вдягнені в чорну одежу.

Це були чужинки: німки, про що я впевнився, чуючи їх розмову.

Одна з них молода, либонь терпіла від їзди: була недужа, очі мала замкнені, русяву голову поклала на поруччя, і була дуже бліда. Друга, стара, зі штивними та міцними грудьми, смаглява на виду. Здавалось, що вона сидить під зморою свого чортівського капелюха з чорними, прасованими складками; здавалось, що підтримує його, наче за кару, у рівновазі на декількох сивих зібраних і зліплених волосках у чорному чітку.

І така непорушна, ні на хвилину не переставала глядіти на молоду жінку, яка видно була її панею.

В одній хвилині з замкнених очей молодої жінки я побачив як покотились дві великі сльози. І в ту саму мить я поглянув на стару, яка стиснула зморщені губи і стягнула в долину кутки уст, очевидно на те, щоб угамувати приплив зворушення, а тоді саме очі, що раз-у-раз били повіками, стримували сльози.

Яка невідома драма заховалась у тих двох жінках одягнених у чорну одежу, в подорожі, далеко від свого краю? За ким плакала, чи чого плакала, така бліда і болем переможена, ота молода пані?

Стара, дебела і повна сили, дивлючись на неї, здавалось, розпачає в немочі, не маючи змоги прийти їй з поміччю. Проте в її очах не було видно тої розпачливої глибини терпіння, яке буває звичайно у випадках смерти; в них була твердість жорстокої люті, либонь проти когось, через якого так терпіла ця кохана істота.

Не знаю кілько раз зідхнув я, фантазіюючи про ці дві чужинки. Знаю, що час до часу, на кожне зідхання, я прокидався і глядів довкола мене.

Сонце вже давно зайшло. Ще висів на дворі останній нудкий проблиск сутінні: сумна година тому, хто в дорозі.

Два хлопці вже заснули. Мама зісунула серпанок на обличчя і либонь і вона спала з книжкою на колінах. Лиш немовлятко не могло заснути: всетаки не вевкало, лиш крутилось несупокійно, маленькими кулачками терло личко, а набурмосена нянька шепотом повторяла:

— А-а-а, горобятко моє; а-а-а, горобятко...

І гомоніла, стомлена, наче продовжуючи зідхання нетерпеливости, мотив сільської колисанки.

— Aooh! Aooh!

Зненацька, в понурих тінях неминучого вечора, з уст цієї простої селянки понеслась півголосом, із нечуваною лагідністю, з чаром невисказаного болю, сумна колисанка:

Я при тобі моя доню,
спи під шепіт зір,
Хто більш мене тебе любить,
тому ти не вір.

Я й не знаю чому, глядючи на молоду чужинку похилену онтам у кутку ваґону, я почув, як горло моє стискає вузол гіркого плачу. Вона, на гомін лагідного співу розхилила чудові блакитні очі, що плавали в сутінках вечора. Про що думала? По кому плакала?

Я зрозумів дещо пізніше, коли почув як стара, що наслухувала її, спитала її пригобленим зі зворушення голосом:

— Willst Du deine Amme nah?

„Чи хочеш мати твою няню біля себе?“ І встала. Пішла і сіла поруч неї. На сухе лоно положила русяву голову її, що нишком плакала. А тимчасом, та друга няня, у сутінках вечора повторяла до несвідомої дитини:

Хто більш мене тебе любить,
Тому ти не вір.

З італійського переклав

М. Островерха.

працю. Кожна тема обмежувалась питанням та короткою відповіддю. Нестримний, безнадійний настрій запанував. По довшій мовчанці Франко вийшов із хати. Духова рівновага не верталася...

Лукава доля глузувала. Вона злорадно дивилася на холодну маску, що придавлювала ясне полумя душі. Гордість, славлена прикмета людської психіки, відограла на тому місці злочинну ролю. Ясне зрозуміння ситуації збудив у Ольги власний її голос. Вона побачила себе в сінях, неначе когось чужого, що безрадно оглядаючись, питав:

— Сон — чи зява?

Відповіді не було. Пропало.

Голос зболілої душі блукав у воздушних безмежних просторах. По довгій мандрівці доторкнувся крилом струни душі Поета. Вона задзвеніла.

Раз зійшлися ми случайно,
Говорили кілька хвиль —
Говорили так звичайно,
Мов краяни, що негайно
Здибляться зза трьохсот миль.

Я питав про щось такеє,
Що й не варт було питать,
Говорив щось про ідеї —
Та зовсім не те, не теє,
Що хотілося сказать.

Звільна, зтиха ти, о пані,
І розсудно річ вела;
Ми розстались, мов незнані,
А мені ти на прощанні
І руки не подала.

Ти кивнула головою,
В сінях скрилася як-стій;
Я ж, мов одурілий стою
І безсильний за тобою
Шлю в погоню погляд свій.

Чуе серце, що в тій хвилі
Ввесь мій рай був тут-отсе!
Два-три слова щирі, милі
І гарячі були б в силі
Задержать його на все.

Чуе серце, що програна
Ставка вже не верне знов...
Щось щемить в душі, мов рана:
Се блідая, горем пяна,
Безнадійная любов.

(Зівяле листя).

У непохитній вірі, що вірш Франка „Раз зійшлися ми случайно“ змальовує останню зустріч Франка з Ольгою — передаю його ось тут у повному тексті.

Автограф дедикації Франка на книжці, призначеній для Ольги, нехай

послужить неначе уповноважнення заговорити про подію позбавлену всяких документів.[3])

Щирий піетизм до Творця великих духових цінностей та дорога для мене память Ольги диктували повну обективність у насвітленню цієї цілої картини.

[3]) Згадана книжка „призначена для Ольги“ находиться в Бібліотеці НТШ Передав її бл. п. Василь Білецький кол. професор академічної гімназії у Львові, муж авторки цієї статті. Це оправлені в один том дві книжки. I **Жѣноча неволя** въ рускихъ пѣсняхъ народныхъ. Написавъ Иванъ Франко. Накладомъ редакціи „Зорѣ“. У Львовѣ. 1883. — На відвороті наголовної картки Франко власноручно написав :

Тобі, що власною рукою
Собі здобути вміла долю,
Робітнице на світла ниві,
Я шлю „Жіночу сю неволю“.
Най світло, сіяне Тобою
Пораннов заблисне зорою,
Що нам віщує дни щасливі !
Най плоди принесе Твій труд !
І по житя Твого дорозі
Най злоте жито, чудні рожі
Неувядаючі цвитут!

Львів 23 січня 1884. Іван Франко.

II **Захаръ Беркутъ.** Образъ громадского житя карпатскои Руси въ XIII. вѣцѣ. Написавъ Иванъ Франко. Накладомъ редакціи „Зорѣ“. У Львовѣ, 1883. — На оборотї наголовної картки власноручна дедикація Франка: Ользі Біліньскій щирий Іван Франко.

ВОЛОДИМИР ЗАЛОЗЕЦЬКИЙ

Стилевий іконостас в Стрию

Механічно - фабрична псевдомистецька тандита так розпанувалася в новочаснім реліґійнім мистецтві, що перервала майже зовсім нашу стару мистецьку традицію. В парі з тим підупало не тільки церковне мистецтво, але й мистецька культура т. з. природне відчування мистецтва в ширших колах нашого громадянства.

Коли порівняти мистецьку культуру хочаби XVII-го і ще навіть XVIII-го століття з мистецькою культурою нинішних часів, то мусимо прийти до дуже невеселих заключень. Тоді не тільки більші культурні осередки, але навіть провінція, ба навіть глухі закутини, мали нераз першорядні твори мистецтва, — нпр. ціла низка високомистецьких іконостасів, як рогатинський, краснопущанський, богородчанський — що були справжнім джерелом не тільки мистецького надхнення, не тільки побуджували до дальшої мистецької творчости, — але відсвіжували

раз-у-раз живе відношення до мистецьких творів і підносили рівень мистецької культури серед ширшого загалу.

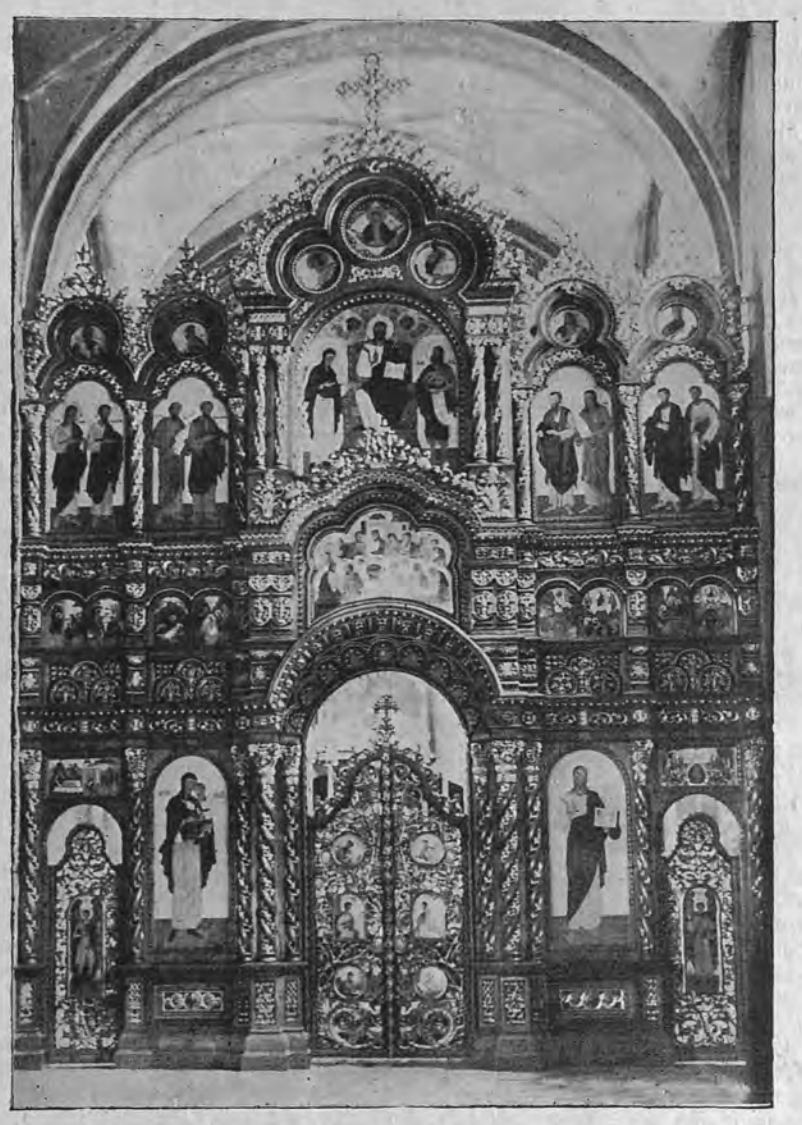
XIX-те століття не тільки що в нічому не дорівняло високій мистецькій культурі XVII—XVIII ст., але навпаки: принесло з собою повний упадок церковного мистецтва, головно-ж церковного малярства.

І коли нині з довгого, більш як столітнього летаргу, пробуджується церковне малярство до нового життя, то треба цей прояв щиро привитати. Не тільки привитати, але треба витворювати ту прихильну атмосферу, що причиниться до усунення тандити з наших церков — і знову зробить нашу церкву одним з найгідніших прибіжищ творчих процесів нашого мистецтва.

Тому ці народини нового церковного мистецтва (а всі народини важкі) треба оточувати піетизмом, якщо це справді поважні спроби оживити старі традиційні форми нашого минулого мистецтва і якщо рівночасно — це спроби розвязати творчо проблеми того мистецтва в дусі нових мистецьких потреб нашої доби.

На цьому місці мусимо піднести передусім заслуги всіх тих, що розуміючи ролю новітнього церковного мистецтва, роблять багато заходів у тому напрямі, щоби обновити це мистецтво та тим самим до деякої міри усувають байдужність загалу до цих важливих питань новочасної української культури.

В останніх часах — якщо не говорити про давніші спроби — маємо уже цілу низку таких починів відновити старе церковне мистецтво, але ці спроби, нажаль, через брак вистав і публікацій в більшости мало відомі не тільки ширшому загалові але й критикам.

У звязку з тим з признанням треба піднестися до енергійних заходів о. Ілії Гаврилищина в Стрию, який розуміючи вагу мистецької окраси церкви подбав про те, щоби розмалювання іконостасу передати фаховому артистові - маляреві і так внаслідок його заходів і за підтримкою церковного брацтва повстав у Стрию справді стилевий іконостас роботи артиста - маляря Василя Дядинюка.

Цей іконостас опертий на старій традиції наших іконостасів і в рямах старих традицій розвязує мистецьку проблему новочасного іконостасу. Правда, це перше розмалювання іконостасу в Духовній Академії у Львові.

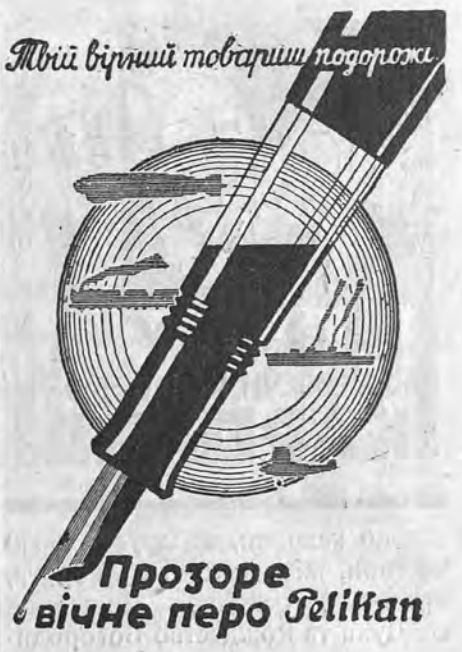
В стрийськім іконостасі стояв артист перед дуже важким завданням: получити вже готову різьбу іконостасу з іконами. Різьба іконостасу долота різьбара Наконечного — це все інше тільки не стилева різьба. Переладованість форм і безстилевої орнаментики, маса золота — усе те було найнекориснішим тлом для ікон. Увагу гля-

дача раз-у-раз відтягає різьба, а це послаблює враження від ікон. Тому гармонійне зіграння різьби й ікони натрапляло на великі труднощі. Були труднощі і в освітленні. Освітлення з одного горішнього вікна було для іконостасу дуже некорисне.

Треба признати, що маляр переміг ці незалежні від нього труднощі. Передусім кольористично. Розклад кольористичних акцентів є того роду, що по перше тла фіґур творять легкий пере-

Твій вірний товариш подорожі

Прозоре вічне перо Pelikan

Вічні пера, олівці і інше бюровета шкільне приладдя Pelikan купуйте тільки в
СОЮЗНІМ БАЗАРІ
ЛЬВІВ, РУСЬКА 20.
Продаж гуртом і подрібно

РОБІТНЯ ЖІНОЧИХ ОДЯГІВ
Осипи Остаповичевої
Львів, Малецького 10. II. п.
Шовкові і вовняні суконки, комплєти і т. д. за останніми заграничними зразками з власних і принесених матеріялів по конкуренційних цінах. — Виконання першорядне й точне. — На складі заєдно оригінальні віденські взори.

хід до кедрини, по друге деякі частини, як діяконські ворота, празники, особливо Сошествіе св. Духа та Рождество Богородиці, далі Деісус, Бог-Отець і малі празники сильніше підкреслюють кольористичну будову цілого іконостасу і ривалізують успішно з нефортунною різьбою. Те саме відноситься до кармінових акцентів в намісних образах (одяг Дитяти на руках Богородиці, оправа Євангелія Ісуса Христа, хітон Ісуса Христа в Тайній вечері, одяг Христа в празниках на право), які рівноважать гармонію цілости і рівночасно оживлюють одноманітність кедринових рям. Кольористичне згармонізування подибуємо в Апостолах, які відповідають собі не тільки ритмікою рухів, але й рівномірним розложенням кольорів, підчас коли Деісус творить і річево і кольористично центральну композицію чину.

Щодо кольористики то можна зробити один закид, а саме, що горішні частини, особливо один з пророків (ліворуч Бога-Отця) кольористично за мало інтензивний і через брак доброго освітлення за слабо виступає.

Оригінальний також підхід до поодиноких композицій. Тематично та іконографічно вони перенятї з візантійського мистецтва. Але це не наслідування та копіювання візантійських зразків, але спроби оживити старі візантійські засоби мистецтва. Нпр. обличчя є строго - гіератичні, стилізовані в моделюванні, але крізь ту строгу стилізацію глядять на нас живі очі — і якийсь ніжний вираз в обличчях. В керувимах Деісуса обличчя може аж надто навіяні ніжністю та мягкістю. Оригінальний також підхід у відданні простору в деяких празниках, нпр. в сцені з жінками при гробі, в Сошествії св. Духа, де візантійські ідеально схоплені фіґури та краєвиди получені простірно при помочі воздушної або лінійної перспективи. Самостійно розвязані також уклади складок драперій Апостолів.

Цілість — це справді стилеве розмалювання іконостасу, яке відновлює стару традицію, шукає нових шляхів розвязки, що справді вливає в старі міхи нове вино.

Громадянство Стрия може бути задоволене, що може похвалитися справді стилевим іконостасом і що воно в тім напрямі випередило другі галицькі міста. Хай цей перший гарний почин буде заохотою для дальших змагань у ділянці обнови нашого церковного мистецтва.

М. РУДНИЦЬКИЙ.

Індіянська романтика

З нагоди 25-ліття смерти К. Мая

Минулого місяця пригадала німецька преса 25-ліття смерти Карла Мая, автора, який мав за свого життя мільони читачів і який утратив їх після смерти так швидко, як це трапляється часто авторам популярних і сензаційних романів. Був час, коли йшла дискусія про „пляґіяти“ Мая, бо хтось повинаходив джерела, з яких він брав описи подорожей по небачених ним країнах чи позичав щось важніше: мотиви своїх історій, — але і про цю дискусію забули.

К. Май умів розбурхувати уяву молодих читачів не менше сильно, як колись Жіль Верн або Майн Рід. Одною з найбільше екзотичних пружин його повістей були індіяни, що мали вже за собою авреол 100-відсоткових героїв. Фенімор Купер показав нам в „Останньому Могіканині“, як такі ге-

Карло Май.

рої повинні виглядати: чесні, сміливі та добрі.

Симпатії для індіян.

У Німеччині спопуляризував індіян Фрідріх Ґерстекер, що виемігрував до Спол. Держав у 1837 р. і там безпосередньо знайомився з індіянським побутом, захоплений геройською боротьбою диких тубільців, що боронили свої дикі поетичні закутини перед немилосердною зброєю білих піонірів.

Симпатії читача індіянських повістей були завсіди на боці бідних індіян не тільки з чисто сентиментальних причин. Дарма, що ці повісти були романтично підсолоджені в їх основі лежала нехіть до насильної руки займанщиків, що приходять до чужого краю і руйнують його вікову спадщину. Ми читали Купера та Мая в добі, коли вчені навчили нас вірити у нестримний поступ людства. Виходило б, що та вища культура, з якою приходили американці до індіян повинна би була виправдати в наших очах їх похід на дикі первісні оселі. В імені вищої культури сильніші займали завсіди чужі землі, вважаючи себе вищими, тому, що нема нічого лекшого, як уважати себе вищим від інших, головно — від своїх ворогів і від тих, коштом яких хочемо себе збагатити.

Почуття справедливости.

Карло Май зміцнював у нас почування справедливости, природне супроти тих, які зазнають кривди. Водночас індіяни виринали в нашій уяві як символ дикої природи, несплямленої людською машиною. Европейський романтизм защіпив у нас „бациля природи“ — пригадав зелень лісів і синяву неба серед сірини каміння і фабричних димів. Може і Май за Купером та Ґерстекером не перебільшував духових прикмет індіян, що мали ніжне і геройське серце — діти природи — хоч як ми глузували собі з наївности Руссо та Толстого! — таки справді мають кращі інстинкти, ніж ті, що ту природу хотять покрити фабриками, барами і шпиталями.

Досить глянути на типи індіянських племен в Америці, щоб відчути симпатію для їх краси, ясного погляду, всіх тих прикмет крови, що нагадують нам передісторичних предків.

Запах крови.

Популярні повісти про індіян годувались і годували своїх читачів невмірущими мотивами літератури: свободолюбством і запахом крови. Боротьба за свободу опянює масу тим легше, чим сильніше маса відчуває або й бачить довкола себе кров. Новітня доба, що принесла машини, які можуть убивати ворогів на віддаль, не дає нагоди учасникам війни бачити кров — кров стає тільки символом боротьби. І ця змеханізована війна з гарматами супроти яких геройство одиниці важило часто дуже мало, не мала в собі так багато романтичного чару, як війна з індіянами, що вживали ще луків і томагавків, рахували тільки на свою зручність і фізичну силу кожного зокрема.

Пластовий рух — хоч яке це дивне! — завдячує чимало тій індіянській романтиці, виплекуваній повістями, де „червоношкірі“ повзали на череві як ящірки, пнялись на недоступні скелі, затіснювали нитки дружби на ціле життя серед пригод і небезпек.

Така популярна література, як Май виплекала і тугу подорожей, що стала одною з недуг сучасної людини. Так дивно в людській природі появляється реакція на найздоровіший прояв. На місці, де стояли тихі індіянські оселі стоять нині хмародери з коктейлями. І нові письменики звеличують поезію метрополій, дошукуючись своєрідних пахощів навіть у каналах і шпиталях.

Приймаю пацієнтів у моїм заведенні у Львові, вул. Сикстуська ч. 17. Тел. 265-73, від 9—1 і від 3—6·30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльсмби, золоті, плятинсві і емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуки, і в нержавіючій сталі. Полекші в сплатах — — — —
НАСС

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

Вислід драматичного конкурсу. Товариство Письменників і Журналістів ім. Івана Франка проголосило окремим комунікатом вислід драматичного конкурсу. Журі (Осип Боднарович, Роман Купчинський і Михайло Струтинський) вибрало дві песи: 1. „Кирка з Льоллео“, романтична комедія на 5 дій і 2. „Мрячні дні“, фактомонтаж на 5 картин, які після деяких змін можуть бути виставлені на сцені в рямах конкурсу. Після відкриття коверт виявилося, що автором „Кирки з Льоллео“ є **Юрій Косач,** а автором „Мрячних днів“ є **Евген Іванців.** Крім цього журі відмітило песи: „На становищі, „Орленя“ і „Борвійні хвилі“, та вони не відповідають усім вимогам конкурсу.

Літературна нагорода ім. Василя Стефаника. Число наших літературних нагород цього року знову збільшилося. Цим разом нагороду створили наші заокеанські брати. А саме українські національні і релігійні установи м. Торонта, Онтаріо, в Канаді, влаштували 6-го березня ц. р. жалібну академію присвячену памяти Василя Стефаника. Чистий дохід із цієї Академії в сумі 75 долярів призначено на літературну премію ім. В. Стефаника за найкращу українську повість видруковану продовж 1937 р., з тим, щоб цієї премії не змішувати із щорічною премією „Т-ва Письменників і Журналістів“ у Львові. Цей гарний почин можна тільки привитати і бажати, щоб ця нагорода ім. В. Стефаника стала постійною нагородою, тобто щоб кожного року знайшовся хтось, що призначив би гроші на її фонд.

Нова мистецька вистава. В неділю, 23-го травня ц. р. у салях Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові відбудеться відкриття вистави чотирьох українських мистців: Олега Лошнева, Іванни Нижник, Петра Обаля і Григора Смольського. **О. Лошнів** виставляє серію акварельних праць, ніде ще не виставлюваних, в яких бачимо добру віденську школу. Громадянству цікаво буде познайомитися з його працями після довшої перерви. Наймолодша учениця Новаківського, **Іванна Нижник,** виставить цілу низку олійних праць, з яких можна буде пізнати творчий шлях цієї цікавої малярки, що заповідається як одна з передових жінок-малярок. **Петро Обаль** виставить дереворити і рисунки на індустріяльні теми, перші у нас у цьому жанрі. **Григор Смольський** виставляє свої праці за останні три роки, в тому серію творів, які виконав у Парижі. Центральним його твором на виставі є жанрова композиція більших розмірів „Довбуш“ та ціла серія малюнків на цю тему.

РОМАН РОМЕН 3

Над Евфратом

Та тут несподівано Лейле роздосадувала. Вона не захотіла витягати сітки і передала її Нур-Алі. Її тонкі губи ґримасливо перекривились і вона, ляпаючи себе долонею по чолі, голосно обізвалася:

— Намусін[6]) мене зїли сьогодні. Чоло спухло... Невже ти хочеш, щоб мене загризли зовсім?

— Тобі надоїла сейд ессамак?[7]) — осторожно запитав араб, втягаючи сітку до човна.

Лейле отямилась. Вона не хотіла розсердити Алі. Заатакована вона відповіла стихійною злістю та рішучістю, навіть для неї самої несподіваною.

Вона хитро присілася до нього, дотикаючись кінчиком пальця його кинжала.

— Н... ні, чого ти: На-до-їла... Я сама просила тебе. Ти й завтра мене візьмеш. Не так?... Ти ж сам говорив, що тепер риба йде з низів.

Нур-Алі був надутий і сердитий.

— Гм!...

— Гм!... — перекомизилась йому Лейле. — Сьогодні нам не дуже повезло, але завтра буде краще, побачиш. А коли візьмеш мене — тут Лейле сильно нагнулася і сказала тихо до дна човна — я приготовлю тобі несподіванку.

Алі бистро підняв голову.

— Несподіванку?...

— Побачиш!...

І надія, і радість, і недовіря змалювалися на обличчі араба.

— Ну, хай... повезу! А тепер їдем домів.

Плюснула вода, човен понісся рівно вперед. Алі підіймаючи весла сильно випинав груди, майже до обличчя нахиленої та задивленої в дно човна дівчини. Міцними руками він рвав держаки до себе, ніби хотів їх упхати собі під грудну клітку. Притім він випускав із грудей міцну та коротку струю повітря.

Лейле підняла голову, подивилася на підбитий знизу ніс Алі й від того їй було смішно.

Тимчасом прояснилася ніч і коли вони виходили на беріг, було видно кожну травинку й молочне сяйво, що ніби безмежними пожежами зайняло повітря, лилося на заснулу оселю бедуїнів.

Тільки собаки дружно гавкали в степу.

II.

Десь далеко в горах Вірменії падав дощ і води розлилися жовто-глинястим кольором, виступаючи з низеньких, розсипистих берегів і набігаючи ритмічними хвилями на нивки рижу та гарбузів. Ось розтопились під палким сонцем хрупкі береги та поплили за водою.

Ритмічно поштовхуючись хвиля ховалась під хвилю. І плила бурно ріка, щоб не дійшовши до моря знову висохнути в сухих пустелях. Плили хмаринки та бистро топилися на білому рожні небес — кипіло гаряче повітря над каламутними водами.

Над водою шугали меткі, драпіжні птахи, вишукуючи в воді добичу. Тріпнеться по воді птах і крикне, або заскиглять два суперники в жорстокому бою, вириваючи один одному добичу з кігтів. Іноді заплаче хемар,[8]) пасучись самітно біля води.

Під громадкою зівялих дактилевих пальм гомонять асбі,[9]) а за рижовими ланами куриться дим. Це жінки серед опустілих соломяних і шкіряних куренів печуть хліб.

На виступі, серед каміння, голосно випліскує по воді деревяна плескачка. Молода арабка, взявши широке полотно між коліна, пере на ріці білля. Хлопці зпід пальм зосередженою ґрупою слідять за нею і кивками голов та зривами рук відмічають кожний її рух.

Та ось один голосно крикнув, показуючи на ріку. Всі повернули голови туди. І ніби на приказ всі стали спільно скидати з себе одежу. А щоб її скинути не треба було багато часу. Сорочка, шаравари і платок на голові.

Мідяно - золотисті юнацькі тіла заблищали на сонці. Сухі, пруживі мязи затремтіли в швидких рухах. Обстриженими до половини головами, або вистриженими по середині тімені тонзурами були похожі на ченців і було дуже дивно, що в молодих ченців чорно-маслинові тіла і що вони так жваво скачуть.

Та тут вони ніби сполошені олені юрмою і з криком кинулись у воду, на бігу привязуючи платки на поясниці.

Один, два, три — вже всі в воді і тільки голови ріжуть поверхню та ховаються у хвилях, а розчепірені пальці рук іноді викидають в повітря бризьки срібних краплин.

Молода арабка кинула прати і порівистим рухом встала. Вона напружено слідила за ґрупою пливаків, що вириваючись один наперед одного доходили вже до середини ріки.

І ось один ізпоміж них, найжвавіший і найміцніший в руках, вхопив добичу, що плила по середині ріки і крикнув:

— Аллюгу акба-ар!...[10])

Підняли голови понад воду й інші пливаки і всі закричали:

— Аллюгу акба-ар!...

Понад воду піднявся великий кавун, що його захопила вода десь на полях Дейр-Ез-зора.

Та швидко він знову пропав у воді, а з ним і перший сміливий пливак. Колом заходили на цьому місці інші пливаки.

Довгим шнурком попрямували всі до берега — ось потворувата змія, тріпаючи на всі сторони прискала водою, бігла по воді. На переді перший сміливий з добичею в зубах, завязаною в хустині.

Струнка дівчина оподаль, засоромлена тим, що зрадила свою цікавість, швидко натягнула цаіф на очі і знову присіла над біллям.

Кавун був поміщений на горбочку і юнаки добули кинжали, обовязкову зброю кожного бедуїна. Не зважаючи на свою наготу, вони дальше герцювали на сонці, а їх тіла вилискували і пружились темно - оксамитною бронзою.

Принявши позу і примкнувши очі, кожний швиряв кинжал до кавуна. Блискали вістря й заривались з землю. Віддаль була за далека, щоб попасти в ціль. Та тут стрибнув нетерпеливо високий, з круглим обличчям, як у дівчини, Халіль і довго приміряючись кинув кинжал в саме серце кавуна. Кинжал пропав у кавуні разом із рукояткою.

Кавун святочно підняли й передали побідникові. Цей поволі, гордовито одягнувся та поніс кавуна до дівчини, що не звертаючи більше уваги на гру юнаків, зосереджено прала білля.

— Лейль!....

Мякий, знайомий голос тронув дівчину. Вона бистро повернула голову до юнака.

— Ти....

— Ні, це не я, Лейль, це баттіх[11]). Я приніс, щоб ти відрізала собі найкращий кусок, а нам передала решту.

Сміючись, дівчина розрізала кавуна та вибірала з нього пальцями червоний мякіш. Та вона не вложила його в рот. Її обличчя було чимось оживлене, її очі говорили, що вона хоче юнакові сказати щось важного.

— Їж, Лейле, чому...

— Ні, Халіль, не до кавуна мені. Я жду тебе й діждатися не можу. Я вийшла нарочно до води, щоб тебе стрінути.

— Лейле, Лейле...

Юнак затремтів і присів біля неї.

— Не підходь, Халіль, он глядять — дівчина тривожно відсунулась оподаль.

— Чогож тоді... — юнак посмутнів, несвідомо перекидаючи камінчики з руки на руку.

— Ти слухай лиш, Халіль — сказала знову дівчина. Вона мняла червоний мякіш у долоні й він поплив їй поміж пальцями водою. Дівчина дивилася, як капає рожева вода й не бачила. — Ти будь сьогодні ввечір під оцими пальмами.

— Ти будеш?...

— На ріці.

— Не розумію.

— Буду ловити рибу з дядею Нур Алі. Я розкажу йому все й хочу тебе позвати. І ти скажеш теж.

Юнака заскочили дещо ці слова й він задумався. Не вагання було на його обличчі, але смуток, що ніби стікав із довгих вій тінню на ледви замітні, бліді жолобинки під очима.

— Лейле, ти знаеш. В мене немає грошей, щоб тебе купити. А навіть, колиб я був і богатий, він не віддасть мені тебе.

Очі дівчини загоріли вогниками завзяття.

— Він віддасть, він мусить.

Халіль уважно, сумно дивився на неї. Він слідив за кожним найменшим тремтінням її надхненого обличчя і наливався спокоєм і щастям.

Тут дівчина так міцно здавила мякіш у долоні, що він увесь розплився водою.

— Я убю його, убю себе, я... я... її ніжне, бліде підгорля та тонкі ніздрі спазматично затремтіли, але очі були зовсім сухі. Останні слова збентежили молодця і він здивовано підняв уверх брови.

Продовження буде.

---

[6]) Москіти, комарі.
[7]) Риболовля.
[8]) Осел.
[9]) Хлопці.
[10]) Бог *найбільший; слава* Богу.
[11]) Гарбуз.

ГРАФІЧНИЙ КОНКУРС

Колектура Клясової Льотерії „Надія“ оголосила за посередництвом Кружка Артистів Графіків Реклямових (КАГР): **Конкурс на проєкт реклямового проспекту купна льосів Польського Льотерійного Монополю.** Конкурс доступний всім графікам, що живуть на терені Річипосполитої.

За найкращі праці визначені такі нагороди: **I. нагорода — зол. 300.—, II. зол. 250.—, III. — зол. 150.—, IV. — зол. 100.—.** Крім цього Колектура „Надія“ купить евентуально більшу кількість нагороджених праць у ціні зол. 50.— за проєкт.

Речинець надсилання праць минає 18. червня 1937 р.

Докладні умови конкурсу розсилає на бажання К. А. Г. Р. у Варшаві, вул. Балуцького 30/7, а також Колектура „Надія“, **Львів, Легіонів 11 і Відділ: Варшава, Маршалківська 117.**

НАЙМОЛОДШІ АВТОРИ В СВІТІ

В Америці здобула великий розголос книжка п. н. „В одинацять літ довкола світу“, якої авторами є родина: Пасіянс, Ришард і Джон Аббе, яких бачимо на ілюстрації. Згадана книжка — це справжня сензація Америки; її найчастіше цитують, найбільше обговорюють, це найзабавніше оповідання за останніх кілька років. Найвизначніші англьосаські критики уважають її справжнім феноменом самородного дитячого таланту. Автори того твору Пасіянс, Ришард і Джон Аббе, — це діти Джемса Аббе, відомого фоторепортера, автора славнозвісної книжки „Фотографую Совітську Росію“, що тепер перебуває на еспанському фронті. Мати родини Аббе — це Поллі Плейт, артистка нюйорських сцен, що перебуває тепер з дітьми у Голівуді. Змістом оповідання цієї авторської спілки, з якої найстарша Пасіянс має 12 літ, а наймолодший Джон ледви 9, є історія родини Аббе від часу народин дівчинки в Парижі, через літа прожиті у Франції, Англії, Австрії, Німеччині та СССР аж до 1935-го року, коли Аббе жили у стейті Колоредо. „В одинацять літ довкола світу“ — це книжка, яку написали діти справді для дорослих. Молоді автори у своїй простоті духа роблять нераз зауваження, що часто ставлять дозрілих людей у клопітливе положення.

ВИСТАВА УФОТО

Закриття VIII-ої Вистави Української Мистецької Фотографії у Львові відбулося дня 9-го травня ц. р. в год. 16-ій при більшій участи громадянства. Після короткої і річевої промови голови УФОТ-а інж. Чайківського роздано грамоти за найкращі мистецькі світлини таким авторам:

Почесні грамоти дістали:

Роман Миромвич, Ярослав і Роман Масляки, О. Пежанський, Я. Береза.

Грамоти признання:

Др. Евген Дурделло, С. Щурат, В. Тарнавський, Д. Фіголь, М. Глинський, Оксана Світликівна.

Грамоти виріжнення:

Б. Іваницький, І. Варцаба, Л. Сторожук, С. Федецький.

В часі вистави громадянство голосувало на образи, які найбільше покі світлини:

добалися. У висліді голосування дістали найбільшу кількість голосів та-

1. Світлина ч. 134 „Лід“ В. Тарнавського, голосів 100.
2. Світлина ч. 131 „Рожа“ Л. Сторожук, голосів 92.
3. Світлина ч. 1. „Три символи“, Я. Берези, голосів 80.
4. Світлина 154. „Опір“ Ст. Щурата, голосів 75.
5. Світлина ч. 55 „Зимовий ранок“, Р. і Я. Масляків, голосів 73.
6. Світлина ч. 23 „Цвіт кактеї“ Е. Дурделла, голосів 72.
7. Світлина ч. 12. „Світла міста“, М. Глинського, голосів 70.
8. Світлина ч. 11. „Березнева погода“ І. Варцаби, голосів 59.
9. Світлина ч. 82 „Той, що йде“. Ол. Моха, голосів 51.
10. Світлина ч. 64 „Поцілунок“ Р. Мировича, голосів 47.

До П. Т. Львівських Передплатників!

Пригадуємо, що цього року не висилаємо інкасента, тому просимо вплачувати передплату долученими переказами.

Адміністрація „Назустріч“.

НОВІ ВИДАННЯ

Надіслані до Редакції книжки занотовуємо в цій рубриці. Рецензії вміщуємо тільки на книжки, які ми дістали в двох примірниках.

ПОВІСТЬ, ОПОВІДАННЯ, НОВЕЛЯ

Й. Т. Підляшецький. **Кроки нагорі.** Хвилини. Львів, 1936.

Юрій Липа. **Нотатник.** III. Видавнича Кооператива „Хортиця“. Львів, 1937.

Федір Дудко. **Стрибожа внука.** Історичне оповідання. Видання „Червоної Калини“. Львів, 1937.

ІСТОРІЯ, СПОГАДИ

Софія Русова. **Мої спомини.** Видавнича Кооператива „Хортиця“. Львів, 1937.

В. Євтимович. **Військо йде.** Уривок зі спогадів про березень 1917 р. в Києві. „Українська Бібліотека“. Львів, 1937.

ПОЛІТИКА, ПУБЛІЦИСТИКА

„Скала“ і „Просвіта“. Які ріжниці між ними ідеольогічні, статутові й організаційні. Накладом Головного Виділу „Скали“. Львів, 1937.

Програма винародовлення українців і білорусинів в Польщі. Бібліотека УНО (Української Народньої Обнонови). Львів, 1937.

ДИТЯЧІ ВИДАННЯ

Пригоди мореплавця Сіндбада. (З „Казок 1001 ночі“). Для української молоді переповів Юра Шкрумеляк. Видавництво „Світ Дитини“. Львів, 1937.

ПОПУЛЯРНІ ВИДАННЯ

В. Ковальчук. **„Русалка“.** Сценічні картини. Видання Товариства „Просвіта“. Львів, 1937.

М. Вергун. **В роковини.** Видавництво „Дешева Книжка“. Львів, 1937.

РЕЛІГІЙНІ ВИДАННЯ

О. Іриней Назарко. **Євхаристія й культура.** Накладом Марійського Товариства Молоді у Львові. Львів, 1937.

Псалтир. Праці Українського Наукового Інституту. Серія перекладів Св. Письма та Богослужбових Книг. Кн. 2. Варшава, 1936.

НОТИ

о. Осип Мартинків. **Повна Літургія** (Служба Божа) на три голоси. Музична накладня „Торбан“. Львів.

РІЖНІ

Володимир Дорошенко. **Українська Національна Бібліотека.** (Бібліотека Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові). Накладом Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. Львів, 1936.

Звіт з діяльности товариства українських робітників „Сила“ у Львові в рр. 1936—37. Накладом Т-ва „Сила“ у Львові.

ЖУРНАЛИ

Літопис Національного Музею за 1936-ий рік. Видання Союзу Прихильників Національного Музею.

Вістник Марійських Товариств. Орган Управи Марійського Т-ва Молоді. Ч. 3. Львів, 1937.

Дзвони. Літературно-науковий журнал. Ч. 3. Березень, Ч. 4. Квітень 1937. Львів.

Світло і тінь. Щомісячник. Журнал УФОТО. Ч. 4. За квітень 1937. Львів.

Українська Музика. Місячник. Рік I. Ч. 3. За травень 1937. Стрий.

Дзвіночок. Ч. 66. За квітень 1937. Львів.

Світ Дитини. Рік XVIII. Ч. 4. за квітень і ч. 5. за травень 1937. Львів.

Малі Друзі. Рік I. Ч. 5. за травень 1937. Львів.

Наш Приятель. Рік XVI. Ч. 8 (168) за квітень 1937. Львів.

Відродження. Рік X. Ч. 4. за квітень 1937. Львів.

Українське Юнацтво. Рік V. Ч. 4 (48) за квітень 1937. Львів.

Благовістник Пресв. Серця Христового. Рік XVII. Ч. 4. Апрель і Ч. 5. Май 1937. Ужгород.

Місіонар. Рік XL. Ч. 4. за квітень і Ч. 5. за травень 1937. Жовква.

Наша Школа. Річник III. Ч. 2. за лютень, Ч. 3. за березень і Ч. 4. за квітень 1937. Ужгород.

Учительський Голос. Річник VIII. Ч. 4. за квітень і Ч. 5. за травень 1937. Мукачево.

Шлях Моладзі. Год IX. Ч. 4. Красавік 1937. Вільня.

Світ Молоді. Рік V. Ч. 4. за квітень 1937. Коломия.

РЕЦЕНЗІЇ

СЛОВА НА КАМЕНЯХ

Не як критик, що все і всюди рахує, мірить, розбірає, кирпою крутить, сварить, радить робити так, як і сам не зробивби. Не як критик, а як беззастережний, відданий поклонник краси, сили, пориву в мистецві. Там мистецтво, де, дивлючись-слухаючи, чуємо, як воно ворушить нашу кров, як душу опанують ті дивні почування, які єднають нас із твором, що перед очима.

І з цього становища поклонника муз я й підходжу до цієї маленької, але такої цінної „якістю“ нової збірки поезій Святослава Гординського: „Слова на каменях“ — римські ямби.

Поет ходить, щасливо блукає по Римі, який жахтить новим життям, яке й сіру давну давнину оживило, опромінило. І ту давнину поет єднає зі сучасністю. Цією останньою збіркою С. Гординський найшовся на тому найкращому для мистця шляху: ренесанс: через велику старовину до великого сучасного. Бо як інакше ви психольогічно пояснили б оце:

„Я очі підійму на лук, де камяні
Ждуть літери мене, мов жереб невід- [хильний,
І все звідтіль візьму, наказане мені,
Візьму — бо хочу так. І понесу з со- [бою,
Хай мармурні слова удруге процві- [туть,
Коли, спинаючись дугою звитяжною,
Пропустить лук новий необоренну [путь!

Це нова відродженська поезія у нас. Якби там хто й не інтерпретував цих римських ямбів, то завсіди найде в них те нове, таке бажане в нас сьогодні: мистецьке і політичне. Це те, що давно в нас проповідують Е. Маланюк, О. Ольжич, О. Теліга й інші. А тепер, з новим напливом сил почав і С. Гординський.

Сказати в поезії політичну думку, щоб не попасти в тон передовиці — це вже штука. С. Гординський це робить по майстерному:

„Сріблисту чашу мрій і згадок
Приклав я жадібно до уст
І — князя Львиного нащадок —
Усього наново учусь.
Учусь імперської азбуки,
— — — — — — — —
Учусь собі сказати: йди.
І в серці мармур свого Риму
Різьби суворий і твердий!

Збирає охота ще дещо з цієї збірки зацитувати — таке все приманливе тим сьогоднішнім Римом. Та годі робити це тут у короткій згадці. Годі теж передбачити вже тепер куди дійде в поезії С. Гординський. Одно певне: сьогодні він дійшов у поезії там, де неодин із наших національних поетів хотів би бути. І можна йому цього завидувати.

Дуже ефектовна і мистецько виконана окладинка роботи Павла Ковжуна.

м. о.

ГОРОБЦІ НА ДРОТАХ

На його рахунок.

Льорд Юрій Гамільтон, визначна особистість з англійської аристократії і відомий політик, одного вечора в дуже пяному стані кинув пляшкою шампана на готелевого послугача та зранив його смертельно в голову. Не здаючи собі навіть справи з того, що зробив, пішов до своєї кімнати, щоби покластися спати.

Власник готелю, переляканий тим, що сталося, побіг за ним кличучи:

— Мільорде! Чи ви знаєте, що ви цілком розбили голову тому молодому чоловікові!

На те Гамільтон загикуючись відповів з олімпійським спокоєм:

— Можете це записати на мій рахунок.

Грайте спокійно далі...

В однім товаристві, в якому був і Бернард Шов, дочка господарів сіла при фортепіяні і почала грати. Переграла якийсь один кусник і спитала Шова:

— Гадаю, пане Шов, що ви любите музику.

— Правда, люблю музику — відповів великий глузун — але це не шкодить, грайте спокійно далі.

Замилування.

Барон Ротшільд запросив на полювання славного психольога Фореля і кількох журналістів.

Форель узброївся перший, вдягнув на себе тирольський одяг, убрав пояс з набоями і взяв рушницю.

— То великий мисливий, той Форель! — сказав барон. — Найзавзятіший з усіх.

— Завзятий так, але не мисливий, тільки психольог...

— Хто не влучає, не перестає ще бути мисливим! — сказав Ротшільд.

— Кого ж ви вважаєте мисливим?

— Того, що любить полювання. Таксамо називаю грачем того, що любить гру, хоча б раз-у-раз програвав.

— Таким чином — заявив один журналіст — я міліонер, бо над усе люблю міліони.

Подив.

Коли Пушкин вже був славним поетом, зявився у нього молодий чоловік і просив, щоб Пушкин переглянув кілька його віршів.

— Подивляю ваше мистецтво — сказав молодий автор до великого поета. — Ви найбільший лірик Росії.

Тому мені було би дуже мило, якби я міг почути вашу думку про мої вірші.

Пушкин перебіг очима „твори“ молодого писаки і сказав:

— Подивляю вас, молода людино.

— Гадаєте, що мої вірші такі добрі? — спитав автор.

— Ні, але подивляю вас, що ви мали відвагу прийти з тим до мене.

Чи це поможе?

Трістан Бернар, відомий французький письменник, любується в плеканні курей. Раз якось приходить до нього доглядач курей і каже, що одна курка мабуть хора, бо крутиться невесела і треба її зарізати.

На те Трістан Бернар:

— Гадаєте, що від того вона повеселішає?

НАЙМОЛОДША В СВІТІ ОРХЕСТРА

Оця наймолодша у світі — бо зложена з самих дітей — орхестра істнує в Льос Анджельос, в Америці. На ілюстрації бачимо, як ця орхестра відбуває пробу перед великим концертом, що з участю 1500 дітей-музик відбувся в Льос Анджелес у перших днях квітня ц. р.

ФІЛЬМОВИЙ СВІТ

Фільмова рекляма в Америці

Счудувався б великий Барнум, творець психольогічних метод реклями, коли б нині поглянув на розмах та своєрідні дивацтва американської фільмової реклями.

Як відомо, в Америці не ставлять реклямі таких поліційних обмежень, як на европейському суходолі. Там допустиме все, що не заколочує вуличної комунікації, допустиме тим більш що тамошні міста мають звичайно ясні, просторі вулиці з широкими пішоходами. Саме ця обставина дозволяє „шефам реклями" здійснювати навіть найбільш сензаційні концепції, бо навіть в разі натовпу цікавих завжди лишиться доволі місця для прохожих. А конкуренційний гін та голод рекордів спонукують до помислів іноді несамовитих.

І так за виставою одної книгарні появився раз молодець, на очах юрби сів на фотель та з папіроскою в руках став читати якусь книжку. Минали дні, юрба цікавих облогою обступила книгарню, а джентельмен сидів непорушно, пильно зачитаний в книжці. По трьох днях зацікавлення міста дійшло до „білої гарячки"; щойно тоді за вітриною появився напис:

Уліем Пауел невдовзі появиться на екрані в комедії Виробництва Metro Goldwyn Mayer, що матиме своєрідний наголовок: „Від вівтірка до четверга".

„Цей молодець витратив три дні заки перечитав роман Нетті Сірет п. з. „Зворохоблена". Ви те все пізнаєте за дві години, якщо оглянете фільму Виробництва „Р. К. О." з цією самою темою в сюжеті"...

Річ ясна, що кошти цієї реклями були невеликі. А все ж порушила вона ціле місто, виключно оригінальністю помислу.

Ось як готовилось місто Ірі до премієри однієї фільмової комедії, де головну ролю грала Лілі Понс, славнозвісна американська співачка. Там влаштовано цілий „Тиждень Лілі Понс" ще заздалегідь перед премієрою фільми. „Шеф реклями" подбав про те, щоб всі ґрамофонові крамниці обставили свої виставові скла світлинами Лілі Понс та кружками її пісень. Цукрові базари пустили в продаж окреме „Морозиво Лілі Понс". В аптиках появилися протикашлеві „Цукорки Лілі Понс". Хемічні фабрики кинули на ринок перфуму „Лілі" й зубну пасту, теж заетикетовану імям артистки. Був час, коли всякий мешканець славетного міста Ірі, куди не оглянувся, всюди наскакував оком на світлину Лілі Понс...

До речі: Лілі Понс, всупереч оперовим звичаям, не грішить сотнаровим бюстом — навпаки, вона тонка, мов ниточка. Хитрий власник кіна так приманив кругленьких міщанок: поставив деревляну стінку і вирізав у ній сильвету Лілі Понс, а всякій, хто туди протиснеться, обіцяв безплатний квіток в кіно. Моталося круглаве жіноцтво в клятому ви-

Шарль Бойе, майбутній Наполеон у фільмі „Пані Валевска", позує без характеризації до перших пробних знимок.

Люіза Райнер та Павль Муні, колишні лавреати конкурсу на найкращу акторську креацію за 1936 рік, грають разом у „Блаженній Землі", великофільмі Виробництва MGM.

різі, публика зареготувалась а... рекляма дешево обійшлася, бо в місті Ірі стрункіх жінок було дуже небагато.

В малих містечках Америки власник кіна буває найбільшим

Жуан Гарлов, артистка Виробництва MGM.

достойником по посаднику. Тому й нераз вдається йому намовити товстопузого „батька міста", щоб він „особисто" забрав фільму з почти чи залізниці та відніс її в кіно (звичайно одиноке) з голосним почотом вуличної бахурні...

Зробили раз Американці фільму, де темою був сирітський захист і головним „актором" Боббі Брін, восьмиліток. По всіх містах сирітські захисти дістали дармовий вхід до кіна. З добродійних спонук?... Може... Але скористала на цьому „рідна кишеня" власників кін. Вся преса так розхвалила платними й неплатними статтями „золоті серця" фільмарів, що остаточно скінчилося на золотому... бизнесі.

Скромнішими засобами влаштовано рекляму одній фільмі, де грала модна нині танечниця Дж. Роджерс. Кіно проголосило „конкурс подібности" до Роджерс, його лавреатці на премію визначено телефонічну ґратуляцію від... самої Роджерс з Голівуд. В місті закипіло, „повітові красуні" дерлися зі шкур, а щаслива подібниця зімліла при телефоні з надміру зворушення, дарма що з „Голівуду" телефонувала... теща дотепного кінаря.

В Европі з реклямою буває гірше, бо її розгін гальмують гострі поліційні приписи, які вимагають, щоб рекляма була дискретна, незамітна. Значить, щоб її люди не бачили — але тоді навіщо й кому придасться така рекляма ?!..

Катрін Гепберн, у фільмі Виробництва RKO п. н. „Зворохоблена".

КІНОХРОНІКА

Евген Деслав, наш земляк, веде режисерію „Короля кулеметів", біографічної фільми з життя Базіля Захарова. Фільму ставить Виробництво „Меркурфільм".

Крім цього Деслав розроблює для Голіводу сценар, що має акцію побудовану на тлі українських самостійницьких змагань. Як пекуче потрібні нам фільми, що освоїли б західнього буржуя з абракадаброю української проблеми!

*

На замку Виндсор влаштовано оноді кінопоказ для королівської пари Великобританії. Висвітлено репрезентаційну американську фільму, „Блаженну Землю" Виробництва МГМ.

*

Карль Фройнд, німецький архимайстер кінотехніки, перебрав нагляд над фотографічним виконом „Пані Валевской", чергової фільми Ґрети Ґарбо.

*

Тамара Вишнівська інтерпретує одну з головних роль в „Дівчатах з Новоліпок", польській фільмі, режисерованій Лейтесом. Молоденька Тамара збільшила число безприютних українських фільмарів, що долею розігнані, працюють для всіх екранів за вийнятком — рідного...

ПАРУБКИ ГОЛІВУДУ

Що раз менше парубків у Голівуді. Рік тому перестав парубкувати Френчот Тон, а за ним Жен Ремонд. Парубки Голівуду під проводом Клєрка Габль, Уіліема Пауела і Роберта Тайльора виповіли війну подружжю. Про того останнього кажуть злі язики, що у нього найповажнішим аргументом за старопарубоцтвом є те, що він може мати 9 радіоприймачів, а якби мав жінку, то вона напевно 7 з них зліквідувала би.

Клєрк Ґабль живе самотно і скромно. Так само як і Уілієм Пауел. Тому зовсім вистарчає роля жонатого від 9-ої рано до 6-ої пополудні, тобто у часі праці в студію, бо Уілієм Пауел часто грає ролю мужа.

До записяжених парубків належить Нельсон Едді, що живе з матірю у невеличкій палатці на передмісті Голівуду. Джемс Стюарт живе з двома приятелями в обширному домі.

Кожний з названих є сьогодні парубком і запевняє, що буде ним ще довгі роки. Але так заявляє кожний мужчина до часу... тому не треба би дивуватись як би знову хтось вийшов з легіону записяжених парубків. За те можна ручити за двох: за Фредді Бартольомю і Мікі Ронея. Фредді Бартольомю щораз славніший. Тепер закінчив фільму „Титани Моря". якою здобув справжній успіх. Ця фільма заповідається як найбільша фільма сезону.

В 1940 р. мине сто років від появи книжки, яка зробила нас народом — бо ж 1840 р. появився славний

КОБЗАР ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

До того часу Український Науковий Інститут у Варшаві видасть **повне видання творів Генія України в 16 томах**

Досі вийшло 10 томів (II, III, IV, VI, VII, VIII, IX, X,XI, XIV). Можна видання **передплачувати,** і то за вс 16 томів — 40 зл. (у книгарському продажу — 64 зл.), по 2.50 зл. за том брошурований. Хто заплатить у 4 ратах по 10 зл., діставатиме книжки в паперовій оправі.

Передплату слати:
Чекове конто П. К. О. в Варшав 28,670.

ПРИ ЧИТАННІ КНИЖОК І ЧАСОПИСІВ
НЕ МОЖЕТЕ ОБІЙТИСЯ
БЕЗ НАЙКРАЩОГО ІНФОРМАТОРА,
ЯКИМ Є
КНИГА ЗНАННЯ
УКРАЇНСЬКА ЗАГАЛЬНА ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ
ЗАМОВЛЯТИ
ВИДАВНИЦТВО УЗЕ — КОЛОМИЯ

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячна . . . . . 0.90 зол.
Чвертьрічна . . . . 2.70 „
Піврічна . . . . . 5.40 „
Річна . . . . . 10.— „

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ: Місячна 4.50 Кч., чвертьрічна 13 Кч., піврічна 25 Кч., річна 50 Кч. Поодиноке число 2.50 Кч.

В АВСТРІЇ: Місячна 1.10 шіл., чвертьрічна 3 шіл., піврічна 6 шіл., річна 11 шіл. Поодиноке число 0.60 шіл.

В ІНШИХ КРАЯХ: Піврічна 7 зол., річна 12.50 зол. або їх рівновартість в іншій валюті.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ:

Звичайні (в рубриці „Оголошення") 30 сот. — В тексті (перед звичайними оголошеннями) 60 сот. — Остання сторінка (1/1) 660 зол. — 1/1 стор. в тексті 1.320 зол. — Перед текстом і на першій сторінці оголошень не приймаємо.

Ціни оголошень розуміється за одношпальтовий рядок (шир 60 мм.) висотою 1 мм. Застереження місця на 30% дорожче.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ по 10 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числимо подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 1.— зол. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими марками.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Назустріч", Львів, Ринок 10. Тел. 11042. **„Nasoustritch", Lwów, Rynok 10. Pologne. — „Nasustritsch", Lwów, Rynok 10. Polen.**

Редагує КОЛЄГІЯ.
Друкарня „Львівська", Львів, 3-го Мая 8.

Конто ПКО 153.558 „СМОЛОСКИПИ".
За редакцію відповідає АННА МУЧІЙ-БОДНАРОВИЧ.

НАЗУСТРІЧ

ЧИСЛО (83) 11
IV-тий РІК
ДВОТИЖНЕВИК

ЛЬВІВ, 1. VI. 1937
ЦІНА 50 ҐР.

ЛІТЕРАТУРА • МИСТЕЦТВО • НАУКА • ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

ДЕНИС ЛУКІЯНОВИЧ

ПЯТИЙ ЗЇЗД МУЗЕЙНИКІВ

У ПЕРЕМИШЛІ 16—17 ТРАВНЯ 1937.

Пятий зїзд музейників. Отже є тяглість праці. Зїзд музейників — це без сумніву один із нових проявів нашої культурницько-національної праці. Треба до нього поставитись позитивно, а в кожному разі поважно і без упереджень. Треба зробити висновки із вложеної в цей зїзд праці і крім цього в дечому доповнити фактичний матеріял зїзду і нарад, занотований щоденниками дуже побіжно.

Одною з додатніх рис нашого післявоєнного духового життя є розріст музейництва: на місцях українські громадяни, відчуваючи потребу музеїв, позасновували їх аж цілу низку, у Львові завязався Комітет українських музеїв (К. У. М.) і прибрав у свої руки орґанізацію музейництва. Дуже це відрадна поява, бо музейництво є найважнішим засобом історії, як дисципліни, а доки в історії критицизм не бере переваги і не затемнює зразків чесноти, розуму, моральної сили і геройства наших предків, вона не перестане бути виховницею нації. Та музейництво тільки тоді сповнить своє важне завдання, коли К. У. М., орґанізуючи і кермуматиме його розвитком і працями. Покищо його провід над музейництвом виявлявся головно в аранжерці щорічних зїздів. Досі відбулося пять (два у Львові, по одному в Самборі, Сяноці і в Перемишлі) і зтягали вони крім делеґатів і музейників ще й місцеву інтеліґенцію, так що поширювали ідею між публикою, а водночас були дво-чи тридневим курсом для фахових.

*

Цьогорічний перемиський Зїзд дуже важний тим, що він перший устійнив напрямні для обрад на майбутніх Зїздах, а саме вирішив скласти квестіонар, на який мають давати відповіді щорічні звідомлення окремих музеїв. Друга принципова ухвала, що на Зїздах будуть виголошувати фахові доповіді з ділянки музейництва і загальні для освітлення ідейного боку музейної справи. Коли ж до цього К. У. М. на місце звичаєвого склав би точний регулямін, який передбачить, хто в яких нарадах має брати участь, і забезпечить гостям голос у річевій дискусії, а не тільки на святочному комерсі — справа зїздів виплине на чисту воду.

Куди важче є питання взаємовідносин самих музеїв і то в двох напрямних. Перша точка: і люди доброї волі і музейники на місцях потребують фахової поради і доброго керівництва. Треба думати, що саме цю справу зачіпає і наперед посуває третя ухвала перемиських нарад: „на рік 1937/38 обовязки осередку „обласних“ музеїв веде Коломия. До речі: Коломия значить радн. Кобринський. Він зразково впорядкував „Ґуцульщину“ і поставив цей музей на високий рівень, тимто вибір орґанізатора й інструктора музеїв на місцях не міг випасти краще. Та залишається друга, і то дуже делікатна точка музейних взаємовідносин.

Кожний провінціональний і всі львівські музеї нагромаджують і затримують у себе експонати таких самих ділянок без розбору, чи ці експонати мають загально культурну і загальну вартість, чи може в першу чергу вони важні для якоїсь округи. Умовини нашої суспільної праці в кожній ділянці такі важні, життя ставить до нас так багато і таких ріжнородних вимог, що суспільно-економічний принцип доцільного зосередження і ґоділу праці стає для нас безоглядним наказом. Тому найперше варто поробити із львівських музеїв осередки за річевим поділом експонатів. З цією думкою і метою повинні вони, здобуваючись на самоврядну, провести річевий поділ збірок між поодинокі музеї. В звязку з цим провінціональні музеї повинні б упорядкувати і в майбутньому збирати експонати на основі територіяльного принципу. Отже в себе повинні б ці музеї затримувати все те, що характеризує дану територію як індивідуальну одиницю. Сюди належить: ноша, промисл і виробництво, будівельний стиль і т. ін. До центральних музеїв у Львові слід висилати тільки світлини, описи, родоводи і зайві дублєти таких експонатів. Усе, що має загально культурну і загально національну вагу, повинно знайтись у річево компетентному львівському музеї з повний інформацій про наші заграничні і світові музеї*) Без пресової пропаґанди вже і в нас нічого не вдієш. Треба видавати ілюстровані катальоґи, провідники по львівських і провінціональних музеях; потрібні заклики, інструкції для ляїків і т. п.

*

Пятий зїзд музейників в Перемишлі.
У першому ряді ліворуч від переходу сидять від права до ліва: канадійський владика Василь, перемиські владики кир Йосафат і кир Ґригорій, д-р Д. Лукіянович і радн. Дмоховський. Праворуч від переходу: радн. Кобринський, д-р Свенціцький і д-р Пастернак.

Перемиський зїзд мав іще таку вагу: а) дав змогу учасникам виробити собі приблизний образ музеїв на місцях, б) вказав на музейні й архівальні багацтва в Перемишлі.

Представники двох львівських музеїв (Національного й Н. Т. Ш.) покликались на друковані вістки про стан своїх збірок; про музей Богословської Академії учасники зїзду почули, що він розвивається в приспішеному темпі і має вигляди найгарнішого дальшого розвитку. Те саме треба сказати про Бойківщину (Самбір), що не може віджалувати смерти й недостачі д-ра Кобільника, і про Лемківщину (Сянік) під орудою відомого мистця Льва Ґеца. Так само поставлений і Стривігор (Перемишль), а Ґуцульщина (Коломия) має вже свою заслужену славу. — В початковому стані находиться Яворівщина (Яворів) із збіркою понад 3 тисячі експонатів, музей Філії Просвіти в Сокалі з дуже цінними памятками кераміки і нумізматики тай ті 3 музеї, що прислали тільки письменні звідомлення: Верховина (Стрий), музей ім. кн. Василька в Теребовлі і бережанський. Не відгукнулися: Чортків і Рава Руська. Окреме становище займає подільська столиця Тернопіль, де воєвідський уряд не дав дозволу на музей ім. кн. Острожських і тому є там тільки музейна збірниця Кружка „Рідної Школи“.

Немає другого провінціонального міста з таким багацтвом старовини, як Перемишль. Але .. Поза святочним виступом громади змагання кількох ідеалістів находять слабий відгомін. Перед учасниками цьогорічного зїзду вперше відчинилися міцні капітульні замки і владика Ґригорій у ректорській салі кол. духовного семинаря власноручно показав дещо із скарбу перемиської капітули: корону кор. Данила, епітрахіль, дарований Хмельницьким, хрест, присланий молдавським господарем Степаном, слуцький пояс від міщанки Федчихи. Оглянули гості також і бібліотеку капітули, засновану влад. Снігурським і канон. Лаврівським; архів капітули і недоступний і його інвентар не відповідає вимогам сучасної архівістики. В новому будинку духовного семинаря приміщено склад ікон, церковщини і дещо з етноґрафії, навіть і з археольоґії. Ясно і привітно зробилося гостям щойно в музеї „Стривігор“. Три малі кімнатки відступлені управою бурси св. Николая; і не багато і тісно, але чуєш чиюсь душу. Опікуються зразково упорядкованими збірками: мистець Кульчицька, др. Шпитковський і Богдан Загайкевич.

Тамошній музей „Товажиства пшияцюл наук“, що оплачує урядовців і службу, захопив багато нашої церковщини і етноґрафії, не згадуючи археольоґії, на що Стривігор не має засобів. У місті, де є „Народній Дім“, „Щадниця“, „Віра“, церковна єрархія, середні школи і т.д., Стриговір дістав за ввесь рік... 20 зл. підмоги.

*

Програма зїзду була аж надто багата — годі було вичерпати її якслід, а на дискусію і виміну думок уже ніяк не було часу. Окрім відмічених уже звідомлень, оглядин, комерсу, учасники вислухали 3 церемоніяльні промови і 8 доповідей. Фахову вагу мали доповіді д-ра Свенціцького про розвиток українського музейництва і Богд. Загайкевича про перемиські архіви. Загально наукову вагу мав виклад д-ра Пастернака про археольоґію перемиської землі і проглядний, захоплюючий виклад д-ра Крипякевича з історії перемиського князівства.

Для Перемищини зїзд музейників записався ясною цифрою, музейним керманичам показав дальшу дорогу праці в їх установах; у гостей викликав чимало рефлексій. Найтісніше звязану з музейництвом читач уже прочитав на вступі цього звідомлення. Інші тільки намітимо: Скарбів минувшини не можна ховати в египетські піраміди, бо це свідчить про еґоїзм власника. Коли тим робом відбираємо експонатам наукову і виховну вартість, обнижуємо ціну самим експонатам і наносимо шкоду загалові. Адже музей є засобом національної і лицарської традиції, а традиція родить або скріплює народжені національні і державницькі ідеали.

*) Про музейництво інформує брошура д-ра Свенціцкого: Про музеї і музейництво, Львів 1920.

ЮРІЙ КОСАЧ.

ЗУСТРІВШИ ЕСКАДРУ У РЕЙДІ

Як морців сталеві зініці — таємна душа океану,
мов шпади відточені — обрії гостро дзвенять
та лезо вдаряє у лезо — виходять прийнять
панцирники горді хрещення крилом урагану.

Моря нічиї. І не знати кордонів їм брану,
хто ж висипле в морі високу, непройдену гать?
І вольні дороги, дороги моряцькі жагтять
крізь бій бурунів і крізь нетрі туману.

О стаєю птахів сполоханих серце лети!
Піснею бийся в борти панцирями закуті,
прапором смілим палай, мов світанок червоним,

гордістю й нам бистроходні — фреґати снасти,
знов якорі підіймай на ґалєри забуті,
море! Ми знову одважні, ми знову полоним.

М. ВОЗНЯК

Із страху перед життєвою незабезпеченістю

Коли розходились Іван Франко й Ольга Білинська

„Почтенний Пане! Казалисьте собі відписати на четвер, а я вже в понеділок забралася до того, аби скорше позбутися немилого обовязку. Не знаю, чи єсть на світі щось прикрійшого для мене, воліла бим вже цілий день стратити в Вашім товаристві як оден лист написати. Але може то вже послідний раз пишу до Вас: як оженитеся з поеткою то на що ж Вам буде моїх листів. Ой, то то добре буде! Коби скоро! Пишете, що Ваші жарти готові мені привести кілька ночей безсонних; не знаю, для чого б так мало бути, або ж то вже пропало? Маєте еще Богу дякувати, час надуматися. Колиб Ви так собі зачали гадати poniewczasie тогди може би направду прийшло мені трохи перцю покушати, але тепер еще нема чого горювати, коли так легко зарадити лихому: вернутися і конец. Хто знає, може би то і на моє добро вийшло, хочби і для самих листів. Добре, що вже в пості прийшла Вам охота женитися з поеткою; якби так скорше, то може бисьте і не були могли вже до нас приїхати, а так до великодних свят можемося еще часом видати. Хіба б і поетка була заздрісна, але я гадаю, що она ту не мала би причин до того. Може не буде гніватися на Вас, якбисьте хоть раз еще приїхали до Цішок, они вже трохи затужили за певним Іваном і раді би Єго повитати скорше як в неділю, таке (!) еще в четвер 6 с. м. і то рано. Я пополудни не маю школи, а рано тілько до 11-ої г., і то Ганя обіцює мене трохи заступити. Правда, який шкандал! Я гадаю, що і для Вас було б ліпше в четвер, бо в неділю може будете потрібні у Львові, у нас знов гості мають бути і я не могла бим з Вами свобідно поговорити, а хотіла бим Вам устно відповісти на оба листи, бо писати якось зле. Ви волите о всім писати, то пишіть, але не бороніть мені відповідати устно, коли я так волю. Понеже до четверга недалеко, то можна вже попращати Вас на нині, но сама не знаю як, може тепер тіль(ко) уклонитися випадає. Але, правда, руку подати можна преці і чужому наріченому, тож може позволите стиснути легонько Вашу руку хоть не Вашій Ольдзі. Ганя засилає Вам своє поважане".

Цей недатований лист Ольги Білинської до Івана Франка найдавніший з тих, що збереглися в його архіві в Бібліотеці Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Лист походить із перших днів березня 1884 р. й писаний, як усі її листи, етимольогією. Найближчий збережений лист має дату 15 березня 1884 р. „Почтенний Пане! — писала тут Ольга. — Беруся писати до Вас, хоть, правду сказавши, сама не знаю о чім, бо нічо нового нема у нас. То, що я утішилася дуже Вашими листами знаєте і самі, тілько може не знаєте, котрим більше, а того власне я написати не можу. Сказати малабим дещо о тім, але писати не умію, тож могло би Вам видатися не так, як я хотілабим, для того зачекаю до приїзду Вашого, що, хоть не за три неділі (від 9 с. м.), то бодай за десять, а таке (!) колись наступить. А може і за 10 заскоро? Того вже не знаю, длятого і не буду виглядати Мирона, бо, як з досвіду знаю, тілько дизнатися дарме добре але чекати — ні. Тішить мене тое, що Ви є каприсьний чоловік, бо може схочете коли і чиїм каприсам догодити, от н. пр. моїм. Мені трохи не подобався проект, що весіля добре було би урядити так своїм коштом, але коли на то не стає, то може ліпше обійтися без жадного, так цілком тихо. Напишіть мені, чи згодитеся на то, но не конче і писати, буде час еще і поговорити о тім. Перед кількома днями говорилам о Вас з Дуткевичами; дуже жалували, що не знали, коли Ви тут були; пані Д. казала, що бодай сама прибіжить тепер, як приїдете. Радила мені купити собі льос і виграти богато, бо без того буде зле. Допитувалася мене також, чи Ви знаєте о тім, що мені здало б ся що виграти, а я сказала, що не знаєте. Видите, як дивуються ту люде, а що скажуть і Ваші знакомі, як мене пізнають? Чи не буде Вам встид? Ой, треба буде таке (!) добре встидатися.

„Я читаю тепер Шекспіра „Heinrich der IV", властиво мучуся, не читаю. була бим вже давно покинула, якби не Коцовський, котрому на злість хочу все прочитати. Я гадала, що, як прочитаю одно, друге пійде лекше, а ту противно: König Johann'a — я десять разів скорше зрозумілам як то. В тій хвили дісталам „Зорю" і урадовалам ся дуже, що не побачилам „Бурі", посвяченої п. О. Озаркевичевій. Вправді Ви мені обіцюєте потім щось ліпшого посвятити, але воліла би я, аби Ви тое ліпше лишили для п. Озаркевичевої, аби тое посвячення вийшло на світ трохи пізніше, не рівночасно з вістею о Вашій женитьбі. От і всьо написалам, о чім хотілам говорити, а то через „Зорю", котру тепер наднесли. Я хотілам, аби Ви перше посвятили, а потом Вам сказати свою гадку, але зробилам інакше, хоть не маю претенсій, абисьте ся до того стосували.

Кімната Івана Франка в Бібліотеці НТШ. В тій Бібліотеці находиться й архів Франка, що про нього згадується у статті проф. Возняка.

„Ага! дякую красненько за присланий вірш. Еще одно! Може Вам видасться, що я хочу, аби ви мені таке (!) посвятили „Бурю", то, прошу Вас, не гадайте так; слово чести Вам даю, що не о то ходить мені, тілько о то, аби не так зараз тамто посвячене вийшло, але коли тепер виходить що іншого до Зорі, то я вже спокійна. Ганя засилає Вам поклін, а я стискаю Вашу руку сердечно. Може занадто? Ольга".

Як виходить із дальшого листа Ольги з 24 березня, Франко заповів листово свій приїзд до неї. Головний зміст відповіді Ольги це її оповідання про труднощі з висилкою коней по Франка, що до того не привезли бажаного гостя. „Но помимо того я мусіла бим бути зовсім без серця, аби Вас в таку дорогу витягати до Цішок, — писала далі Ольга — хоть дуже-дуже хотіла бим тепер побачити дорогого Мирона. Мені здаєсь, що то так давно, як ми бачилися, не знаю, чи Вам так. Може, Бог дасть, до неділі підсохне або замерзне, або най би і сніг упав та й санна еще була, аби тілько дорога була. Ну, але як то крім дороги і еще інша яка причина не позволяє Вам їхати, може, і брак охоти, то на то нема ради. А хотіла бим знати, длячого Ви властиво в суботу зістали: чи справді дороги боялися? Надіюсь тепер, коли не Вас, то листу, бодай такого, як послідний".

Франко не поїхав до Цішок, але написав лист і додав свій вірш до нього, як довідуємося з такої відповіді Ольги з 29 березня: „Почтенний Пане! Солодкий віршик прислалисьте мені, нема що казати; подякувати Вам за него не можу, то певно, але за то дякую за отвертість в другій части листу. Маю уже тепер добре понятіє о Вашім теперішнім успособленню, дуже-сьте щасливі!

„Поцтивий Коц(овський Володимир) може і не знає, що він своїми клеветами помагає місто шкодити, бо і без того мусіло б ся скінчити так, що Ви мене знати не схочете; він тілько приспішив такий конец. От тепер можу Вас упевнити, що посади у Львові навіть і з виділовим іспитом не дістану. Протекція Рогальского на котру тілько малам надію, відпадає на случай нашого подруженя, бо він єсть тому дуже противний. Перед тиждним прислав мені лист, подібний до Вашої поезії, тілько що він, не згадуючи о могилі, пророкує мені таку будучність. Спочатку гнівали мене ті представленя Рог. і не гризлам ся, що страчу єго протекцію; гадалам собі: може преці удасться яким способом посаду дістати, але тепер, коли знаю, що і Ви в тім помогти не можете та що Ви з інших причин представляєте собі таку щасливу будучність, виджу, що він незле радив. Такой треба нам конечно закінчити всьо так, аби Вам було лекше і мені не тяжко, а тяжко мені нераз через ту нещасливу ріжницю в переконанях. А Вас то вже так собі представляю як якого невинно на смерть засудженого. Можете тепер поняти, яке би то було і моє щастє, якбим в такім переконаню що до Вашого задоволеня мала зістати Вашою товаришкою. — Но, хоть так кінчаться наші наміри, не хотіла бим, аби Ви такой направду не хотіли і знати мене, бо то б мене дуже боліло, ну але если маєте до того великий повід, то дарма. Я Вас упевнити не можу, чи еще хто з моєї родини не сприяє мені так, як Коц.; може бути, що суть такі, і потом зачали би мішатися в такий спосіб, як Коц., та й уже не було б ради. Коц. добре зробив, що еще впору відозвався, і коли власне і інші перешкоди стають в дорозі". Повідомляючи далі про слабу поправу стану шляхів, кінчила свій лист Ольга ось-так: „Не знаю, чи Вам ся тое донесене на що придасть, если хочете додержати своє приречене, що, если ми зриваємо з собою, Ви не гадаєте навіть оден раз приїхати тут. Може так не буде".

Немає сумніву, що пересланий Ользі вкупі з листом вірш Франка зі згадкою про могилу це та сама „Думка", що її передрукувала з 12 ч. „Зорі" 1884 р. добр. Марія Білецька в статті „Картина з життя Івана Франка" в 10 ч „Назустрічі". Цей вірш Франка виплинув із його теоретичних роздумувань на тему, що жде жінку за незабезпеченим чоловіком. У другому, доповненому виданні збірки своїх віршів „З вершин і низин" із 1893 р. перемінив Франко заголовок вірша „Думка" на „Олі" (сс. 87—88) і поставив дату: 1886, хоч вірш написаний 24 лютого 1884 р. Зміна дати свідчила б, що вірш присвячений дружині Франка.

Ще один лист Ольги, з 13 квітня 1884 р., зачіпає справу неможливости Ользі одержати посаду, якщо вона вийшла б заміж за Франка. В міжчасі вона була у Львові й до того побуту навязала вона ось-який свій лист: „Почтенний Пане! Дуже мені прикро, що не моглам видітися з Вами в середу рано перед своїм виїздом з Львова, тим більше, що не зналам, з якої причини Ви не явились під ч. 40 на ул Галицкій, так близько редакції. А малам много важного до помовленя з Вами. Меж іншими то, що пан Фонко сказав, довідавшися о нашім намірею. Ото він запевнював мене, що я, вийшовши замуж, під жадним условем посади не получу і що він навіть мішатися до того не буде. Я якось не хочу єго запевненю вірити, хотіла бим від кого іншого довідатися, чи направду було б то неможливо. Рогальский також так страшить мене, отже зістає мені тілько просити Вас, абисьте були ласкаві самі довідатися від кого і мені скоро донести, абим могла уже раз вилізти з тої непевности бо то дуже немила річ.

„Мала бим еще о чімсь написати, але що ж, Ви мені щиро не відпишете на то, а мою щирість возьмете за Бог знає що, отже лишаю до устного порозуміня, а чим скорше оно наступить, тим ліпше для нас обое. Може бисьте були ласкаві приїхати до нас в сей вторник пополудни, в четвер можемо разом виїхати звідси. Дорога тепер дуже добра і погода красна, то вже можете посвятити трохи часу і грошей, тим більше, що то може послідна жертва для мене. Та й Вам ліпше скорше щось певного знати, на що здорове тратити на даремній гризоті. А скажу Вам, що теперішний стан Вашого здоровля обтяжає мою совість, хотяй то і Ви потрохи самі тому винні. Еще раз прошу: приїдьте в вторник а тепер прийміть щире поздоровленє від щиро Вам жичливої Ольги".

Найблизчий листок із датою 29 березня 1884 р. це подяка Ольги за позичені книжки, зокрема за „Шекспіра", „Правду" задержувала ще, бо й не перечитала ще й тяжко було разом запакувати. Відішле, як довідається, коли Франко буде у Львові. Заховався й один білет Ольги з подякою за позичені книжки. Лист із 29 березня кінчиться словами: Съ поважанемъ О. Билиньска", що стверджують уже повний розрив.

Нема сліду звернених листів Франка в його архіві. Тим більша шкода, що в них були автографи віршів Франка. На підставі їх текстів можна б говорити про відгомін зносин Франка з Білинською в його літературній творчості. Хоч яка складна Генеза „Зів'ялого листя" Франка, тяжко в ньому дошукатися згаданого відгомону. Головна героїня „Зівялого листя" це звязана з низкою творів Франка (Лелюм і Полелюм. Маніпулянтка. Перехресні стежки тощо) Целіна Журовська, заміжна Зигмунтовська.

ХРОНІКА

Словацькі літературно-мистецькі нагороди. Цього року дістали нагороди ось такі словацькі письменники і мистці: поет Валентин Беняка за збірку поезій „Поштовий голуб". Письменник і маляр Янко Алекси за повість „Селянин вже на ногах". Історик літератури д-р Андрій Мраз за монографію „Ян Калінчяк". Директор словацького Національного Театру Янко Бородач за заслуги в ділянці театру. Композитор Евген Сухон за музику до драми Стодолі „Краль Святоплюк" і маляр Мартін Бенка за картину: Їде за обідом".

Смерть вченого. В Палермо помер у віці 76 літ визначний італійський поет та історик італійської літератури сен. Альфредо Чезарео.

МИХАЙЛО РОМАНИШИН

ЖЕРЕБ

Ще лиш один лук закроїть на вишневих водах небозводу мідяний таріль сонця — а кристаті липи доживуть століття. Стоять липи струнко біля себе та стрічають весну, а їх двох, молодих братів, у лип питають ради.

— Що липам! — вони думають. — У них літ сто досвіду і знання. Бурі — тучі перебули. Сонця націлувалися досхіч, і сльотах милися не раз, не два. А їм лиш весна одинацята і дванацята у вічі заглядає, та головки їм чеше, жовті, вітром.

Висить сонце над скибами — що вчора вуйко зорав волами, чорні — та у мідяні грає тарелі. (Золоті соплі капають у низ). А вони сидять під липою — під самою середньою — а в руках білого листа квадрат.

Пише мати на білому папері:

... Любий Жосифе і Міку! (Так вона їх дивно, по чужому кличе). Я в гаразді заїхала на місце. І міста великі і море широке проїхала — проплила, світа набачилась велику міць і працю маю дужу. Лиш ви мені далеко, жаль мені вас мої горобята, та з жалю не трісне серце на згадку, що для вас жити треба. То, щоб вам добре колись велося в світі, я одне порішила: Один з вас до мене приїде разом з Параскою, а другий у школу піде, у гімназію. А котрий, то я вже не рішаю. Чи то ти будеш, Жосифку співуне, чи ти Міку читуне, я не вибіраю. Даю вам самовіль оцей преважний вибір. Візьміть собі оцей листок, десь у кутку на сонці сядьте — може під липами найкраще, як було ми у трійку пересидювали — і поміркуйте. Та вирішіть справу так, щоб повік один на одного не глядів криво, щоб назавжди ви братами були любо, хоч морем розділені далеко.

Здоровить та гаряче вас цілує ваша мати Павлина.

Прочитав листа Жосиф, опісля Мік наголос повторив і спочили. Лиш липи кроками невидними ідуть у друге сторіччя, та пісню прийдешнього зеленогривами співають. У тарелі живіше забамкало над скибами опукле сонце. Хлопцям було гаряче і думка ковзла тупо: А вони ж велике вибірання на серці мають та тривожне незнання.

— Ох мати, молода мати! Навіщо ти на нас маленьких отаке велике скидаєш завдання. Не краще було тобі обрати, а нам лиш радісно послухати твого повеління.

Глянув Жосиф на липи. Молошно-зелене листя у сонці меркотить, нічого не підкаже.

Глипнув Мік на соняшні тарелі, а вони хіхочуть з нього і жмуряться на глум. Прижмурив очі і вже не гляне.

Устав Жосиф. (Листа Мікові поклав на коліна).

— Ти куди хочеш?

— Я... у світ, до мами.

— І я туди хочу

— Двом годі.

— Ти любиш книжку, іди в гімназію.

— А ти скрипці спокою не даси. Музикою будеш, як вивчишся.

— А ти мене послухай. Я старший.

— Мама пишуть, щоб було обірання любо. А ти примушуєш.

— Не буду, ні. І говорити з тобою вже не буду.

Мікові було чогось жалко. Жосиф відходить, а він гукає:

— Стривай.

— Чого?

— А вуйкові то не кажім, що роздзвинілися на обіранні.

— Не скажу.

— Дай руку.

— Давай.

Рука стиснула руку, а очі себе не бачили.

Зполудня, як вуйки вернулися з вечірні, малих уже не було. Жосиф зі скрипкою повівся „на музики", а Мік із книжкою десь пропав. Не було їх до пізна-вечора.

А, як сонце рано скоботало трави та гранатові чатиниці, каже вуйко до хлопців:

— Но, і вибрали?

ВОЛОДИМИР ЗАЛОЗЕЦЬКИЙ

МИСТЕЦЬКА ВИСТАВА

(Смольський, Нижник, Лошнів, Обаль)

„Виставці не творять якоїсь групи реєстрованої чи ідеольогічної. Їх злучив тут припадок — воля: показати Шановній Публиці свої праці за кілька останніх літ". Тими скромними словами кінчиться вступ до катальогу вистави, яку відкрили в неділю дня 23-го травня в природничому музею Наук. Т-ва ім. Шевченка. Хоч відмічуємо цю безпретенсіональність як наскрізь позитивне явище, то всеж праці виставлених малярів, головно Г. Смольського та І. Нижниківни вийшли з одної школи і мусимо признати, що атмосфера тієї школи лучить їх в одне. І хоч ріжні мистецькі еволюції окремих мистців, то відчувається добру школу О. Новаківського, яка була вихідною точкою для них. А добра школа, добрі основи заважують на творчості цілого життя мистця...

Невеликий гурток репрезентують головно праці **Григора Смольського** та **Іванни Нижник.**

Мистецький дорібок від імпресіоністичних мініятурок з Парижа аж до останніх композицій з циклю „Олекса Довбуш" дає добрий перегляд останніх етапів розвитку **Г. Смольського** від 1935-го до 1937-го року.

Найвидатніші імпресіоністичні мініятурки з Парижа, головно знад Секвани. Панує в них притьмарений колорит, без яскравих акцентів в сіраво-попелястому тремтінні хвиль і атмосфери над Секваною чи в приглушеній зелені парків на тлі сіравої палітрини монументальних будівель, в ріжнобарвних бульварах чи в нічних ефектах (Сена, кавярня Лідо) з розпливчастими хвилями світла і ховзькими рефлексами паризьких асфальтів... Все це надхнене не тільки невловимою атмосферою Парижа але і його високою малярською культурою.

Згодом поволі мистець віддалюється від паризької атмосфери. Набирає дистансу до неї і все це мистецьке переживання на чужині потапає наче в млі — як каже німецький поет „in nebelhafter Ferne". Залишаються ще сильні відгуки „глибокого мистецького переживання чужини" але внаслідок віддалі безпосередніх джерел і в новому оточенні перетоплюються ці відгуки на шляхах шукання уже нових тенденцій. Зміняються краски, модифікується імпресіонізм, родяться нові композиційні замисли, вкрадається рідний мотив, рідне оточення, рідний краєвид. Цими новими шляхами ступає мистець у двох краєвидах з Калуша — де проблискує ще наче далекий спомин, етеричність краєвидів барбізонської школи, — в добре вирівняній акварелі білих рож, в молотілці і в саді зі Шляхтинців, в яких пробиваються ніжні пастелеві кольори. Нове відношення до твердших річевих красок, помітне в живому портреті п. Вірки Савойки.

Ще дальше на тому новому шляху ступає мистець в нових композиційних спробах. В більшій композиції „Довбуш" і в ілюстраціях до оповідання „О. Довбуш". Це перші шукання нових шляхів та змагання, щоб опанувати нові проблеми. Тому мистець ще не завжди находить себе в тих початкових спробах. Велика композиція „Довбуш" виявляє ще невповні суверенне опанування засобів фігуральної композиції — також трохи за драстично схоплені поодинокі опришки.

Темпери з циклю „Олекса Довбуш" цікаві смілим простірним схопленням сцен, деякі з них трохи за яскраві в кольористиці, може через за слабе здинстансування до етнографічної предметовости.

Гр. Смольський. Пейсаж — осінь.

Гр. Смольський.

Ніч — Сена.

Іванна Нижник.

Іванна Нижник. Портрет Р. Ч.

Мусимо відмітити, що бачимо в тих останніх працях щире змагання до розвязки нових мистецьких завдань.

Інший темперамент, інше відчування краски у **І. Нижник.** І тут розвиткова лінія закреслює той сам час. Тільки що темпо розвитку спокійніше, лагідніше. Переважають портрети, пейсажі, мертва природа та цвіти. З портретів найбільш впадає в око портрет п. Р. Чорнія. Добре схоплений моментальний рух і вираз обличчя та вниклива характеристика. Як тип зовсім відмінний своїм віталізмом і скупістю характеристики портрет п. В. А. Поентілістичний портрет пані Д. Б. ще остаточно мистецько не перетворений. Він ще не цілком зіграний в кольористиці, за сильно контрастує зеленавий одяг з червоним капелюхом о льокальних природних барвах.

В пейсажах змагаються два напрями. Один старший з конкретними імпресіями кольорів і широким накладом фарб з відгуками Новаківського (пейсаж з Космача над дверима) і другий новіший з легким підходом до кольориту з мягкими ефектами. До найкращих картин того роду належить „Пляжа", де ніжність мягких красок перебивають інтензивні кольорові плямки. Як сильно віддалилася ця нова манера від кольористичних імпресій, про це свідчить порівняння цих пейсажів (пляжа, Зимна вода) з пленером двох сидячих жінок серед ситої зелені дерев під вібруючим промінням безпосереднього соняшнього освітлення. На місце кольористичної імпресії маємо свідоме компонування в красках, тонах, льокальний предметовий кольорит заступає композиція та інтензифікація красок.

Іванна Нижник. Портрет О. Н.

Справжньою малярською культурою визначаються мертві природи.

На нові шляхи життя

УВЕДЕ ТЕБЕ ЛЬОС
1-шої КЛЯСИ
39. КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ
З КОЛЄКТУРИ
НАДІЯ
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЛЕҐІОНІВ 11

— Не вибрали — каже Жосиф.

— А чому не вибрали?

— Важкий вибір, не здужаєм так скоро.

— То лиш спішіться. Я не поможу, так хоче мати. Ідіть лиш і подумайте. Я листа напишу.

І знову ті самі липи, що перейшли поріг століття і у нове, незнане помандрили. Роси на них, шкляні перли, сонце сушить, не дасть пошклитися. Вітру, то ні кришинки, ані жару. Любо думати.

Знову промовив Жосиф старший, а Мік плічми об липу сперся.

— Тож кажу вдруге, вибірай, що хочеш.

— А ти що вибрав би.

— Я вже сказав.

— І я своє.

— І не любо тобі паном стати, у ґімназіях вивчитися на людей? Скажи?

— А у світ поїхати, в міста великі і до мами то не любо?

— Любо, ще й як.

— Обох не візьмемо. Одне тобі, мені друге.

— Отож.

— То й що буде?

— Не знаю.

— Хіба піду і скажу вуйкові, що годі вибрати. Хай пишуть, як знають.

— Хіба...

Жосиф неохіть потюпав до сінешних дверей, а йому навздогін закликав Мік:

— Стривай!

Жосиф два кроки і вже біля нього:

— Кажи!

— Маю спосіб.

— Який?

— Жереб.

— Що це?

— Такий вибір. Знаю з книжки. Нікому не буде кривди.

— Хочеш?

— Давай!

Мік зложив у десятеро незаписану сторінку маминого листа і покраяв на шматочки. (Жосифові горіли очі).

— От ґлянь! А тепер на одному кусникові напишемо... Щоб то написати...

— Пиши: Америка.

— Добре. А на другому напишемо: ґімназія.

— Добре.

— А тепер всіх десять куснів звинемо у тубки, тричі помішаємо у шапці і будемо вибірати. Кому припаде яке слово, те й вибере. — Гаразд?

— Хай!

— А не буде кривди?

— А тобі?

— Ні!

— І мені.

— Давай!

Накрутили тубок і замішали. Перший сягнув Жосиф Розвинув, квиток порожний. У Міка теж був пустий. При другому у Жосифа дрогнула рука, та квиток був порожний. У Міка зашарілися щоки, але й у нього був квиток порожний. На третьому, Жосиф ахнув відверто. Квиток знову порожний. Мік вагнувся:

— Чогось не йдуть записані.

— Тягни, прийдуть.

Мік тремтяче устромився зором між тубки. Нічого не видно. Ні липи не підкажуть — шумлять, ні сонце не порадить — тарелями дзвонить і жмуриться, лиш ти один вибірай, самітний.

Устромив пухку руку і підняв перший з краю.

— На, розвий.

— То твій, не можеш?

— Чогось гаряче, розвий.

Жосиф розвинув братів квиток, а там стояло: ґімназія.

Жосифові пів крока до порога, а Мік, горіючи, за ним прямцює неохоче

— Вуйку, вже вибрали!

— І як?

— Мік у ґімназію.

Вуйко сині ліхтарні на хлопцях повісив і поспитав:

— А добре вибрали, братерськи.

— Так, братерськи!

— Братерськи, Мік?

А той затявся і чогось ікається. Жосиф потрутив.

— Братерськи, вуйку.

— Як так, то поцілуйтеся, най виджу.

Жосиф Мікову шию захватнув у долоні, а на личко кладе гарячі плости. Лиш Мікова голівка чогось у пазуху преться, бо йому ліве око зашалілося, а з нього сльозинка на круглаве личко котиться.

А вуйко клеїть листа.

Виразисто ядерно виступають „Гарбузи“ — в мягких тонах віддані „овочі“. В квітах зарисовується ясно розвиткова лінія: від натуралістичного імпресіонізму до щораз інтензивнішого палахкотіння красок...

Олег Лошнів. Портрет О. Н.

Спільна риса Смольського і Нижниківни і цілої школи Новаківського це те, що мистецький розвиток відбувається не в наглих скоках, але в послідовному змаганні з назріваючими проблемами. В тій площині відбувається в них розвиток від натуралізму до нових анатуралістичних тенденцій новітнього мистецтва.

Біля тих двох головних представників вистави групуються акварелі, рисунки та дереворити **О. Лошнева** та **П. Обаля.**

Відмічуємо студію до портрету О. Новаківського, О. Лошнева та кілька свіжих в кольорах акварельок, (деякі за металеві, за тверді). У Обаля справді майстерно виконані дереворити домінують рішуче над колірови-ми рисунками.

Олег Лошнів. Осінній день (аквареля).

Розміщення картин на загал дбайливе (за винятком кімнати з дереворитами Обаля). В катальозі брак тільки зазначення техніки і дат повстання поодиноких мистецьких творів.

На загал при всій своїй безпретенсіональності вистава творить культурний ансамбль з наскрізь додатним враженням. Вона доказує, що учні школи Новаківського не вгинаються під балястом великої спадщини але в шуканні нових доріг, випосажені доброю основною школою ідуть до розвязки нових мистецьких проблєм.

Петро Обаль. Дереворит.

ПРИ ЧИТАННІ КНИЖОК І ЧАСОПИСІВ
НЕ МОЖЕТЕ ОБІЙТИСЯ
БЕЗ НАЙКРАЩОГО ІНФОРМАТОРА,
ЯКИМ Є
КНИГА ЗНАННЯ
УКРАЇНСЬКА ЗАГАЛЬНА ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ
ЗАМОВЛЯТИ
ВИДАВНИЦТВО УЗЕ —КОЛОМИЯ

МУЗИКА

ПОПИС УЧНІВ

філій Музичного Інституту ім. Лисенка

У днях 22-го та 23-го травня зїхалися найздібніші учні філій Музичного Інституту ім. Лисенка, щоби познайомити столицю із працею, яку ведуть учителі по філіях для піднесення музичної культури. То, що впадало в очі — це велика кількість дуже здібних та талановитих дітей, яких совісно й доцільно ведуть їх учителі. Тільки у двох чи трьох випадках на двацять девять була слідна недостача підготови може получена з за важким підбором матеріялу, зрештою загальний рівень продукцій дуже добрий, а то й визначний.

На першому вечорі виступали молодші, одно менше від другого, та разом з тим одно здібніше від другого. Солідно підготовані Лярисса Трач та Ю. Цебрівський зі Станиславова, дуже здібні дрогобичани Л. Сольчаник, Галя Созанська та технічний талант Юрко Созанський. Представники Перемишля челіст Гринишин та скрипак Заболоцький вибивалися понад загальний рівень. Фортепіянове тріо Гайдна, яке вони виконали разом з П. Демчуком випало куди слабше, як їх сольові продукції. Дуже добре й гарно грали на фортепіяні Любомир Ковалів та, особливо, Люба Коссак, на скрипці Б. Запутович із дуже гарним тоном та досить чистою інтонацією. Добре грали теж ученики яворівської філії Іванна Фільц (на нижчих роках мало учеників грає чисто на скрипці) і Ярема Крвавич. З деяким трудом виконала своє завдання О. Олійник із Тернополя, що мала перед собою за тяжку для неї технічну проблєму в ритмі трубкової фанфари в скерцо Мендельзона. Інші представники Тернополя вийшли на тому вечорі без закиду (в першій мірі Ярослава Гринкевич, як теж Оксана Клим). Загалом, порівнююче, рівень першого вечору дещо вищий від другого.

Жалую, що не чув, як грав на другому вечорі талановитий Ігор Лесик зі Стрия. Другий стрийський ученик Ол. Рудницький, технічно дуже розвинений, має загалом дуже чисту інтонацію. Не чув я теж Б. Зубаля зі Станиславова. За те чув, нажаль, О. Микуловича з Яворова, що грав дуже нечисто й непорядно. Натомість ученики фортепіяну Борис Крвавич та Роман Фільц трималися досить добре. Чисто й поправно грав М. Дуда на чельо, незвичайно здібна піяністка О. Вахнянин (Шопен: Колисанка) та технічно здібна, але музикально зовсім не зрівноважена учениця конц. курсу Пепіта Альткорн із Перемишля. Високий рівень виказали оба скрипаки з Тернополя Роман Гураль та Іван Качмарчук, без закиду грала Олена Клим на фортепіяні.

Тяжко входити в подробиці гри при такій величезній кількости виконавців (28), дарма, що багато з них заслуговувало би на докладніше обговорення.

Наприкінці замітка: вразив мене факт, що в той час, коли плекання інструментальної музики (щоправда обмеженої нажаль тільки до трьох інструментів: фортепіяну, скрипки та челя), набирає щораз більшого розмаху та й ведене воно доцільно. — прикро вражає брак плекання співочої культури в народі, що давно розреклямував себе за найбільше співучого. На попис приїхала одна учениця співу Оксана Николишин із Коломиї. Інші філії не дали по собі пізнати, чи вони присвячують належну увагу співові. Голос вимагає довголітнього школення, як кожний інструмент, і не треба нікому доказувати, яка величезна ріжниця між „поставленим“ і сирим голосом. Такий стан як тепер, довгий час буде робити труднощі організації української опери, а більшість хорових продукцій буде така, як досі: „ревуть собі, співаючи“.

Мабуть по філіях іще гірша справа із грою на деревляних та бляшаних інструментах, самих по собі і шляхотних і рівнорядних із іншими інструментами. Ця справа набирає особливого значіння у нас, що ще досі не маємо своєї симфонічної орхестри.

Роман Сімович.

Приймаю пацієнтів у моїм заведенні у Львові, вул. Сикстуська ч. 17. Тел. 265-73. від 9—1 і від 3—6·30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, золоті. плятинові і емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуки, і в нержавіючій сталі. Полекші в сплатах — — — —
НАСС

РОМАН РОМЕН 4

Над Евфратом

— Не треба, не треба, Лейле. Ми побачимо.

— Ми нічого не побачимо. Сьогодні ввечір він мусить сказати.

Вона замовкла охляла, ніби говорила цілої пів години. Лиш груди швидко хвилювали під цупкою, огнисто-кольоровою кацабайкою.

Довго вони мовчали і дивилися на мутні хвилі вод, мабуть тому, що їхні душі, збурені повінню почувань, були такі похожі на цю ріку.

І вже хлопці кричали що-сил, знуджені довгим очікуванням на кавун, вже кидали камінням до них, а вони ще не чули.

Великий камінь бахнув у воду перед носом Халіля й обдав його бризками. Аж тоді отямився Халіль.

Він шепнув:

— Я буду.

Дівчина нічого не відповіла, тільки рвучко повернула до нього голову і значуче глянула йому в вічі.

Тихим, широким кроком ішов Халіль до товаришів, несучи на долонях розрізаного кавуна.

III.

Вечоріло. Затихла східня гаряча тяга, що ніби з далекого вулкана, дихала жарою й сушила все кругом на землі. Вже висохло все, що зберігало в собі хоч краплину води — і тоді тяга затихла. Лиш важке, томляче повітря повисло над землею. А від ріки несло свіжим холодком.

Від сірих, високих комишів над водою лягала тінь до куренів, а від куренів далеко в сухий степ. На широкому дворищі, поміж ліпянками, що ніби ящурині норки обсіли кругом дворище, жінки в яскравих і білих намітках на головах, здіймали з гарячих, залізних плит паляниці, обтріпували пальцями та обтирали полою, а потім дули віддуваючи губи до краєчка сонця. Наклавши на руку паляниць несли їх в хижину.

Далеко в степу ворушились в хмарах пилі череди овець і ослів, а на плоских покрівлях хижин виростали стрункі постаті бедуїнів у голосно-цвітистих одягах.

Це найщасливіший і найвеличніший момент для степовика стояти на даху своїх хоромів, коли заходить сонце і купати свою душу в чистому плесі думок. Коли ввесь світ кладеться спочивати, лягає спокій і на душу степовика. Із рідної покрівлі глядить він на далекі горизонти рівної Мезопотамії, а його серце розростається, як ці горизонти. Кладеться сонце до постелі і загоряється захід червоним вогнем. В цьому вогні читає бедуїн поему минулого дня, минулого життя, поему рожевих надій на завтра. В день сонце горіло, гріло, палило — воно працювало. Під захід воно вже не працює. Воно спалахує червоним полумям — воно молиться. Червона полумінь, що не палить, це думка. Молиться і бедуїн, зеднаний кожною частинкою свого тіла з природою що виколисала його, свого сина.

В тихій контемпляції йому стає легко, він робиться безтілесний і лине до своїх предків, що зачинають тліти блідими зірками на небі, долині Аллаха. Вони тут жили тисячу років тому, інші теж будуть завтра жити. І степ завжди буде шелестіти сухою травою, той степ, що похоронив могутній Вавилон, велику Ніневію. І ріка буде нести свої каламутні води до моря, та ріка, що бачила багато і багато понесла в море забуття. І забере його степ до себе, бо вже і тепер його руки пахнуть землею і зникне він, як та краплина води на сонці, в степу, на цій гарячій долоні великого Аллаха.

Степовик тратить почуття часу, почуття дійсности. Він забуває ті слова молитви, що вчив його Могамед і він молиться без слів, без думок, німо зеднуючись з природою. Вона сама говорить за нього.

Стоїть на покрівлі Нур-Алі, стоїть довго, непорушно. Його зір летить за рікою, що зникає в попелястій далині степів, ніби велитенський срібно-мідяний вуж заривається в піски сухої пустині.

По оселі несеться з найвищої покрівлі:

— Льо-ілльога гілляльо-о-о!...

Відгомін страстного, щебетливого голосу йде в степи:

— О-о-о!...

За ним відзивається другий голос, там третій і кожний в іншому тоні. Стелиться низько шовковий баритон, тремтять високі трелі сопілчатого тенора. Тут патос, там молитва, а там смуток.

— Могаммедан расуралльо-о-о!...

— ...ашадо анна аліян віліонльо-о-о!...[12])

— О-о-о-о!...

Вже стелиться по ріці фіолетна мряка і заграва на заході блідне, коли змовкає спів, і оселя оживає новим гомоном.

Хазяйки доять овець, що юрмою ждуть своєї черги, бекаючи неспокійно. Кожна підходить привично під дійницю і розставивши широко ноги віддає молоко, скупенький запас, що назбирався за ввесь день від горсточки сухого зілля.

У повітрі пряний запах свіжого, парного молока і хліба.

Не чує нічого Нур-Алі. Він задивився на ріку і вечірня молитва заворожила його. В Алі молитва — це думати про своє життя, бо про життя інших він не зумів би ніколи думкою досягнути. За водою ріки проходило його дитинство, його молодість і зрілі роки. Та сьогоднішній вечір це особливий вечір для нього. Горіло сонце пурпурою і його душа кипіла вогнем пристрасти. І дивно було йому, звідки взялося те чуття, якого він не ожидав в житті, і якого задавити ніяк не може.

Прекрасні леґенди кочівничого життя ожили тепер перед ним і заграли в повітрі образами, що запирали віддих у грудях. Стара невільниця з півночі, вірменка, співала йому пісень, коли він гуляв свавільним хлопчиною у богатого батька. Може вона вкинула в його душу зерно чужої отрути, що аж тепер кільчиться і рветься наверх. Згадав Алі — співала вірменка про блукаючого юнака, що ходив від оази до оази, від знахора до знахора і питав за ліком від любови. Серед ночі у пустині задержав юнак каравану і сильним голосом питав, чи може вмерти людина від любови. І хто щасливіший, чи той, що зазнав її хоч один раз, чи той, що не знав її ніколи?... І проходила мовчки каравана і ніхто не озивався до нього ні словом.

Йому здавалося тепер страшним входити в старість і не зазнати того чуття, людського чуття, бо про нього розказують леґенди та пісні. Його не любила ні одна жінка. Бо хіба можна назвати любовю ту рабську служавість його жінок, що ніколи не скажуть слова спротиву, а на його пестощі ждуть, як собака жде, щоб хазяїн її погладив.

Він іще досить міцний і здоровий. Він богатий і непоганий. Йому здавалося, що це легко здобути любов своєї вихованки Лейлє. Вона не могла ожидати від життя чогось кращого. Йому здавалося, що вона буде рада його залицянням і полюбить його, бо не рабську відданість, а любов хотів він у ній воскресити.

Засліплений не бачив пропасти, що ділила його від молоденької дівчини. Бо тільки показав своє правдиве обличчя, як стрінув спротив і приховану чужість, перешкоду, якої ніяк не міг побороти.

Вчора сказала Лейлє, що зробить йому сьогодні несподіванку. Може надумалась, може рішила стати його жінкою? Сьогодні вирішиться все.

Нур-Алі хвилювався. Його обличчя було в легкому жарі. Він думав, як гарно булоб мати молоденьку жіночку, яка його полюбила би. Він ще раз відмолоднів би й любив би її краще та ніжніше, ніж якийсь молодик. Колиб вона це зрозуміла, дурненька!

— Ей, абі, абі[13])... Чого ти чіпиш там, як сова?...

Веселий, дівочий голос, ніби свердок, дзвенькнув біля нього внизу. Алі стрепенувся, аж засміявся зі себе, так далеко забув за ввесь світ. А тимчасом —

Під ним стояла сміючись Лейлє з високим, глиняним горщиком на голові, повним пінистого, запашного молока.

Алі трошки озлобився. Не через сову. Кілько разів він просив її, щоб не звала його батьком, а вона, як навмисне, дразнила його. Але не міг сердитись на Лейлє в цей час, така вона була прекрасна, розісміяна. Він затупцював і заторопився на покрівлі.

— Я зараз, Лейле, зараз, чого там ще...

На розісланому килимі на долівці, в великій мідяній мисі, димився бренч[14]) із тіном,[15]) стояв брік[16]) з лебним[17]) а в маленькій примітивній пічці в углу закипала вода для чаю.

Продовження буде.

---

[12]) Мусулманське боеве гасло в медин. діялекті.

[13]) аб — отець.

[14]) риж.

[15]) фіґа.

[16]) посуда з вузькою шийкою.

[17]) квасне молоко спец. приготовлене.

МОРОЗИВО

Львівські крамниці:

вул. ЛИЧАКІВСЬКА ч. 19.
вул. РУСЬКА ч. 20.
вул. ГОРОДЕЦЬКА ч. 93.
вул. САПІГИ ч. 21.

ЛІТЕРАТУРНІ ПАРОДІЇ

Федь Триндик. **Літературні пародії.** Шаржі, епіграми, гуморески. Обгортку рисував Лев Сенишин. Видавництво „Гумор і Сатира". Ст. 32.

Ця невеличка книжечка викликала зацікавлення з двох причин: це перша книжка автора, що до того дав себе пізнати як талановитий фейлетоніст, подруге-ж: літературний ріл, що його вибрав Федь Триндик на свій книжковий дебют, — пародія — у нас, на ЗУЗ, дуже рідкий.

„Пародія — за дефініцією д-ра Г. Реля[1]) — це поезія, що намагається іншу, поважну зробити смішною таким робом, що точно наслідуваний зовнішний вияв (форму) наповняє іншим, непідхожим тут змістом". Отой непідхожий до форми зміст, без уваги на те, який він, викликує веселість, тому пародія належить до роду комічних творів. Ясно, що комізм пародії гостріший а й сама пародія вартніша, коли її зміст краще підібраний.

Коли мова про зміст пародії то тут нема ніякого правила, що означувалоби характер того змісту у відношенні до пародіованого твору. Той зміст може бути ріжний, та все-ж пародія тим краща, коли її зміст, хоч зовсім інший, раз-у-раз нагадує нам зміст первовзору. Згадаймо хочби Маковееву пародію Шевченкової „Катерини" (у тієї Катерини хата на помості) і Шпиткову Шевченкового „Садок вишневий коло хати".

Триндик вибрав для своїх пародій твори наших сучасних авторів, старших, молодших і наймолодших — разом девятнацять. Його підхід до первовзорів неоднаковий. Часом пародіює один, точно означений твір якогось автора, то знову його пародія є до деякої міри синтезою творчости пародіованого письменника, при чому вибирає для пародії форму, що тільки в загальному того автора характеризує.

В одному і другому випадку автор пародій мусів в першу чергу схопити найсутєвіші прикмети форми і стилю пародіованих авторів. І це йому у багатьох випадках вдалося. Коли ви того автора знаєте, то напевно пізнаєте його з перших рядків Триндикової пародії.

Дуднять кастильських львів важкі ко- [пита
і хмуро зорить граф де Тромтадур:
там — в скельнім замку біла Маргарита
й Юрко де Борн, жорстокий трубадур.

Це-ж викапаний Косач. Або хіба по цих кількох реченнях ви не пізнаєте Й. Т. Підляшецького з його „гемонським" стилем:

„У студента — скажемо Шума — тіснувато було. Грошиків, просто обмаль. Он як.

Воно, що й не казати, ніяково ідейній, скажемо, людині без грошенят.

Просто душиться ця ідейна людина з браку цієї. сказати б, гемонської фльоти".

Може наслідування форми і стилю не у всіх випадках такі вдалі, то все ж у Триндика як пародиста треба підкреслити його незвичайний дар вглиблюватися у пародіований твір і автора та небуденний хист підмічати найнезамітніші, але ж які характеристичні для якогось автора стилістичні подробиці. Вслухаймося нпр. в Ольжича:

Він воїн був і вождь племінний.
В його наметі шкуряному
Стояв маленький бог камінний —
Божок від боїв і від грому.

У цю — в більшій частині — добре схоплену і засвоєну форму Триндик вкладає здебільша сатиричний зміст. Авторова творчість а то й він сам як людина — оце предмети Триндикової сатири. Ця сатира може не всюди однаково гостра, може не всюди витримана на однаковому рівні, але у кількох місцях вона незрівняна. Під тим оглядом до найбільш удалих треба зарахувати пародію, особливо її початок, вірша М. Рудницького, що був свого часу надрукований в „Назустріч" п. н. „Соняшні скоботи".

Майстер від критики
літературної
всім даю притики
часто задурно я.
Тут злі метафори,
там лише наміри,
той Кнута Гамсуна
є плягіятором.
Я лише сам унагляднюю приміром,
як оперується
ритміки виміром.

Теж удала — це пародія на оповідання нашого наймолодшого автора Василя Ткачука. Тут — як може в жадній іншій Триндиковій пародії — зібрані три елементи доброї пародії: досконало схоплена форма, сатира і гумор.

— Васи' !
— Що де' ?
— Що ти так сніско шкрибаєш?
— Це є такі історії, де', як у цего з Русова... Памньитаєте, де'?
— Памньитаю. Так віписуєш окоментно?
— Зміняю, де'. — У цего є: „На заході чорна хмара закаменіла", а в мене: „На заході чорна хмара причепуриласи"..
— Аді! — так ненька". І т. д.

Ціла ця пародія, витримана від початку до кінця у стилю, чи не найкраще характеризує талант Триндика як пародиста.

До кожного пародіованого автора Триндик додав коротесенький вступхарактеристику. У багатьох випадках ці вступи дуже дотепні, хоча декуди трапляються нопотрібні переборщення.

Цілість — культурна, інтеліґентна поява, що добре рекомендує талановитого автора. **О. Дніпровський**

[1]) Є. Ю. Пеленський. Українська літературна пародія. Львів, 1934, Ст. 8.

Плоди першої декади

Перші десять днів тягнення четвертої кляси трицятьвосьмої Клясової Льотерії дали обильні плоди у виді численних великих вигранх.

У тому часі впали дві виграні по 75.000 золотих, на числа: 72737 в Перемишлі і 84967 в Лодзі. Власниками окремих чверток тих льосів були робітники, ремісники, вчителі та урядовці.

По 50.000 золотих виграло загалом пять чисел, а саме: 103919, 31656, 39291, 24518 і 172413.

Одна з чверток того останнього числа находилася в руках **п. Пелягії Стодольної** з Дзялдова.

Зпоміж шести вигранх по 30.000 золотих згадаємо число 167310, що власничкою одної його чвертки є п. **Владислава Таранівна,** домова робітниця при вул. Сенкевича 1 м. 26 у Варшаві.

Що химерна богиня Фортуна обдаровує симпатією тих, що дотримують їй віри, свідчить про те наглядно ось який випадок:

Пан **Йосиф Порвол,** син хліборобa рибніцького повіту на Горішньому Шлеську, прибув до Варшави шукаючи праці. Бо десятигектарове господарство не могло виживити численної родини, що складалася з батьків і девятеро дітей — пяти дочок і чотирьох синів.

Прибувши до столиці п. Порвол зробив дуже сміливий крок: оце зі своїх невеличких засобів, таких невеличких, що мусів продати останнє убрання, купив цілий льос до першої кляси біжучої Льотерії. З великими зусиллями встиг долізти до четвертої кляси і ото в девятому дні тягнення на його льос ч. 63475 впала виграна 10.000 золотих. Чим є та сума для п. Порвола зрозуміють найкраще ті, що так як він не мають постійної праці і мусять жити з дорибочних заробітків.

Пан Порвол має намір з вигранх грошей сплатити свою родину і перебрати господарство на себе.

В дні 31 ц. м. відбудеться льосування головної виграної у висоті міліона золотих. Хід тягнення буде трансмітований через радіо.

Поза тим в колі залишилися ще виграні по сто тисяч, сімдесятьпять тисяч, пятьдесять тисяч золотих як теж багато інших.

ПЕРЕГЛЯДАЮЧИ „ДЗВІНОЧОК"

Один за одним переглядаю і перечитую останні числа дитячого часопису „Дзвіночок". Вдаряє свіжість і легкість змісту їх. Чи це історичні оповідання, що зручно, приступними картинами навчають дітей пізнавати нашу історію, нашу традицію (і тому такі оповідання необхідні), чи історичні поеми, чи оповідання з нашого побуту, звичаїв, з природи, вірші й віршики, образки з техніки — усе вам таке добірне і живе, що ви помічаєте, що цей дитячий часопис у нічому не уступає таким часописам інших народів Европи. Вся лектура в „Дзвіночку" подана зі сентиментом, повчально. Є й необхідний дотеп. Кожне число доповнене співанками з нотами, загадками, розгадками, листуванням з маленькими передплатниками. Кожне число цікаво ілюстроване. Читаючи, вичуваєте, що ті, які редагують „Дзвіночок", роблять це з правдивим розумінням душі дитини, її потреб знання, яке дитина повинна діставати завжди у такій, а не іншій формі. А що найважніше: редагують цей часопис із повним запалом.

м. о.

НОВІ ВИДАННЯ

Надіслані до Редакції книжки занотовуємо в цій рубриці. Рецензії вміщуємо тільки на книжки, які ми дістали в двох примірниках.

ПОЕЗІЯ

Юрій Клен. **Прокляті роки.** Накладом Вістника. Львів, 1937.

Федь Триндик. **Літературні пародії.** Шаржі, епіграми, гуморески. Видавництво „Гумор і Сатира".

ПОВІСТЬ, ОПОВІДАННЯ, НОВЕЛЯ

Сальваторе Фаріна. **Любов оповита брехнею.** Переклав Михайло Отроверха. Бібліотека „Діла". Львів, 1937.

З. М. Кудей. **Гуцульська Республика.** Повість. Авторизований переклад з чеського Юрія Роїка. З передмовою М. Гнатишака. І. частина. „Українська Бібліотека". Львів, 1937.

Вячеслав Будзиновський. **Козак Шуба.** Історичне оповідання. Накладом Дешевої Української Бібліотеки. Львів, 1937.

ПОЛІТИКА, ПУБЛІЦИСТИКА

Беніто Мусоліні. **Доктрина Фашизму.** Переклав Михайло Островерха. Накладом Богдана Кравцева. Львів, 1937.

МОВОЗНАВСТВО

Василь Сімович. **Про поголоснене українське „л".** Відбитка з „Записок Наукового Товариства ім. Шевченка". Львів, 1936.

ДИТЯЧІ ВИДАННЯ

Франц Коковський. **Сірі герої.** Оповідання з недавньої минувшини. Видавництво „Світ Дитини". Львів, 1937.

Антін Лотоцький. **Отрок князя Романа.** Історичне оповідання. Бібліотека для молоді „Ранок". Видавець Іван Тиктор. Львів, 1937.

Франц Коковський. **Лемківська слава.** Оповідання з часів татарських нападів. Бібліотека для молоді „Ранок". Видавець Іван Тиктор. Львів, 1937.

РЕЛІГІЙНІ ВИДАННЯ

О. Маркіян Марисюк ЧСВВ. **Чи Христос справді воскрес?** Бібліотека релігійної освіти. Видавництво ЧСВВ. Жовква, 1937.

ЖУРНАЛИ

Гуртуймося. Ілюстрований національний квартальник. Рік видання III (IX). Ч. 1 (19). Січень-Березень 1937. Софія, Болгарія.

Літопис Бойківщини. Записки присвячені дослідам історії, культури й побуту бойківського племени. Рік VI. Ч. 9. Самбір, 1937.

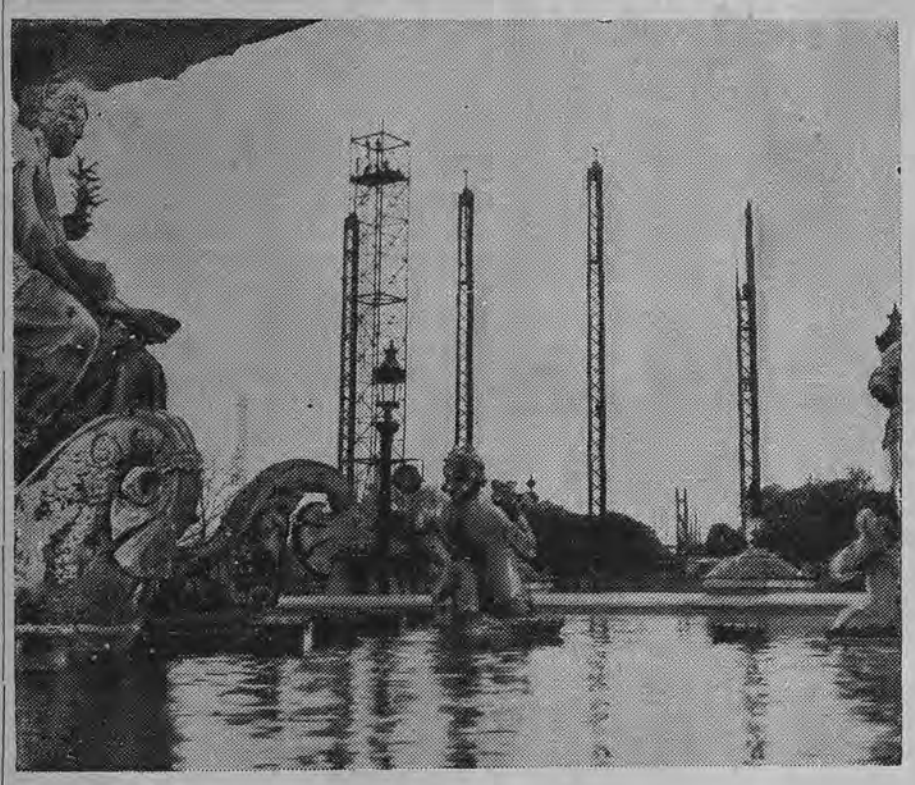
Українська Книга. Місячник присвячений бібліольогії та бібліофільству. Ч. 3. 1937. Львів.

Калосьсе. Беларускі літаратурна-науковы часапіс. Год. III. Кніжка 1 (10) 1937. Вільня.

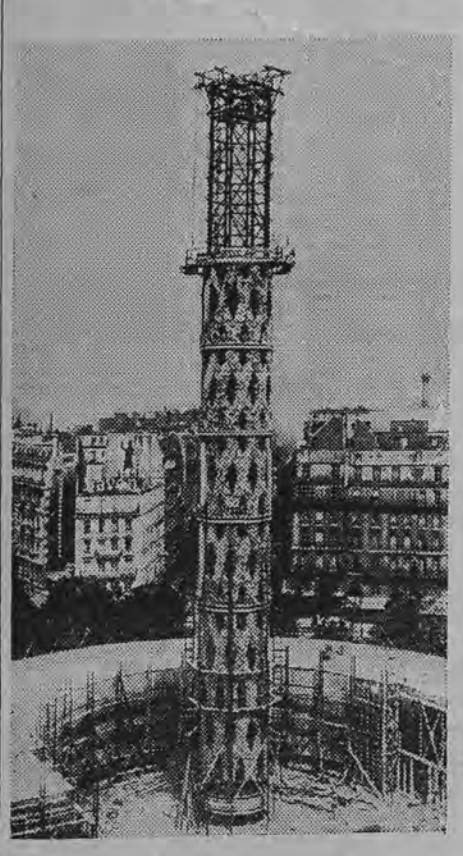
В ПАРИЖІ...

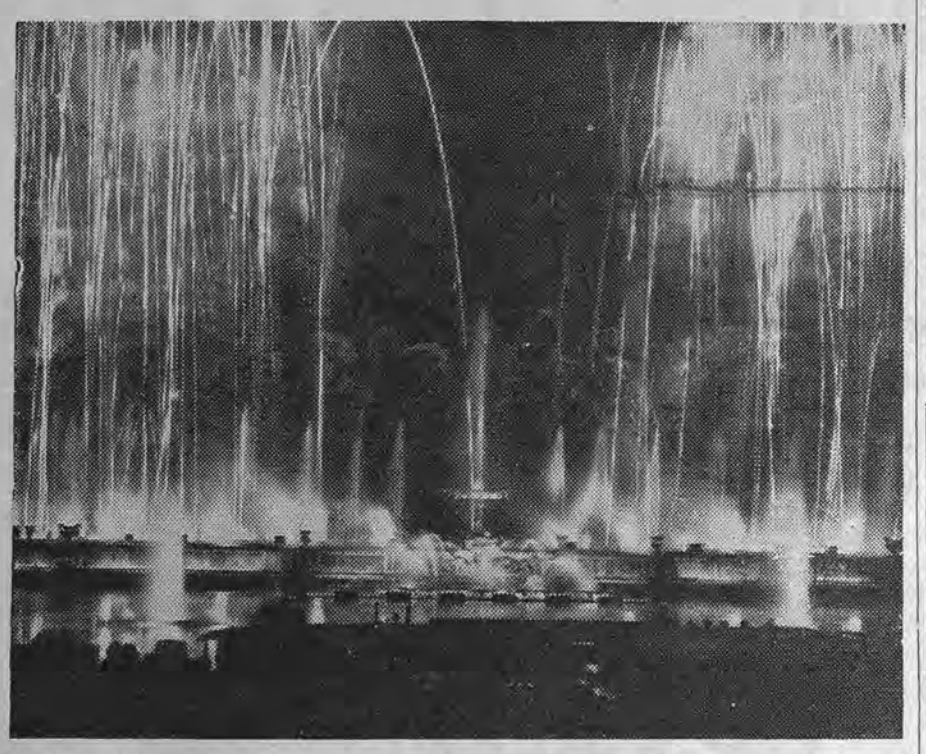
ВИСТАВУ ВЖЕ ВІДКРИЛИ

Паризька вистава відкрита, хоч не всі павільони готові. На наших образках: Монументальна брама на терени Вистави, від майдану Згоди, перед остаточним викінченням. Направо: Багато ілюмінована вежа Айфля.

Зліва: „Памятник мира" на терені Вистави перед остаточним викінченням. На ньому виписані у всіх мовах світу гасла, що пропагують мир. Направо: Чудова ілюмінація Версалю в часі традиційного свята ночі.

Вїзд Богдана Хмельницького до Киева

великий образ М. Івасюка люксусове видання, розмір 80x70 цм. ціна 12 зл. у всіх книгарнях.

Іван Павлик,
Львів, Ринок 10 (Просвіта).

КОЖНА ДИТИНА – ҐЕНІЙ

— Ну, знаєте, та це надзвичайне!

— А я вам кажу, що з тієї дитини буде... — і тут ви можете почути найбільш несподівані професії, що ними на думку ма-

Що передбачує рисівник?
ЛІРИЧНИЙ ТЕНОР.

мів і теточок будуть у майбутньому займатися їх потіхи.

Одна усмішка, один рух ручкою — все те достаточні познаки, що маленький Асьо буде великим актором чи ґенералом.

— Ні, ні, глядіть на той погляд! — Чи я не кажу? Та то ж буде перша зальотниця!

Бог святий знає, чи малій Люні хочби тільки думка мигнула про те, щоб залицятися чи зальотно посміхатися, — але теточка, що обсервує її і завжди щось нового в ній знаходить, так вирішила і годі. Щастя, що ті вирішення не довготривалі. За день, ба, навіть за годину їх назбирається більше.

Один старий добродій — до речі, нежонатий — твердив жартливо, що кожна мама бачить у своїй дитині ґенія. „Сказала дитина „сонце“ — сміявся він — ото, вже радощам та дивуванням немає кінця-краю.

— Подумайте: сказала „сонце“. Яка мудра дитина!

Яка шкода, що наша память не сягає аж до нашого найраншого дитинства, до нашого немовлячого віку. Цікаво було б нагадати собі той час, коли ми почали розуміти мову матери та й самі пробували вимовляти перші слова, висловлювати свої думки.

Що передбачує рисівник?
БОРЕЦЬ ЗА ЖІНОЧІ ПРАВА.

Нажаль все те закрите перед нашою свідомістю і тільки обсервуючи наших найменших догадуємося:

— Певно і я був такий, певно і я так починав говорити.

А може радше не здогад, тільки запит:

— Цікаво, чи і я такий був?

Від моменту, від якого наша память зберегла наш образ, добре себе знаємо і тому тим важче можемо уявити собі себе у немовлячому віці. Ще хіба світлина могла б тут бути деяким свідком. Але світлини мало. Вона ж нічого не каже про нашу вдачу, темперамент. А це ж найважніше!

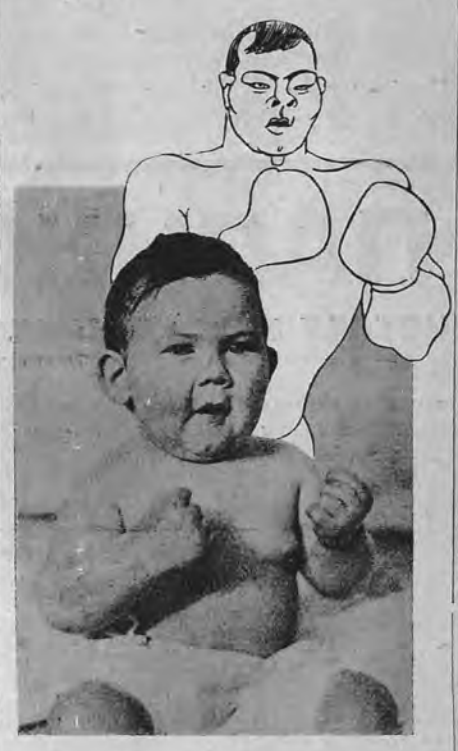
Хоч не знаємо нічого про те — якщо батьки нам нічого не розказали — як ми розвивалися, то все-ж чомусь завжди нам здається, що якось воно мабуть не легко мусіло приходитись. Бо ж добре знаємо, як то важко воно і тепер нам з дечим приходиться. Ми свідомі того зусилля, яке вкладаємо у вивчення чи засвоєння того чи іншого і наглядно бачимо наслідок того зусилля. У дитини ж ми бачимо тільки наслідок.

— Знаєш, Нусьо сказав нині...

— Що ти кажеш...

— Подумай, така мала дитина!

Але ми не маємо ніякої уяви про те, як працює мала головка, кілько зусилля вкладає дитина у те, щоб добути такий чи інший осяг у своїм розвитку. Тому нам так дивно, що дитина „так легко“ засвоює мову, так легко розуміє і це і те... Від того до думки про ґеніяльність недалеко.

Що передбачує рисівник?
КУЛАЧНИК.

Між дітьми нема ґеніяльних винятків. Кожна дитина — ґеній в очах найближчої родини, особливо бабусі, мамусі і теточки. Ґеній у майбутньому. Оті передбачування майбутньої ґеніяльности дуже дотепно схопив у своїх рисунках один німецький рисівник. Пішов слідом передбачливих теточок, що з одного словечка дитини роблять далекойдучі висновки. Деякі пози чи види обличчя малих громадян він використав, щоби накреслити сильветку майбутнього вигляду

Що передбачує рисівник?
КОРОЛЕВА КРАСИ.

чи навіть означити майбутню професію.

Але справді, чи обсервуючи малу дитину можна сказати щонебудь про її майбутнє?

Відповідь на це питання така ж як і на питання, чи з руки можна виворожити людську долю Безумовно, якщо між лініями долоні і рисами вдачі є якийсь звязок, то знаючи вдачу людини можна багато сказати про те, як їй може вестися у житті. Вдача й темперамент дитини зазначуються від першого року життя. Пильний і вдумчивий обсерватор може робити справді дуже цікаві помітки, висновки й навіть заключення на майбутнє, алеж все це таке далеке від справжнього передбачення долі.

У цьому питанні можна б багато вияснити, якби виховники, от-

Що передбачує рисівник?
РУХОВИЧКА.

же в першій мірі батьки, робили систематичні помітки з розвитку дітей почавши від першого року їх життя. Але робити помітки мало. Їх робить майже кожна мати — хоч і не записує — та розказує про те своїм найближчим та знайомим. Треба ті помітки конче записувати, бо незаписане швидко забувається, а згодом перевірити, що з наших передбачень, зроблених на підставі поміток, справдилося.

Цікаво було б, якби дехто з виховників, отже батьки чи вчителі, написали нам щось з тієї ділянки на підставі своєї життєвої практики. Радо це надрукуємо на сторінках нашого журналу.

РОБІТНЯ ЖІНОЧИХ ОДЯГІВ

Осипи Остаповичевої

Львів, Малецького 10. II. п.

Шовкові і вовняні суконки, комплети і т. д. за останніми заграничними зразками з власних і принесених матеріялів по конкуренційних цінах. — Виконання першорядне й точне. — На складі заєдно оригінальні віденські взори.

В 1940 р. мине сто років від появи книжки, яка зробила нас народом — бо ж 1840 р. появився славний

КОБЗАР ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

До того часу Український Науковий Інститут у Варшаві видасть **повне видання творів Генія України в 16 томах**

Досі вийшло 10 томів (II, III, IV, VI, VII, VIII, IX, X,XI, XIV). Можна видання **передплачувати,** і то за вс 16 томів — 40 зл. (у книгарському продажу — 64 зл.), по 2.50 зл. за том брошурований. Хто заплатить у 4 ратах по 10 зл., діставатиме книжки в паперовій оправі.

Передплату слати:
Чекове конто П. К. О. в Варшав 28,670.

ДО П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКІВ У ЛЬВОВІ!

Повідомляємо, що цього року не висилаємо спеціяльного інкасента передплат, тому просимо висилати передплату долученим розрахунковим переказом.

Адміністрація „НАЗУСТРІЧ“

Найкращий дарунок

за гарне свідоцтво
буде гарно оправлений річник журналу

СВІТ ДИТИНИ

Річники оправлені в ціні від 3 до 8 зол.

висилає за попереднім надісланням належитости

В-во „СВІТ ДИТИНИ“,
Львів, ул. Зіморовича 2.

Їдете на вакаційний відпочинок?

Не забудьте передплатити „НЕДІЛЮ“, яка принесе Вам у кожному числі дбайливо і всесторонньо зібрані інформації з цілого тижня та багато легкого, актуального, ілюстрованого матеріялу.

„НЕДІЛЯ“ не заколотить Вашого відпочинку, але навпаки, дасть Вам милу розвагу, втримуючи одночасно Ваш конечний для кожної культурної людини контакт зі світом.

Місячна передплата „НЕДІЛІ“ коштує всього один золотий і можете її прислати також разом з замовленням почтовими марками або чеком П. К. О. (за 1 грош продає чек кожний почтовий уряд) на наше конто 412312.

Адреса „НЕДІЛЯ“, ЛЬВІВ, РИНОК 5.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячна . . . . . 0.90 зол.
Чвертьрічна . . . . 2.70 „
Піврічна . . . . . 5.40 „
Річна . . . . . 10.— „

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ: Місячна 4.50 Кч., чвертьрічна 13 Кч., піврічна 25 Кч., річна 50 Кч. Поодиноке число 2.50 Кч.

В АВСТРІЇ: Місячна 1.10 шіл., чвертьрічна 3 шіл., піврічна 6 шіл., річна 11 шіл. Поодиноке число 0.60 шіл.

В ІНШИХ КРАЯХ: Піврічна 7 зол., річна 12.50 зол. або їх рівновартість в іншій валюті.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ:

Звичайні (в рубриці „Оголошення“) 30 сот. — В тексті (перед звичайними оголошеннями) 60 сот. — Остання сторінка (1/1) 660 зол. — 1/1 стор. в тексті 1.320 зол. — Перед текстом і на першій сторінці оголошень не приймаємо.

Ціни оголошень розуміється за одношпальтовий рядок (шир 60 мм.) висотою 1 мм. Застереження місця на 30% дорожче.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ по 10 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числимо подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 1.— зол. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими марками.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Назустріч“, Львів, Ринок 10. Тел. 11042. **„Nasoustritch“, Lwów Rynok 10. Pologne. — „Nasustritsch“, Lwów, Rynok 10. Polen.**

Редаґує КОЛЕҐІЯ.
Друкарня „Львівська“, Львів, 3-го Мая 8.

Конто ПКО 153.558 „СМОЛОСКИПИ“.
За редакцію відповідає АННА МУЧІЙ-БОДНАРОВИЧ.

НАЗУСТРІЧ

ЧИСЛО (84) 12
IV-тий РІК
ДВОТИЖНЕВИК

ЛЬВІВ, 15. VI. 1937
ЦІНА 50 ҐР.

ЛІТЕРАТУРА • МИСТЕЦТВО • НАУКА • ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

М. ПАСТЕРНАКОВА.

У СТОЛИЦІ АРПАДІВ

Ясний, соняшним промінням розсміяний весняний ранок має в собі дивний чар і чудодійну силу! І хочби ви як були втомлені цілонічною подорожжю, хочби з головою пірнули у м'яку постелю, він не залишить вас у спокою і лоскотатиме вас фіялками запашних долонь, щоб розвіяти втому і сон прогнати з очей

А колиб ви за довго протягались в ліжку і байдуже приймали оці ніжні ранкові залицяння, не образиться і не відступить, але на поміч собі прикличе під ваше хочби і зачинене вікно невідомого імени крилатого співака, що своїм сердешним тьохканням і допитливим цвірінканням не тільки приневолить

Типи чоловіків з околиці Mezökövesd на Мадярщині.

висунути вуха зпід ковдри, але бере вас за серце.

Нічого не вийде з цього сну, даремні всі зусилля, краще таки встати.

Відчиняю широко вікно і чую, як ранок - збиточник у голос сміється та з втіхи золотистими блисками підстрибує по оксамиті травника. А пташка жовтошийка зі сміху аж на боки хитається на галузці цвитучого каштана і раз-у-раз малим крильцем цуркотить.

А вдолі Будапешт.

І враз приходить мені думка. А якби так самій піти у місто, без знайомих, без провідника і не стежити з напругою за чиїмись поясненнями, не бути безвільним і німим єством, що задиханою думкою біжить або і котиться чужим слідом.

Раз без провідника! То буде щось незвичайне, може навіть яка пригода!

І навіть хвилину не жалію, що мадярська мова така страшенно важка, ні трохи не бентежуся тим, що з цієї мови вмію тільки слова: „igen" і „nem" Щоб додати собі відваги беру плян міста, де олівцем підкреслюю вихідну точку, готель „Гунґарія". На столі лишаю записку, означую час і місце — відоме тільки з пляну — нашої стрічі і вину всього, що буде, приписую травневому ранкові.

Зачинаю, очевидно, від найлекшого і що ближче під рукою, від крамничних вистав. Виходжу на Вулицю Ракочія і йду нею здовж цілих пять четвертин. Довга - довженна вона, як усі головні вулиці Будапешту. Безліч великих елеґантних крамниць, між ними особливо звертають увагу крамниці вибагливих жіночих одягів, модерної ґалянтерії, люксусових шкіряних виробів. Коли порівнюю їх ціни із нашими, перемінюючи наборзі пенґи на золоті, то всі ці розкішні цяцьки вдвоє або й більше дорожчі як у нас або у сусідній Чехословаччині.

Та всеж мої біржеві трансакції з мадярської на польську валюту вийшли мадярам на признання, а мені на втіху у великім, як пасаж, складі південних овочів. У нашому розумінні майже за безцін (10—15 ґрошів штука) палестинські помаранчі, каліфорнійські яблука (70 ґрошів кільо), банани і ін. І оригінальне вино із токайських винниць можна тут дістати багато дешевіше, як у всіх прикарпатських краях.

Милою та для мене дуже пожаданою несподіванкою показались по кілька нараз на одній вулиці ресторани - автомати. З моїм знанням мадярської мови це було єдине місце, де я могла без якихнебудь поручень чи пояснень зїсти перше снідання. Крім вибагливих сендвічів, закусок і різного роду тіст дістати тут можна і щось цілком реального, як нпр. знамениті „pommes frites" легко притрушені сіллю.

А тепер куди?!

У поміч стає плян міста, що так і відразу звернув мою увагу на блідо - синю стяжку Дунаю, яка від півночі до півдня ділить місто на дві його складові частини, Пешт і Буду. І без довгої надуми рішила я трамваєм ч. 53 дістатись

Королівський замок у Будапешті.

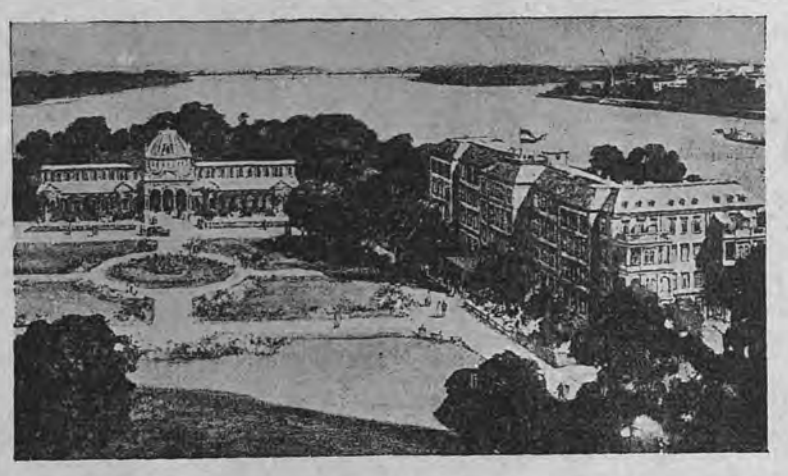
на острів Маргарети, про який від знайомих іще у Львові чула. Тільки перейти на другу сторону вулиці не так то легко і звичайно, як нпр. у Львові. Велитень полісмен у параднім одягу давнього австрійського старшини, що стоїть на „грибку" і довгими штучними раменами реґулює коловий і піший рух, грізно здивований настороженими „а ля Вільгельм" вусами завернув мене з половини їздні і приневолив заждати у гурті людей аж до часу, коли дорога буде безпечна, вільна від самоходів.

Вкінці їду. Цікаво, чи тутешній Дунай також такий невинно синій із кокетливо прижмуреними дрібними хвилями, як той із Мосту Стефанії у Відні? Чи може такий лінивий, широко розлитий. із каламутними фалдами на сірому обличчі, як на багнистому низі біля Ґалацу?

Пересідка. Властиво краще йти далі пішки. Дорога веде променадою Франца Йосифа вдовж Дунаю біля величавого будинку парляменту простісінько на острів Маргарети.

Полудне. І хоча чойно початок травня, сонце жарить як серед літа. Від води що має мягкий сіро-зелений кольорит і безжурно плюскоче срібною піною плоских хвиль несе приємним холодком. Високий скельний правий беріг Дунаю, де розсілася стара Буда із своїми мальовничими будівлями, а головно із величавим „бурґом", виглядає як прегарна мистецька театральна декорація широко у долі розкиненого міліонового міста.

У чорноокої циганочки купую китицю з найкращим весняним запахом конвалій і рада, може навіть усміхнена, входжу в паркову алєю купелевого заведення на острові Маргарети. Тут роскішно, та всеж уся та прецизійна культурність заблуканого серед вод Дунаю острівчика затерла, з

Купелеве заведення на острові Маргарети у Будапешті.

корінням видерла сліди давньої природної краси та завдяки мінеральним джерелам замінила його у вибагливу, з панським розмахом поставлену купелеву місцевість

Мягкі, матові тони музики заманили мене перед тарасу елеґантного ресторану, де під напнутими луками помаранчево - білих парасоль сиділо біля столиків як на ранню пополудневу пору доволі багато прогульковців. Між ними очевидно більшість жінок і песиків, модних острошерстих фоксів, маленьких як клубок вати — пінчів, невідступних приятелів стройних дам, необхідне доповнення їх весняної тоалєти. Інші, не менше елеґантні у своїх вовняних трикотах можна доглянути крізь шкляні стіни критої пливальні, які наче зводницькі сирени кидаються з високої трамполіни у водяну безодню і вже за звилину вюнким „кравлевим" рухом випливають на поверхню сонцем золочених филь.

А циганська капеля то тихим зойком хлипає і тугою вється, то прояснюється знов і невгамованою пристрастю дише аж до болю, до пянкої втоми. Перший раз у житті чула я „Рапсодію Угорську" Ліста у виконанні правдивих циганів. Незабутня.

Вже було пізно пополудні, коли я хоч зверху оглянула величаву санаторію із гарячими лікувальними водами, водопад, піскову пляжу і садами та парками доступними для прохожих та врешті мостом Маргарети дісталася на другу сторону Дунаю, до

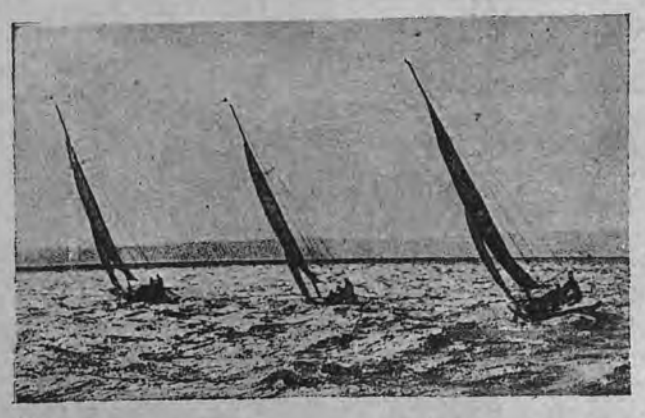

Мадярська жінка з провінції Матьо.

Буди. Місто, що має свій окремий стиль і кольорит є якби музеєм угорської метрополії. Тут безліч цінних памяток давньої архітектури, що сягають найкращих часів угорського королівства. Побіч величавих палат і королівського замку багато старих переулків із мальовничими домами, камяними огорожами і стрімкими сходами, між котрими у сутінках вечірньої години снується таємна леґенда минулих століть. Стоячи у сірому кутку холодної святині мимохіть переноситесь думкою у бурхливе, понуре середньовіччя, що наче оживає у душнім димі кадил і вітражовими смугами розпливається під стрілистими ґотицькими луками.

З горбів Буди прегарний вид на Пешт, що одним боком приляг до Дунаю, а другим розгортається у безмежну угорську пушту.

Вечоріє. Їду трамваєм на вулицю Ракочія, а звідси у бічню вулицю до театру - оперетки. Між людьми, що проходжувалися по вестибулю, доглянула я перше за всю днину знайоме, трохи занепокоене лице. Це мій чоловік. Про все оповім йому пізніше, а тепер входимо до салі. Але як дивно! Одні сидять у плащах і капелюхах (пані), у льожах у вечірніх сукнях, дехто їсть пре-

Вітрильні човна на „Угорському Морі" (Болотяне Озеро).

цлі, а старшавий пан перед нами переглядає якийсь рукопис і спокійно робить коректу. Ця надто велика свобода і різнородність трохи немило нас вражає, бо має в собі щось дуже буденне, щось що дише байдужністю і втомою.

Та наш настрій відразу покращав, коли почалася вистава. Хоч її зміст розуміли ми тільки завдяки живій мімічній грі артистів, але дослівно захоплені були багатою обстановою, а передусім незнаною у нас зовсім рухомою сценою, що дає змогу при піднесеній котарі змінять кілька разів декорації. Так і здається, що росте і живе перед вами зелений гай, рікою пливуть вітрильні човна і тихо причалюють біля тераси казкової палати. Ціле незбагненне багатство декораційних можливостей.

А підчас павзи на екрані появляється текст співаних у оперетці пісень, орхестра грає мельодію і вся публика співає. І я співала, та нажаль по дорозі до хати розгубила потрохи всі ті до ніякої европейської мови неподібні слова, і тільки мельодія ще якийсь час приємним спомином звеніла в ухах.

Завтра неділя. Плянована прогулька на мадярське село Буяк. Може у живій етнографічній фільмі оживуть герої повістей Йокая та Кеменя, може випадково доглянемо чудові фрагменти із „Графині Маріци“ або інших фільмових вистав?

Побачимо селян у барвистій святочній ноші, в якій ще досі залишилися незатерті сильні сліди далекого Орієнту, а подекуди характером мужеського одягу сягає вона може ще далеких часів матріярхату. При недільному дозвіллі побачимо їх при танках і музиці, в яких так живо відзеркалюється душа і темперамент простолюддя — цього живого музею кожного народу.

Не забудьте післати даток на нагробник мистця Василя Крижанівського

ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ

Микола Міхновський і література

Про Миколу Міхновського знаємо, що це творець „Брацтва Тарасівців“, завязку українського самостійництва на С. У. З., співтворець Р. У. П., ідеольог української національної думки, що безкомпромісово, ясно та сміливо поставив гасло: „Україна для українців“.

Пізніше, коли Р. У. П. розложена російськими впливами зовсім переходить на бік всесвітнього пролетарського обєднання і стає на службу соціялістичного інтернаціоналу в його всеросійській формі, Міхновський з невеличким гуртом товаришів залишається поза рямцями Р. У. П. й укупі з Олександром Макаренком засновує на переломі 1901/1902 рр. Українську Народню Партію (У. Н. П.). Там обєднує він тільки виразно націоналістичні елементи, що стоять на платформі боротьби за здобуття української держави.

У 1905 р. організує Міхновський видавання нелеґального часопису „Самостійна Україна“, а в ньому взиває нарід організувати повстання та боротися за самостійну українську державу. Водночас робить він спробу створити під російською займанщиною леґальну українську пресу. В Полтавщині видає з товаришами „Хлібороба“, а коли російська влада припинила його, видає в Катеринославщині „Запоріжжя“, а коли й тут не дала працювати тверда рука московського уряду, пробує видавати у Харкові „Слобожанщину“.

У 1912 р. починає видавати тижневик „Сніп“ і редаґує його до 1913 р. Як запасний офіцер російської армії відбуває Міхновський воєнну кампанію в 1914—1917 рр. в цій армії, а від революції 1917 р. починається його відома самостійна праця за часів існування української влади й пізніш аж до 1924 р., коли гине трагічною смертю.

Микола Міхновський.

Здавалося б, що в такому розгарі праці, серед таких важких обставин не було в Міхновського часу на те, щоб займатися ближче літературою. Inter arma silent musae, а Міхновський усе своє життя зброї не кидав. Але показується, що в Міхновського був час і на те, щоб зайнятися літературою. У спадщинній теці пок. О. Маковея знайшов я три листи Миколи Міхновського, що показують на велике зацікавлення Міхновського красним письменством, а навіть іще більше: з них видко, що Міхновський сам думав попробувати своїх сил у писанні.

Листи ці передаю без зміни мови й правопису. Перший лист, писаний дня 15/8 1897 р. Як із тексту виходить, писаний він до когось у Львові, (а той передав листа Маковееві), куди Міхновський їздив — подібно як і до Чернівців — наладнати звязки з колами галицьких і буковинських громадян, що під той час стояли на тому самому становищі, що Міхновський. Треба-ж іще знати, що головно в Чернівцях гуртувалася еміґрація з Росії й тут друкувалися всі видання РУП за винятком брошюри „Самостійна Україна“, що вийшла друком у Львові. В Чернівцях друкувався теж часопис РУП „Гасло“. Згаданий лист такий:

„15/XII. 1897. Шановний Пане Товаришу! Пишу до Вас вже з Київа, куди ледві дотягся слабий і знесилений, бо на зеленій (власне чорній від болота) Буковині добув собі хоробу, яка в Росії „при відповідних умовинах“ вхопила мене з цілим скаженим завзяттям — що мусів аж до лікаря звернутись. Та вже якось відійшло і я з розкішним усміхом споминаю чудовий Львів і любих русинів, що так ласкаво, так щиро витали мене у Львові. Між ними Би. Ті любі спомини лишаться мені на ціле життя. Та про це окремо. Тепер дуже Вас прошу, коли у Львів прийшли до Вас листи до мене (на адресу Чернівці, Маковею для передачі мені) то дуже прошу Вас переслать їх на мою адресу: Кіевъ Фундуклеевская ул. нр. 48 кв. Познанських, — мині. Гроши я Вам верну в недовгім часі вкупі з іншими. Можна обидва листи вложити в один куверт. — Ще прошу Вас — як побачите д. Михайла П—а,*) перекажіть йому, що на днях та справа, що ми з ним умовилися, закінчиться в той, чи інший бік — тепер уже йдуть підготовляючі роботи (бо навіть в таких справах доведеться політикувати). Я до него зараз по скінченню справи напишу докладно. З найбільшим до Вас поважанням Ваш щирий Міхновський“.

*) Мабуть Павлика — прим. Ф. К.

Другий і третій лист без дати, написані вже — як виходить із тексту до Осипа Маковея в цьомуж або черговому році. Ось вони:

„Шановний Добродію! Вже здавна, ще з того року, користуємо ми з ласкавости редакції „Буковини“: вона невпинно засилає свою часопись — а тимчасом про гроші ні телень! Послали тільки торік 10 карбованців тоді як пересилка принаймі має бути від нас заплачена. Тож засилаємо тепер 10 карб. Просимо передати кілько ми винні за пересилку і сповістити нас про се. Разом із тим чи не булиб Ви такі ласкаві — надіслати йам те число „Буковини“ у якому Ваш фейлетон „Як я видавав новелі“. Хтось із великих Ваших прихильників узяв тай не віддає. У тім листі, Шановний Добродію, де казати мете про стан нашого довгу, скажіть теж, коли се не утруднить Вас, де тепер перебуває п. О. Кобилянська. Чи замужня, чи ні? Коли має крім професії письменниці — ще яку, то яку саме? Найщиріші подяки мої будуть Вам за се. Щиро шанує Микола Міхновський“.

Київ. Шановний Добродію! Вчиніть ласку, пришліть мині „Царівну“ Кобилянської і Вашу „Оферму“ на ту адресу, на яку йде „Буковина“. Більш нічого не додавайте. Попереду, коли Ваша ласка зараз, пришліть „Царівну“. Посилаю два карбованці. Шанує Вас Микола Міхновський. — Читав Ваш військовий фейлетон, а позаяк сам кінчу небавно військову службу, то надумався за Вами списати вражіня свого життя. Чи гаразд би було друкувати більшу річ з такого особливого побуту? Міхновський“.

На жаль не довелося Міхновському за іншою працею написати задуманих споминів, що як документ для характеристики тодішньої московської армії булиб дуже цікаві.

СТЕПАН ВАСИЛЬЧЕНКО

ВІКОНЦЕ

Було воно над землею і виходило на пустиню, засмічену, колючим буряном зарослу. Мимо самого вікна протоптано вузеньку стежку. Тією стежкою на роботу й з роботи ходили робітники, їхні жінки з кошиками на базар, діти до школи. Всі бачили те віконце — таке воно невеличке, всього з чотирьох шибок. Рямця трухлі, і в одній шибці папером заліплена дірка. Густа пітьма вовною випирала з того віконця, а в тій пітьмі завжди можна було бачити дві золоті жаринки: очі, як дві блискучі сережечки на смітнику, що вигравали коло самої шибки, як живі. Спершу блискучі сережки, а далі й дитяче личко, мов із паперу викраяне, прозоре й марне. Мов водою їх винесло із темного льоху, до вікна, до світла. Очиці були вишневі, з золотими бризками і цікаві-цікаві, як не вискочать крізь шибку. Кожного, хто мимо йшов, вони так і ловили на отой свій золотий гачок, намагаючись спинити. Люди мимохіть зачіпались за гачок, озирались і осміхались.

В кімнаті було сумно, невесело. Стіни голі, почорнілі од киптю, змокрілі й брудні. Під стіною проти самого віконця стояв тапчан, старий, обдертий, як старчиха, а під тапчаном стояла, ніколи не проходила ніч. І вдень не любила Маріка того тапчана. Не любила й боялась: під ним ховалася вова. Коли в хаті було видно од віконця, коли там був тато або мама — вова боялась вилазити звідти, а як починало вечоріти, а дома тільки сама Маріка, вона й висуне звідти і почне колоти маленьку Маріку тоненькими голочками по спині, по грудях, залізною лапищею ворушить Маріці коси на голові. Притулиться тоді личком до шибки, й не повертається, поки не рипне в хату тато чи мама.

— Маріко, ти знову коло вікна? Чому-ж ти мене не слухаєш? Побач — будеш кашляти, тато буде сердиться, і віконце затулить.

Голос ішов знизу, з темряви.

Дитина одразу злазить од вікна:

— Ну, добре, я вже не буду.

А ввечорі, як спати лягала, знову до віконця: „я трішечки“...

— Мамо, ось гляньте - гляньте, хто воно стільки золотих квіточків на воду напускав?

— Де ти таке бачиш, доню?

І мати теж прихиляє голову до віконця.

— Отам, мамо, високо - високо...

— То, дитинко моя, зорі ночнії.

На хвилину обидві задивилися: справді, там, у високому небі мов золоті лілеї порозцвітали на темній воді.

Потім мама вкладала Маріку спати й казала їй казку. Ту-ж таки, що й завжди. Про братіка голуба, що приносив сестриці подарунки. Підлетить до віконця, затуркоче: „Бурку-ку-ку, сестро моя, бурку-ку-ку, вийди сюди, бурку-ку-ку, щось тобі дам“. Сестриця виходила, і він давав їй усякі гостинці.

—

Віконце виходило на схід сонця, і ранком світило з його в хату, як із золотого ліхтаря. Ух, як боялась тоді вова того віконця! Назад, назад, рачки під тапчан — сховається, ніби й зовсім немає її в хаті.

Удень тато пішов на роботу і мама кудись зійшла з дому — Маріка сама в хаті. Не одходить од вікна: щось до когось щебече; сама собі, як пташина. Дивилась, дивилась — надумала: „піду“. Піду у той світ широкий, ясний та золотий. Черевичків немає, — ганчірям ноги обмотала. На голову хустку сяк-так: „піду“. Приловчилась, двері одчинила, вичвалала надвір.

Як ударить-же світ! Як блисне сніг, як ухопив її мороз щипати — і головка закрутилась, і серце забилось, і сльози з очей, що вже нічого й не видно. Спіткнулась, голими рученятами в сніг, а він — кусать, а він — колоть. Насилу втекла. А в хаті довго і гірко плакала, дуючи на червоні пучки, що туди позаходили шпари. Перещемило, нагрілась — знову до вікна. Глянула — і сльози засяяли в очах самоцвітом. Все забула, все простила тому зрадливому світові, тому холодному й колючому, за те, що ясний такий та широкий.

А тільки рипнули двері, Маріка назустріч матері, як піріна, радіона, щаслива:

— Мамо! А я ходила до братіка в гості, подарунків набрала!

— А що-ж він подарував тобі доню?

— Подарував синє платтячко, а поясок жовтий, а пряжечка срібна. І черевички з червоними китичками, і рукавички теплі-теплі.

Дивується мама.

— А-а! А де-ж ти їх діла, ті подарунки? Може продала і гроші пропила?

— А отам лежать! — махнула Маріка кудись у куток рукою, не дивлячись куди.

— А покажи-ж мені, дочко, покажи!

Маріка іде в куток, дивиться заклопотано, далі підводить великі очі, стулює губи, бе об поли руками, як доросла дивується.

— Нема! Де-б же йому дітись? Хм... Це, мабуть, вова вкрала. Так і є, що вкрала.

Свариться пучечкою під тапчан:

— А нащо ти вкрала мою суконку? Нащо вкрала?

І мати, як її відгук, за нею:

— А нащо ти вкрала Марічину суконку?

— Ось я-ж тобі!

Маріка вертиться по хаті, до печи, за рогач.

— Ось я-ж тобі дам, як красти!

Осміліла, резчервонілась, аж уші палають: штурхає рогачем під тапчан, викликає:

— Ану, вилазь сюди! Ану, вилазь!

Вова злякалась, не вилазила. Тоді Маріка набралася духу, почала сама її тягнути рогачем з під тапчана. А вона хитра — побачила, що лихо їй, перекинулась у брудне ганчіря, у цвілі черевики - шкарбани й інші непотрібні злидні, воххі, аж мокрі. Фе, як дхнуло від них погано!

Маріка сміялась і раділа, і била вже, била вову рогачем і за суконку, і за черевички, і за все, за все...

А вночі, як спала, бухикала так густо, як велика.

— Знову дитина коло вікна сиділа! Щоб я її не бачив більше там! Чуєш? — сердито бубонить батько.

Мати мовчала.

—

Ударили морози. Віконце геть замурувалось — нічого в його не видно. В хаті — пара ходить. Холод, темрява.

У темряві сидить коло столу тато з мамою, сваряться про дрова, про черевички, про хліб. Тато сидить похмурий, на руку схилився, мама гризе осушок хліба, сердито блимає на тата очима. Непривітні якісь, як чужі. І все, що в хаті, сумне, набридле. Очей ніде діти.

Аж ось на шибці ясніє цятка. Щось гаряче, щось золоте продирає, прогризає в замурованій шибці дірочки, проціловує.

Весело, уперто. Вишнево-золотий промінь пронизав темряву, і на брудну стіну — стриб! райдужний, мальований зайчик.

А на вікні сонце вже кружалочку поцілувало та сміється. Мов хто силою потяг Маріку, припала, як улипла до шибки. Думала, на дворі темно, як і в хаті, але там...Ой!... Такого світу, світу, такого ясного!... Сніг виблискує, а небо сміється, мов сині, веселі очі, а люди закутані, як позолочені ведмеді — тут-тут. Мов навмисне нарядились, щоб весело було. Діти, санчата, все мов на пружині заведені цяцьки. І засвітились оченята — загомоніла, защебетала, зашабарчала.

Мимо вікна біг цуцик — спинився. Такий смішний. Змерз, зі-

М. ВОЗНЯК

Українські пісні польського священника

У пятому томі „Трудовъ етнографическо - статистической експедиціи въ Западно - русскій край“ (Спб 1874), що обіймає велику збірку пісень, між гайдамацькими піснями надрукована така пісня в записі Миколи Костомарова на Волині:

Повернувся я з Сібиру — нема ме-
[ні долі,
А, здається, не в кайданах — еднак
[же в неволі.
Слідять мене вдень і вночи, по вся-
[ку годину,
Ніде мені подітися — я од журби
[гину.
Маю жінку, маю діти, хоч я їх не
[бачу;
Як згадаю про їх муку, то гірко за-
[плачу.
Зібрав собі жвавих хлопців, і що ж
[мені з того?
Засідаю при дорозі, жду подорож-
[ного.
Чи хто іде, чи хто їде — часто дур-
[но ждати:
А так треба в лісі жити, бо не маю
[хати.
Часом возьму в багатого, убогому
[даю,
А так гроші поділивши, я гріха не
[маю.
Зовуть мене розбойником, кажуть:
[розбиваю, —
Я ж нікого не забив, бо сам душу
[маю.
Асесори, ісправники, всі мене га-
[няють, —
Більш вони людей забили, ніж я
[грошей маю.
Пішов би я в місто, в село — всю-
[ди мене знають;
Аби тільки показався, то зараз пій-
[мають.
А так треба стерегтися, треба в лісі
[жити:
Хоч, здається, світ великий — ніде
[ся подіти! (сс 962—963).

Варіянт Костомарова мав у руках уже декілька років перед тим С. Максімов, як свідчить перший том його праці „Сибирь и каторга“ (Спб. 1871). Максімов писав, що „відомий український розбійник Кармелюк був також поет і автор не розбійничих, але елегійних пісень, складених в рідній його мові. Він „пустував“ на Волині, довго не давався у руки влади й нарешті вбила його власна коханка, „яку перекупив сусідній дідич“. У сибірських тюрмах збереглась також одна гарна його пісня, яку без сумніву склав він сам, бо він був на Сибірі й утік звідсіль грабувати на Волині“ (сс. 378—379).

Волинський варіянт пісні навів Максімов у замітці як повніший текст для порівнання з записаними у сибірській тюрмі уривком (сс. 416—417) з десятьох рядків (з деякими відмінами уривок зберіг рядки повнішого тексту в такому порядку: 13—14, 11—12, 15—16, 5—6, 19—20). Максімов подав також дещо з легендарної історії Кармелюка, яка сильно виідеалізувала його (сс. 414—416).

Максімову не було відомо, що в Марка Вовчка є оповідання „Кармелюк“, побудоване на оповіданнях і традиційних піснях. З останніх і наведена пісня „Ой, ідуть дні за днями, часи за часами“, уривок „Кажуть люди, щом щасливий, я з того сміюся“ й пісня „Повернувся я з Сибірі, нема ж мині долі“! Ось останній текст пісні з Вовчкового оповідання:

Повернувся я з Сибірі, нема ж мині
[долі!
Хотя же я не в кайданах, еднак же
[в неволі!
Слідять мене вдень і вночі і всяку го-
[дину;
Ніде мині подітися, від журби я згину!
Зібрав собі жвавих хлопців, і що ж
[мині з того?
Засідають по дорогах, ждуть подо-
[рожнього.
Ой, чи їде, чи не їде, дарма треба
[ждати!
Ой, прийдеться Кармелюку марно про-
[падати!
Зовуть мене розбійником, кажуть, що
[вбиваю, —
Я ж нікого не вбиваю, бо сам душу
[маю!
Як що візьму в багатого, я вбогому
[даю,
І так гроші поділивши, я гріха не знаю.
Маю жінку, маю діти, — коли ж я їх
[бачу?
Як згадаю про їх лихо, може й сам я
[плачу.
Пійшов же б я до їх в село — красу
[мою знають:
Куди тільки повернуся, то зараз пій-
[мають.
Пришла туга до серденька — як у сві-
[ті жити?
Світ великий і розкішний, та ніде ся
[діти!
У неділю дуже рано у всі дзвони дзво-
[нять —
Ой, а мене, Кармелюка, як звірюку
[гонять.
Нехай гонять, нехай ловлять, нехай
[загоняють,
Нехай мене, Кармелюка, в світі спо-
[минають.

Відмінний варіянт пісні надрукував Михайло Драгоманів у „Нових українських піснях про громадські справи“ (Женева, 1881, с. 34), а саме такий:

Породила мене мати, та не дала щастя
[знати.
Мене мати породила та й в неволю за-
[ладила.
Гонять мене есаули щодень на пан-
[щину;
Як не вийдеш до всхід сонця, то возь-
[меш у спину.
А я ж того не злюбив, пішов в світ
[гуляти,
А не мавши з чого жити, мусив грабу-
[вати.
Ой, недовго я гуляв, бо скоро попався:
Повели ж мене в Сібір, я й не споді-
[вався.
Повернувся із Сібірі: нема щастя й
[долі!
Хоч, здається, не в кайданах, все ж
[таки в неволі.
Зібрав собі хлопців жвавих — що ж
[кому до того?
Ходять, сидять по дорозі, ждуть по-
[дорожнього.
Чи хто їде, чи не їде, треба дарма
[ждати,
Ой, так треба вижидати, бо немає хати.
Асесори, ісправники за мною ганяють:
Більше ж вони людей гублять, ніж я
грошей маю.
Од багатого візьму я, а бідному даю:
І так гроші поділивши, сам гріха не
[маю.
Зовуть мене розбійником, кажуть, що
[вбиваю,
Я ж нікого не убив ще, бо сам душу
[маю.
Пішов би я в міста, в села: всюди ме-
[не знають;
Ой, як тільки появлюся, зараз і пій-
[мають.
Маю жінку, маю дітей — ніколи не
[бачу;

Вічні пера, олівці і інше бюровета шкільне приладдя Pelikan купуйте тільки в
СОЮЗНІМ БАЗАРІ
ЛЬВІВ, РУСЬКА 20.
Продаж гуртом і подрібно

Сьогодні
важко працюють...

Завтра
можуть збагатитися...

маючи льос І. кляси 39 Клясової Льотерії
з незмінно щасливої колєктури
„НАДІЯ“
ЛЬВІВ, ЛЕГІОНІВ 11.
Тягнення вже 22 ц. м.

гнувся, зубами цокотить, а до жарту охочий, хвостиком по снігу крутить. Очей з Маріки не зводить, цікавих, довірливих, із блистинками, як золоті дробинки.

У Маріки теж уже сині бриніли од холоду губи, під благою сорочиною хвилями ходили дрижаки, проте очі уперто не хотіли гаснути — блищали. Сміялись, іскрами пирскали.

На її блідому, посинілому личку вони здавалися двома свіжими тернинами,уткнутими в борошно.

— Цюцю! Цюцюню!

Раз і вдруге гукали на неї — не чула. Аж ось за спиною грізно:

— Кому я кажу?

Батько сердитий, великий, страшний.

— По ночах бухикаеш, як із бочки, а ще лізеш? На піч! Чуеш?... — як грім.

Така малісінька Маріка, така легенька, мов вітром її здуло. Кусаючи губки, розгублюючи по дорозі сльози, як блискуче намисто, швидко, швидко з табуретки, шаміль - шаміль на припічок. На піч. Мовчки, без слів, злякано озираючися на батька.

— Отаке зелене, отаке погане, а лізе чогось, сліпма лізе до вікна. Казав — затули чим-небудь, чого одволікаеш? Чого ждеш? В хаті собаки не вдержиш, а їм світла, бач, мало.

— Та яким-же чортом забеш, коли немає чим? — злісно обізвалася мати.

— Соломою! Драним мішком! Ганчіркою!

На печі раптом у крик.

— Цить!! — аж шибки дзенькнули.

Змовкло в хаті, ніби хтось придушив усе.

Тільки чмише щось на печі, кавкає, мов глитає камінці.

—

Надвечір мороз пересівся, й шибки у віконці поодтавали. В хаті маленькою зірочкою світив бляшаний блискунець-каганчик. До каганця мама латала старий лейбик, швидко, сердито одривала зубами нитки, поблискувала з-під нахмурених брів очима.

Осторонь сиділа Маріка, самотно, сиротно. Напяла сорочку на колінця, до колінця щічкою притулилась, дивилась кудись убік од матери. В очицях світилась велика дитяча печаль, безнадійна, мовчазна.

Мати зиркнула на неї раз і вдруге— скривилась, в очах блиснув гострий біль. Схопилась мовчки, поривом поцілувала дитину.

Кинулась, засяяла Маріка, в очах і надія, і жагуче благання, як легенький папірець до магніту, влипла до материних грудей, шию ручицями увила. Тулиться, аж серце стукає, шепоче швидко, гаряче:

— Мамо, матусю... рідненька...

— Чого, доню? — ніжно промовила мати. І так тихо, ніби боялась, щоб материного голосу не почули хатні злидні. — Чого доню?

— Не затуляйте віконця, не затуляйте. Не затуляйте!... Я виросту велика, куплю вам нове плаття і черевички, і все, і все... І татові... Не затуляйте, матусю... — шепоче, як із гарячки.

— Дитино моя! Там-же дюдя, простудишся — умреш...

— Ні, ні! Я вже не буду близько, тільки не забивайте.

— Горе мені з тобою... — озирає худенькі ручиці, сорочку драну. — Ну, хоч я попрошу тата, мороз уже пересівся, може таки забивать не буде.

Цілувала маму, так цілувала. Сама вже розцвілася, забігала по хаті, загомоніла.

— Мамо, я дивитись не буду, я тільки витру віконце.

— Ну, витри вже, витри, — смутно осміхнулася мати.

Взяла ганчірку, так дбайливо, так люблячи витирає заплакані шибки.

А як лягла Маріка спати, їй здалося, що скрипнуло віконце. Глядь аж воно одчинене, а на лутці птах стоїть сміливий, вільний. Сам сивий. Золотим пилом притрушений, держить у роті черевички з червоними китичками. Поводить живими очицями. „Що воно“? — хоче крикнути Маріка. А він на всю хату як заспіває: „Бурку-ку-ку, сестро моя“...

Ухопив сон маленьку Маріку на крила, виніс у темне віконце, полетів туди, де світ золотий червоний, зелений, ясно-голубий.

—

Уночі наказувала комусь з просоння: „Не забивайте-ж віконця“.

—

Прокинулась Маріка, ще було темно в хаті. Лежить, ворочається — вже й спати не хочеться, а в хаті темно та й темно. Гукнула до мами — немає, і тата теж немає.

Уже пішли?

Аж ось щось кольнуло в груди, схопилась похватцем із печи, серце болить, дужче, дужче... До вікна... З надвору сунеться з його в хату, як із хліва, брудна солома. Так ніби хтось, великий, дужий стусонув її чоботищем з усієї сили в груди. Закричала, залементувала.

—

Днів зо три не можна було дати ради дитині. Капризувала, плакала, їсти не хотіла, далі помалу вщухла. Залягла на піч і майже звідти не злазила. Тай чого? Дивитись на оті осоружні стіни з брудними візерунками од патьоків, чи на отой нудний годинник, що геть павутиною, як наміткою, заснований, що давно вже мовчить чогось, як мертва голова Вгорі на другій стіні є, правда, друге віконце — півтори шибки, та з його тільки й видно, що над самим вікном гнилий чийсь баркан. Та й не достати туди! А вова осміліла тепер, ходить по хаті.

Згадувала братіка, жалілася: братіку мій милий, братіку мій любий — так мене вова била, так мене била, і мама била, і тато бив“... Плакала.

А далі й про братіка забула, про все... В хаті ніч, та й ніч, та й ніч.

Нема веселого, нема радісного, нема ясного нічого в світі.

Сохла дитина, як травина. І мама, і суворий тато ніби лагідніші стали. Питалися:

— Що тобі, дитино моя?

Говорить не хотіла, очі од їх одвертала.

— Хоч-би вже вмирало або що... — почула колись Маріка.

Думала:

— Хай... дарма.

З печи раніш не видно було плям на стіні, не видно було набридлих речей у хаті. Далі — очі звикли до темряви — бачили найдрібніші плямки. Щоб не бачить — далі в куток ховалась.

Капало з стріх, гула скрізь вода. Синє сміялось небо. Під стріхами зацьвірінькали горобці...

Весна...

—

Вдома, як і завжди в будні, не було ні тата, ні мами. Маріка сиділа на печі, мляво одівала свою безруку й безносу ляльку. Потім нудно стало, поклала ляльку збоку, сама лягла горілиць, склала ручки на грудях. Сама не знала, чого почала плакать. Якісь слова невиразні, невідомі їй, пекучі, жалісні миготіли їй у головці, а сльози котились все рясніші й рясніші.

Аж за вікном щось:

— Цвірінь — цвірінь...

Стрепенулась, підвела голову.

Причулося:

„Бурку-ку-ку, сестро моя. бурку-ку-ку, вийди сюди“.

Замиготіло в очах, синє, золоте, червоне... Забилося, так забилося серце. Раптом здалося Маріці, що в неї крильця. Сами стрепенулись, несуть.

Схопилась, злетіла з печи до віконця, до дверей, до тієї шибки, що вгорі, по стіні дертися.. Бігає по темній хаті, метушиться, аж піт на ній виступив.

Надибала качалку, за качалку — тарах по віконцю, випихає солому. Задихалася, ні, не сила, хоч би-ж щілинка!

Глядь — а в темних затулених шибках, як у дзеркалі, все там — і брудна стіна у плямах, і нудний годинник у павутині, і той осоружний тапчан... А з-під тапчана... Ой!... вова лізе за спиною.

Крикнула, зомліла.

Прийшла вова, вибрала Марійці очі.

—

На ранній весні, коли вже дерево зеленими горобчаками засіли пупянки, Маріку вивели на двір. Сліпеньку.

Побачило її сонце, так і шугнуло на неї золотим промінням:

„Моє маленьке“!...

Як згадаю про їх муки, то гірко за-
[плачу.
У неділю вранці-рано у всі дзвони
[дзвонять:
От тож мене, Кармелюка, у Сібір за-
[гонять.
Нехай гонять, нехай гонять, нехай по-
[ганяють,
Нехай мене, Кармелюка, в світі поми-
[нають!

Зарахувавши Кармелюка, як і Тараненка з Херсонщини, до гайдамацьких ватажків, Драгоманів стверджував, що про цього Кармелюка співають часто на Україні пісні, не тільки мужики, а й пани, а частіше всього одну, котру кажуть, сам він і зложив" (с. 34), себто самещо наведену. Підніс Драгоманів і те, що до Кармелюка приладили також іншу, правдоподібно одну з давніших пісень; в ній саме Кармелюка, що його не могли пани ніяк зловити, продала їм його коханка. Так повстала пісня з поч.:

Кармелю серце, по світу ходиш,
Неодну дівку з розуму зводиш.

Швидко змішались обидві пісні про Кармелюка. Таку мішанину уявляє з себе варіянт А. Смоктія в „Київск-ій Старин-і" за 1882 р. (кн. 10, сс. 187—189), що починається ось як:

За Сибіром сонце сходить. Хлопці не
[зівайте
І на мене, Кармелюка, всю надію май-
[те.
А Кармелюк добрий хлопець: він по
[ночам ходить,
Неодную чорнявую із розуму зводить.

Далі йдуть строфи основної пісні про Кармелюка: „Маю жінку, маю діти й інші", а на кінці приходить декілька строф із того варіянту, що в більшій повноті надрукував його В. Боржковський у львівській „Зорі" з 1894 (сс. 262—263).

З приводу цього варіянту пісні про Кармелюка писав Боржковський: „Пісні про Кармелюка, первісним творцем котрих (ще за життя його), як мені відомо із певних джерел, був один ксьондз, великий прихильник українського письменства, в останні часи дуже сильно розвились, дякуючи творчеству маси. Це можна бачити з наведеної нижче пісні, де крім загального всім крамелюцьким пісням змісту, описуються ще нещасна любов його до однієї удови, зрада її й убийство срібним ґудзом". Варіянт Боржковського записаний у містечку Мизякові, вінницького повіту, починається словами:

А втік же я із Сибіру з тяжкої неволі;
Хоць кайданів я не маю, тож я не на
[волі.

До теми основної пісні про Кармелюка приплетена тут легендарна історія його вбивства:

Ой, піду я понад воду, понад бистру
[річку —
Засідають два ляшеньки, хотять мене
[вбити.
А я хлопець прездоровий, знаю, що не
[дамся:
Як ударю з пістолета, то він покачався.
А прихожу до вдівоньки до нової хати:
„Вечір добрий ти, вдівонько, обізвися
[в хаті.
Як варила вечеряти, будем вечеряти,
А як нема що вечерять, то лягаймо
[спати".
Поставила та вдівонька щуку-рибу
[їсти,
Просить вона славно хлопця, просить
[його сісти.
„А ти вдово молодая, а що в тебе
[чути?
Чи не ходять вражі ляшки, що хтять
[мене вбити"?
— „А я вдова молоденька, я ляшків
[не знаю,
Я по люцьких по роботах, вдома не
[буваю"!
— „Ой, на тобі, удівонько, дуже гро-
[ший много,
Да не ходи по роботах, лучче сиди
[вдома".
А той ляшок — неборачок згори по-
[глядає,
Да й сребляним а ґудзиком ружо на-
[биває.
Як ударив Кармалюка а злівого боку—
Похилився вже Кармалюк на стіл го-
[ловою.
Похилився вже Кармалюк на стіл го-
[ловою:
„Ой, тепер я, удівонько, пропав за
[тобою.
Тепер будеш, удівонько, тепер будеш
[жити,
Випитала з духа мого, чим мене за-
[бити.
Будеш пити, будеш пити, червінці мі-
[няти,
Будеш мене що-неділі, щодня споми-
[нати".

І в варіянті основної пісні, зацисаному в Тернопільщині й надрукованому в третьому томі збірника пісень Якова Головацького (сс. 60—62) „деделяхи зіздрять" Кармелюка, ловлять його. Очевидно, „ляхи" попали до пісні в часі творення варіянтів; в первісному тексті їх і не могло бути, бо ж автор пісні сам був поляк.

Шевченко бачив автора пісні в Тимкові Падуррі. До свого щоденника вписав він під 1858 р. сім строф пісні (Повернувся я, Слідять мене, Комісари, Зовуть мене, Возьму гроші, Маю жінку й Треба мені в лісі жити) й висловивсь ось-як про її автора: „Утворення цієї дуже немудрої пісні приписують самому Кармелюкові. Набрішують на славного лицаря. Це рукоділля мізерного Падурри".

У своїй думці про Кармелюка попав Шевченко під вплив леґенд, що виделізували Кармелюка. Був це кріпак із Поділля, що, взятий до війська, не міг перенести розлуки з жінкою і трьома синами, втік і зробився злочинцем. Декілька разів ловили його й засилали на Сибір, але він знов утікав до батьківщини, поки не вбили його сорокпятилітнього 1835 р. в часі сутички з поліцією.

З приводу тексту пісні про Кармелюка в щоденнику Шевченка в академічному „Коментарії до Шевченкового журналу" читаємо таке: „Коли в другій половині 20-х років XIX в. біля графа Вацлава Ржевуського утворився гурток аматорів народньої пісні й музики, один з членів цього гуртка склав пісню про Кармелюка, яка набула в народі великої популярности й відома в багатьох варіянтах, її саме й зазначає Шевченко. Є відомості, що автором її був канонік кременецький Ян Комарніцький" (Твори Тараса Шевченка. III. IV. Журнал. Київ, 1927, с. 762). Свою інформацію узяв „Коментарій" із статті Олександра Русова „Теорбаністы Грегоръ, Каетанъ и Францъ Видорты" в 3 кн. „Кіевско-ї Старины" 1892 р. (с. 372).

Продовження буде.

М. РУДНИЦЬКИЙ

Чи ми вміємо відпочивати?

Хто відпочиває один місяць на рік, той має право не знати, що робити з відпочинком. Як треба працювати цього вчать нас батьки, вчителі, наші зверхники, правильники і співробітники з тої самої кімнати. Що необхідно — зробиш, від чого можна і коли можна — викрутишся — але відпочинок залежить тільки від твоєї власної волі. Кожний прогайнований тобою вільний день — пропащий, кожна вільна година затроєна думками про працю, вилізає тобі боком більш, як сама праця.

Про працю говорять і пишуть у нас скрізь. Якби правдою було те, про що гукав Грінченко буцім то „Праця єдина з неволі нас не вирве" — то ми були б уже вольні за часів панщини. Працюємо як воли та осли — тяжко і безнадійно. Жиди працюють удесятеро менше, але заки беруться до праці — думають: як, куди, пощо? Чи чули ви колинебудь від жида, що треба працювати, що вони всі разом мусять піти лавою вперед, що тільки збірне змагання цілої нації запевнить народові самостійність...?

Ні. Жид шукає місця для праці і працю, що виплатилась би реально. У нас навіть економісти, купці та промисловці пишуть статті на тему, що пора нам узятися до реальної праці. Стже досі вони працювали нереально?

А проте праця — дурниця. Хтось до неї нас примусить, хтось нам її вже накинув, вона лежить перед нами як громадянський і національний обовязок, краде нам час, забирає всі наші „вільні" думки, зранку тягне за вуха з ліжка, на ніч кидає нами на ліжко як колодою... — маємо спокій.

Та що робити з відпочинком?

Ви бачили колинебудь англійця по обіді? Засунувся у шкіряний фотель як воскова лялька, витягнув ноги перед себе — нехай би і на стіл і — мовчить, хочби поруч нього сиділо трьох таких самих бізнесменів, що мають обговорити справу участи в найближчій війні. У лісі на траві чи на човні, яке несе сама вода за течією — він так само вміє відпочивати, якби ввесь світ зупинився на той час, коли він перестає про нього думати.

А як уміють по дитячому веселитись французи, коли прийшла пора розваги після праці! Виглядають як навіжені або придуркуваті.

У нас — інакше. Підчас найповажнішого засідання наші земляки починають оповідати анекдоти, щоб не слухати промовців. Зате коли виїдуть на кілька годин на прогульку за місто — тоді заводять політичну дискусію про правильні шляхи визволення нації.

Як виглядає наше літнище? Люди лізуть із шкіри, щоб найти щодня спосіб, як витратити свою енергію. Ви ніколи не знаєте, чи світанком або по півночі, коли спите, як після операції не зареве під вашими вікнами кандидат на учасника похоронного хору. А ще як попадете на село в році, коли мода каже жінкам скидати із себе кілька кільо „для лінії" — нема улісі ніодної ґаври, що заховалась би перед наступом амазонок!

Ні, рішуче, ніхто з нас не має певности, чи зможе відпочивати там, куди їде, хочби знав напамять кожний тин у цій закутині і всю історію українського народу. У нас кожний, коли тільки може — робить, що хоче, бо не знає, що має робити і чого хоче. Ті самі люди, що сорок літ були тихі, як довжник перед віконцем скарбового уряду, можуть у 41-ому році ревіти на тихому селі, як леви, що втекли з мандрівного цирку.

Ми ревемо разом із ними, хоч присягли б, що знаємо, що таке культура і чужі нерви. Але ми хочемо відпочити відразу на ввесь рік. У відступах між працею ми не вміємо відпочивати. Так само як не вміємо працювати у кожній вільній хвилині, відповідно до потреби, не вміємо і відпочивати. Ми хотіли б виконати всю працю за минулі століття тепер, усі разом— масово, а не кожний поодиноко. Так у нас усі пишуть про громадські та національні завдання — про всіх нараз, цілий народ „як один муж".

Може тому нераз цілі роки нашого національного життя, десятки літ і століття виглядають як великий відпочинок. Сям-там якийсь один великий індивідуальний порив — навіть, коли це називається масовим рухом — і знову соннота. Зате вміємо говорити про те, якто ми спимо і ми повинні прокинутись, зірвати — —

Є навіть сотні поезій на цю тему, — кожний може задеклямувати щось коли треба. Якже-ж відпочивають тільки ті, що мають за собою скінчену роботу і перед собою таку саму, яку мусять виконати, бо знають, що і коли треба зробити. Коли ми їдемо на відпочинок завсіди залишаємо щось загаєне, спізнене, незроблене коли не нами то тими, за яких ми повинні б зробити. І ввесь наш відпочинок нагадує того жида, що кладучися в пятницю спати так тішився на завтрішній день, коли може до пізна спати, що всю ніч не міг спати.

Чуємо нераз як діти кажуть, що відпочинок мучить їх — вони мають у собі надмір енергії і хотіли б кожне щось робити. Тоді замучують своїх батьків, щоб їм дали якусь роботу.

РОМАН РОМЕН 5

Над Евфратом

Лейле полила руки Нур-Алі водою. Цю роботу виповняла завжди вона. Потім сіла проти нього на килимі. Дві жінки, Фатма та Осія, з татуованими обличчями та золотими кільцями в носі, не сміли присісти біля хазяїна. Вони сиділи біля порога на плахті і там мовчки мляскали широкими ротами, закриваючи долонями, повними рижу, свої розтрілені, гострі зуби. Такі зуби були в кочовиків гірських племен.

Алі їв поважно, вміло, зі смаком. Набірав чотирма пальцями риж, мняв його в грудку і закладав у рот. Потім стріпував руками над мискою, облизував із пальців масло і жував звільна, роздивляючи любязно свою Лейле.

Потім вибірав що більший тін і вкладав у рот дівчини, ловлячи жартівливо двома пальцями за її рівненькі, білі зуби. Лейле пищала і ловила зубками за палець. Алі сміявся і розжований риж висипувався йому з рота, маслянив червону, пофарбовану бороду, прилипав на груди, на колінах, розсипався по килимі. Старий був радий, Лейле готовила йому несподіванку. І він догадувався, що несподіванка буде для нього добра. Він закохано розглядав паперові пташки та собачки, що настригла Лейле і поналіплювала по стінах.

— Ти, Лейле, хату мені веселиш. Настрижи іще пташок і цвіток і поналіплюй онде біля мого ложа. Але найкраща пташка, це ти сама Лейле.

І він присівся ближче до неї, витираючи долонями засмалену бороду і не зважаючи на те, що долоні червоніють від фарби. Його жінки лупали біля дверей очима й мовчки жували.

Наївшись Алі обтер замаслені пальці об груди, висмаркався і його посоловілі від ситости очі пошукали за чайником.

Обидві жінки, що так стежили за кожним поглядом свого пана-мужа схопились жваво і навперейми почали йому служити. Але Алі відсунув їх рукою без слова і попросив Лейле:

— Налий мені шклянку чаю.

Лейле налила із закопченого, залізного черепка в маленькі, зелені шкляночки, насипала на тарілку сухого винограду та сушеної, різаної в поясочки дині. Тоді Алі відправив із хати своїх жінок за видуманим ділом, і залишився один із Лейле, щоб слухати, забуваючи за ввесь світ, її щебетливого та дзвінкого, як у свердцка, голосу.

IV.

Вирізаний з білого паперу і приліплений на небо місяць не давав світла. Світло йшло звідкись із горизонтів, із ріки, лилося з листя пальми, сочилось світляною імлою з коминів. І потім немов саме повітря цвіло і тут то там хвилювало живим сріблом.

Човен ішов за водою і в ньому знову було дві постаті і світло. Тільки дальше розкидувались від каганця по воді мерехтливі плеса і піднята вода живіше ворушила поморщеним хребтом.

Нур-Алі розіклав серед човна невеличку ватерку із сухих кізяків і невеличку задовго дим сірими пасмами обвив човен і поплив угору.

— Сьогодні не будуть гризти твого личка прокляті комарі — відізвався він, відсапуючись від натуги при роздуванні кізяків.

— Сьогодні не так жарко, як вчора, комарі не гризуть так.

— А ми їх димком, димком — Алі заходився біля сіті. В нього одне було на умі — це несподіванка Лейле. Але не згадував про це ні словом, ніби забув.

Та відізвалася Лейле і голос її був тихий і тремтячий.

— Абі!...

— Абі... абі... стрепенувся Алі нетерпеливо, прочуваючи лихо. — Не зви мене „Аб".

Вона підсілась до нього, відкладаючи світло на дно човна, положила руки на його руки. Він випустив сіть і схвильовано глядів на неї. Його борода тикала рівно, як маятник годинника.

— Ти любиш мене? — нараз спитала Лейле.

— Чого питаєш, Лейле, ти знаєш це — затремтів Алі. І голос старого шекі був зломаний, тихий.

— Ти любиш мене? — ще раз, але вже голосніше і сміливіше запитала Лейле. Вона пильно дивилася в очі старого і тим розброювала його.

— Лейле, птичко моя, Аллах в ласці своїй послав мені знову молоде серце, щоб тебе любити.

— Коли ти любиш мене — тим самим голосом продовжала Лейле — ти віддаш мене за того, кого я люблю. Так?...

Її голос був сміливий і вона довірливо гляділа йому в очі.

Ніби щось впало в душі Нур-Алі на дно і він вихопив свої руки з рук дівчини, як із вогню. Він відвів свої очі від її пристрасного погляду і довго мовчав. Щось болюче рвалося в його грудях, коли він почав глухо гомоніти в воду, ніби до себе самого.

— Я мав би тебе комусь віддати, тебе, яку я виховав, виростив від пелюсток?

— Так, ти це зробиш.

Він не чув її слів.

— Ти росла на моїх долонях і я дивився що дня у твої очі, як у дзеркало і бачив там написану мою долю. Чи зле вичитав я слова долі, чи осліпли мої очі? Ні, ні, Лейле, я тебе нікому не віддам.

Лейле поривистим рухом припала до його грудей і захлипала, мнучи нервовими пальцями його одежу.

— Я тебе завжди любити буду, молитись до тебе буду. Пощо я тобі здалася така молода? Віддай мене тому...

— Кому? — хрипло перебив Алі.

Вона підняла голову і сказала просто:

— Я його люблю.

— Кого? — ще раз хрипло спитав Алі. Його понуре обличчя наливалося притаєною люттю.

Лейле показала громадку пальм на березі.

— Веслуй туди. Він там жде. Але обіцяй мені, що нічого злого йому не зробиш. Я заклинаю тебе на мое життя, не ткни його. Я знаю, ти цього не зробиш, ти цього не зробиш. Ти любиш мене, ти... ти добрий.

Широкими помахами весел відгортав Алі воду, що загорялась під веслами і бризкала білим вогнем по ріці. Широкими, передніми зубами він втягав волосинки звихреної бороди в рот і жував їх.

Вже недалеко від берега він сказав:

— Це твоя несподіванка.

— Я думала, що вона буде тобі приємна — шепнула здавлено дівчина.

Човен вдарився носом в беріг і на березі виросла постать молодого, стрункого юнака, закутаного в темний авайе.[18])

Юнак відізвався:

— Сальом алєйкум.[19])

— Алєйкум... відповів коротко Алі, не ворушачись в човні.

Масак ель хейр![20]) — знову сказав юнак і підійшов до човна.

Лейле зірвалася рвучко, вискочила з човна й підбігши до юнака шепнула горячо:

— Хахіль, я йому вже все сказала. Він хоче з тобою говорити. Ха-ліль...

В останньому слові була тривога й осторога і просьба до Халіля, щоб був він обережний, щоб не зробив якоїсь дурниці.

В човні сидів, ніби закаменілий гребець.

— Іди, іди до нього — товкнула Халіля Лейле.

Вони увійшли в човен і тут Алі обізвався свобідним голосом, ніби ніколи нічого:

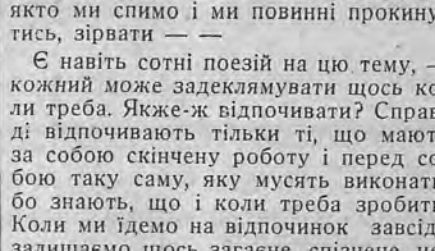
— Сідайте, ми поїдемо на ріку ловити разом рибу.

Продовження буде.

[18]) Легка араб. накидка поверх одежі.
[19]) Мир з вами (мусулм. привіт).
[20]) Добрий вечір.

Після тягнення міліона

Між власниками льосу Ч. 104217, на яке в четвертій клясі 38 Клясової Льотерії впала виграна міліона золотих,

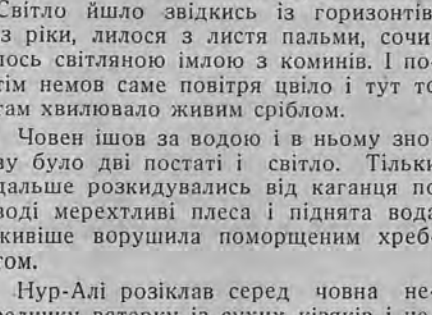

панство **Йоахим і Амелія Маєри мали** одну чвертку, завдяки чому заінкасували двісті тисяч золотих. Пан Маєр є урядником у фірмі „Петролеа" в Бориславі, а виграну має намір призначити на будову дому.

Щасливе число витягнула п. Маєрова зпоміж багатьох інших, так що дісталося воно їй тільки завдяки припадкові. Про виграну довідалася від знайомих, що слухали радієвої трансмісії.

Інша чвертка того льосу була власністю п. **Францішки Цесьляк,** близько сімдесятьлітньої бабусі, що удержувалася з кравецтва, і гуртка робітниць та малого внука управителя крамниці фірми „Бачевський". З виграної суми припало пані Цесьляк трицять тисяч золотих.

Вдолі подаємо ще світлини співвласників льосу Ч. 84967, на який впало 75.000 золотих. Є це

пп. **Станислав Абрамчик, Людомир Стжембковскі і Мечислав Врубель,** всі три шлюсарі, що живуть у Лодзі.

Очевидно всі щасливі грачі запаслися негайно в льоси до першої кляси 39 Льотерії, бо тягнення вже 22 цм.

ЦУКОРКИ·ЧОКОЛЯДИ·СОЛІДЕЧИВО
МОРОЗИВО
Львівські крамниці:
вул. ЛИЧАКІВСЬКА ч. 19.
вул. РУСЬКА ч. 20.
вул. ГОРОДЕЦЬКА ч. 93.
вул. САПІГИ ч. 21.

ОСИП БОДНАРОВИЧ

Перекладна література

Одно наше книжкове видавництво, що почало було попри книжки нашого письменства видавати ситматично й перекладі з чужих літератур, — дістало між іншими й листа від одного зі своїх передплатників, що — мовляв — давайте нам самі оригінальні українські твори, бо чужі то ми прочитаємо собі в оригіналі (тобто в тих чужих мовах) або в польських перекладах.

Не треба розуміти цієї думки як якусь нехіть до українських перекладів. Ні! Автор згаданого листа просто станув на становищі, що у наших важких для всякого книжкового видавництва часах просто шкода грошей на видавання книжок, які наша читаюча публика — якщо ними цікавиться — може прочитати в якійнебудь чужій мові чи хочби й у чужому перекладі. За ті гроші краще видавати твори нашої літератури.

Це думка не нісенітна, але вона в цілій своїй основі фальшива. Бо коли взяти на увагу факт, що серед наших найширших читацьких кол небагато таких, що знають чужі мови і могли би читати книжки чужих літератур в їх мовах, то стане ясне, що головна маса наших читачів, що цікавиться чужими літературами, мусить користуватися чужими перекладами, у даному випадку найбільш їй доступними — польськими.

Саме те користування чужими перекладами нешкідливе, бо байдуже, в якому перекладі прочитаємо якийсь твір чужої літератури, щоб тільки цей переклад був добрий. Та справа зовсім в чому іншому. Купуючи чи хочби тільки читаючи чужі книжки підтримуємо видавництва тих книжок. Це теж на перший погляд нешкідливе. Та воно виявиться шкідливим, коли зясуємо собі, що тим ми зубожуємо себе самих, що тим ми не даємо змоги розвинутися нашим видавництвам перекладної літератури, на якій роблять маєтки чужі видавці.

Знаю з практики одної нашої випозичальні книжок, що коли одного разу мала вона український і польський переклад книжки одного відомого німецького автора, то українські абоненти позичали здебільша польський переклад. Нелегка справа вияснити цей факт, що в часі аналізи виявляється доволі складним. Діють тут усякого роду мотиви та ріжні причини. На нашу ж думку найважніша тут причина — це несвідомість шкоди, яку робимо цим собі самим.

Тому, гадаємо, варто собі це усвідомити. Читаємо переклади з чужих літератур в ріжних чужих мовах: французькій, німецькій, російській але найчастіше в польській, бо ця мова доступна для найширших наших кол. Тимсамим даємо змогу видавництвам тих книжок збільшувати свої наклади, бо мусять вони обслужити не тільки своїх земляків, але й нас. Дивуємося нераз, чому наклади деяких німецьких чи французьких книжок такі великі. Це проста справа. Нема країни, в якій не пішло би кілька, кільканацять чи навіть кількасот примірників котроїсь з тих книжок. Це наклади у світовому розмірі. І ми певні того, що у їх збільшенню бере свою скромну участь також якась кількість українців.

Культурні народи, що під кожним оглядом дбають за свій економічний розвиток, здають собі справу з того, що серед них є багато таких, що цікавляться чужими літературами і напевно куплять ту чи іншу чужу книжку даючи таким чином гріш у чужі руки. Тому їх видавництва пильнують того, щоби кожний визначніший твір чужої літератури видати якнайшвидше у свому перекладі, щоб грошевий оборот за ту книжку сконцентрувати у своїй країні, у своїх руках. Правда, що за переклад кожної чужої книжки треба заплатити нераз великі гроші, все ж це виплачується і чужий видавець на перекладі звичайно добре заробляє. Тимбільше, що його видання знаходять опріч своїх ще й чужих читачів.

У нас ця справа куди складніша. Тому, що наші невеличкі наклади не дають змоги заплатити нераз досить поважної суми за переклад. Та все ж як би за те взятися, то можна б у цій ділянці багато доброго зробити. Треба тільки памятати, що видавання перекладної літератури це не „викиньгріш", але це справа великої, не тільки культурної, але й економічної ваги для нації.

Вечір народньої ноші в Перемишлі

Не знаємо, як де, а в Перемишлі*) важко задовольнити вибагливість громадянства, щодо ріжних імпрез. Мусить бути щось справді оригінального, цікавого, щоб у всіх залишилося добре враження, викликало настрій й чулися голоси — варто повторити.

До таких імпрез належить безумовно „Вечір народньої ноші" з побутовими картинами, що його уладили учениці Краєзнавчого Гуртка Дівочої Гімназії Українського Інституту для дівчат у Перемишлі, під проводом проф. М. Стельмахової.

Народні танки в хаті.

В гімназії є молодь з ріжних закутків нашої країни. Підчас різдвяних вакацій з кожного села, де ще збереглася народня ноша, попривозили учениці оригінальні селянські одяги, з найбільшими дрібницями, і дали нам картину краси, барвности й оригінальности українського одягу при чому запродукували кілька побутових і обрядових сцен.

Перед нашими очима перейшли цілі групи селянських нош з села Торок, що є неначе островом, де ще схоронився народній одяг. Бачимо старих бабусь в камізольках з рукавами із чубами на головах, а дівчата в дуже яскраво вишитих сорочках й корсетках, нашитих кораликами. Далі йшли села Негрибка й Пикуличі в темних спідницях, в чорних фартухах, з гарно вишиваними краями. Чернева з Мостищини показала нам дуже цікавий весільний одяг. Нажаль мійські звичаї витискають непересічної краси народню ношу в цьому селі і заступають їх тандитними, безвартісними фабричними виробами.

С. Бутини з Жовківщини репрезентує народній одяг зовсім змодернізований, а с. Грушів коло Дрогобича представив своїх молодиць в наморщеній спідниці й у чорній кацабайці, а молодь в білім полотнянім кучику. Потім перейшли села Дубравка й Улазів з характеристичними широкими рукавами та спідницями-мальованками.

Друга, зовсім відмінна, група сіл була з Бойківщини: Стрілки, Вицiв, Стрільбичі, Старий Самбір і Бориня: усі у вовняних сіраках в камізольках, у збираних спідницях, а старші в полотняних довгих кабатах. Дівчата носять лейбики з вовни, а старі жінки очіпки. На ногах ходаки, або черевики.

Третя група — Лемки з сіл Полонне, Бонарівка, Вілцарева й Угрин з широкими рукавами, та високо накрохмаленими, коронковими крисами. Старі жінки в дуже довгих спідницях, на голові чіпці, звязані на деревляній хомелці, та хустки, які називають сачок. Край обшиті шляркою.

Був теж і одяг з Волині, а саме з села Яблонне. Вовняна спідниця власного виробу, сорочка гарна, широко вишита. З верху свита, обшита шнурочками, ззаду збирана. Цікаве вязання хустки.

Полісся репрезентоване селом Домачево, повіт Берестя. На ногах личаки. Голову вбирають очіпком.

З Поділля і Покуття показали свої одяги села Лука й Раковець оба подібні: довгі сорочки, прикрашені вишивками. Замість спідниць фоти, а на переді запаски. Усі в киптарях. Коси прибрані в поплітки й заплітки.

Вкінці гуцули з сіл Жабе й Кути у своїх барвистих чудових одягах закінчили цю дуже цікаву ревію.

А закінчення цілої імпрези відбулося в селянській хаті, де поодинокі села виступили зі своїми характеристичними переказами, танками та співами.

Дуже цікаво виведено щедрівки з побажаннями в чисто лемківському говорі.

Цілість цього виступу жіночої молоді безумовно перевищає всі дотеперішні імпрези ріжних шкіл Перемишля.

Пояснення до кожного одягу давала учениця Лебедович, голова Краєзнавчої секції. Публики було так багато, що подоставлювано крісла в кожне порожне місце.

Каса дописала й зачуваємо, що кружок закупив фотографічні апарати з метою: робити ріжні цікаві знимки підчас своїх прогульок та збогачувати ними етнографічний відділ музею Стривігор в Перемишлі.

Стривігорець Л.

*) Стаття про цей цікавий вечір залежалася в редакції, бо мусів прийти інший матеріял, що ждав своєї черги. Вміщуємо її, щоб наші читачі всеж довідалися про цю удалу імпрезу Дівочої Гімназії Українського Інституту.

РОБІТНЯ ЖІНОЧИХ ОДЯГІВ
Осипи Остаповичевої
Львів, Малецького 10. II. п.
Шовкові і вовняні суконки, комплєти і т. д. за останніми заграничними зразками з власних і принесених матеріялів по конкуренційних цінах. — Виконання першорядне й точне. — На складі заєдно оригінальні віденські взори.

ГОРОБЦІ НА ДРОТАХ

Невдала редукція.

Відомий зі своїх великих реформ майже в кожній ділянці державного життя, австрійський цісар Йосиф II задумав одного разу перевести далекойдучі ощадностеві реформи в загальній адміністрації держави. Тому закликав між іншими також мадярського канцлера графа Г. і наказав йому предложити список державних урядовців, що на думку канцлера зайві в його департаменті.

На цей заклик канцлер Г. сам пішов до цісаря і заявив, що кожний його урядовець необхідний, що всі вони совісно виконують свої обовязки і заслуговують радше на аванс ніж на редукцію.

— То на вашу думку нема ні одного зайвого? — запитав цісар.

— Що найбільше один з них — відповів канцлер.

— Котрий?

— Я сам, Ваша Цісарська Величносте.

Після тієї мужеської відповіди все залишилося по старому, а самого канцлера не минуло відзначення.

Добра рада

Один молодий письменник попросив відомого вже тоді французького письменника Евгена Скрібе, щоби прочитав та оцінив його песу.

Скрібе читав кілька хвилин, потім віддаючи молодому чоловікові рукопис, сказав:

— Любий товаришу! Раджу вам бути обережним і не писати дурниць принайменше так довго, доки не станете славним.

ПРИ ЗМІНІ АДРЕСИ
ПРОСИМО ПОДАВАТИ
СТАРУ АДРЕСУ.
ЗМІНА АДРЕСИ 50 СОТ.

ВІДГОМІН ЛЬОСУВАННЯ МІЛІОНА

Ми вже згадували про те, що одна з чверток числа 104217, на котре в останньому дні тягнення четвертої кляси трицятьосьмої Клясової Льотерії впала головна виграна міліон золотих, була власністю вбогої кравчині, **п. Францішки Цесьляк** та гуртка робітниць одної львівської фабрики. Внизу подаємо світлину п. Цесьляк

як теж одної з її спільничок, **п. Марії Маєвської,** що у якомусь відсоткові належить до виграної.

Іншу знова чвертку того льосу мав **п. Станислав Шурек,** возьний у цукроварні „Хибе" в бельському повіті на Цешинському Шлеську. Зі своєї скромної пенсії мусів п. Шурек не тільки утримувати себе, але помагати своїй старенькій матері і незамужнім сестрам.

Пан Шурек має намір набути в Хибю нерухомість і створити собі власний варстат праці. А передовсім — оженитися, бо має вже наречену, але брак засобів не давав йому змоги заложити домашнє огнище.

Не треба нам додавати, що п. Шурек запасся негайно в льос до першої кляси трицятьдевятої льотерії, бо тягнення зачинається вже 22-го ц. м.

Приймаю пацієнтів у моїм заведенні у Львові і, вул. Сикстуська ч. 17. Тел. 265-73. від 9—1 і від 3—6·30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, золоті. плятинові і емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуки, і в нержавіючій сталі. Полекші в сплатах — — — —
НАСС

НОВІ ВИДАННЯ

Надіслані до Редакції книжки занотовуємо в цій рубриці. Рецензії вміщуємо тільки на книжки, які ми дістали в двох примірниках.

ПОЕЗІЯ

Юрій Горошко. **Пісні пісень.** Накладом автора. Кремянець, 1936.

ПОВІСТЬ, ОПОВІДАННЯ, НОВЕЛЯ

Марко Черемшина. **Твори.** Том I. Повне видання за редакцією д-ра Євгена Ю. Пеленського. Видавництво „Ізмарагд". Львів, 1937.

З. Кудей. **Гуцульська Республика.** Повість. Авторизований переклад з чеського Юрія Роїка. З передмовою М. Гнатишака. II. частина. „Українська Бібліотека". Видавець Іван Тиктор. Львів, 1937.

ІСТОРІЯ, СПОГАДИ

о. О. Пристай. **З Трускавця у світ хмародерів.** Спомини з минулого й сучасного. З ілюстраціями в тексті. IV. том. Львів—Нюйорк, 1937.

ПОЛІТИКА, ПУБЛІЦИСТИКА

Осип Фтадеевич, уроженець „малої губернії. **Епопея сміху.** Про те, як Союз Народів в Женеві зафундував котлєти українським емігрантам у Львові й що з того вийшло. Видання „Нової Зорі". Львів, 1937.

ПОПУЛЯРНІ ВИДАННЯ

Едвард Жарський. **„Золото з глини".** Із деяких тайн хемії. Видання Товариства „Просвіта". Львів, 1937.

Інж. Василь Баричко. **Як побільшити дохід з господарства?** Бібліотека „Народньої Справи", „Рідне Слово". Видавець Іван Тиктор. Львів, 1937.

Василь Бачинський. **Україна рве кайдани.** (Двацятьліття української революції). Бібліотека Народньої Справи „Рідне Слово". Видавець Іван Тиктор. Львів, 1937.

метелик сів на камяниці „Просвіти" бо на місці книгарні „Просвіти" (вул. Руська 1)
І. БУЧКО
ЦУКОРНЮ ЗАЛОЖИВ
морозиво, овочі, цукорки.

ТЕАТР

Роман Могетич. **Ой, то літники.** Комедія на 3 дії. Долина, 1937.

Роман Могетич. **Зі сестрою під вінок.** Драма на 5 дій. Долина, 1937.

ЖУРНАЛИ

Вістник. Місячник літератури, науки, мистецтва і громадського життя. Книжка 6. За червень 1937. Львів.

Добрий Пастир. Тримісячник присвячений церковним і богословським справам. Рік VII. Ч. 1. Станиславів, 1937.

Наша Батьківщина. Орган Українського Краєзнавче - Туристичного Товариства „Плай". Чч. 2, 3, 4—5. За лютень, березень, квітень і травень 1937. Львів.

Українська Книга. Місячник присвячений бібліольогії та бібліофільству. Ч. 4—5. Львів, 1937.

Калосьсе. Літаратурна - навуковы часапіс. Книжка 2 (11). Вільня, 1937.

Світло і Тінь. Ч. 5. За травень 1937. Львів.

Світ Дитини. Ч. 6—7. Червень — липень 1937. Львів.

Малі Друзі. Ч. 6. Червень, 1937. Львів.

Наша Школа. Рік III. Ч. 5. Травень 1937. Ужгород.

Світ молоді. Рік V. Ч. 6. Червень, 1937, Коломия.

Благовѣстник Пресв. Серця Христового. Рік XVII. Ч. 6. Юній 1937. Ужгород.

ФІЛЬМОВИЙ СВІТ

Е. КРАН

ПОХОРОН АНИЧКИ

Фільми, ставлені за методом репортажно-документарної режисури, звичайно замітні двома рисами: бездієвістю та адраматизмом. Реалізовані під диктатурою сочки, схильної давати „оптичні протоколи фактів", вони частенько бувають наскрізь матеріялістичні, просякнені механістичним обективізмом. Досить приглянутись наголовкам: „Виріб консерв", „Тирольське мистецтво", „Каюком по Рейні", „Першотравневе свято"... Всі вони мають акцію суто **фізичну** (є нею діяльність людського або природного живла), всюди картини слідують по собі механічно, вяжуться взаїмно лишень по закону єдности в просторі й часі, чи то за *льогікою причино-наслідковости*: так показують гуцульську крисаню **поруч** гуцульського пояса, пакування сардинок в коробки — **після** їх перерібки... Репортерська предметовість

Л. Райнер в головній ролі „Блаженної Землі", великофільми Виробництва Metro-Goldwyn-Mayer

таких фільм, правда, непомірно влекшує режисуру (відпадає сценерія та вишкіл актора) але й виключає драматику, психольогію та настроєвість — речі питомі ігровикові, „гуманістичні", бо наскрізь „людинній" фільмі. Навіть першоплянівка, яка для ігровика буває „вікном в душу", репортажовикові служить за звичайного „деталізатора", пояснювача подробиць: показує хід механізму в машині, побільшує цікавий мотив народньої вишивки й речі тому подібні.

Насправді можна й у фольклорній фільмі іноді дошукатись зароднів акції: таж може її мати суцільно потрактований весільний обряд, гагілка чи колядний обичай. Одначе зоровий, кінодраматичний ефект такої „акції" бувае мінімальний: вона ж символічна (вінкоплетини, почепини) тому й неемоціонуюча, своєрідна, тому й зрозуміла лишень для селянина або наукового дослідника; пересічна міщанська кінопублика глядітиме на неї байдуже. Справу погіршує ще й хибний підхід до села, яким грішать фільмарі, звичайно столичні „гастрольори" в „мужицькому" середовищі. Отже: фольклорні фільми або показують село в ярмарковому хаосі (сільський танок поруч сільського боднарства, біля нього церковна процесія і т. п.), або теж в рямках упорядкованої, зате музейної мертвеччини: тоді село „репрезентують" капелюхи на гіпсових головах, пояси з нашпиленими на них нумеровими карточками, різьблені ярма, підперті деревляними держаками. Славетними в цьому відношенні стали „людові" фільми Польської Телеграфічної Агенції („ПАТ"). Безрухові картини з монотонним монтажем і монотонною кадрокомпозицією дають там в підсумку... цвинтарище селянської культури, цвинтарище наче ділювіяльне, бо іноді без однієї, хочби мертвої людини на знимці. Лишень часами оживлюють картину пальці кустоса, коли ними тикає в експонати, показуючи поодинокі предмети глядачеві.

Селянський похорон — це тема просто безцінна для фільмаря, особливо негрошовитого, значить для кіноаматора. Похорон дає йому феноменальну нагоду зловити нараз дві сороки за хвіст — дозволює дати дві фільми в одній, репортажовика та ігровика за одним замахом. **В природних рямках села** тут виступлять на екран народні одяги й людова поведінка — весь фольклорний матеріял, потрібний для репортажної фільми... А водночас на стяжку попадуть драматичні перлини, наче в найкращому ігровику, найкращим кіноактором креовані: вимова лиць, світлогра сльозинок, гармонія смерти й природи. Предивна гармонія: бо коли міцухові смерть видається нікчемним „атентатом" невідомих чинників — селянин іде в землю на вічне святкування по мозолях життя її, кормилицю, тілом своїм ситить, щоб унукам родила...

Кінематографія зглибила вже місто наскрізь, від палати до підземелля й голод мотивів виганяє її на село кочувати на нових темах. Та небагато знаходить вона їх в західньоевропейському чи пак американському урбанізованому „селі", що вже селом бути перестало. Ще менше може їй дати азійське та африканське село; азійське незрозуміле білій людині (Ніппон, Індія, Китай), африканське „гніздище" за браком хліборобської культури селом ще не сталося. Справжне, расове село животіє ще в східній Европі, на схід поясу від литовських меж по Адріятик, головно на славянських землях. А між ними наче писанка: українське село, бодай найшляхотніша тема для клясичної української фільми, такої, що хоче лице народу перенести на екран!

*

Вузькостяжкова галицька фільма вже торкнулася фольклорної теми. Торкаючись — нечайно для себе самої трапила на безцінний сюжет селянського похорону, ще й ніколи не використуваний екраном. „Похорон Анички"[1]) рішуче заворожив би глядача, колиб...

Жуан Фонтен, льондонська театральна акторка, сьогодні зірка Виробництва RKO-Radio

1) Колиб цей сюжет, вміщений шабльонно між вишивкарство й боднар-

1) Гляди: похоронний епізод в „Гуцульщині", короткометражовику виробництва „Фотофільм" у Львові.

ство, було виокремлено в самостійну кіноновелю. Космічний трагік Танатос міг чудово заграти головну драматичну ролю — навіть на аматорській вузькофільмі...

2) Коли б попрацьовано за сценарем. Очевидячки, не за дрібничковим „дребухом", як це водиться при ігровиках, де кожен жест вже заздалегідь передбачений автором. Репортажна режисура грищем не володіе; всеж таки треба було скласти бодай „сценаря евентуальностей", яких може кінокамері достарчити нагода похорону. Плянове, **доцільне** фільмування ломатиме кінематографікові виминати „порожні" мотиви, натомісць влучно вибирати суттєві.

3) Колиб реалізатор зумів „оптично заграти" на трембітах, що прощали Аничку над гробом, по гуцульському звичаю. Прощальну пригру показано лишень у двох довгих, передержаних знимках, дарма, що німовик домагав-

Кетрін Гепберн, кінозірка Виробництва RKO-Radio

ся ефектної розрібки цього епізоду.[2]) Уявім собі: в перспективному дімінуендо стручаться трембіти... їх гирла знімаються вгору... роздуваються лиця подихом грудей... гомін вітром іде: здрігається чергою низка галузяк... злітає пташня... підносять голови стрівожені звірята... монтажній ритм хвилюється в такті трембіт...

4) Коли б крім фізичної картини села було показано й духовий його образ. Напрошувалась антитеза смерти й праці в „переплітному" монтажі: адже на „вічний супочинок" несуть Аничку між хатами й полями, що саме кишать життям та трудом. Сліз обмаль... Твердо глядять мужицькі очі на домовину та гріб... Лиш на хвилину тихне праця, кудою просунеться тінь труни (під скісне світло) й знова закипає, вона, сильніша за смерть. А ввечорі навіть вивірки гратимуться на свіжій могилці...

*

Так знимаючи, може довелося б клопітливо монтувати „синтетичний" похорон (з ріжних похоронів поодинокі ескізи), треба було б подбати за монтажну ритміку й кадрокомпозицію, за доцільний напис та чисту хемообрібку плівки. Безперечно. Але й ефектом фільма була б тоді сильніша.

„Похорон Анички" жде на нову реалізацію І на закордонного глядача навіть...

2) Принагідно згадаю славетний „оптичний крик" Маргарети в фільмі „Faust", німовику реж. Мурнау-а: розпучливо розкриті дівочі уста „летять" зпоза лісів та нив навпростець на глядача, „більшаючи" аж до розприсику в першому пляні. До речі: крім крику ще й тишина знайшла свій кіномистецький вислів. У фільмі „Мать" символізував її реж. Пудовкин каплями, що монотонно спливають з водопроводного крану.

Уста говорять про душу...

Гляньте на оцю вісімку жіночих уст. Всі вони гарні, всі кокетерійно визивають глядача, проте як різно промовляє з них жіноче серце. Один мязень (анатомічно зветься: musculus orbicularis oris) до речі преважний для мімічного мистецтва, формує кожні уста на свій спосіб. Губки й зубки всюди залишаються однаковими але й всюди іншого змісту набирають.

Гляньмо на уста перші зліва горою. В. Стенвейк зраджує ними свій нахил до суму й сильних переживань. Розхилені дужки губок визивають життя на двобій...

Зате нічого не знають дурненькі усточка Ф. Ді; вони це ще біла карта, якої життя не встигло записати багряним письмом поцілунку...

„Сталеві" уста К. Гепберн кричать про міць вдачі, що ломити любить та сама незломна...

Дівчати з устами Д. Роджерс обдурити не важко. Бо такі уста бувають легкодушні та до всього сміються. Куди їх поведеш, там підуть: хоч на геройство, хоч на злочин...

Уста М. Гопкинс (перша в долішньому рядку) щиро про себе говорять: маємо великий досвід та висновків з цього не робимо. Любимо любов та себе — з усім іншим „якось воно буде"...

В Анни Сотерн уста розхилені, як скарбонка: всяку монету приймають, яку кинеш. Така жінка не має нічого власного, навіть злоби; вона є така, якою „Він" хоче її мати...

Її сусідка, Л. Юнґ має уста „жінки, якої не розуміють". Вона життя знає з повістей та блукає по ньому, як лунатичка по даху. З пасією забутого пасажира жде на приїзд великої любови; нажаль навіть на індику Льогенгрін не заїде, не то, що на лебідці...

Останні уста (Л. Понс) знаменують стандартного дівчура модерного покрою. Душа здорова, як хрін, нескладна, як тенісовий мяч, щира як спортовий вигук на стадіоні.

— — — — — — — —

P.S. Шановна Читачко! Які усточка у Вас?...

Ікс Фікс.

В 1940 р. мине сто років від появи книжки, яка зробила нас народом — бо ж 1840 р. появився славний

КОБЗАР ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

До того часу Український Науковий Інститут у Варшаві видасть

повне видання творів Генія України в 16 томах

Досі вийшло 10 томів (II, III, IV, VI, VII, VIII, IX, X,XI, XIV). Можна видання **передплачувати,** і то за всі 16 томів — 40 зл. (у книгарському продажу — 64 зл.), по 2.50 зл. за том брошурований. Хто заплатить у 4 ратах по 10 зл., діставатиме книжки в паперовій оправі.

Передплату слати:
Чекове конто П. К. О. в Варшав 28,670.

Найкращий дарунок
за гарне свідоцтво
буде гарно оправлений річник журналу
СВІТ ДИТИНИ
Річники оправлені в ціні від 3 до 8 зол.
висилає за попереднім надісланням належитости
В-во „СВІТ ДИТИНИ", Львів, ул. Зіморовича 2.

ПРИ ЧИТАННІ КНИЖОК І ЧАСОПИСІВ
НЕ МОЖЕТЕ ОБІЙТИСЯ
БЕЗ НАЙКРАЩОГО ІНФОРМАТОРА
ЯКИМ Є
КНИГА ЗНАННЯ
УКРАЇНСЬКА ЗАГАЛЬНА ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ
ЗАМОВЛЯТИ
ВИДАВНИЦТВО УЗЕ — КОЛОМИЯ

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячна	0.90 зол.
Чвертьрічна	2.70 „
Піврічна	5.40 „
Річна	10.— „

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ: Місячна 4.50 Кч., чвертьрічна 13 Кч., піврічна 25 Кч., річна 50 Кч. Поодиноке число 2,50 Кч.
В АВСТРІЇ: Місячна 1.10 шіл., чвертьрічна 3 шіл., піврічна 6 шіл., річна 11 шіл. Поодиноке число 0.60 шіл.
В ІНШИХ КРАЯХ: Піврічна 7 зол., річна 12.50 зол. або їх рівновартість в іншій валюті.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ:

Звичайні (в рубриці „Оголошення") 30 сот. — В тексті (перед звичайними оголошеннями) 60 сот. — Остання сторінка (1/1) 660 зол. — 1/1 стор. в тексті 1.320 зол. — Перед текстом і на першій сторінці оголошень не приймаємо.

Ціни оголошень розуміється за одношпальтовий рядок (шир 60 мм.) висотою 1 мм. Застереження місця на 30% дорожче.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ по 10 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числимо подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 1.— зол. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими марками.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Назустріч", Львів, Ринок 10. Тел. 11042. **„Nasoustritch", Lwów Rynok 10. Pologne. — „Nasustritsch", Lwów, Rynok 10. Polen.**

Редагує КОЛЕҐІЯ.
Друкарня „Львівська", Львів, 3-го Мая 8.

Конто ПКО 153.558 „СМОЛОСКИПИ".
За редакцію відповідає АННА МУЧІЙ-БОДНАРОВИЧ.